

**VIJF PREDIKANTEN VAN DE
GEREFORMEERDE GEMEENTEN**

'VAN OEFENAAR TOT PREDIKANT'

LEVENSOVERZICHT EN PREKEN

Ds. N. H. Beversluis

Ds. H. Roelofsen

Ds. R. Kok

Ds. B. van Neerbos

Ds. J. R. van Oordt

**STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

1.1 Ds. L. G. C. LEDEBOER en zijn Gemeenten. Zijn en hun geschiedenis tot op heden. Door ds. N. H. Beversluis

1.2. Synodepreek-1907. Romeinen 14:9

'Zo dan laat ons najagen, wat tot de vrede en wat tot de stichting onder elkander dient'.

1. 3. Ds. N. H. Beversluis 1 febr. 1850 - 5 juli 1931

2. 1. Brief Ds. H. Roelofsen

2. 2. Paulus' zegenbede aan de gemeente te Eféze.

De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen. Eféze 6:24

2. 3. Geen blijvende stad

Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige. Hebreeënen 13: 14;

2. 4 Levensschets Hendrikus ROELOFSEN, (1852-1930)

2. 5 Ds H. Roelofsen vroeg en verkreeg eervol emeritaat. Door ds. G. H. Kersten

2. 6. Het geloof behouden. Verslag van de begrafenis van Ds. H. ROELOFSEN

Met daarbij gehouden toespraken door: Ds. J. R. VAN OORDT te Zeist Ds. J. FRAANJE te Barneveld Ds. G. H. KERSTEN te Rotterdam Ds. A. VERHAGEN te Middelburg.

"Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden." 2 Timotheüs 4: 7

3.1. Levensoverzicht Reinier KOK, (1890-1982)

3.2 MIJN VADER, MIJN VADER, WAGEN ISRAELS EN ZIJN RUITEREN!

Predicatie over 2 Kon. 2: 12, uitgesproken bij het overlijden van de Weleerw. Heer Ds. H. KIEVIT door **Ds. R. KOK**, Predikant der Gereformeerde Gemeente te Gouda
*En Elisa zag het, en hij riep: Mijn vader, mijn vader. wagen Israëls en zijn ruiters!
En hij zag hem niet meer; en hij vatte zijn klederen en scheurde ze in twee stukken.*
2 Koningen 2: 12.

4. 1. Levensschets ds. Bart van NEERBOS, (1870-1956)

4.2 Predicatie Maleáchi 4: 2

Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen.

5. 1. Levensschets ds. Jan Rokus van OORDT, (1859-1942)

**5. 2 Ds. J. R. van Oordt. Een zeldzaam jubileum.
14 januari 1859 - 15 oktober 1942**

5. 3. De nestor onzer predikanten. Ds. J. R. van Oordt te Zeist hoopt zaterdag 14 januari a.s. 80 jaar te worden.

Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag. Handelingen 26: 22
met toespraken van:

Ds. M. Heikoop Ds. G. H. Kersten Ds. J. Fraanje

5. 4. Ds. J.R. van Oordt overleden.

En ik zag en ziet, het Lam stond op de berg Sion en met hem honderd vier en veertig duizend hebbende de naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden, enz.

Openbaringen 14: 1-5

5. 5. EEN CHRISTEN IN LEVEN EN STERVEN ONDER DE LEIDING DES HEEREN. Ds. J.R. van Oordt

"Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin." Filippensen 1: 21

5. 6. EEN KRANK VOLK DOOR DE HEERE GENEZEN. Ds. J.R. van Oordt

"Ik zie hun wegen en Ik zal hen genezen, en Ik zal hen geleiden en hun vertroosting wedergeven, namelijk aan hun treurigen." Jesaja 57: 18

**1. 1. Ds. L. G. C. LEDEBOER en zijn Gemeenten.
Zijn en hun geschiedenis tot op heden¹**

N. H. BEVERSLUIS

Ouderling bij de Geref. Gemeente te Middelburg.

VOORREDE.

Van geachte zijde daartoe aangezocht is het evenwel niet zonder schroom, dat ik de pen wil voeren, om een beknopte geschiedenis te leveren van de zogenaamde Ledeboeriaanse gemeenten, zoals die door de breedste vertakking onder hen is doorleefd. Het geestelijk en kerkelijk leven in die kringen is niet meer als weleer gelijk een krachtig voortrollende stroom, welke gevoed door het water der hoogten steeds nieuw kracht ontvangt, om ondanks felle weerstand zijn weg te vervolgen, maar veelmeer komt het overeen met een dier trage stromen, welke in oneindige vlakten haar telkens en telkens minder aangevoerd wordende wateren in vele kronkelingen verdelen, onderscheidene beddingen zoeken om eindelijk geheel te verzanden.

En juist om deze min gunstige wisseling te kunnen waarnemen, kon het dienstig zijn, zij het ook in zeer zwakke trekken, het verloop dezer geschiedenis te schetsen. liet standpunt eenmaal door de waardigen Godsgezant Ledeboer door genade ingenomen is voer velen der jeugdige volgers der genoemde gemeenten onbekend of ook wel in zulke nevelen gehuld, waardoor een klare en onderscheidene kennisneming onmogelijk is.

De stappen welke sinds zijn verscheiden op kerkelijk gebied gedaan zijn, duiden maar al te zeer aan, hoever men het door die leraar ingeslagen spoor bijster is. Hij toch was door de Heere gesteld als een getuige tegen de alles-verwoestende stroom van mensenzettingen en werelds machtsvertoon, tegen duivelen, list en wolvenwreedheid, tegen schepselvergoding en Godverzaking, tegen mensenvonden en waarheidsverkrachting, welke Christus Kerk al sinds jaren terugwaarts waren binnengedrongen tot grote schade voor de schapen Christi, tot gegronde reden van zeer ernstige bestraffing van hen, die herders der schapen waren of moesten zijn; maar bovenal tot rechtvaardige reden voor de Heere, om met Zijn Geest en Genade langs zo meer van dezulken te wijken.

Hij was het, die door getrouwmakende genade, zich mocht stellen tegen het ongoddelijk en ijdel roepen in zijn dagen. Hij werd bewaard om vlees tot zijn arm te stellen en achtte door Gods genade de versmaadheid Christi meerder rijkdom, dan de schatten en eerbewijzen der wereld. Hij zette de bazuin aan de mond om door de donderende wet wonden te slaan, welke alleen door het liefelijk evangelie des vredes konden genezen worden. Hij was een Boanerges en een Barnabas, die Jacob zijn zonden en Israel zijn overtredingen aankondigde, maar ook op Godewaardige en

¹ MIDDELBURG - K. LE COINTRE, 1900.

zieloverredende wijze Nederlands Sion krachtig opwekte tot wederkeren naar de aloude en beproefde paden.

Mocht door des Heeren zegen dit geringe schrijven worden dienstbaar gemaakt, om bij vernieuwing die wegen niet alleen ijverig na te sporen, maar die ook te verkiezen.

DE SCHRIJVER.

HOOFDSTUK I.

Terugblik naar vorige tijden.

Zestienhonderd achttien en negentien; gedenkwaardig tijdperk uit de geschiedenis der kerk van Christus in het bijzonder voor Nederland. Toen toch heeft die zeer vermaarde en gezegende Synode zitting gehad, waarin de waarheid Gods over de leugen heeft getriomfeerd en de Heere God Zijner pas uit middeleeuwse duisternis ontkomen Gemeente krachtige muren en voorschansen geschonken, om binnen dezelve Zijn eeuwige waarheid ongeschonden te bewaren voor de Zijn en tegen het geweld en de loosheid der menigvuldige vijanden te beschermen.

Voorzeker zijn de bepalingen van die Synode mensenwerk; maar zulk, dat de toets van Gods Woord, wat haar grondslagen aangaat kan doorstaan en die de stempel dragen, dat zij, die de bepalingen maakten, doordrongen waren van het hoge gewicht van hun werk.

Gaat men de geschiedenis der Kerk in Nederland na, dan blijkt zonneklaar, dat zij, naarmate men verder van de Dordsche Canones [regelen] afweek en in zake van leer en tucht vrijgeviger was, dan die toelieten, meerder en meerder in diep verval raakte. Tegelijk is ook gebleken, dat, waar men vasthield aan de Canones, welke de invloed der wereldlijke macht bepaalde, het bederf der Kerk meer nabij kwam, dan daar, waar staatsbemoeiing geweerd, of ten minste op het zeerst tegengestaan werd door de Kerk. Zo toonde de Heere God in de gang der gebeurtenissen Zijn zegen te gebieden over het onderhouden Zijner rechten nl. *om Christus alleen te erkennen als Koning over Sion en daarentegen Zijn toorn te openbaren over alles, wat dit enig Koningschap te na kwam.*

Zien we daarom eens in 't kort op enige feiten in Nederlands Kerk na deze Synode, welke geschied zijn tot op de tijd der Afscheiding.

Allereerst stel ik vast, dat deze Nationale Synode is geweest een wettige, naar Gods Woord samengestelde vergadering bestaande uit wettige ambtsdragers in de Kerk, zowel buiten- als binnenlandse, saamgekomen om te beslissen over de ingrijpende leringen van vele leraars, welke zeer veel verwarring en ontsteltenis in Kerk en Staat veroorzaakten. Immers reden genoeg tot het houden van een Synode, wat blijkt uit de eerste Synode der Apostelen, saamgeroepen te Jeruzalem, eveneens om te beslissen over leringen, welke beroeringen in de gemeenten verwekten. Voorts was de Synode te Dordrecht bijeen, om te beraadslagen over en vast te stellen zulke stukken en zaken, welke tot de eenheid en goede orde in Gods Kerk nodig waren, naar de regel van Gods Woord: "Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden."

*Och, of 't volk rebel,
Mij gehoorzaam ware!
En dat Israel,*

*Ware gebleven,
Op de pad even;
Vast in 't openbare!* Psalm 81: 15.

Evenmin als eertijds het oude Israel langen tijd in een tijdperk van geestelijken bloei en wasdom verkeerde, maar steeds weer in afzakkende toestand geraakte door ontwikkeling van allerlei bederf, dat in Israel was en bleef, evenzo ging het ook Nederlands Sion na de bloeitijd der Kerk in het begin van de zeventiende eeuw. Op het laatst van die eeuw hoorde men uit de mond van de getrouw Godsgezanten de ernstigste klachten over en de scherpste bestraffingen tegen de afvallige geest, die zich al meer en meer vertoonde.

Omstreeks 1665 ontbrandde de verderfelijke strijd tussen Voetianen en Coccejanen.

In 1691 werden door de Zuid-Hollandse Synode de stellingen van proffessor Herman Alexander Roël veroordeeld. Balthazar Bekker te Amsterdam, Jean de La badie te Middelburg en Pontiaan van Hattem te Sint-Filipsland riepen de Bekkerianen, Labadisten en Hattemisten in het leven. Alle deze partijgangers waren met hun aanhangers uit de boezem der Gereformeerde Kerk voortgekomen. Wel een bewijs dus, hoezeer de gemeente des Heeren in haar geestelijk leven was verachterd. I Cor. 11: 18, 19.

Dat zij door de Kerk veroordeeld werden, is echter bewijs, dat de Gereformeerde Kerk in Nederland zich geheel nog en volstrekt hield aan de Kerkenorde van 1618 en 1619. Het navolgende getuigt hiervan Resolutie des E. Classis van Walcheren 3 Sept. en 5 Nov. 1693.

Bijvoegsel bij het bestaande Formulier van ondertekening.

Nadien de E. Classis, vernemende verscheidene leringen, die zo hier en daar voortgebracht en gedreven worden, bekommerd werd, of niet wel enig bederf in de leer, enige van haar leden en onderhorige kerken mocht bevleken, heeft zij nodig geacht, naar het exempel der Christen Kerk in vele tijden, daartegen te waken; wel niet door het opstellen of invoeren van enig nieuw formulier van ondertekening, hetwelk zij om verscheiden redenen als nog niet noodzakelijk, of ook niet wel doenlijk of raadzaam oordeelt; maar liever door enige nadere toepassing van de oude Formulieren van Enigheid op de hedendaagse vreemde gevoelens voor zover dezelve daartegen direct of indirect mochten aanlopen, en dat in manier als volgt:

"Wij ondergeschreven bedienaren des Goddelijken Woords, ressorterende onder de Classis Walcheren in Zeeland, verklaren oprechtelijk in goeder concientie voor de Heere met deze ondertekening, dat wij van harte gevoelen en geloven, dat alle artikelen en stukken van de leer en de belijdenis en Catechismus der Nederlandse Gereformeerde Kerken begrepen, mitsgaders enige verklaringen over de punten der voorschreven leer in de Nationale Synode 1619 te Dordrecht gesteld, met den Woorde Gods overeenkomen, belovende alles wat breder uitgedrukt is in het Formulier van ondertekening consciëntieus te zullen nakomen. Diensvolgens verklaren wij bij deze te gevoelen en te geloven, enz."

Hierop volgde in vijf artikelen een uiteenzetting en weerlegging van de dwalingen, waarin genoemde partijgangers waren vervallen. Niettegenstaande de Kerk in haar belijdenis tot nog toe standvastig bleef en de oude paden in deze vasthield, verslapte allengskens de tucht, dat oorzaak werd van de uitbreiding van bederf in Sions stad. Al meer en meer moest van vele leraren getuigd worden, dat hun leer uit de hemel, maar hun handel en wandel uit de hel was.

De treurige gevolgen daarvan vertoonden zich in breder omvang in de laatste helft der achttiende eeuw. In leer en leven al meer en meer de eenvoudigheid verlatende en om der toenemende zonden wil binnen de gemeenten des Heeren, gekomen onder buitengewone onttrekking van des Heeren Geest, Die alleen in alle waarheid leidt, kwam de Kerk allengs zo meer onder de invloed van de leugengeest, die opgekomen was uit de afgrond, om met hels overleg de poorten Sions te ondergraven, die stuk voor stuk te doen wegvallen en zich zo een ruime baan trachtte te maken, om met zijn ganse heirmacht binnen Jacobs veste te komen. Immers dien leugengeest drong aan op nieuwigheden.

Onder een schone schijn van recht en vleesbetoverende redenen werd door hem onder meer een aanval gewaagd op de Psalmen van Datheen tot hiertoe nog in gebruik bij de Gereformeerde Kerk. Was in voorgaande tijden door enkele onzer godzalige leraren wel eens de wens te kennen gegeven, dat die Psalmen mochten herzien, of een betere berijming overeenkomende met de taal dier dagen mocht geschonken worden, zo zouden diezelfde vaders geenszins hun goedkeuring gehecht hebben aan de Psalmen, welke die van Datheen hebben vervangen, noch aan de wijze, waarop zij der gemeente zijn opgedrongen.

De trouwe leraren van die tijd en de beproefde vromen hebben dan ook krachtig tegen de invoering geprotesteerd en in vele gemeenten van ons vaderland kon de invoering niet anders dan door politiek geweld geschieden; en tegen wien was dit geweld gekeerd; tegen hen die de oude paden vasthielden. In 1773 was het een feit geworden in Nederland, dat op onwettige wijze, [want Staatsgeweld in Gods Kerk mag nooit geduld en alle veranderingen in belijdenis of in welk deel van de eredienst ook mogen niet anders dan in wettige nationale Synode gemaakt worden en dat naar de regel en op grond van Gods Woord] de nieuw Psalmen zijn ingevoerd.

Van der Groe moet gezegd hebben: "Zij hebben gouden weggenomen, wij hebben nu zilveren in de plaats gekregen." In een der biddagpredicatiën van die Godsmen vinden we een profetie aangaande de oude Psalmen, welke profetie ik hier wil aanhalen, omdat daaruit wel eens een argument genomen wordt om te betwisten, dat het Gods wil en weg is, dat in de Ledeboeriaanse gemeenten de Psalmen van Datheen gebruikt worden, of dat Van der Groe's voorzegging anders faalt.

Onder anderen spreekt Van der Groe alzo: "Over de invoering der nieuw en de afschaffing der oude Psalmen zal ik ellendig oud man niets zeggen. Alleen dit wil ik zeggen, dat, hoewel de nieuw lichter van toon zijn en in sierlijker vorm en hoogdravender stijl zijn opgesteld dan de oude, God evenwel de oude Psalmen de eer heeft aangedaan, dat zij in de vuurvlammen der vervolging zijn beproefd en door het bloed der martelaren zijn roodgeverfd en dat de Heere ze wederom de eer zal aandoen, dat zij, wanneer de kerkgezangen in Nederland zullen huilen, niet meer tot de gezangen des tempels zullen behoren."

Mijn tegenwerping tot elk, die hierin een reden vindt, om het gebruik der oude Psalmen in de genoemde gemeenten te laken en te zeggen, dat dit gebruik van der Groe's voorzegging tot leugen maakt, is deze. Wanneer houdt een profetie op profetie te zijn? Immers als zij vervuld is. En indien we nu het oog eens slaan op de droevige oordelen, eerst van onzalige burgertwisten, daarna van Franse overweldiging, welke ons vaderland omstreeks het vierde tiener eeuw teisterden, hebben toen de kerkliederen niet gehuild en zijn het geen treurzangen geworden, temeer daar des Heeren Geest toen zo verre geweken was. En nooit heb ik gehoord of gelezen, dat in dien tijd in enige kerk van Nederland de Psalmen van Datheen werden gezongen; maar wel de nieuwe; zodat mijns bedunkens de voorzegging van Van der Groe letterlijk is vervuld.

Ik zou dit niet durven stellen, indien het niet was, dat na die tijd een opleving der Kerk had plaats gehad, waardoor, als het ware, het tijdperk van diep verval, waarin Van der Groe zich bewoog, is afgesloten. Hiermee wil ik niet zeggen, dat de opleving der Kerk begon, aanstonds na de vrijmaking van ons land uit Frans geweld. Nee het zou blijken, dat de Heere tonen wilde aan Nederlands volk, dat beide volk en overheid, onderdaan en koning God hadden verlaten. Niet in een blijde zin, dat de roede, welke sloeg verbroken was. Niet in vreugdebetoon over ontvangen zegeningen. Niet in hoopvolle verwachting van wat de mens in zo een roes van vleselijk genot zich voorstelt te zullen doen, om God en mensen te bevredigen en zich zelf een paradijs te scheppen, - ligt de kiem van de opleving der Kerk; maar enkel in het wederkeren tot de Heere in schuldbesef en belijdenis met een ernstig voornemen des harten, om naar de wille Gods te leven.

En ziet het tegendeel werd gevonden bij vorst en volk. De leugengeest werkte door. Om Sion was het te doen. De eerste bres was gemaakt in 1773. Als een geest van verdraagzaamheid kleepte hij zich; blijkbaar was dit uit hetgeen gebeurde met kerk en school. Het Koningschap van Christus, als de enige Soeverein over Zijn Kerk, werd al driester en driester ontkend en lagen gelegd. De wachters op Sions muren werden als stomme honden, die niet bassen konden. En ziet in 1805 behaalde de leugengeest een tweede voordeel op de kerk door de invoering der Evangelische gezangen.

Een tweede bres in de forteressen en voorschansen, zoals Smijtegeld de belijdenisschriften noemt, maakte de invloeiing van oude leugens in een nieuw kleept steeds gemakkelijker. In 1816 werd de grote slag geslagen. In plaats van Jezus Koning over Sion werd toen het bewind over Gods Kerk in handen gesteld van de aardse koning; want door een onschriftmatige vereniging van Kerk en Staat werd een Synode bijeengeroepen, welke in flagrante strijd met de grondbeginselen der Kerk bepaalde, dat voortaan geen van haar leraars of leden haar belijdenisschriften meer moesten bezweren omdat maar voor zover ze niet Gods Woord overeenkwamen.

Wie gevoelt nu niet, dat breuk op breuk, scheur op scheur volgen moest. Van nu af aan kreeg de Ned. Herv. Kerk, die wijnstok door de Heere uit Rooms Egypte genomen en hier geplant, meer het aanzien van een verward genootschap, dan van een Kerk naar Gods Woord. Een groot Staatsman in die dagen getuigde van de toenmalige Hervormde Kerk, dat zij de waarheid verdraagt, op voorwaarde, dat de waarheid de godslastering zal verdragen. Onder zulke omstandigheden naderde men het jaar 1834.

HOOFDSTUK II.

1834. Ledeboer en zijn tijd.

Vele leraars en leden hadden een geopend oog gekregen, om de deerniswaardige toestand van de gemeente des Heeren te zien. De aloude grondslagen der Kerk waren stelselmatig ondermijnd. Bedolven onder een stortvloed van reglementen, welke wel Staatsgezag, maar geen Soevereine regering van Koning Jezus erkenden, kon zo een genootschap als het dusgenaamde Hervormde niet meer als de openbaring van Christus Kerk erkend worden. Volgens art. 28 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis scheidden zich naaf het ambt aller gelovigen vele leraars en leden af van degenen, welke naar Gods Woord niet van de Kerk waren, en voegden zich bijeen, terwijl zij in 1834 verklaarden in de Acte van afscheiding zich in leer, tucht en dienst vast te houden aan de formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerk in Nederland. In liet Hervormd Genootschap mogen tot op den huidigen dag nog Gereformeerde leden of leraars zijn, de aloude van God geplante Gereformeerde Kerk, als openbaring der gemeente Jezu Christi is het niet en bevindt er zich ook niet in.

De zogenaamde Hervormde Kerk is sinds 1816 niets meer dan een van de aards koning gereglementeerd genootschap. De scheiding was nu tot stand gekomen en weldra brak de vervolging los. De Gereformeerden moesten soldatengeweld verduren en zware boeten betalen, terwijl enigen uit hen met gevangenis moesten boeten, dat zij God naar Zijn Woord dienden. Zodanig handelde men nu in ons lieve vaderland, welks bodem eenmaal gedrenkt was niet het bloed deïnmartelaren. Zo handelden zij, die kinderen waren van die vaders, welke hun goed en bloed hadden veïl gehad, om de vrijheid des gewetens te verkrijgen, welke nu zo jammerlijk verkracht werd door de machthebbers in Kerk en Staat.

Niettegenstaande strijd en vervolging scheen de gemeente des Heeren uit geestelijke slavernij te zullen ontkomen. Ja, de Heere wrocht mede. Ware nu de ontkomene gemeente met God in de strijd gebleven en had zij gewacht tot de Heere haar verlost had en niet de toevlucht genomen tot een aangeboden verlossing door mensen ten koste van de ere Gods, dan ware veel ellende voorkomen. Die op de Heere vertrouwen zullen niet beschaamd worden. Wat is er geschied?

De regering des lands bleef, in weerwil van adressen, smeekschriften en krachtige pleitredenen, het goed recht der Gereformeerden ontkennen. Zij, n.l. de regering, stelde zulke voorwaarden, welke onmogelijk met vrije consciëntie konden aangenomen worden. Onder dit alles bleef de geloofsvervolging op verzoek der Synode van het Hervormd Genootschap begonnen, door de regering onverminderd aanhouden. Weldra openbaarde zich bij een menigte der vervolgden een sterk verlangen naar vleselijke rust. Men werd de strijd moede. Tal van schoonschijnende redenen werden aangevoerd om, onderwerping aan de van regeringswege gestelde voorwaarden als de rechten en van de Heere gewilde weg voor te stellen. Het gevolg hiervan was, dat op voorgang van de gemeente te Utrecht in 1839, onderscheidene gemeenten in ons vaderland vrijheid van godsdienst vraagden en verkregen op de voorwaarden vervat in het Koninklijk Besluit van de 5e Juli 1836.

Dit Koninklijk Besluit luidde als volgt:

"Gezien het rapport van onzen Minister van Staat, enz.

"Den raad van State gehoord, enz.

"Gezien het nader rapport van onzen voornoemden Minister enz.

"Gelet op de artt. 291-294 enz.

"Gelet op de art. 190 enz. der Grondwet enz.

"Hebben goedgevonden en verstaan:

Vooreerst, met betrekking tot het adres van A. Brummelkamp c. s. te verklaren, dat de hierboven gemelde zogenaamde Gereformeerde Kerk of het Genootschap en de gemeenten, door de adressanten en hun aanhangers, zonder onze toelating en strijdig met onze vorige beschikking opgericht, worden gehouden als geen wettig bestaan hebbende en mitsdien (voor zoveel desnoods) als ontbonden, en derzelver samenkomsten, als zodanig worden verboden; met verdere waarschuwing aan de adressanten, dat zij zich bijzonder zullen moeten onthouden, zo van zich enigen titel toe te schrijven, op welken het door Ons erkend Nederlands Hervormd of Gereformeerd Kerkgenootschap als zodanig aanspraak bezit, als het voorwenden van enig recht of aanspraak op enige goederen, inkomsten en rechten der gevestigde Hervormde of Gereformeerde Kerk of van enig ander kerkgenootschap van het Rijk, daar een zodanige aanmatiging alle toelating en bescherming, of het regard slaan op enige nadere vertogen der adressanten, voor Ons ondoenlijk zou maken.

Ten tweede te bepalen:

a. Dat wanneer in enige plaats een enigszins aanmerkelijk aantal personen mocht zijn, welk een gemeente van de genoemde afgescheidenen zouden wenssen te vormen, en toelating verlangen tot vrije uitoefening van hun eredienst in een daartoe bestemd gebouw, of bijzonder huis, dezelve personen zich daartoe met inachtneming van het bepaalde bij art. 161 der grondwet en met overlegging van de vereiste opgaven en ontwerpen, betreffende de door hen gewenste reglementen en kerkelijke organisatie, aan Ons zullen kunnen vervoegen bij een individueel getekend adres, waarvan de naamtekeningen zullen moeten zijn gecertificeerd door de Burgemeester der Gemeente en waarbij zij zullen moeten verklaren, zelve te zullen zorgen voor de behoeften van hun eredienst en armen, zonder op onderstand van het Rijk, of op enige bezittingen, inkomsten of rechten van de Hervormde (Gereformeerde) Kerk of enig ander in dit Rijk erkend Kerkgenootschap ooit aanspraak te maken, en dat hetzelfde adres door middel van de gouverneur der provincie, waartoe de gemeente behoort, vergezeld van Zijn consideratiën en advies, zal worden ingezonden aan het Departement voor de zaken van de Hervormde Kerk enz. ten einde aan Onze overweging te worden aangeboden.

b. Dat voor zover de adressanten en hun aanhangers intussen mochten verlangen boven het getal van twintig, als bijzondere personen, binnenshuis tot hun oefening godsdienstig samen te komen, zij zich daartoe zullen kunnen vervoegen bij de besturen hunner woonplaatsen met opgave aan dezelve van de namen en woonplaatsen dier personen, alsmede van de dagen en uren waarop en van het lokaal, waarin deze samenkomst zou plaats hebben, teneinde die besturen alzo in de gelegenheid te stellen, om de vereiste toestemming te kunnen verleen en het nodige toezicht te bevelen tot voorkoming, van al, wat de openbare orde of veiligheid zou kunnen storen. Wordende aan alle openbare Machten in het Rijk, die het enigszins kan aangaan, " nadrukkelijk aanbevolen, om toe te zien en te zorgen, dat aan de inhoud van Ons tegenwoordig besluit worde voldaan, terwijl onze Procureur-Generaal bij het Hoge Gerechtshof en alle andere Officieren van Justitie tegen hen, die in strijd met hetzelfde besluit mochten handelen, de straffen zullen vorderen, welke zij zullen bevinden belopen te zijn.

Onze Minister van Staat enz."

Wie, die dit besluit leest, zal niet aanstonds zeggen, dat geen Gereformeerde zich daarbij neer kon leggen. Zal men met een vrije consciëntie een recht van de aards

Koning gaan vragen, dat door de Hemelkoning al voor lang was verleend. Waar Christus Jezus, de Koning Zijner Kerk, voor haar onbeperkte ruimte heeft verleend, mag die Kerk zich daar doen beperken door Staatsmacht? Zal dat iets minder zijn dan verloochening van de alleen Soevereine Koning der Kerk. Mag, zoals zulks door nakoming van dit besluit geschiedde, het bestaan der gemeente, welke ontstaat door de vrije werking van de Heilige Geest, aan de willekeur van wereldlijke macht worden opgeofferd. Mag de roeping der gemeente van Christus, die aan alle creaturen het Evangelie prediken moet, en alzo het veld van haar arbeid ziet uitgestrekt tot aan de einden der aarde, verloochend worden. Zal enige aardse macht van Godswege bevoegd zijn, om tot die gemeente te zeggen: "Tussen deze door mij gestelde grenzen zult gij arbeiden en verder niet."

Gij, die dit ernstig nagaat, gevoelt toch wel met mij, dat door de onderwerping aan de voorwaarden van dit besluit, men heeft toegestemd een onwettige, godsdienstige vereniging te zijn, die zich heeft afgescheurd van de Gereformeerde Kerk in Nederland. Niets minder hebben de Christelijk Afgescheidenen gedaan. Niet Jezus, maar Koning

Willem I erkend voor Koning der Kerk. Het was dan ook geen wonder, dat niet alle Christenen in die dagen hierin mede gingen. Weldra ontstonden uit hen, die wensten te blijven staan op de beproefden grondslag, gemeenten, welke zich noemden Gereformeerde Gemeenten onder 't kruis. Ongetwijfeld stonden deze gemeenten op zuiverder Bijbels standpunt dan de Afgescheidenen en veel was bij hen, dat de Gereformeerden aantrok.

Voorbijgaande de menigvuldige twistingen tussen die twee en in geen beoordeling willende treden over dezelve, noch ook over de pogingen, welke tot vereniging werden in het werk gesteld, dewijl het achter ons liggend tijdperk alreeds heeft geoordeeld, wil ik echter deze opmerking nog doen invloeden.

Noch bij de Christelijk Afgescheidenen, noch bij de Gemeenten onder 't Kruis is mij ooit recht gebleken, enkele personele gevallen er buiten gesloten, dat beider uitgang uit de Hervormde kerk is geschied als zodanigen, die het voor God verdorven hadden. Veelmeer schijnt het mij toe, dat men als beteren het bederf, dat in de bestaande Kerk was, zocht te ontkomen. De enkelen, welke hiervan geestelijke kennis droegen, zijn door de velen, die deze kennis misten, overvleugeld.

Indien dit sprekend schuldgevoel toch het karakter is geweest van de eerste uitleiding, dan zou, ware dit zo gebleven, onmogelijk een stap gedaan zijn, als door de Christelijk Afgescheidenen gedaan is. Immers waren zij doordrongen geweest van de grote schuld, welke er lag op de gemeente des Heeren, doordien haar traagheid, ijverloosheid en geesteloosheid verslapping teweeg gebracht hebbende in leven, leer en tucht, oorzaak is geworden, dat de wolven Christi schaapskooi zijn binnengedrongen en verwoesting op verwoesting hebben aangebracht, zodat om der zonden van 's Heeren volks wil, de rechten der gemeente zijn verguisd en niet minder de heilige rechten en instellingen des Heeren zijn prijs gegeven, dan zou geen andere weg hebben kunnen ingeslagen worden, dan onder vervolging, versmading en allerlei leed als uitgeworpenen en verstotenen te wachten op de openbaring van de sterke rechterhand des Heeren tot herstel zijner Gemeente in het vaderlijk erfdeel. De Heere was toen toch niet minder machtig en getrouw, dan ten tijde, dat Hij voor Israëls verlossing het hart van de heidens koning Kores neigde tot de vrijlating van Israel en de herbouw van de tempel.

Onder zulke omstandigheden was het dat Ds. L. G. C. Ledeboer in het jaar 1838 te Benthuisen tot leraar werd beroepen in de Ned. Herv. Kerk. In de maand Juli van dat

jaar werd hij in de Heilige Dienst bevestigd door Ds. Hugenholtz van Rotterdam. De oplegging der handen geschiedde door de consulent en de Ds. Van de Ham en de Vries, beiden ook van Rotterdam.

Wie was Ds. Ledeboer? Mijn pen zal wel het ongeschiktst zijn om een getrouw schets voort te brengen van die eigenaardige, door velen onbegrepen, door nog meerderen verachte en door slechts weinigen hartelijk beminde persoonlijkheid. Hij was waarlijk een ster van meer dan gewone helderheid in Gods Kerk. Hij vond zijn leven in het werk des Heeren en het werk des Heeren leefde in hem. Naar zijn eigen getuigenis had hij van kindsbeen af indrukken van Gods hoogheid, van dood en leven en noodzakelijkheid van bekering; doch deze bekering zolang trachtende uit te werken door en uit Zichzelf, totdat de zalige ontdekking door 's Heeren Geest hem afstootte van al zijn droggronden en hem genadiglijk kwam funderen op Christus alleen.

Van zijn jeugd af bestemd voor het predikambt, dat ook zijn keuze was, kwam hij in zijn jongelingstijd aan Leidens academie om daartoe te worden opgeleid. Als student gaf hij menig blijk, dat een andere geest in hem woonde, dan die der wereld. Vele bekwaamheden bezat hij; vooral was hij bedreven in de z. g. n. dode talen.

Wat zijn uiterlijke persoon aangaat, die was niet indrukwekkend; integendeel onbeduidend; en toch getuigt elkeen, die hem gekend heeft, dat een niet te beschrijven kracht uitging van dat matte en bleke gelaat; dat een aantrekkelijk licht straalde uit het bijna gesloten en dikwerf dwalende oog. Op zijn gehele wezen zetelde, als 't ware, iets bovenaards. Al wat hij scheen was hij en wat hij was, beleed hij met woord en daad. Zijn woord in particuliere omgang was daarop gericht, om elk met wie hij in aanraking kwam te treffen door het Woord Gods, dat hij vaak zo vriendelijk, doch getrouw en recht op het doel afgaande wist aan te wenden in overeenstemming met de persoonsleeftijd, de kunne, het ambt of beroep en de tijds- en plaatsomstandigheden van de aangesprokenen, dat velen door zo'n woord gevangen zijn. Van hem mag getuigd worden, dat hij in praktijk bracht het woord van Salomo: "Een woord op zijn pas gesproken is als gouden appels in zilveren gebeelde schalen."

Slechts zeer zelden sprak hij over aardse zaken. Als kanselredenaar waren het geen schitterende talenten, geen juist geëvenredigde gesticulatiën, geen speculatie met klinkende woorden, geen streng belijnde en fijn uitgesponnen predicatiën, welke een talrijke schaar van hoorders tot hem lokte, maar het kenmerkend bewijs in zijn woorden, dat hij waarlijk een ambassadeur van het hemelhof was. Er was integendeel veel hortends en stotends in zijn voordracht en door zijn gesten, welke voortkwamen uit zijn in hoge mate zenuwachtig temperament, wekte hij soms de spotlust van sommige zijner hoorders.

Zijn predicatiën waren vaak als doorweven met losse op- en aanmerkingen, welke dikwijls zo'n uitgebreidheid verkregen, dat werkelijk de ordelijke samenhang zijner rede verbroken werd. Maar niettegenstaande dit alles lag er een zonderlinge kracht in zijn spreken. Een gloed, niet door het vuur der welsprekendheid verwekt, maar door het vuur van de Heilige Geest, verwarmde het hart van des Heeren volk en verteerde de smaad, de spot en de verachting van zijn haters.

In zijn wandel betoonde hij te zijn een waardig dienstknecht van Christus. Tijdig en ontijdig hield hij aan in 't waarschuwen, vermanen en bestraffen. Ging hij door de straten ener plaats en zag hij ergens een groepje mensen van welke leeftijd of van welke conditie ook, hij verliet zijn gezelschap en ging er heen, om hen krachtig te vermanen tot bekering en zeer ernstig het gewicht der naderende eeuwigheid op het hart te drukken en Jezus alleen voor te stellen als de Weg, de Waarheid en het Leven; dragende Hij alleen de Naam, die gegeven is door welken we moeten zalig worden.

Zo deed hij ook bij zijn reisgelegenheden. Op zekere tijd was hij in de wachtkamer van een station en hoorde daar door een der aanwezigen de Naam des Heeren misbruiken. Ledeboer ging tot hem en sprak vriendelijk tot hem en zei, terwijl hij zijn steek bij dien man op tafel legde: "Gij ziet, mijnheer, wat ik ben."

"Doe uw werk, dominé," zeide deze.

En hij sprak: "ik heb een last van mijn grote Koning en Zender, om u te bestraffen, wegens het misbruiken van Zijn Naam en u te zeggen, dat Hij niet onschuldig zal houden, die Zijn Naam ijdelijk gebruikt." Voorts vermaande hij hem tot boete en bekering.

Bij een andere gelegenheid in een grote stad zich weer in zo een plaats bevindende, wilde hij met zijn vrienden daar enige spijs gebruiken. Hij verzocht enige ogenblikken stilte en deed overluid een gebed om Gods zegen over de gaven. Hij verzuimt ook niet om al de aanwezigen op te dragen aan de Almachtige en voor hun waarachtige bekering te bidden. Zo schaamde hij zich zijns Konings niet.

Rijk naar de wereld leefde hij uiterst eenvoudig. Wars van allen wereldse praal, welke hij altijd en in ieder zeer ernstig bestrafte, was hij in spijs en drank zeer matig. Ook at hij zijn bete gans niet alleen. Zijn milddadigheid was algemeen bekend. Hij mocht door genade beoefenen: "Spreek alzo en doe alzo."

Zijn beoefening van waarlijk christelijke deugden was versierd met het kleed van ootmoed en nederigheid. Door des Heeren Geest diep ontdekt aan het inklevend verderf zijns harten, was hij der Kerk van Christus een voorbeeld van geringschatting van eigen persoon en werk en van een verheffer van de soevereine genade Gods in Christus in hem als de grootste der zondaren en de ontrouwste en meest ijverloze dienstknecht des Heeren geopenbaard. Waar de Heere in hem en door hem Zijn werk heerlijk maakte, zag hij bij Geestes licht zoveel verdoemelijks voor God in zichzelf, dat ook voor hem niet te roemen viel, dan in des Heeren werk. In zelfverloochening had de Heere Zijn knecht zeer ver willen oefenen. Indien, gelijk soms gebeurde, Gods volk onder zijn bediening bijzonder gezegend werd en er waren, die uit de volheid huns harten in zijn bijzijn daarvan getuigenis gaven, dan gebood hij daarvan te zwijgen, omdat hij zich maar beschouwde als een rover van Gods eer. In één woord, in alles was hij een van wien voor vriend en vijand openbaar werd, dat de hoogheid Gods op zijn ziel woog. Dit besef van de vlekkeloze heiligheid van de deugden des Almachtigen en zijn geestelijke kennis van eigen bederf en onwaardigheid daar tegenover, deden het hem een onwaardeerbare eer rekenen om Christus wil smaadheid te lijden. Waar hij dan ook eindelijk in zijn bediening werd geschorst en ontzet uit zijn ambt, enkel omdat hij zich buigen wilde onder het juk van Christus en niet onder zulke wetten, die het Koningschap van Christus als de enigen Soeverein belaagden en daarom met zware geldboeten en gevangenis werd gestraft, dekte de lauwerkrans eens Christens, nl. om door lijden geheiligd te worden, 's mans slapen.

Weinige geschriften zijn ons van deze Godsgezant nagelaten. Hoe hij van de Heere is gezocht, getrokken en wedergeboren, dit is verhaald door hem zelf in het boekje getiteld: "'s Heeren wegen, gehouden met een alles verbeurd hebbend zondaar."

Overige werkjes, welke getuigenis geven van zijn leer, dat die uit God is, zijn:

1. Een spiegel dezès tijds, ter beproeving der kinderen Gods.
2. Een A B C door' een Abéling.
3. Jezus onder de Heidense soldaten. Overd. over Joh. 19: 5.
4. Sions lofzangen in benauwde tijden.
5. Sions vertroosting en lofzangen uit en voor het hart.

6. Geestelijke lofzangen voor kinderen van Ger. Belijdenis.
7. Zalig afsterven van een Christin, die Gods oordelen naderen zag.
8. Roepstemmen van oudere en jongere, welker zielen enz.
9. Vermaningen aan jongelingen door een vriend derzelve.
10. Treurzangen gezongen in 1840.
11. Sions val en opkomst.
12. Enige gedachten over de tien plagen van Egypte.
13. De Sabbat.
14. Drie belangrijke brieven.
15. Een brief aan ouden Jakob over de rechtvaardigmaking.
16. Brief aan Z. M. Koning Willem II.
17. Vijf brieven benevens een vers over de letterhelden dezer dagen.
18. Brieven. Een geschenk voor Zijn vrienden en strijdgenoten.
19. Enige toepasselijke verzen op bijzondere personen en gelegenheden.
20. Klein vragenboekje voor kinderen.

Het kerkelijk standpunt van Ds. Ledeboer zal nu in het volgende enigszins ontwikkeld worden.

Nadat hij dan, zoals te voren reeds gezegd is, in de Heilige Dienst te Benthuisen bevestigd was, bleek het weldra wat hij van het Hervormd Genootschap te wachten had. Hij, Ledeboer, niet alleen maar van en door mensen geroepen tot het Heilig Dienstwerk, maar bovenal zich zijner roeping door Sions Koning tot dienstknecht bewust, wenste door genade getrouw te zijn in het werk der bediening. Wat dan ook afweek van de oude, beproefde leer onzer Dordse vaderen, waarvan hij bevindelijk wist, dat zij de zaligmakende was, werd door hem openlijk en manmoedig tegengestaan. Maar niet dan, nadat zijn ontrouweden, door onwetendheid of zwakheid te voorschijn gebracht, diepe schuld voor hem was geworden en hij dermate daaronder voor God zich vernederde, dat zijn getrouw Koning hem uit zwakheid krachten schonk.

Kon het nu wel anders of er moesten botsingen ontstaan tussen hem en de blinde ijveraars voor menselijke inzetten? Donker zag hij de toekomst voor Sion in. Evenwel meende hij vooral in het begin zijns wegs, dat na bange strijd, spoedig het licht zou doorbreken en de Heere zijn volk in hun erve herstellen.

Met de Afscheidenen kon hij zich niet verenigen. Gelijk te voren reeds is gemeld, hadden die mensen afstand moeten doen van de rechten der Kerk, namelijk de Hervormde kerk. Ledeboers standpunt was: Het Hervormd Genootschap heeft geen rechten noch voorrechten met betrekking tot Gods goed, dat Hij in Zijn Vaderlijke gunst Nederlands Sion had geschonken, evenmin als rovers en dieven. *Het is*, zegt hij, *het onze, maar om onzer zonden wil moeten wij het missen. Nochtans*, zegt hij, *de Heere zal het ons wedergeven, maar op Zijn tijd; en Hij zal de vijanden verdrijven.*

Hij beschouwde het afstand doen als een verraderij, en rechtstreekse verloochening van de Heere. Immers, die dat doet, geeft weg, wat God hem gegeven heeft en belijdt tegelijk voor de vijand, dat hem de gift Gods niet toekomt. Zo deed Naboth niet met zijns vaders wijngaard, al was het, dat koning Achab hem begeerde. De afscheiding was hem tot zonde en hij kon niet anders dan betuigen, dat zij zich van de Kerk hadden afgescheurd. Hij achtte het zich van Godswege verplicht noch de naam, noch de zaak te verloochenen, hoewel hij voor God zich de grootste verloochenaar en de ontrouwste herder kende en daarom rechtvaardig uit zijn vaderlijke erve gestoten, om nu als een balling om te zwerven. Psalm 137 was hem geen vreemde taal.

Door Gods genade getuigde hij evenwel, zolang hij nog op zijn wettig hem

toekomstige plaats stond, van dien kansel tegen de zonde des volks en de snoodheden van hen, die zich de macht hadden toegeëigend. Hij pleitte als een trouw ambassadeur van 't hemelhof voor de rechten en wetten van Sions Koning tegenover de aardse Koning en de overheden en kerkelijke machthebbers. Hij scheidde zich niet af van de één Gereformeerde Kerk van Nederland, hoezeer zij ook bedorven was. Nu ligt hierin niet opgesloten een erkenning, dat het Hervormd Genootschap die Gereformeerde Kerk was. Nee, dat was en is het geestelijk wolvengebroed, dat door de slapheid, slaperigheid en vleselijke gezindheid van Sion en zijn wachters is binnengedrongen en zich de macht heeft aangematiigd. Een macht gans tegengesteld van het koninkrijk van Christus, maar overeenkomende met die van het rijk van de Antichrist.

Want, waar Ledeboer nog zijn stem voor Jezus en Zijn koninkrijk mocht doen horen en de boetbazuin nog luide blies voor de Sionieten, daar was het, dat die getrouw gezant door Synodaal- en Staatsgeweld van de hem van God toevertrouwende kansel werd geweerd. De man Gods heeft zijn strijd in de mogendheid des Heeren zo juist uitgedrukt in de volgende dichtregelen:

*"Wij strijden voor de Dordse leer,
Omdat zij is van God de Heer.
En wat daar buiten is valt weg,
Omdat het mensenoverleg
En vonden zijn, uit eigen brein,
Benevens Jezus' heilfontein.
Welzalig, die ontvangen mag
Een licht, dat hij nog nimmer zag;
Want de nature leert het niet,
Wat schoons Gods kind in Jezus ziet:
Zijn bloed, Zijn kruis en dood en leer
Zijn strijdig met ons eigen eer."*

Zo was dan de eerwaarde Ds. Ledeboer uitgezet, uitgedreven, niet uit de Kerk, want daaruit kan de duivel met zijn ganse macht iemand niet zetten, die er door God ingezet is. Maar uit de gemeenschap der Babelse hoer, die zich in haar eigene wulpse en verleidende versierselen heeft gezet als koningin in der Gereformeerden huis. O, mochten we met de Kerk uit de oude dag klagen: "De kroon onzes hoofds is afgefallen; o, wee nu onzer, dat we zo gezondigd hebben!" Ach, volk van God in Nederland! wij zijn schuldig aan haar hoererijen. Mochten we daarom met de profeet mogen zeggen: "Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen hem gezondigd." Ons vaderlijk huis voor ons gesloten, omdat het vervuld is met de gruwel onzer hoererijen. O, hier zal geen Gereformeerd blanketsel kunnen baten. De vloeren, de wanden, de zolderingen [mochten we het geestelijk verstaan] moeten ganselijk gereinigd worden. Het oude vuil komt er anders gedurig weer door. Het is niet de gedaante, schoon of afzichtelijk, welke de hoer maakt, maar de daad. Och, waren we door geen schijn verblind. Is het niet een bewijs dat we vermaak hebben in de hoererijen, omdat de gedaante ons bekoort?"

Zo was Ds. Ledeboer door God als een diepschuldige uitgeleid en in ballingschap gesteld. Hij moest, om der zonden wil met degenen, die met hen) uitgeleid werden, missen de voorrechten, welke de Kerk in vroeger eeuwen genieten mocht. Onder dit alles bleef hij zich echter gevoelen te zijn leraar van de gemeente te Benthuisen. Hij stelde zich niet vrij, om anderen dienst te aanvaarden. Nee, hij zelf getuigt: "Te Benthuisen heeft mij de Heere geroepen; Hij moet er mij van los maken, eer ik mijn

schapen verlaten mag." Joh. 10. Tot aan zijn dood is hij dan ook herder en leraar van de gemeente des Heeren te Benthuisen gebleven.

Niettemin heeft hij als een instrument in Gods hand op vele plaatsen in ons land gearbeid in de wijngaard van Christus. Ja, in vele plaatsen des lands zijn door die arbeid kerkelijke bijeenkomsten ontstaan van personen, die of kennelijk en krachtadig gelijk Ledeboer waren uitgeleid en als hij ballingen in een vreemd land waren geworden, of ook wel door volstrekte overreding zich gedrongen gevoelden, om zich bij de uitgestotenen en van 's werelds machthebbenden vervolgd wordenden te voegen.

In die verschillende vergaderingen predikte Ledeboer van tijd tot tijd en bediende ook de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal. In huiskamers, schuren, enz. vond Ledeboer een plaats om voor vele zielen het Evangelie der zaligheid te verkondigen. In krachtige taal vermaande hij tot gebeden terugkeer tot de oude paden.

De Dordse leerregels waren hem lief, omdat ze in hun grondslag uit God waren. "Keert gij terug", was zijn woord, "keert geheel terug."

Hij was wars van alle nieuwigheden in de gemeente, dewijl het hem bij 's Heeren licht klaar en duidelijk openbaar was, dat juist die menselijke inzetten de Heere met Zijn lieven Geest hebben uitgedrongen. Ledeboer is waarlijk teruggekeerd tot de belijdenis der vaderen, uitgedrukt in de oude Belijdenisschriften en formulieren en dat wel door 's Heeren genade onder een smartelijk gevoel van het grote gemis onder dat alles, veroorzaakt door eigen schuld en zonden.

Hij mocht uit die oorzaak ook keren tot het gebruik der Psalmen van Datheen, over welks onwettige uitzetting uit de Kerk we vroeger al gehandeld hebben. Op dit standpunt gezet zijnde, zou het Ds. Ledeboer onmogelijk zijn geweest, gelijk gebleken is, om zich met anderen te verenigen in een weg, waarin men zichzelf redde.

Geen kerken naast de Kerk, maar vastklevende, onder beding van genade, aan het puin en de fondamente van de aloude Gereformeerde Kerk in Nederland, was zijn leuze. Kon het zijn in huizen en schuren belijdende, betreurende en verfoeiende eigener en des lands en volks zonden. Onder de invloed van de Heilige Geest biddende inwachten de hulp des Heeren, om door de ontbloting van Diens sterke rechterhand hersteld te worden in een van God gewilde stand, die wij verlaten hebben en helaas! nog steeds verder verlaten.

Ledeboer beleed hiermee niet, dat hij de beste, de zuiverste was; nee, integendeel beleed hij zich te zijn de slechtste, de grootste verlater Gods. Maar daarom kon hij ook de onreine handen niet uitslaan tot kerkherstel, gelijk zo velen, maat moest in de breuk blijven staan en wachten, of God de Heere naar Zijn ontfermende liefde over Sion, zelf wilde herstellen en oprichten en bouwen, wat door 's volks zonden was neergeworpen. *Och! mochten we daar gebleven zijn!*

In de provincie Zeeland, op het eiland Sint-Filipsland beliefde het de Heere, om naast Ds. Ledeboer nog een getuige Zijns Naams te verwekken, de nu zalige **Ds. P. van Dijke**.

Door diepe wegen en onder veel strijd is deze Godsgezant gekomen tot het zelfde standpunt, omtrent de toenmalige staat van Gods Kerk, als Ds. Ledeboer. Eerst was hij op het voetspoor der Afgescheidenen getreden door vrijheid van godsdienst te vragen, doch daarna heeft hij met de gemeente te Sint-Filipsland deze daad herroepen en is toen vervolgens na voorafgaand getrouw onderzoek in de Heilige Dienst bevestigd geworden door Ds. Ledeboer te Sint-Filipsland en aan deze gemeente als herder en leraar verbonden.

Onderscheidene plaatsen in de provincies Zeeland en Zuid- Holland, enz., waar

grotere en kleinere samenkomsten bestonden van dezulken, die aan genoemde belijdenis verkleefd waren, werden door deze beide leraars bezocht en als verstrooide schapen door hen, als onderherders van de Heere Jezus, de Opperherder. aller schapen, door het Evangelie en de Sacramenten bediend. Vele zielen zijn door hun dienst de Heere toegebracht.

*Wat buiten God is, is vervloekt;
Al wie Zijn zegen elders zoekt,
Vergaat met al de bozen.
Geen boze houdt er bij God stand,
Maar aan Zijn werk houdt God de hand;
Bij 't straffen der trouw'lozen.*

LEDEBOER.

HOOFDSTUK III.

Beknopt overzicht der geschiedenis van Ledeboers volgelingen tot op heden.

In onderscheidene delen van ons vaderland vond men nu enige groepen van christenen, die geheel in het standpunt van Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke geworteld waren. Als deze leraren in het begin op enige plaats in schuren of pakhuizen of iets dergelijks het evangelie der genade verkondigden, dan stroomde van heinde en verre een grote schaar tezamen. Velen daaruit werden getrokken tot een ernstig aankleven van de oude, beproefde leer; en daaruit ontstonden van lieverlede die gemeenten, welke nog verstrooid in onderscheiden deden onzes lands gevonden worden.

In het jaar 1863 werd Ds. Ledeboer der gemeenten door de dood ontrukkt. In de laatste tijd van diens leven had de Heere in Zeeland nog een man verwekt, die door des Heeren Geest een klare ontdekking had gekregen van de staat van Gods Kerk en sloot dienaangaande met Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke ineen.

Hij was **Daniel Bakker van 's-Gravenpolder**.

Naar zijn eigen getuigenis was hij na zijn bekering krachtdadig geroepen tot liet dienstwerk des Evangelies. Aan velen van des Heeren volk is dit krachtdadig bevestigd. Met veel vrucht en zegen had Bakker al geruime tijd als oefenaar zo in zijn eigene als in de andere gemeenten gesproken tot het volk. Op een vergadering der Opzieners van de gemeenten te Benthuisen werd hem, nl. Bakker, door Ds. Ledeboer gevraagd, of hij zich kon laten bevestigen tot leraar, dewijl enige der gemeenten hem tot leraar hadden beroepen. Te dier tijd schijnt Bakker niet ten volle bereid te zijn geweest; althans er is toen niets van gekomen.

Niet lang daarna is Ds. Ledeboer overleden en was Ds. van Dijke also alleen als leraar op liet reeds genoemde kerkelijk standpunt overgebleven. Bemind als Bakker was, bij velen van Gods volk, bleef het niet lang uit, dat men, van de hem begerende gemeenten, wederom met zijn beroeping te voorschijn kwam.

Het bleek echter, dat er helaas! tussen Ds. van Dijke en Bakker niet zo een broederlijke zin bestond, als met het oog op de toestand der gemeenten wenselijk was. Zonder nu in dit werkje op persoonlijkheden in te gaan en op een onzuivere weegschaal woorden en daden te wegen, moet evenwel het droeve feit bevestigd worden, dat een finale scheuring der gemeenten is gevolgd.

Zoals reeds gezegd is, was Bakker tot leraar beroepen door enige gemeenten, doch Ds. van Dijke wilde hem niet als zodanig erkennen, dus veel minder bevestigen. Bakker, zich zijner Goddelijke roeping bewust en nu ook door gemeenten geroepen, gevoelde volkomen vrijheid, om zich door Ouderlingen, die door Ds. Ledeboer of Ds. van Dijke in hun ambt waren bevestigd, tot leraar te doen bevestigen, dat dan ook is geschied. Zeer veel is over die zaak dezer bevestiging van weerszijden gezegd. Zeker is het, dat hierdoor een, naar de mens te oordelen onheilbare breuk ontstond tussen de twee genoemde leraren Ds. van Dijke en Ds. Bakker, welke breuk helaas! tot op den huidigen dag voortduurt in hun gemeenten. Toch zijn deze gemeenten twee uit dezelfde stam gesproten loten. Zachtjes aan is aan elk wel een overgroeisels te bespeuren, dat de scherpste kanten bedekt, maar niettemin blijft het inkankerend bederf bestaan.

Ds. Bakker had, volgens zijn eigen verklaring, welke te lezen is in zijn uitgegeven boekje "Gods grote barmhartigheid enz.", vrijheid tot zijn handelwijze in het bevestigen verkregen uit Mattheüs 3: 13-15, waarin ons verhaald wordt, dat Jezus zich van Johannes liet dopen en aldus het meerdere van het mindere werd gezegend.

Ik wens hier de draad der geschiedenis onzer gemeenten voor een wijle los te laten, om ook mijn gevoelens hieromtrent te openbaren, nademaal dit persoonlijk gevoelens in later voorkomende zaken meesprekt.

Twee zaken stel ik voorop.

Ten eerste: De wettige bevoegdheid tot het ambt van leraar.

Ten tweede: De wettige inzetten in dat ambt.

Door het eerste versta ik, de inwendige Goddelijke roeping tot het ambt, gevolgd door een wettige roeping van een gemeente, na een voorafgaand getrouw onderzoek naar gaven en bekwaamheden, zuiverheid en oprechtheid in leer en leven, enz.

Door het tweede versta ik, de plechtige bevestiging tot het dienstwerk des Evangelies door een wettig dienend gezant in de wijngaard des Heeren en dat met betrekking tot eenzelfde gemeenschap of gemeente. Met dit laatste bedoel ik, dat én leraar én gemeente beide zich bewust moeten zijn, dat zij met de te bevestigen leraar op dezelfde grondslag der Belijdenis staan, terwijl anders een deur wordt opengezet voor schromelijke wanorde, welke weer het voedsel zal zijn voor allerhande ketterijen.

De twee eerst gestelde zaken zijn immers nodig om aan de orde in de kerk, door de Heere zelf bevolen, te voldoen. De eerste zaak zou iemand kunnen hebben, doch de tweede missen en m. i. is de tweede aan de eerste ondergeschikt.

Heeft iemand alleen het eerste zuiver en mist hij het tweede in de geëiste zuiverheid, dan is daardoor echter zijn dienst nóch voor God, nóch voor mensen van onwaarde verklaard; maar wel ligt er in zo een dienst een zonde tegen de ordeningen Gods, welke groter is, naarmate het gemis der tweede zaak door vleselijke oorzaken is verwekt. Het is ten allen tijde de gemeente des Heeren geboden, om met terzijdestelling van alle vleselijke vooroordelen, zodra mogelijk weer te keren tot de van de Heere geordende weg.

Ook zal het kunnen voorkomen, dat iemand het tweede had en het eerste geheel miste, wat het wezen van het ambt aangaat; en vooral in geesteloze en scheurzieke tijden brengt dit een onuitsprekelijk bederf in de gemeente te weeg.

En nu met betrekking tot de bevestiging van wijlen de nu zalige Ds. Bakker, meen ik te mogen geloven, dat de eerste zaak recht en goed lag, doch dat er met opzicht tot de tweede zaak een zonde [niet tot verwerping] in het dienstwerk is gebracht.

Dat de meerdere door de mindere gezegend wordt, nl in de bevestiging tot de Heilige Dienst, zoals dit door Ds. Bakker is aangevoerd, is door hem gans verkeerd toegepast. Immers neemt hij het in geheel tegengestelde zin, als de Heilige Paulus spreekt in Hebr. 7: 7 naar de verklaring der kanttekenaren.

De Apostel spreekt alzo, om het priesterschap van Christus te verheffen en uitnemender en meerder te verklaren, dan het priesterschap van Aäron. En waar nu de Heere Jezus zich liet dopen door Johannes, daar gold het de mens Christus, die Zich in deze zaak ook geheel in Knechtelijke gestalte moest openbaren en die Knechtelijke gestalte was Christus de mens ten opzichte van Johannes en zijn dienstwerk de mindere; want immers Jezus was nog niet openlijk opgetreden als Leraar en de bevestiging der eeuwige zalving van de Zoon door de Vader was nog niet geschied door de nederdaling des Heilige Geestes in de gedaante eener duif en door de stem uit de hoogwaardige heerlijkheid: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb, hoort Hem."

Dit al geschiedde met en onder en na de doop en van dat ogenblik af aan was Jezus naar de gerechtigheid der mensen, welke hiermede ook bewezen is een Goddelijke instelling te zijn, de meerdere van Johannes. Als ongeloof met ons op de loop gaat, dan hebben we welhaast Asahels snelheid en rennen de Cuschi's voorbij.

De meerderheid der leraren boven de regeerouderlingen ligt niet in meerdere macht, welke hen gegeven is in de gemeente, maar slechts in de meerdere uitgebreidheid van hun ontvangen last. Deze meerdere uitgebreidheid bestaat hierin, dat hun benevens de regering der Kerk is bevolen het Evangelie te prediken en de Sacramenten te bedienen. En nu schijnt het mij toe, dat bij wijze van overdracht, en dit is toch de bevestiging eensdeels, geen last of commissie of een deel er van door ons op anderer schouders kan gelegd worden, indien we die last niet zelf dragen of die commissie niet ontvangen hebben.

Na deze korte uitweiding wil ik de losgelaten draad der geschiedenis weer aanvatten.

De gemeenten, welke onder de bediening van Ds. van Dijke gebleven waren, vond men deels in Zeeland, deels in Zuid-Holland, zelfs waren nog twee of drie gemeenten in Overijssel en Drenthe.

Het is te begrijpen, dat de Evangeliebediening onder hen zeer schaars was en de Heilige Sacramenten zeer ongelijk moesten bediend worden. de meesten tijd werd en wordt nog op die plaatsen de gemeente verzameld op de dag des Heeren, rondom 'het oude koren', dat onze Godzalige oudvaders hebben opgelegd. De stichting der gemeente geschiedt dan door het lezen ener predicatie, terwijl een ouderling voorgaat in de openbare gebeden. Het was niet te verwonderen, dat, doordat ook andere groepen in ons land zich tot gemeenten hadden gevormd en zij het ook in klein getal, hun leraars hadden, er ook in onze gemeenten vele stemmen opgingen om leraars te verkrijgen of zo mogelijk met andere leraars en gemeenten te verenigen. Was dit vroeger onder Ds. Ledeboer al beproefd met Ds. C. van de Oever c. s., later zijn ook pogingen aangewend tot ineensmelting met Ds. E. Fransen.

Deze pogingen bleken echter ijdel te zijn, dewijl de grondslag, waarop deze en onze gemeenten gefundeerd waren, te zeer verschilden. Zegt men te bouwen of gebouwd te zijn op de fondamenteën onzer vaderen, dan moet men daar ook noch buiten, noch binnen zijn.

In het eerste geval is onze bouw te groot; in het tweede te klein. Herinnert u, lezer, nog eens het woord van Ds. Ledeboer: "keert gij terug, keert geheel terug."

En juist op het geheel terugkeren stuitte men af. Vraagt men nu, zijn wij dan waarlijk geheel teruggekeerd? O, mocht schaamte ons aangezicht bedekken. Wat onze handeling aangaat met betrekking tot ons standpunt en belijdenis, dan zijn we het allermint waard een Gereformeerd volk genaamd te worden. We zijn, o zo ver van onze belijdenis afgeweken en indien de Heere het niet verhoedt, dan zullen we zeker door de allesverwoestende tijdgeest "Help uzelf" verslonden worden. Grote, onheilspellend grote afmetingen heeft ook onder ons dit kwaad verkregen. Nochtans wordt dit, Gode zij dank, door het overwegend deel in onze gemeenten nog als een schromelijk bederf en achteruitgang erkend. Vandaar dan ook, dat men onder ons slechts aarzelend een schrede verzet, hoewel de voortstuwende kracht der nieuwere godsdienst onzer eeuw zich ook sterk onder ons openbaart.

Van welke zijde der op zichzelf staande gemeenten ook beproefd, er schenen onoverkomelijke bezwaren te bestaan, welke het verenigen onmogelijk maakten.

Ook het afgescheurde deel onder Ds. Bakker bleef op zichzelf voortleven. Na het overlijden van Ds. Bakker zijn enkele van die gemeenten tot de Dolerende kerken overgegaan, terwijl ook enkele zijn overgekomen tot het deel, waarvan zij afgescheurd waren.

De overgeblevenen kozen zich een leraar uit het midden hunner ouderlingen, welke zij door een ouderling deden bevestigen en zijn alzo in dezelfde weg van wijlen Ds. Bakker voortgegaan.

Nog tijdens het leven van Ds. van Dijke was het, dat de Hollandse gemeenten in kennis waren geraakt met wijlen Ds. P. Los, predikant bij de gemeenten "Onder 't Kruis."

Ook met Ds. van den Broeke waren onderhandelingen aangeknoopt. Beide predikanten werden uitgenodigd op een grote vergadering der representanten van de onder ons behorende gemeenten onder voorzitterschap van Ds. van Dijke te Middelburg. Hoofdzaak was dat deze beide predikanten voor de vergadering zouden erkennen, dat de *inzetting* in hun ambt tegen den Woorde Gods was, op gronden reeds vroeger door mij gemeld; dat zij zich derhalve moesten onderwerpen aan, een bevestiging door Ds. van Dijke tot leraar; voorts moesten zij ook invoeren het uitsluitend gebruik der Psalmen van Datheen.

Alleen Ds. Los kwam er toe, om zich in deze zaken geheel over te geven en alzo sprongen de verdere onderhandelingen met Ds. van de Broeke af.

Op de eersten Pinksterdag, de 5de Juni 1870 is Los dan ook door Ds. van Dijke te Benthuizen bevestigd in de dienst des Evangelies. Nu hadden dan de z. g. n. *Ledeboeriaansche gemeenten* twee leraars, die, wat de bevestiging betrof in dezelfde lijn stonden. Niet lang duurde echter het onderling samengaan. Kibbelarijen, twistingen ontstonden, welke helaas, zo hoog liepen, dat een scheuring ontstond en Ds. Los op zichzelf kwam te staan.

Aan beide zijden zullen wel de oorzaken van die scheiding gezocht moeten worden. Niettegenstaande deze noodlottige scheuring bleef evenwel de wettigheid van het ambt bij Ds. Los bestaan als leraar in de rechte lijn van Ds. Ledeboer verkregen; even zo goed als Barnabas wettig geroepen Apostel bleef, nadat hij met verbittering Paulus had verlaten; en zijn handelingen in de dienst van Christus waren Apostolische handelingen, zowel als die van Paulus.

In het jaar 1873 werd Ds. van Dijke door de dood weggenomen. Sint-Filipsland was zijn herder en leraar kwijt en de verenigde gemeenten uit de verschillende provinciën waren zonder bediening des Woords en der Sacramenten.

Al sinds het leven van Ds. van Dijke waren er personen, die in de onderscheidene gemeenten van tijd tot tijd een woord tot stichting kwamen spreken. Onder anderen behoorden hiertoe na des leraars dood **D. Janse, J. Vader en D. Wijting.**

Spoedig na het overlijden van Ds. van Dijke rees de vraag of deze of een uit hen de gemeenten als leraar zou kunnen dienen. Na onderlinge samensprekingen werd ten slotte op een grote vergadering bij stemming verkozen David Janse, ouderling en oefenaar bij de Gereformeerde Gemeente van Middelburg.

De gemeente te Goes had voor haar D. Wijting verkozen. Gerezen verschillen tussen deze gemeente en de overige waren oorzaak, dat ook deze gemeente met haar n gekozen Wijting, die later door Ds. P. Los tot leraar werd bevestigd, haar eigen weg ging en dus weer een nieuw verbodding plaats had.

Intussen was ook **L. van der Velde**, thans leraar te Rotterdam, door Ds. Los in het predikambt bevestigd. Uithoofde der reeds vroeger vermelde scheuring tussen Ds. Los en de overige gemeenten onder Ds. van Dijke, stonden nu de gemeenten, welke Janse verkozen hadden tot leraar, geheel alleen en rees er geen kleine moeilijkheid op aangaande de bevestiging in de dienst van de verkozene.

Op een grote vergadering werd door stemming de beslissing verkregen, dat de meerderheid er tegen was, om de bevestiging te doen plaats hebben door ouderlingen. Hierdoor kwam men voor het feit te staan, óf om zich tot Ds. Los te wenden, ten einde te verkrijgen, dat deze de bevestiging zou verrichten, óf om buiten eigen kring te gaan. Buiten deze kring had men het oog geslagen op Ds. A. O. Schaafsma, predikant bij een vrije gemeente te Enkhuizen, vroeger Zendeling-leraar en als zodanig zijn

ambtelijke commissie en zending ontvangen hebbende van het Ned. Zendinggenootschap. Een stemming van de saamvergaderde vertegenwoordigers der respectieve gemeenten besliste, dat men zou trachten de bevestiging te doen verrichten door Ds. Schaafsma. Daartoe werd uit hun midden een commissie benoemd, welke zich in betrekking zou stellen met Ds. Schaafsma, ten einde te onderzoeken of hij wettig dienend leraar was in de Gereformeerde kerk en of hij genegenheid had de gemeenten in deze te helpen. Hoe deze commissie zich van de haar opgedragen taak gekweten heeft, staat niet aan mij te beoordelen. Dit is zeker dat er vele bedenkingen tegen gemaakt zijn.

Hoe het zij, Ds. Schaafsma nam op zich D. Janse te bevestigen. Zeker is het dat D. Janse generlei pressie heeft uitgeoefend in deze zaak, maar zich geheel aan het besluit der vergadering heeft overgegeven.

Door deze stap te doen, hebben de gemeenten hun eenmaal ingenomen standpunt verlaten en het beginsel van hun bestaan verloochend en zijn ze, zonder dat zij dit willen erkennen, gekomen op hetzelfde terrein van de z. g. n. Vrije- en Oud Gereformeerde gemeenten in ons land. Hier zijn door hen de oude palen verzet, is de grens verwijd en zijn de traditie in der gemeenten aan zij gezet.

Kon of wilde Ledeboer evenmin de naam, als de zaak verloochenen, hier hebben zijn volgelingen, de naam willende houden, de zaak verloochend. Niet meer uitgestoten uit de vaderlijke erve, om eigener zonden wil, en daarom als ballingen moettende leven en onvermengd in eigen kring blijven, heeft men vleselijk vooroordeel vooropgezet en zonder pogingen tot toenadering, met verloochening van eigen recht en eer, die kring buiten getreden.

Zoals ik reeds heb vermeld, heeft Ds. Janse geen invloed uitgeoefend op de vergadering tot het doen van deze stap, doch m. i. is het niet genoeg geen medewerking te schenken aan iets verkeerd of gevaarlijks, maar ligt het op ieders weg, zoveel in hem, is te trachten het te voorkomen, voor het minst er niet in mede' te gaan. Den 16^e December 1883 heeft de bevestiging van **Ds. Janse** door Ds. Schaafsma te Middelburg plaats gehad. Achttien, thans twintig, gemeenten zijn sedert dien tijd door Z.Ew. bediend. Het is licht te verstaan, dat zich in zo een toestand veel en velerlei gebrek openbaart. In bijna alle gemeenten moet het herderlijk werk des leraars door ouderlingen worden verricht, die hiertoe voor het merendeel niet in de gunstigste omstandigheden verkeren. Voorkomende kerkelijke zaken, zoals: censuren, onderzoek van leden of aankomende leden, moeten als terloops door de leraar behandeld worden. Ook het catechiseren moet vanzelf in vele gemeenten veel te wensen overlaten.

Uit dit alles is het wel te verklaren, dat er van tijd tot tijd in al de gemeenten stemmen werden gehoord, welke vraagden of er geen mogelijkheid zou bestaan tot het verkrijgen van meerdere leraars, opdat enigszins meerder in het vele gebrek der gemeenten mocht worden voorzien. Zonder dat ik hier wil treden in een onderzoek naar de gronden, waaruit het vragen om leraars voortvloeit, noch een beoordeling wil ter neerstellen van de wijze, waarop men ze tracht te verkrijgen, wil ik enkel openbaren, wat geschiedenis geworden is onder ons, latende het eerstgenoemde aan elks bijzonder onderzoek en beoordeling over.

Op vroegere en latere gehouden vergaderingen was besloten, of vastgesteld, dat men acht zou geven op personen uit ons midden of ook wel buiten onzen kring, die geacht konden worden op goede gronden de gemeenten als leraar te kunnen dienen. Deze bepalingen werden echter zo onbegrensd gesteld, dat men bij enige zodanige gevallen, welke voorgekomen zijn in gedurige moeite is gekomen en geenszins de zaak zelf bevorderlijk is geweest.

Ook scheen er begeerte te zijn, om een paar oefenaars, welke al enige jaren de verschillende gemeenten geregeld bezochten, om een stichtelijk woord te spreken, tot het leraarsambt te roepen.

Nadat op enige achtereenvolgende vergaderingen veel en breedvoerig hierover gesproken was, is men tot het besluit gekomen een commissie te benoemen, die de twee oefenaars moest onderzoeken. Deze commissie is op de 27^e October 1897 te Krabbendijke saamgekomen en heeft daar de beide mannen onderzocht. Het eenparig besluit van die commissie was, dat, wanneer zij beiden of een van beiden wettig tot leraar mochten beroepen worden, zij hen daartoe aan de gemeenten konden overgeven. Daarna is een Grote Vergadering gehouden te Krabbendijke op de 28^e September 1898. Vóór deze vergadering had in elke gemeente een stemming plaats gehad van de stemhebbende leden of deze oefenaars door de gemeenten begeerd werden tot leraars. De uitslag dezer stemming was - dat een besliste meerderheid, der gemeenten hen begeerden tot leraar.

Op bovengenoemde vergadering te Krabbendijke werd deze zaak der beroeping wederom besproken. Niettegenstaande het advies der voormelde commissie tot toelating van beiden en de uitslag der gemeentelijke stemming, konden de vergaderde broeders nog tot geen eindbeslissing komen, dewijl het sprekend en adviserend gedeelte der vergadering (duid mij de splitsing in een sprekend en stemmend deel der vergadering niet ten kwade door het opperen van oude en nieuw bezwaren in tegenstelling kwam met de te voren genomen besluiten en er hierdoor een kentering in het algemeen gevoelen scheen te ontstaan,) dat er voorgesteld werd om door hoofdelijke stemming der vergadering te beslissen.

Hiertoe werd besloten. De uitkomst was, dat één der bedoelde personen een meerderheid had en daardoor beroepbaar werd gesteld, terwijl de ander nu nog wachten moest.

Zo was dan nu zonneklaar gebleken, dat nóch de commissie vroeger genoemd, welke toch haar mandaat van deze vergadering luid, nóch de wens der gemeenten eveneens door deze vergadering uitgelokt, enige beslissing teweeg bracht en daarom ook de benoeming van de commissie en de in beweging bringing van de gemeenten een geheel overbodige, ja nutteloze zaak is geweest, of het moest zijn om duidelijk aan te tonen, dat men een wezenlijken grondslag voor de zaak miste.

Tengevolge dan van de nu verkregen uitkomst, werd besloten om de gekozenen tot leraar voor de gecombineerde gemeenten te beroepen.

Door de scriba werd een beroepbrief in gereedheid gebracht, welke naar alle gemeenten is gezonden, ten einde door de ouderlingen der gemeenten ondertekend te worden. Zeventien van de twintig gemeenten hebben dit beroep uitgebracht en een tijdruimte gegeven van een paar maanden, opdat de beroepene zich wel zou kunnen beraden.

In het voorjaar van 1899 is door de beroepenen aan elke kerkenraad van de roepende gemeenten schriftelijk kennis gegeven; dat hij de beroeping op deze wijze niet kon of durfde aan nemen op gronden in dat schrijven ontwikkeld; welke gronden hierna zullen voorkomen. Een nadere behandeling dezer zaken moest vanzelf wachten tot het bijeenkomen der Grote Vergadering.

Op de 17^e Juni 1899 werd deze vergadering gehouden te Moerkapelle.

Door de oefenaar Boone werd aan de beroepene de vraag voorgelegd, of hij geneigd was zijn bezwaren tegen het een en ander der beroeping en wat daaruit zou voortvloeien voor de vergadering te openbaren. De beroepen persoon deze vraag van de een of ander der broeders wel voorzien hebbende, had daartoe in schrift gesteld,

wat hij der vergadering in deze meende te moeten mededelen.

Nadat de voorzitter hem het Woord had verleend, heeft hij het volgende ter kennis van de vergadering gebracht:

Geachte en Waarde Medebroeders!

Nademaal het de Heere, de Koning der Kerk behaagd heeft, mij, na de approbatie ter beroepbaarstelling tot herder en leraar, door uw vergadering, gehouden te Krabbendijke in October des vorigen jaars, nadat het, zeg ik, de Heere behaagd heeft, mij gering en in mijzelven onbekwaam en onwaardig schepsel tot dit gewichtvol werk te roepen en ik mijzelven, zo ik hoop, door de genade Gods de Heere daartoe overgegeven heb zonder beding mijnerzijds dan Zijn genade; zo is het, dat de Heere mij daarna meer bepaaldelijk heeft doen stilstaan en doen bedenken de bedingen, welke de Heere stelt. En deze zijn immers ons te houden aan Zijn rechten en instellingen.

Waarde broeders, nu moet ik bekennen, dat mijne, dat onze afwijkingen van die goede en welbeproefde wegen zo vele zijn, dat zij het getal der haar onzes hoofds te boven gaan. Maar niet alleen is het nodig en wenselijk, dat we ons in deze schuldig kennen, maar bovenal, dat onze harten mochten geneigd worden, om ganselijk weder te keren. Psalm 32. "Die zijn ongerechtigheden bekend en laat, zal barmhartigheid verkrijgen." Zodra dan de u bekende beroeping van de zeventien gemeenten in combinatie, tot mij kwam, werd het mij dringende behoefte van de Heere door onderwijzing te mogen weten, welke de weg in deze gewichtige zaak voor mij zonde zijn, "Staat op de wegen en vraagt naar de oude paden, welke de welbeproefde wegen zijn." Deze waarheid werd het richtsnoer, waarnaar mijn onderzoekingen moesten gericht worden. En ik kan niet ontkennen, dat de Heere mij in deze heeft onderwezen door benevens Zijn Heilig Woord de geschriften van enige onzer welbeproefde oudvaders, zoals W. á Brakel, Leijdekker, Koelman, á Marck over deze zaken na te vorsen en Hij mij heeft willen bevestigen in het besluit, dat dienaangaande door mij aan elk der roepende gemeenten schriftelijk is medegedeeld.

Dit besluit hield in 't kort in, dat ik op grond van voornoemde onderzoekingen en uit de weg, eertijds door Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke ingeslagen, niet kon, noch mocht aannemen één roeping van zeventien zóver uiteengelegen en plaatselijk zo zeer onderscheiden gemeenten.

Nu wil ik ook u, eerwaarde broeders te saam deze mijn gronden openbaren en dat wel drieledig.

Ten eerste. Naar Gods Woord.

Ten tweede. Naar de bepaling onzer vaderen, op dit Woord gegrond.

Ten derde. Uit hetgeen Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke hebben gedaan.

Naar Gods Woord.

In dat Woord vinden wij, dat in elke Joodse Synagoge waren Oversten, Regeerders en Voorgangers. In Marcus 5 leest men uitdrukkelijk van de Oversten der Synagoge. Zomede in Luk. 13: 14 en Hand. 18: 8 en 17. Voorts lezen wij; niet alleen, dat de Heere in 't algemeen aan Zijn Kerk heeft gegeven leraars en regeerouderlingen volgens Eféze: 4: 11; 1 Cor. 12: 28. Rom., 12: 8; Tim. 5: 17; maar ook aan bijzondere gemeenten; als die van Filipp. Filip. 1: 1; die van Eféze. Hand. 20: 28; Op. 2 1; die van Korinthe 2; Cor. 2 6; die van Thessalonica. 2 Thess. 5: 12; die van Jeruzalem. Hand. 8: 1; en van de Hebreëen Hebr. 13: 17. Ja, wij zien, dat de Apostelen last gaven, dat er van gemeente tot gemeente Ouderlingen, d. i. leer- en regeerouderlingen zouden gesteld worden. Uit dit aangevoerde blijkt mij, dat combinatie geen vastgestelde regel

mag zijn, zoals dit in de laatste tijd onder deze gemeenten het geval was geworden.

Ten tweede. Naar de bepalingen onzer vaders.

Deze hebben in de opeenvolgende Synoden, gehouden te Dordrecht in 1578; te 's-Gravenhage in 1586; te Middelburg in 1591 en te Dordrecht in de Nationale Synode 1618 en 1619 in de kerkorde gedurig dit art. opgenomen. "Dat niemand openlijk zal mogen prediken, tenzij hij een bevestigd Evangeliedienaar is, aan een zekere plaats verbonden. Alleen de gemeenten "Onder 't Kruis", d. i. kerken, welke niet tot volle openbaring konden komen, uithoofde vervolging, deze mochten door een van plaats tot plaats reizend leraar bediend worden.

Ook hierin ziet men het stelsel "combinatie als regel" veroordeeld.

Ten derde. Uit hetgeen Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke gedaan hebben.

Gelijk u door mij reeds gewezen is op het feit, dat Ds. Ledeboer in de bijstand en het stichten van nieuwe gemeenten zich echter nooit anders genoemd heeft en betoond te zijn dan Gereformeerd leraar van Benthuisen; zo blijkt ook uit de notulen van een vergadering gehouden de 10^e September 1862 te 's-Gravenpolder onder voorzitterschap van Ds. van Dijke, dat in Art. 6 van die notulen is bepaald; "Dat iedere gemeente het recht behoudt om een leraar te beroepen voor haar zelve of ook om andere gemeenten te bedienen; mits hij provinciaal onderzocht worde."

Vervolgens komt er voor in de notulen van een vergadering gehouden te Middelburg de 9^e ? September 1868 mede onder voorzitterschap van Ds. van Dijke, "dat de broeders uit Holland zouden uitzien naar een leraar, die haar in de Name Gods zou mogen bedienen." Als bijlage op dit artikel is toegevoegd. "Opdat die broeders nu maar weer niet lijdelijk zouden wachten, is besloten, dat zij een beroep zouden uitbrengen op Ds. Kleijnendorst, leraar bij de Chr. Afgesch. te Putten.

Uit het aangevoerde blijkt, dunkt mij, zonneklaar, dat van af de tijden der Apostelen door al de eeuwen heen door de belijders der waarheid, welke naar Gods Woord is en in het bijzonder ook na de Reformatie door de Gereformeerde Kerk de zelfstandigheid der gemeenten is gehandhaafd, behoudens de gemeen band door belijdenis, Catechismus en Formulieren en combinatie slechts een geval van strikte noodzakelijkheid mag zijn, om dieper verval te voorkomen.

Dewijl wij nu broeders al sinds jaren dit voetspoor hebben verlaten en het geenszints in mijn bedoeling ligt de oorzaken waaruit en de redenen waarom dit is geschied op te sporen en aan te wijzen, kom ik met de vraag tot u om door stemming te beslissen, of we weer, wat deze zaak aangaat, in het oude spoor kunnen en mogen komen. Daartoe zou ik het volgende voorstellen.

Elke gemeente met ons in dezelfde belijdenis levende heeft en behoudt liet recht voor zichzelf een leraar te beroepen, mits hij door de Grote Vergadering, of een commissie uit dezelve worde onderzocht en toestemming verleend. De beroepen leraar komt onder de verplichting de herderloze of vacante gemeenten, welke hem daartoe verzoeken te bedienen. Mocht het de Heere believen het getal arbeiders in Zijn oogst onder ons te vermeerderen, dan zou een nadere verdeling in classes met betrekking tot de vacaturen moeten geschieden.

Elke gemeente heeft en behoudt het recht om een of meer onder ons werkzaam zijnde leraars, na een tijdperk van twee jaren dienst in een gemeente, naar hun gemeente wettig te beroepen. Zo een beroeping moet altijd classicaal worden goedgekeurd, zal ze kunnen voortgang hebben. -

Met algemeen stemmen is dit voorstel na enige bespreking aangenomen; zodat het stelsel: "combinatie is regel" is losgelaten.

Vervolgens heeft de beroepene ook voor de vergadering zijn bezwaren omtrent de

bevestiging, zo deze in de nu bestaande

weg onder ons moet geschieden, blootgelegd. Dienaangaande heeft hij het volgende in het midden gebracht:

Het is de gedurige praktijk der Apostelen geweest, als iemand in een kerkelijk ambt werd geroepen, hij met de ceremonie van handoplegging bevestigd werd; vgl. Hand. 6: 6: "Welke zij voor de Apostelen stelden; en deze als zij gebeden hadden leidden hun de handen op," en Hand. 13: 3: "Toen vastten zij en baden"; nl. de profeten en leraars van Antiochië, "en hun (nl. Barnabas en Saulus) de handen opgelegd hebbende lieten hen gaan."

Nu is het immer noodzaak, dat de praktijk der Apostelen en der Apostolische kerk voor een regel worde gehouden, inzonderheid in die dingen, welke de orde in de kerk van Christus moeten onderhouden.

En niet alleen is de handoplegging een voorbeeld, maar bepaald een gebod. 1 Tim. 5: 22 "En legt niemand haastelijk de handen op." In deze tekst, alsmede in 1 Tim. 4: 14: "Verzuim de gave niet, die in u is, die u gegeven is door de profetie." "Met oplegging der handen des ouderlingschaps," wordt de oplegging der handen gesteld voor de gehele bevestiging in de dienst of toelating tot een Kerkelijk ambt; daarom moet dit deel der bevestiging voor het aller-gewichtigste worden gehouden.

Uit dit aangevoerde blijkt nu duidelijk, dat men geen leraar kan zijn van een bepaalde gemeente, tenzij men door wettige handoplegging aan die gemeente verbonden wordt. En nu gaat liet toch tegen alle Bijbelse praktijk in, om op zulk een wijze, als vroeger genoemd, aan tien, twaalf of twintig gemeenten verbonden te worden. Omdat nu de bevestiging van een ambtsdrager in Gods Kerk door handoplegging zo aller-gewichtigst is, is het voor de Kerk en voor de betrokken persoon aller-nodigst ten volle overtuigd te zijn, dat zulk een bevestiging geschiedt door daartoe wettig bevoegde personen. En dat zijn ze alleen, die door de Kerk geroepen en door wettelijke ambtsdragers in hun ambt zijn gezet.

Nu is het wel ontegenzeggelijk waar, dat door al de eeuwen heen onregelmatige dingen in de Kerk hebben plaats gehad en voornamelijk in tijden van diep geestelijk verval, en ook in de aanvangstijden van geestelijke opleving der Kerk. Maar daaruit broeders zullen we toch wel niet mogen besluiten om zulke onregelmatigheden te bestendigen of zelfs ook wel, om die wettig en naar de regel van Gods woord te verklaren. Maar veelmeer ligt het op de weg der Kerk, om, als er gelegenheid toe wordt gegeven, die onregelmatigheden bij voorkomende nieuw gevallen te laten varen en terug te treden in het oude spoor.

Nu ligt het bij zo een terugtreding geenszins in mijn bedoeling u te doen geloven, dat de dienst, in Gods Kerk verricht, onder zulke onregelmatigheden door mij onwettig en ten enenmale voor niets zou worden verklaard.

Integendeel wens ik mij op grond van Gods woord en naar de geschiedenis der Kerk van heler hart aan te sluiten bij alle ambts- en bedieningshandelingen welke in hun wezen overeenkomstig Gods woord onder zulke omstandigheden hebben plaats gehad. Op grond van Gods woord zeg ik:

Daartoe wijs ik u

1e op het offeren van Israëls volk op de hoogten, hoewel den Heere. Het was de plaats der offeranden niet naar 's Heeren bestelling, nochtans ontvingen zij daaronder de zegen des Heeren;

2e Op het Paasfeest. Ook dit was niet in allen dele naar Gods instellingen en toch een zeer gezegend paasfeest. Doch, en hierop broeders dient gelet, wat de Heere toelaat en onder die heilige toelating nog zegenen wil, is daarom van de Heere niet bevolen en goedgekeurd; en het oude Israël mocht uit zulke gevallen niet de regel afleiden, dat ze

voortaan maar op de hoogten zouden blijven offeren, of paasfeest houden zonder op de voorgeschreven heiliging of reiniging te letten.

Ten tweede. De geschiedenis der Kerk tijdens de gezegende Reformatie in Luthers en Calvijns tijd leert ons, dat particulieren door 's Heeren Geest zonderling daartoe bewerkt, als: mandenmakers, marskramers en dergelijke het Evangelie predikten, de Sacramenten, bedienden, enz. In latere tijden, toen de Kerk meer in rust mocht zijn, werden evenwel deze mensen door wettige leraren plechtig in hun dienst geordend. Maar het was er verre af, dat de Kerk het predikwerk en de bediening der Sacramenten dier mensen van vóór de tijd hunner ordening verwierp en onwettig verklaarde.

Eveneens lezen we in de Dordtse Kerkorde, dat onze vaderen de doop der Papen, zelfs der rondreizende, voor geldend erkenden, als maar het wezen der zaak niet was geschonden. Maar nu zou het toch dwaas en blind gehandeld zijn, indien de Kerk daaruit ging afleiden en tot regel stellen, dat het er, wat bevestiging der leraren of bediening der Sacramenten betreft, zo nauw niet op aan kwam, dewijl juist onder het bestaan van zulke schromelijke onregelmatigheden de Kerk het meest en krachtigst werd gebouwd. De Kerk van Christus heeft niet tot haar regel gekregen, wat de Heere onder deze of die omstandigheden gedaan heeft, of nog doet of ook nog doen kan, maar alleen de onfeilbare regel van Gods woord, Zijn doorlopend bevel.

En nu broeders, de overweging dezer zaken heeft mij ook bezwaard doen worden en doet mij geloven, dat bevestiging in het leraarsambt in de weg en de lijn, waarin het onder ons wordt bediend niet geraden is, maar ook in dezen, zo mogelijk een stap terug getreden moet worden.

In 't kort zal ik daarom het standpunt, waarop ik mij bevind nog verklaren:

Met de onderscheidene verenigde gemeenten geloof en belijd ik, dat we behoren tot dat deeltje van Gods Kerk, dat door Synodaal- en Staatsgeweld met Ds. Ledeboer uit de wettige erve onzer vaderen, van God uit louter genade, als een dierbaar kleinood aan Nederlands Sion geschonken, is geworpen en dat als een vruchtgevolg van onzer vaderen en bovenal eigen snode zonden van Godverlating. En om nu kort te zijn, geloof ik ook, dat door dat deeltje nooit of immer had mogen losgelaten worden, de wettige lijn van het leraarschap van Ds. Ledeboer. Het geldt hier voor mij niet de vraag, of de gekozen lijn Schaafsma wettig is, wat de ordening als leraar betreft, maar voornamelijk dat door het kiezen dezer lijn in beginsel verloochend is, het uitgangspunt van Ds. Ledeboer, om namelijk als een uitgeworpen hoop vasthoudende aan het puin onzer erve maar zonder enige verbintenis aan de tegenwoordige machthebbers daarover, onder alle ellende in eigen kring te blijven zolang hiertoe nog enige mogelijkheid bestaat.

En deze mogelijkheid was er toen onze geachte leraar Ds. Janse moest bevestigd worden. De bevestiging van ZEW. had kunnen geschieden door Ds. P. Los, die door Ds. van Dijke wettig als leraar was geordend. De gemeenten en haar opzieners hadden toen ter tijd evenmin als thans te letten op mindere of meerdere persoonlijke genegenheid, of ook op vele handelingen, welke, wat de persoon van Ds. Los aangingen, misschien de toets van een nauw en rechtvaardig onderzoek niet konden doorstaan, dewijl van de andere zijde hoogstwaarschijnlijk ook wel zodanige handelingen konden aangewezen worden, maar alleen op de wettigheid van het ambt; en die wettigheid kan niet, dan alleen door formele schorsing, gevolgd door ontzetting door de Kerk vernietigd worden.

Dit is met Ds. Los nooit geschied en daardoor was en bleef hij wettig en dienend leraar. Dit alles overwegende schijnt het mij van de opzieners, het zij zonder scherpte gezegd, een fout toe, dat zij zich door teveel persoonlijke en in de grond

vleselijke beweegredenen hebben laten vervoeren en alzo daardoor de wettigen en aangewezen weg zijn bezijden gegaan.

“Nu kom ik tot uw vergadering met een tweede voorstel; nl.

Eerst of uw vergadering met mij erkent, dat Ds. van der Velde van Rotterdam, die door Ds. Los is bevestigd, in de zin door mij bedoeld, wettig ambtsdrager is in Gods Kerk.

Ten tweede. Of uw vergadering van zins en willens is, een mogelijke bevestiging door Ds. van der Velde voor onze gemeenschap te erkennen, dewijl toch door de bevestiging geen verbinding aan persoonlijke meningen of handelingen van de bevestiger geschiedt, maar het alleen en blotelijk op de wettige ambtelijke bediening ziet.

Op het eerst voorgestelde nl. of Ds. van der Velde wettig ambtsdrager is, werd door de voorzitter geantwoord, dat wel niemand der vergadering hierover door stemming zou willen beslissen. Door niemand anders werd iets meer hiervan in 't midden gebracht.

Wat het tweede aangaat. Er werd bij stemming beslist, dat de meerderheid der gestemd hebbende leden der vergadering tegen een bevestiging door Ds. van der Velde was.

Vóór dat deze stemming heeft plaats gehad heeft de voorzitter het woord genomen en volgens het genotuleerde dezer vergadering de geopperde bezwaren en bedenkingen van de beroepene op de volgende wijze getracht uit de weg te redeneren of te weerleggen.

Wat de eerstgesproken zaak aangaat nl. of Ds. Ledeboer en Ds. van Dijke beroepen leraars waren van al de gemeenten.

Door mij is aangetoond, dat zij wel al de gemeenten bijstonden en bedienden doch slechts aan een gemeente wettig als leraar verbonden waren. De voorzitter zegt hierop, dat beide leraars, herder en leraar zijn gebleven van al de hun toevertrouwende gemeenten en zij als zodanig beschouwd zijn tot aan hun dood toe.

Ieder onbevooroordeelde zal toch moeten toestemmen, dat door deze bewering niets wordt bewezen, want de bewering rust op de beschouwing van opzieners en gemeenten, welke gedurende al dien tijd wel verkeerd kunnen beschouwd hebben, dewijl het overtuigend bewijs nl. een roeping van die leraars door elk der gemeenten niet kan geleverd worden.

Voorts zegt de voorzitter, dat in de gedrukte voorredenen, geleverde door Ds. van Dijke, hij zich in de een tekent Gereformeerd leraar van St. Filipsland en in de andere Gereformeerde leraar van Middelburg, waardoor hij bewijst, zoowel zich leraar te rekenen van Middelburg als van St. Filipsland, en bijgevolg van al de gemeenten.

Als men nu weet, dat Ds. van Dijke gedurende enigen tijd zijner bediening te Middelburg heeft gewoond, dan is het gezegde van de voorzitter een zwaard om zijn eigen stelling in deze het hoofd af te slaan.

Allerminst is dan ook het te voren door mij beweerde, noch op grond van Gods woord, noch op grond der feiten behoorlijk weerlegd.

Aangaande de bezwaren tegen de bevestiging is door de voorzitter aangevoerd in de eerste plaats, dat de beroepene zijn kinderen de doop heeft doen toedienen door Ds. Janse; ten anderen, dat hij zelf als ouderling door hem is bevestigd.

Als antwoord hierop is door de beroepenen gewezen op dat, wat hieromtrent over de onregelmatigheden in 's Heeren Kerk is gezegd. Voorts wijst de voorzitter op de overbevestiging van Ds. Los en op de vele scheuren en breuken, welke op de handelingen van Ds. Los en Ds. van der Velde zijn gevolgd.

Aangaande deze zaken is door de beroepenen gewezen op koning David, die, hoewel onder Goddelijke censuur liggende om zijn zonde van doodslag en overspel, zijn handelingen gedurende die tijd toch koninklijke handelingen bleven.

Ook met Paulus en Barnabas bleven beider handelingen na hun scheiding in verbittering Apostolische handelingen.

De beroepene is dan ook door deze beweringen van de voorzitter niet tot wankeling in zijn overtuiging omtrent de geopperde bedenkingen gebracht. Ziedaar de lezer in 't kort omtrent de jongst verhandelde zaken enigszins op de hoogte gebracht."

Niet zeer lang na deze vergadering is op grond van het beslotene in deze vergadering nl., dat elke gemeente zelfstandig een leraar mag beroepen, door de gemeente te Ter Neuzen een beroep uitgebracht op de candidaat L. Boone, tot hertoe oefenaar te Krabbendijke. Deze heeft dit beroep aangenomen en is door Ds. Janse op de 26^e December 1899 in zijn ambt bevestigd en alzo gekomen in de lijn Schaafsma, overeenkomstig zijn afgelegde verklaring, dat hij geen bezwaar maakte om langs deze weg in het ambt te worden bevestigd. Job 34: 11: "Want naar het werk des mensen vergeldt Hij hem, en naar eens ieders weg doet Hij het hem vinden.

HOOFDSTUK IV.

Besluit.

Voor zoveel in mij was, is door mij mogen voleind worden, wat begeerd werd door hen, die mij tot dit werk hebben aangezocht. Een groot deel der geleverde geschiedenis is door mij persoonlijk mede doorleefd. Voor het overige deel heb ik daartoe de mij ten dienste staande meest betrouwbaar bronnen mogen onderzoeken.

Voorts betuig ik in oprechtheid, dat ik mij door individuele neigingen en meningen niet met enig opzet van de eenvoudigen weg der naakte waarheid heb laten afleiden, maar zover mij bewust is, de feiten zoals ze waarlijk zijn, heb weergegeven.

Eindelijk moet dit geschrift allerminst beschouwd worden als een verdediging van een ingenomen standpunt, omdat somtijds persoonlijke gevoelens op de voorgrond moesten treden.

Niemand, zo ik bidden mag, zoek er een oorzaak van ergernis en verbittering in, dewijl ik in gemoede verklaar er die niet in gelegd te hebben, maar veeler een aansporing en opwekking; opdat ik zelf allermeeft en velen met mij, die belijden tot de beschrevene gemeenten te behoren, ziende het diep verval waar toe wij gekomen zijn, gebracht mochten worden tot een ernstige en hartgrondige verfoeiing van de oorzaken, welke ons tot dit verval gevoerd hebben.

En vervolgens tot een niet minder ernstig voornemen des harten, om onder beding van Gods genade ons in deze aller-naarste toestand in tijds te wenden tot die kracht en sterkte, welke Godes is, teneinde met een volstrekt afzien van onszelf en een loslaten van de ijdele steunsels, welke onze hand van gruwelijke eigenliefde omvat houdt door de Heere alleen uit genade getrokken te worden uit dit verval en gebracht door Zijn oneindige wijsheid uit grondeloze ontferming tot een Godewaardige stand. Want immers is het blijkbaar, dat, hoewel we ons al sinds jaren lang afsloven met bouwen en planten, edoch slechts onze eigen hoogten, de Heere niet met ons is.

Wat bepaalt de Heere ons niet ernstig bij Zijn woord, dat ons toespreekt als uit Zijn eigen mond: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijnen Geest zal het geschieden." Getuigt niet tegen ons de onvruchtbaarheid der Evangelieprediking tot waarachtige bekering. Is het niet een bedroevend kenmerk, dat des Heeren Geest in de diepe ontdekking Zijns volks zich langs zo meer onttrekt. Merkt men niet meer en meer, dat de lichte kost onzer dagen algemeen als het smakelijkste zielevoedsel wordt begeerd en gezocht. Moet men niet toestemmen dat de ware Godsverheerlijkende en alleen vrije genade aan dood- en doemschuldigen roemende, vrucht van nederig en klein te zijn en ootmoedig te wandelen voor de Heere zeldzaamheden worden.

En ziet men integendeel niet een toenemen bij een overvloeiende massa van sleur- en vormdienst. Hoort men niet meer de klank van praatellende, dan dat men de vrucht waarneemt van betreurde ellende. Is er helaas, maar niet meer, zo niet alleen, een eigendunkelijke opklimming in de weg van verlossing, door een menselijke, zij het ook een vernuftige toepassing der verbondsbeloften, zonder dat men waarlijk zielsbevindelijk is afgedaald in de peilloze diepte van ellende. Moet men niet gedurig ondervinden, dat zelfs bij de onderwezenen van de huize de zaligheid der ziel hoger geschat wordt dan Gods eer en men daardoor blijken geeft van geestelijke onkunde en blindheid aangaande de ware gelukzaligheid.

Men hoort nog wel gewagen van landstad-familie-huis en personele zonden, maar waar is onze kennis en ware droefheid en vernedering over onze kerk- en religiezonden.

Mocht men niet met recht klagen, dat ons praktijk-gebed is, *Heere help ons, om Sion*

te verbreken. O, wat zal nog het einde zijn!

Mocht het des Heeren ondoorgrondelijke ontferming over ons zijn, om ons ellendig Sion naar Zijn wijsheid terug te leiden tot de sinds lang door ons verlaten, ja versmaadden weg Zijner rechten en inzettingen en Zijn volk verwaardigd worden om liever als een ellendigen en verstoten hoop in die rechten te wandelen, als voortte gaan in de weg van eigen raadslagen, welke de Heere zekerlijk tot ons eigen smaad en schande zal verbreken. Laat ons over anderen niet spreken, noch oordelen, maar mocht het zijn tot een recht onderzoek gebracht worden van de zaken aangaande onze eigen gemeenschap.

Voorzeker zullen we dan, als het een en ander krijgen te zien in hoger licht dan het aarse, redenen genoeg vinden tot diepe beschaamdheid. Mocht de Heere daartoe nog dienstbaar maken de voorgaande beschreven geschiedenis, welke ons van zo nabij raakt.

En richte de Heere ons en al Zijns volks harten tot de ware, oprechte vreze Zijns Naams. Dat zij zo.

N. H. BEVERSLUIS,

Ouderling bij de Gereformeerde Gemeente van Middelburg.

1 Februari 1900.

1.1. Synodepreek-1907

**PREDICATIE OVER ROMEINEN 14: 19, uitgesproken door
DS. N. H. BEVERSLUIS, te ROTTERDAM (kerk Boezemsingel),
de 9e oktober 1907**

Ter gelegenheid van de eerste algemene vergadering der ambtsdragers uit de onderscheiden 'Gemeenten Onder 't Kruis' en de zogenaamde Ledeboeriaanse Gemeenten, teneinde zich op de grondslag en naar de eis van Gods Woord en de Dordtse Kerkenorde van 1618 en '19 verenigd te openbaren als 'Gereformeerde Gemeenten'.

Genade, vrede en barmhartigheid van God de Vader en van Jezus Christus onze Heere, zij of worde u rijkelijk geschonken en vermenigvuldigd door de Heilige Geest; Amen.

Het is, mijn hoorders, onder bijzondere omstandigheden in de weg van Gods aanbiddelijke wijsheid en voorzienigheid, dat ik in dit avonduur geroepen ben te midden van u op deze plaats op te treden, om met betrekking tot die bijzondere omstandigheden een woord tot ulieden te spreken. Mocht het zijn onder de zegenrijke onderwijzing van de Heilige Geest uit het Woord des Heeren.

Het is u bekend dat, benevens de broeders uit deze plaats, ook velen onzer broederen uit onderscheiden oorden des lands binnen de wanden van dit bedehuis verzameld zijn.

O, mijn hoorders, dat dit begin van samenkomst tot vereniging mocht zijn in ware liefde, vrede en eensgezindheid. Want immers daartoe is Gods Gemeente op aarde geroepen, om door de kracht en werking van de Heilige Geest zich te openbaren overeenkomstig het gebed van de enige Voorbidder bij de Vader, de Heere Jezus Christus, dat Hij uitsprak in deze woorden: 'Vader! Ik wil, dat zij één zijn, gelijk Wij één zijn'.

En nu kan het niet anders dan dat wij, als we door de Heilige Geest mogen verstaan de bede en het werk des groten Voorbidders, Die als Koning Zijner Kerk, als het Hoofd Zijner duurgekochte gemeente is ingegaan in het binnenste Heiligdom, dat wij dan, zeg ik tezamen doordrongen zullen zijn van het hoge gewicht van de openbaring der eenheid van Christus' Kerk, zoals Gods woord ons die leert.

Ach, dat we daartoe bevonden mochten worden bidders te zijn aan de troon der genade. Noch in mij, noch in één der broederen, noch in enig mensenhart wordt uit zichzelf gevonden, wat daartoe nodig is. Want, indien ons gegund wordt een blik op onszelf te slaan; gegund wordt met een door Gods Geest verruimde blik ook rondom ons te zien, dan getuigt het praktikale leven alzo, dat we met diepe schaamte zouden moeten belijden niets anders te zijn dan verbrekers, verwoesters en bedervers van wat de Heere heeft gewrocht. O, wat zou het een voorrecht zijn, indien we daarbij eens recht ernstig bepaald werden. Dan zouden wij bij dat gezicht en de ervaring, dat in weerwil onzer afkeringen en boosheden de Geest des Heeren nog Zijn werk in de gemeenten betoont, bekennen dat de zegenvolle adem Gods nog over Zijn Kerk zweeft; ja, dan zullen we het Woord des Heeren wederom bevestigd zien: 'Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns groten Naams wil'.

Maar dan ook hebt gij en ik nodig, dat wij er buiten worden gezet. Het werk Gods in onze ziel, in Zijn gemeente, geschiedt buiten ons, nochtans wordt het in ons gewerkt

en door ons uitgevoerd. 'Want het is God, Die in ons werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen', Fill. 2: 13. Van deze geboden en gewenste eenheid der Kerke Christi zijn we in onze praktijk verre verwijderd.

Slaan we acht op alles, wat er geschiedt, moet dan niet ons getuigenis zijn, dat Sion in een jammerlijke en erbarmelijke toestand verkeert? Hoe ligt het niet als in stukken gekloofd. Het is tot een aanfluiting allen die voorbijgaan.

Wat mag wel de oorzaak zijn, dat zij, de gemeente des Heeren, de enige haar moeder, die haar gebaard heeft, dat het dierbaar lichaam van Koning Jezus niet één is? Wat mag de oorzaak zijn, dat dit lichaam zo verdeeld, zo gescheurd ligt?

Welk antwoord zullen we daarop geven? Zullen we niet moeten getuigen dat zonde en schuld en breuk op breuk ons in het aangezicht vliegen? Zullen we niet moeten getuigen, dat het zowel de zonde van het volk des lands, als van het volk der Kerk zijn, waarom de Heere ons in die jammervolte en bedroevende staat heeft overgegeven? Zullen we geen gegronde redenen vinden bij een land en volk als het onze, waar de ware godsdienst zo zeer veracht is en alle zonden, zowel verborgene als openbare, op hemeltergende wijze zijn toegenomen?

Onze zonden zijn een stroom van ongerechtigheden geworden, welks bedding steeds dieper en welks oppervlak steeds breder wordt. Maar het is niet alleen in deze genoemde zaken, waarin wij de oorzaken van het jammerlijk verval te zoeken hebben. Binnen Sion zelf, binnen de wanden van Gods heiligdom liggen oorzaken. 'Mijn volk, zegt de Heere, heeft twee boosheden gedaan. Het heeft Mij, de Springader van levend water, verlaten en het heeft zich bakken uitgehouwen; gebroken bakken, welke geen water houden kunnen'. En nu is het wel waar, dat niet alles, wat buiten ons ligt, als verfoeilijk voor God moet voorbijgezien worden, maar toch hebben we voornamelijk te letten op het inwonend verderf, op eigen zonden, waardoor wij de Heere onze God grotelijks vertoornd hebben.

O, als we zien hoe èn land èn volk èn kerk in diep verval is, dan zullen we moeten erkennen, dat God met ons twist; Zijn aangezicht voor Sion verbergt; de ruime werkingen Zijns Geestes inhoudt, zodat donkerheid als een doodsschaduw Zijn kerk bedekt. O, dat wij nu mochten erkennen, dat de Heere zo een twist met ons heeft en Hem talloze redenen hebben gegeven om ons aan onszelf over te geven en ganselijk van ons te wijken. Met diepe schaamte zouden we dan voor Zijn aangezicht bekleed zijn. Het zou wel nodig zijn, dat deze toestand van Sion meerder en breder ontwikkeld werd, opdat onder de zalige bediening en onderwijzing van de Heilige Geest het volk des Heeren meer geleid mocht worden tot en onderwezen in de breuke Sions, dat in deze noodlottige tijden zo schaars geschiedt. Maar de gelegenheid laat dat nu niet toe en de tijd ontbreekt om heden verder daarop in te gaan.

Wij willen u dit alleen zeggen, dat de Heere betoont nog geen voleinding te willen maken en toont dit ook nog heden in deze dag en in dit avonduur. Hij wil alles aan Zijn wijngaard ten koste leggen, wat daaraan ten koste te leggen is. Hij wil Zijn volk niet ten verderve overgeven. Want gelijk wij straks aangemerkt hebben, gaat de levendmakende en levensonderhoudende adem des Almachtigen Geestes nog over Sion. Daar zijn in Sion nog enige kentekenen ten goede te vinden. Er zijn nog bewijzen van Gods wijsheid, trouw, genade en barmhartigheid.

Er is nog hoop deze aangaande. Of is het niet, dat niettegenstaande deze staat des vervals, nog aan enige weinigen van 's Heeren volk krachten worden verleend, om staande te blijven onder de menigvuldige verzoeken tot afval van de welbeproefde paden, of dat enige zielen bewerkt worden tot een levendige en hartelijke begeerte, om tot dezelve weder te keren? Ook moeten wij erkennen, dat al is het, dat door het

inklevend verderf de zegenrijke vrucht des Geestes in haar hoopvolle openbaring wordt tegengestaan en verdonkerd, evenwel de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest niet ten enenmale wordt gemist.

Want toch, zo hier en elders worden enkelen gevonden, die waarlijk voor en onder de Heere worden gebracht in ootmoed en waarachtige vernedering des harten; waaruit we mogen besluiten, dat de Heere, met Zijn Geest nog niet gans geweken is. De enkelen, die gevonden worden in de lande, die dragen nog vrucht in hun worstelingen en smekingen aan de troon der genade aangaande Sions breuk.

En zijn er onder de grote menigte vele uiterlijk godsdienstigen, die alleen aan de vorm genoeg hebben en zich over Sions verval niet bekommeren, er zijn toch ook enkelen, vaak onder de massa verborgen, die God vrezen en met beschaamdheid des aangezichts en verslagenheid des harten voor de Heere in stof en as neerzitten. De Heere kent deze en komt in hen Zijn werk te openbaren; hen tonende de breuk en scheuren welke er zijn in de kerk van Christus.

Daar is ook ons samenzijn in deze dag getuige van. En hoe gering het wordt geacht en hoe weinig waarde er ook aan toegekend moge worden door o zo velen, laat ons bekennen, dat het waarlijk des Heeren Geest is, Die er ons uit genade toe leidt, om herstel te zoeken voor de gescheurde eenheid der kerk van Christus in haar zichtbare openbaring, want het geestelijk, het verborgen lichaam van Christus is en blijft onverbreekbaar één. En waar wij dan nu zoeken weder te keren tot de oude en welbeproeefde paden der vaderen, welke zo snood verlaten zijn, en als dit pogen uit zijn vrucht mag doen blijken dat het waarheid is, dan zullen ook de zegenrijke gevolgen niet achterblijven, welke voortvloeien uit het houden van Gods inzettingen, en zal de zoetheid daarvan gesmaakt worden, Psalm 119: 8-11.

Moge nu voorts de koers genomen worden naar Gods Woord. Waar die paden gezocht en gevonden worden, daar getuigt de Heere Zelf: 'Dit is de weg, wandelt in dezelve'. Welnu, die weg bestaat in eenheid.

Waar de Geest Gods is en werkt, daar is ook eenheid. Die gezegende Geest werke dat in onze harten en dan ook, hoe tegengestaan, hoe fel ook bestreden, dat werk des Geestes zal zijn en blijven de eenheid der kerk van Christus te openbaren, en Hij alleen kan dit tot stand brengen. Niet onze kracht, noch onze wijsheid kan baten, maar alleen de zalige werking van de Heilige Geest, Die alle dingen werkt naar de raad Zijns willens. *'Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden'*, Zach. 4: 6. In een gezicht, dat de profeet Ezechiël kreeg, namelijk een vallei met dorre doodsbeenderen, daar sprak de Heere tot hem en zei: 'Mensenkind! profeteer dat deze dorre doodsbeenderen levend worden'. Hij profeteert dat de Geest zal komen en die levend maken zal. Ook in ons geval zal het zo maar kunnen zijn. 'De Geest is het die levend maakt, het vlees is niet nut', Joh. 6: 63.

Laat nu vrij de duivel woeden; laat de wereld spotten; grijpt gij moed. Door de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest zal het geschieden, dat uit deze tegenwoordige dorre doodsbeenderen voortgebracht zal worden een volk, dat de Naam des Heeren zal loven.

En waar wij dan, ambtsdragers in de gemeente des Heeren, door de Heere zelf genaamd 'Zijn medearbeiders in Zijn wijngaard', niets uit en van onszelf kunnen teweeg brengen ten dienste van Zijn koninkrijk, daar zullen we ons tezamen voor dat onbegrijpelijk wonderwerk Gods vol ontzag en diepe eerbied in het stof hebben neer te buigen en als nietelingen moeten uitroepen: 'God is groot en wij begrijpen Hem niet'.

Nietwaar, medebroeders en ambtsdragers in de gemeente des Heeren, gij staat met mij verwonderd en verbaasd, dat de Heere ons nog verwaardigt met een ernstige begeerte om in Zijn ordinantiën te wandelen. Erkent met mij onze dwaasheid en blindheid in het werk des Heeren. Bekennen wij, dat we uit en van onszelf onbekwaam zijn tot enig goed, maar slechts bederven kunnen, zo zullen we niet in hoogmoed en eigenwaan gevoed worden, maar enkel zien op de hand des Heeren, Die Zijn kracht in onze zwakheid volbrengt. En waar wij als broeders elkaar de hand der gemeenschap relke en saam gevonden mogen worden in het stof gebogen voor de Koning der kerk, nederliggende aan Zijn gezegende voeten en van Hem als het enig en eeuwig Hoofd Zijner duurgekochte gemeente, als de grote Herder der schapen mogen vragen: Grote Herder wil ons door Uw Geest leiden in het midden Uwer gemeente; ons te zamen dragen; ons bekwamen uit Uw eeuwige ontferming tot dat grote en zware werk, dat Gij, o Koning! ons op de hand hebt gezet, welke Goddelijke hulp wij hulpeloze schepselen hiertoe steeds van node hebben; en dat Gij ons leide bij de hand en voere in Uw grazige weiden; zoudt u dan niet denken broeders, dat we daarvan de zalige vrucht in eigen hart niet zouden wegdragen? Mocht dan dit deeltje van Christus' lichaam, waarin wij de ambtsdragers zijn, met ons in vrucht en praktijk betonen, waarlijk Christus toe te behoren en een gemeente te zijn, waarvan Jezus het Hoofd en het volk de leden zijn, en ware eenheid het sieraad is.

Doch nu, broeders en zusters, ligt dat lichaam Christi, die Enige, die volmaakte duive ter neergeworpen in het stof, en als beenderen verstrooid aan de mond des grafs, en dat om der zonden wil. Behoorden wij nu niet als krijgsknechten van Christus mede uit te rukken ten strijde voor het heil en de wederopbouw van Sion? Hebben we niet al te gader de gezegende Immanuël vertoornd door het afwijken van Zijn rechten en inzettingen, welke Hij ons gegeven heeft? En waar nu de Heere Zijn knechten roept, hen aangordende met kracht uit de hoogte, om de breuken en scheuren in Christus' kerk te helen, daar is het broeders onze dure roeping om de handen ineen te slaan en onder beding van genade met elkander werkzaam te mogen zijn tot bevordering van het heil van des Heeren wijngaard.

Wij wensen dan met 's Heeren hulp u enige ogenblikken te bepalen bij een gedeelte van Gods Heilig Woord, dat ons in deze werkzaamheid ten leidraad kan strekken. u vindt dat woord in de zendbrief van Paulus aan de Romeinen, het 14e kapittel, en daarvan het 19e vers, waar ons tekstwoord aldus luidt:

'Zo dan laat ons najagen, wat tot de vrede en wat tot de stichting onder elkander dient'.

GEBED

Zingen: Psalm 73: 4.

We willen uit de u voorgelezen woorden de volgende vier punten kortelijks ontwikkelen:

1. Het redeverband, waarin deze woorden voorkomen.
 2. De krachtige opwekking, welke erin vervat is.
 3. Ongenoemde zaken: uitgedrukt door 'hetgeen'.
 4. Wat door het voorgestelde te verkrijgen is.
- Om ten 5e met een toepasselijk woord te eindigen.

Onze hulpe zij in de Naam des Heeren, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft.

Amen.

1. Het eerste punt waarop we te letten hebben is, in welk redeverband de Apostel deze woorden sprak. u hebt gehoord, geliefde toehoorders, dat u uit Gods Woord is voorgelezen, dat de Apostel Paulus de gemeente te Rome vermaant, om elkander in zwakheden en gebreken te dragen, eer deze dingen aanleiding zouden geven tot en oorzaak worden van scheuring en verdeeldheid en om waakzaam te zijn dat de geest van onverdraagzaamheid zich niet als een voortwoekerende kanker onder haar kwam te openbaren. Immers tot het 13e vers spreekt de Apostel van die gebreken, waardoor de scheuring zou kunnen teweeggebracht worden. We hebben hier op te merken, dat de gemeente der Romeinen bestond uit christenen uit de heidenen en uit christenen uit de Joden; echter door één Geest wedergeboren. Door diezelfde Geest geleid tot de eeuwige schootzoon des Vaders en met Hem als hun Hoofd tot één lichaam samengevoegd, mocht die gemeente niet door twistingen van elkaar gescheurd worden.

Deze voorstelling der samenvoeging tot één lichaam van Christus, moet niet alzo worden opgevat, alsof nu elke gemeente der verschillende plaatsen op aarde, waar Christus' kerk ter openbaring kwam één lichaam was; want daardoor zou men komen tot vele lichamen voor één Hoofd, en Christus' kerk is geen wangedrocht.

Maar wij hebben dit te verstaan vergelijkenderwijze. Namelijk, nadien het gehele lichaam van Christus, een volkomen éénheid is en die vordert in zijn openbaring op aarde, zo moet er ook een volkomen éénheid zijn in elk lid des lichaams onderling in de delen, en ook volkomen éénheid in het besef der saamhorigheid aan het lichaam zelf. Twee zaken hebben we uit het voorgaande op te merken; n.l. het diep bederf dat in ons woont en voorts, hoe een mens ook na ontvangen genade, wat de werken des vlees aangaat, een bederver blijft van 's Heeren werk.

Alleen in en door de kracht van Christus en Zijn genade kan Gods kind en kerk staande blijven tegenover de worstelingen van het vlees.

We zeiden: De gemeente te Rome bestond uit enigen, die eertijds heidenen, en enigen, die eertijds joden waren. Het spreekt vanzelf, dat die uit de joden doortrokken waren van de zuurdesem der Joodse wetten en regels, en dat zij zich vol ijver vasthielden aan de inzettingen hun van Mozes gegeven; inzonderheid wat betrof het gebruik van spijs en drank en het onderhouden van dagen en maanden en sabatten. De christenen uit de heidenen daarentegen hadden ruimer en vrijer opvatting van deze dingen; niet omdat zij zoveel verstandiger en beter christenen waren dan de eerstgenoemden, maar alleen omdat zij altijd vrij waren geweest van de Joodse zuurdesem en nu een helderder en klaarder gezicht hadden van hun vrijheid in Christus.

Indien wij, M.H., van onze christelijke vrijheid op christelijke wijze gebruik maken, is dat Gode aangenaam, onze naasten tot stichting en onze ziel tot zaligheid.

We vinden in onze dagen niet vele christenen, die van die vrijheid in Christus een gepast gebruik maken. Een christen te heten en de kenmerken eens christens te missen, baat ons niet. Het leven van een christen, die in de vrijheid staat, moet zijn tot Gods eer, tot stichting en opbouw en raambinding der broederen; dan zal het ook gedijen tot zijn zaligheid. De hoofddrijfveer daarvan is de liefde Gods, waaruit voortvloeit de liefde tot de broeders.

Maar, M.H., hoe menigmaal komen mensen met mensen bedrogen uit. Indien nu de christenen uit de heidenen een recht gebruik hadden gemaakt van de christelijke vrijheid tegenover de Joodse christenen, dan hadden zij elkander niet tot vertering geweest, maar hadden hun zwakkere broeders uit de joden door onderwijzing en vermaning trachten te brengen tot een meer helder en klaarder inzicht in de vrijheid, die

zij ook zelf van Christus hadden ontvangen tot opbouw en niet tot nederwerping van Zijn gemeente. Maar de christenen uit de heidenen maakten zich schuldig aan zelfbehagen en waren alzo met hun vrijheid niet profijtelijk voor anderen. En zo zijn er zo vele christenen, die vrijheid geschonken is in en door de gezegende Christus, en aan wier zielen de Heere dit verzegeld heeft, zodat zij waarlijk met de wettische instellingen niets te doen hebben, maar recht verzoend met God door de enige Hogepriester een vrijmoedige toegang hebben tot God - namelijk voor zoveel en zover als zij in de dadelijke vrijheid in Christus zijn gesteld door een dadelijk werk van de Heilige Geest in hen - die echter daarvan niet het rechte gebruik maken tot opbouw en stichting der zwakker gelovigen, maar integendeel zich verheffen.

En laat ik het eens eenvoudig uitdrukken, die er groots op worden, niet denkende aan het bekende Schriftwoord: 'Wat hebt ge, dat u niet ontvangen hebt; en zo u het ontvangen hebt, wat roemt ge, alsof u het niet ontvangen hebt'?

Dezulken, die op hun geloofsgenoten net neerzien als de christenen uit de heidenen eertijds zagen op die der joden, welke laatsten zoveel en zozeer verkleefd waren aan een wettische dienstbaarheid. Dit strekt ons weer tot lering. We hebben straks opgemerkt, dat de Joodse christenen verkleefd waren aan de Mozaïsche inzettingen, terwijl de christenen uit de heidenen veel vrijer leefden. Beider levensrichting, vloeide voort en stond in verband met hun eertijds. Heidenen en joden beiden hebben een eertijds gekend.

Zo, M.H., zullen ook wij een eertijds moeten kennen.

Indien gij met opzicht op uw geestelijke staat geen eertijds kent, dan zijt u nog op de weg des verderfs; dat is midden in de zonde levende.

Dan zijt u nog dood in de zonden en misdaden; liggende onder de vloek en toorn Gods. Dan zijt u nog zonder Christus; zonder Borg voor uw ziel; vreemd en vervreemd van God; vreemdelingen van de verbonden der belofte en zonder gegronde hoop; in één woord, dan zijt u diep rampzalig. Uit kracht van doop en belijdenis te verkeren onder en met de levende stenen van Gods heilige kerk, zelfs uw sieraden van godsdienstigheid, zedelijkheid en ingetogen wandel zullen u niet kunnen baten.

Ge moet wedergeboren worden. Uit de dood tot het leven ingaan. Uit de duisternis geroepen tot Gods wonderbaar licht. Uit de staat eens ongelovigen in de staat eens gelovigen worden overgebracht. En is dit geschied, dan kent u een eertijds, waarop u niet anders dan met ziele- smart kunt terugzien, wanneer uw ziel welgesteld mag zijn. Nu is evenwel dit eertijds van onmiskenbare invloed op de algemene levensrichting van de kinderen Gods, omdat dit eertijds zulke diepe sporen van verderf achterlaat; in welke sporen steeds oude zaden van zonden liggen, welke nog dikwijls ontkiemen en vruchten dragen, die heenwijzen naar hun droevig eertijds.

Dit blijkt duidelijk uit hetgeen Gods Woord hieromtrent leert door de pen van de heilige apostel Paulus in deze beschrijving van de toestand van de gemeente des Heeren te Rome. Gelijk deze christenen uit joden en heidenen, zo moeten ook wij door de Heere gelovig gemaakt worden. En dan hebben we, als gelovigen, het goede te wachten. Dan is het gelijk des Heeren Woord getuigt: 'Dat alle dingen moeten medewerken ten goede'. Maar dan ook gevoelt Gods volk, dat recht aan zichzelf is ontdekt, dat het door het inwonend verderf in zich zelf steeds blijft een verwoestend en verdervend volk voor het werk Gods en de kerk van Christus. Dan zal de kerk bekennen, dat niets in haar gevonden wordt, waardoor of waarom haar enig goed zou kunnen aangebracht worden, maar dat al haar goed door Christus, haar dierbare Heiland, is verworven en uit loutere genade is geschonken.

De ziel, dit ervarende, zal diep in 't stof zich neerbuigen voor Hem, haar Heer en

Koning, terwijl er bij tijden en ogenblikken een heimwee in haar komt en een sterk verlangen gekend wordt, om van het lichaam der zonde dezes doods verlost te worden. Indien we met opmerkzaamheid Gods Woord nagaan, dan lezen we daarin telkens en telkens weer, dat de Heere de arme mens gedurig heenwijst naar zijn afkomst, opdat hij goed zou weten, dat de mens alleen in Christus wordt vrijgesteld, en dat alleen om Diens verdiensten uit louter genade naar het eeuwig Welbehagen des Vaders. We behoeven, ja mogen niet denken, dat we uit en van onszelf, ook niet uit en door ons ontvangen genade-weldaden iets kunnen toebrengen aan het werk der zalige verlossing, noch voor onszelf, noch voor anderen. Maar dat alle de gelovigen alles wat hen nodig is, om en uit Christus geschonken wordt. En hierop wijst de apostel in zijn redeverband beide christenen uit de joden en uit de heidenen.

2. Wat nu het tweede punt aangaat.

De apostel spreekt hen aan met de naam 'broeders', hun aantonende dat zij als broeders elkaar niet zouden afbreken of benauwen, maar integendeel, dat zij zich allen zouden benaastigen om in broederlijke eensgezindheid te leven. De Heilige Geest werkt eensgezindheid, liefde en vrede. Hij geneest en bindt saam wat verbroken is, daar Hij werkt als de enige Heelmeester.

O, dat we maar veel die Geest mochten benodigen, hetzij als ambtsdragers, hetzij als leden der gemeente, opdat we door Hem bekwaam gemaakt mochten worden, om het pad van Gods geboden te bewandelen. Dit is toch de begeerte der ziel, wanneer de Heere Zijn zegenrijk genadewerk in haar openbaart. Maar niet alleen, dat de apostel hen broeders noemt, maar hij tracht hen als broeders bij elkander te houden, hen wijzende op datgene, wat de aanleiding zou kunnen worden tot verdeeldheid, twisting en scheuring. Daartoe vermaant hij hen, dat de één de ander niet zou verachten. De sterke zal de zwakke niet kleinachten en zeggen: Ik, sterke, weet het wel, want ik ben vrijgemaakt. Gij, zwakke, verstaat en kent niets van deze vrijheid. Gij zijt nog een dienstbare in zware dienstbaarheid, enz. Nee, dan vermaant de apostel de sterkere, die in eigen waan op de zwakkere broeder neerziet, en hij zegt: 'Alle dingen zijn rein de reinen'. Wij zijn rein in Christus, als nieuw schepselen, wij hebben wel een vrijheid, alleen gebruikt die vrijheid niet als een oorzaak voor het vlees, maar als een oorzaak tot geestelijke blijdschap; en verhef u niet boven uw kleine en zwakkere broeders. Wat hebt gij, dat u niet ontvangen hebt? Alle roem is uitgesloten. Die roemt, roeme in de Heere'.

Maar de apostel heeft ook een woord voor de zwakken. De zwakken waren juist vrome mensen geworden met hun zwakheid, voorzoveel die zwakheid bestond in het blijven najagen en vastklemmen aan de eerste beginselen, namelijk: het onderhouden van dagen en jaren, van de inzettingen omtrent spijs en drank, de leer der bekering van dode werken, der sabatten enz. O, zeggen zij, bij die broeders uit de heidenen kan er alles mee door in die vrijheid, waarin zij roemen; met hen in zo'n leven kunnen wij niet medegaan. Nee, zwakken, zegt Paulus, dit moogt u niet zeggen.

We hebben allen onze weg verdorven en het is en blijft Christus alleen, Die ons een vrijmoedige toegang verleent tot God. En wanneer we dat recht krijgen te zien en te gevoelen, dan worden wij schuldenaars voor de Heere, maar dan ook wil Hij de vleugelen Zijner eeuwige liefde over ons uitbreiden. Zo brengt de apostel hen niet alleen tot elkander, maar dringt krachtig bij hun aan, dat zij zullen najagen, wat tot vrede en tot stichting dient.

3. Letten we in de eerste plaats op *de algemeenheid der aansporing*.

De apostel zegt niet alleen tot de sterkeren, gij moet beschaamd worden over hetgeen

u zegt, alsof de fout hierin lag, dat de sterkeren de zwakkeren zouden overheersen. Ook niet omgekeerd, alsof de zwakkeren door de werken der dienstbaarheid de sterkeren zouden willen beschamen. Nee, hij zegt: 'Laat ons'; met insluiting van zichzelf geldt zijn woord zowel de zwakken als de sterken. Dus allen te zamen hebben zij zich te kwijten van deze plicht.

Ook wij allen, M.H., zijn hiertoe geroepen, om in liefde en eensgezindheid als broeders saam te wonen, opdat er geen scheuring teweeggebracht mocht worden. Dat wij mochten opmerken, dat dit woord ook een woord is voor mij en u, ambtsbroeders; voor allen die gesteld zijn als ambtsdragers, om te waken voor het heil van Sion; voor hen, die acht slaan moeten op de leer, welke in de gemeente des Heeren onderwezen wordt.

Dus alle ambtsdragers, ouderlingen en allen die in Gods kerk gesteld zijn, om te zorgen voor het heil van onsterfelijke zielen, en bovenal voor de ere Gods: wij, herzeg ik, hebben in dubbele mate acht te geven op het woord, dat door de apostel tot de gemeente te Rome gesproken is. Want, Of daar al zondaars buiten gezet worden die God buiten zet, Of binnen sluit wat de Heere binnen zet, zonder te beoefenen de liefde tot en jegens elkander, daar heeft dit niet veel te beduiden.

Nee, ambtsdragers! wij moeten trachten door liefde der waarheid de harten te winnen voor de Heere en alzo des Heeren weg bewandelen, al gaat het tegen vleselijke zin en wil. Hier hebben we, als geoefende krijgsknechten Christi, alleen in Zijn kracht te strijden tegen alles, wat tegenover Hem staat. Had Paulus kennis genomen van de toestand der gemeente te Rome; zag hij daar, als het ware, het feilen en de misstanden; hij wist haar met alle lijdzaamheid en liefde in broederlijke christenzin, doch ook met kracht des Geestes, op de plichten te wijzen welke zij jegens de broeders hadden te vervullen.

Dat ook wij dan broeders, wie het werk der verzorging van het Sion Gods, een elk in zijn werkkring, op de schouders is gelegd, die zaken alleen op het oog mochten hebben, opdat wij in eensgezindheid en broederlijke liefde saam levende dienstbaar zouden zijn tot onderwijzing en vertroosting der zielen. Dit door de Heilige Geest gewerkt, brengt alleen geestelijke kracht en eenheid voort. Mochten we daarom steeds staan naar de verlichtende werking des Geestes, terwijl de Heere Zijn armen en ellendigen wil schenken de verlichting hunner kennis in het aangezicht van Jezus Christus. Maar in deze weg moet gestreden en geleden worden. Dit wist Paulus ook. En in die strijd moeten we onszelf geheel verliezen. Daarin moeten we verliezen vriend en vijand, eigen voordeel, eigen eer, zodat we alles buiten de Heere prijsgevende Hem alleen overhouden als ons enige en hoogste goed. Dan zal broederlijke liefde welig kunnen tieren, en des Heeren Woord bevestigd worden: 'Waar liefde woont gebiedt de Heere de zegen, en het leven tot in eeuwigheid'.

Voorts zegt de apostel: 'ge moet dit najagen'. Dit is een krachtige uitdrukking. Najagen. Is het niet of men een legerhoofd ziet, rusteloos en geen bezwaren achtende, zijn vijand achtervolgende, om diens laatste kracht en tegenstand te niet te doen? Of wel, dat u de jager gadeslaat, die in weerwil zijner vermoeidheid geen hindernissen te groot acht, om zijn najagen van het wild voort te zetten, totdat het hem in handen valt. Het najagen dat de apostel bedoelt, is een sterke inspanning van ziel en lichaam beide, niet naar ijdele dingen, maar naar liefde en vrede onder elkander. Immers door dit najagen drukt de apostel uit, die sterke werkzaamheid der ziel om door geschonken geloofskracht, welke door de liefde werkt, trots alle vermoeienis en gevaar, het voorgestelde doel te bereiken, dat de apostel uitspreekt door het woord: 'al hetgeen'.

Dit is het derde punt. Beide de Joodse en heidense, die christenen waren geworden, hadden geleerd, wat zij na te jagen hadden, daar dat hun voortdurend was en werd

voorgesteld, waarom de apostel de zaken voorstelt door het woord: 'hetgeen'. Gods werk en der mensen werk in geestelijke dingen staat lijnrecht tegenover elkander. We zijn van nature zulke vijanden Gods, dat wij met open vizier en als met opgeheven hand ons onderwinden ons te stellen tegenover de Almachtige.

Zulke vijanden zijn we voor de bekering, doch ook daarna blijft van die wortel van vijandschap nog veel over; want de Heere komt het vlees, dat is het boos bederf in ons, niet te bekeren, maar wil door Zijn Heilige Geest de oude natuur doden. Al wat de oude natuur zoekt en doet, staat juist in de weg, om de gewenste dingen: vrede, liefde en stichting onder elkander te verkrijgen. En daarom wil de apostel dat de christenen zouden staan naar al zulke middelen, om de werkingen van de oude natuur tegen te staan en krachtig te bestrijden. Wapenen dus, om in de kracht en mogendheid des Heeren de zonden te wederstaan.

En omdat het onmogelijk is zonder geloof Gode te behagen, zo is ook het geloof het krachtigste wapen daartoe. Immers waar het geloof dadelijk werkzaam is, daar is de gelovige gans uitgeput en krachteloos in zichzelf, maar sterk in de Heere en in de sterkte Zijner macht, waardoor alleen alle hoogten kunnen neergeworpen worden, alle vleselijke hoogten, welke zich tegen Hem verheffen. Hiernaar moesten zij jagen, dewijl Christus toch als Koning Zijner bruidkerk beloofd heeft aan de spits te zullen treden, opdat Zijn kracht in haar zwakheid zou worden volbracht en zij uit Zijn volheid ontvangen zou genade voor genade. Dat te ervaren zou onze ziel troosten en versterken.

In deze weg liefde, vrede en blijdschap na te jagen, ligt de kracht der zwakken en de moed der amechtigen. Daardoor zouden allen behoed worden, om elkaar uit de hoogte te bejegenen, maar integendeel bereid worden, om in alle liefde en eensgezindheid te verkeren. Dan zouden we ons niet vastklemmen aan schaduwachtige dingen, welke wel schijn maar geen wezen hebben.

4. Ons vierde punt was, ***wat nu door dit najagen dezer dingen verkregen wordt.***

Mijn hoorders, vrede, liefde, blijdschap en onderlinge stichting zullen er uit voortvloeien tot ere Gods. Alle christenen behoorden dit te beseffen. Christelijke verdraagzaamheid spruit er uit voort en die is de bloem, welke uit de wortel Christus bloeit en door Gods volk alleen uit Hem wordt voortgebracht. Van alle vrucht door de Heilige Geest gewerkt staat mede vooraan verdraagzaamheid, door de Middelaar zelf in Zijn verzoenend en verwervend werk zo heerlijk en Gode welbehaaglijk tentoon gespreid. Verdraagzaamheid is geen vrucht uit het vlees, geen bloem bloeiende op de stengel van eigen waarde en hoogmoed. Zij vertoont in haar oorsprong en ontwikkeling, dat de Heere niet over de schuld heen werkt. Eerst schuldbekentenis, daarna verzoening, om dan uit de eeuwig gezegende Levensbron te putten de liefde tot God en jegens elkander, welke strekt tot ere Gods maar ook tot grote blijdschap onzer zielen. En nu zullen wij, die ons christenen noemen, toch iets van die bloem moeten vertonen.

We mogen de wereld niet gelijkvormig zijn, maar moeten iets op Christus gelijken, Die als Hij gescholden werd niet weder schold en als Hij leed, niet dreigde. Wij moeten veranderd worden naar Zijn beeld. Of we al veel van Christus spreken en onze levenspraktijk daartegen getuigt, dat betekent niet veel. Nee, in die praktijk moet men waarlijk op Christus gelijken. Wij allen moeten behoefte eraan gevoelen om er naar te jagen en geleid te worden door Christus in de oefeningen des geloofs, waar elke levendgemaakte ziel niet buiten kan. En gevoelen wij dit te missen, Hij is de Koning Zijner kerk vol van genade, om dit werk in ons te werken, en dan zullen wij, gelijk David zegt, met Hem door een bende kunnen heendringen. Hij alleen is het, Die ons

krachten schenkt en onze voeten maakt als der hinden, die wanneer ze door 't veld gaan en gejaagd worden, nauwelijks de aarde raken, maar er over schijnen te zweven. Zo ook moest Gods volk over de aarde zweven en gelijk de steenarend, die steeds hoger en hoger stijgt, zo moest ook onze ziel in geloofskracht steeds hoger stijgen, om te zien waar Christus is en bedeed uit Zijn zalige volheid, meer van Zijn beeld vertonen.

Zingen: Psalm 25: 4

TOEPASSING

Zo zijn wij dan, mijn toehoorders, allen, zonder onderscheid, door des Heeren Woord bij onze plicht bepaald. Niet alleen de ambtsdragers in de verschillende groepen van 's Heeren gemeente, maar ook gijlieden broeders en zusters, leden der gemeente, hier tegenwoordig. En waar dan nu onder de opzieners der gemeente door de goede hand des Heeren over ons een ernstige begeerte is ontwaakt, om in breder kring de bevolen eenheid ook in ons kerkelijk leven te openbaren, en die begeerte thans tot een handelend optreden heeft geleid, zo is daarin nodig de steun van al des Heeren volk. En waarin zal die steun bestaan?

Die zal hierin bestaan, dat u met ons biddende en smekende moogt verkeren aan de troon der genade, en van Hem, Die daarop troont moogt afbedelen, dat Hij, de heilige Koning Zijner Kerk, ons samen leiden mocht in de rechte weg, waarvan we allen afgeweken zijn. Dat Hij ons door Zijn Heilige Geest schenken moge dat geloof met versterkte kracht, om maar ziende te zijn in Gods heilig bevel en de uitkomst aan Hem overlaten. Welaan dan, broeders en zusters, wie door genade de zaken van Gods kerk ter hart gaan, laat nu ook door u worden nagejaagd, wat tot de vrede, de liefde en de onderlinge stichting dient. Is niet al lang genoeg om uiterlijke vormen, om bijkomstige dingen, die in het geheel het wezen der zaak niet raken, twisting en scheuring onder ons geweest? Zijn de droevige gevolgen daarvan: de dodigheid, de geesteloosheid, de zelfzoeking niet alleszins openbaar geworden? Moeten we niet sinds lange tijd getuigen, dat des Heeren Geest met ons twist in de onthouding van Zijn krachtige in- en doorwerking? Kunnen we in zo een weg wel voor elkander bidden? Kan er wel een dragen van elkanders lasten zijn, als we slechts leven bij veroordelen, ja soms verbijten en vereten van elkaar?

Och! broeders en zusters, laat mij toe met al de ernst, welke de zaak waardig is, u het woord van de apostel toe te roepen: 'Laat ons najagen, wat tot de vrede en wat tot de stichting tot elkander dient'. Arme mens, die nog niets najaagt dan de ijdele, nietige en vergankelijke dingen der wereld. Al is schijnbaar uw leven gemakkelijker en vrolijker dan het leven dergenen, die betere dingen zoeken, wat zult u u in het eind beklagen, als ge, doch te laat, bemerken zult, dat uw wereldse vreugde en blijdschap in eeuwige droefenis verwisselen zal. En hebt u op aarde u dikwerf, tot een geruststelling van uw consciëntie gevoed met de ellendigheden, welke gij waarnaamt onder het volk des Heeren, wat zult u beschaamd staan in die dag, waarop u zien zult, dat zij aangenomen worden en gij voor eeuwig verlaten wordt. O, dat de Heere Zich uwer moge ontfermen en uw ogen nog openen, om door Zijn genade intijds dit snel nakend verderf te ontvlieden en integendeel met 's Heeren gunstgenoten leren najagen de gewenste dingen, van welke we tot u spraken.

Kinderen Gods! bidt om de vrede van Jeruzalem. Hebt grote lust in 's Heeren geboden. Zoekt de vrede en jaagt die na. Leert meer uzelf verloochenen. Acht de anderen uitnemender dan uzelf. Staat naar de liefde, welke de overtredingen bedekt. Niet bedekt als zonden, maar als oorzaken van twist en verdeeldheid. Hebt de

waarheid en de vrede lief en waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking valt. En mist u nu tot rechte beoefening van dit alles alle kracht in uzelf, maar integendeel hebt u zoveel dat u daartoe in de weg staat? Wel bij Hem, de Heere Jezus, is kracht voor u; ja kent u u als een volstrekt krachteloze en onbekwame, dan wil Hij in uw zwakheid Zijn kracht en in uw dwaasheid Zijn wijsheid openbaren. Wat Hij wil, dat gij doen zult, wil Hij door Zijn Geest in u werken, opdat gij het in die kracht zoudt uitwerken. En zal dit nu uwerzijds zeker met veel en zware strijd gepaard gaan, evenwel is de overwinning zeker. Ja, met Hem zult u eenmaal meer dan overwinnaars zijn.

Ik zal eindigen met de bede van de grote Apostel der heidenen: *De God nu des vredes versterke, bevestige en fonder ons tot eer Zijns Naams, tot uitbreiding en bloei van het Godsrijk, en tot zaligheid onzer zielen. AMEN.*

Opmerking:

Mij trof de bijzonder zakelijke inkleding van deze synodepreek; wars van enige mensverheerlijking heeft Beversluis het noemen van personen absoluut achterwege gelaten (zelfs ontbreken zinspelingen).

De Jongste.

1. 3. Ds. N. H. Beversluis 1 febr. 1850 - 5 juli 1931

Ds. N.H. Beversluis overleden

Saambinder 23 juli 1931

Het behaagde de Heere zondagmiddag 5 juli 1.1. des namiddags te kwart over twaalf tot Zich te nemen Zijn dienstknecht Ds. N.H. Beversluis.

Geboren te Nieuw-Beijerland. 1 Februari 1850 mocht hij de leeftijd der zeer sterken bereiken hoewel hij lange jaren een zwak lichaam omdroeg. Reeds als kind had hij diepe indrukken van de noodzakelijkheid der waarachtige bekering en betoonde hij grote eerbied voor Gods Woord en volk. Als Gods volk hem aansprak was hij dikwijls zeer aangedaan. Vooral het woord van Ds. Ledeboer, die te Nieuw-Beijerland kwam preken, maakte diepe indruk op Beversluis' jeudige gemoed.

In 1870 werd hij in militaire dienst geroepen, doch weldra keurde men hem af wegens bloedspuwingen.

Deze herhaalden zich in hevige mate korte tijd na zijn huwelijk. Zijn vak mocht hij naar 's dokters oordeel niet meer uitoefenen. Weder opgesterkt, besloot Beversluis, om in de nood van zijn gezin te voorzien, agent van politie te worden. Negen maanden was hij als zodanig werkzaam te Schiedam; daarna op Rozenburg en later te Geervliet. Door zijn broer geholpen, die onderwijzer te Spijkenisse was, legde hij spoedig het onderwijzersexamen af. Herkingen benoemde hem. Te Vlaardingen, waarheen hij een benoeming aanvaard had, behaalde Beversluis de hoofdakke. Solliciteren durfde hij echter niet, omdat hij een verhuizing niet kon bekostigen. Een modern reder in Vlaardingen, dit van een onderwijzer vernemend, bood toen geld aan, alleen dan terug te betalen, als Beversluis het zou kunnen missen.

Te Rijswijk in Noord-Brabant werd Beversluis in 1889 hoofd. Het begon hem echter een steeds zwaardere last te worden, dat hij de kinderen van het ene nodige niet spreken mocht. De kerk werd hem afgestaan om zondagschool te houden. Maar ziet, niet alleen kinderen kwamen; ook volwassenen wilden gaarne het onderwijs van de bovenmeester volgen. Door de ringpredikanten werden echter weldra bezwaren ingebracht.

In augustus 1891 heeft Beversluis zijn eerste oefening gehouden te Nieuw-Beijerland over Joh. 10:28: "En Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken."

Zijn ambt als hoofd der school heeft Beversluis toen neergelegd. Het werd hem in de openbare school te bang. De gemeenten van Ledeboer begeerden hem. Geen zondag was hij meer vrij. Hij vestigde zich metterwoon te Middelburg, waar hij elke twee maanden eens voor Ds. D. Janse optrad. Andere zondagen diende hij onderscheiden gemeenten.

Intussen had de Heere nog een voorganger verwekt. Ds. Boone was krachtdadig in het hart gegrepen en sprak ook in de gemeenten. De drang kwam op, om beide oefenaars tot het leraarsambt te beroepen.

Zelf deelt Ds. Beversluis dienaangaande in zijn boekje: Ds. L. G. C. Ledeboer en zijn gemeenten" het volgende mede:

"Nadat op enige achtereenvolgende vergaderingen veel en breedvoerig hierover gesproken was, is men tot het besluit gekomen een commissie te benoemen, die de twee oefenaars moest onderzoeken. Deze commissie is op de 27ste oktober 1897 te Krabbendijke saamgekomen en heeft daar de beide mannen onderzocht. Het eenparig

besluit dier commissie was, dat wanneer zij beiden of een van beiden wettiglijk tot leraar mochten beroepen worden, zij hen daartoe aan de gemeenten konden overgeven."

Daarna is een grote vergadering gehouden te Krabbendijke op de 28ste september 1898. Vóór deze vergadering had in elke gemeente een stemming plaats gehad van de stemhebbende leden, of deze oefenaars door de gemeenten begeerd werden tot leraars. De uitslag dezer stemming was dat een besliste meerderheid der gemeenten hen begeerde tot leraar.

De vergadering te Krabbendijke besloot echter na lange deliberaties slechts één hunner te beroepen. Zeventien van de twintig gemeenten tekenden de beroepsbrief. Collectief dus beriep men Beversluis, want hij was de verkozene.

Maar Beversluis maakte in 1889 bezwaren het beroep te aanvaarden zo het tot hem kwam. 17 Juni van dat jaar is toen te Moercapele (waar Beversluis ongeveer vier jaren voorgedaan heeft) een vergadering der gemeenten gehouden om de bezwaren te bespreken.

Helaas! toen zijn droeve dagen aangebroken. Beversluis oordeelde, dat hij een beroep van zeventien gemeenten niet mocht aannemen. Nu dat was te verstaan. Op goede gronden kon Ds. Beversluis het recht ter beproeving van elke gemeente verdedigen. De vergadering besloot dan ook met algemene stemmen los te laten het stelsel: "combinatie is regel."

Maar met het tweede door de beroepene ingebrachte bezwaar konden de gemeenten zich niet verenigen.

Ds. Beversluis toch zocht de apostolische lijn der handoplegging. Hij weigerde bevestiging door Ds. David Janse, hoewel deze de gemeenten reeds jaren diende, en wilde alleen in het ambt gezet door Ds. Van de Velde te Rotterdam, die op zichzelf stond. Want Ledeboer had Van Dijke en deze Los en deze weder Van de Velde bevestigd. Hier liep de lijn dus door, en niet bij Ds. D. Janse die door Schaafsma was bevestigd, al was dit ook geschied in gevolge besluit van de gemeenten.

Te begrijpen was, dat de vergadering de dienende leraar D. Janse niet afviel en een cachet van onwettigheid op hem wilde drukken. Beversluis gaf echter niet op en heeft zich door Ds. Van der Velde te Rotterdam doen bevestigen. Hij nam het beroep der vrije gemeente te Rotterdam aan. Ds. Boone is 26 dec. 1899 door Ds. D. Janse in het ambt bevestigd.

Toch wilde Ds. Beversluis geenszins aangemerkt worden als niet meer te behoren tot het verband der gemeenten. Hij bezocht de meerdere vergaderingen, waar de droeve gevolgen van zijn daad zeer wel te merken waren. De gemeente van Ds. Van der Velde is met Ds. Beversluis in het kerkverband opgenomen.

Krachtig heeft deze leraar medegewerkt aan de vereniging met de kruisgemeenten, die in 1907 tot stand kwam.

26 Maart 1908 heeft Ds. Beversluis ons land verlaten, door aanneming van een beroep uit Paterson, welke gemeente hij diende tot hem de classis in september 1921 eervol emeritaat verleende. Hij kon toen niet meer. Wie had gedacht, dat nog wel tien jaren hem zouden worden toegevoegd! De Heere heeft Zijn genade rijkelijk in hem verheerlijkt. Nog herinner ik mij de blijde brief, die hij schreef, toen zijn ziel tot ruimte gebracht werd. Vóór dien kon Beversluis toch zo wettisch zijn. Niet dat de rijkere genade ons onverschillig maakt. Dat zij verre. Maar zij leert overvloediger van alle eigen werk afzien. Dat werd ook Ds. Beversluis gegeven. Zijn hart mocht meer dan te voren op Christus leunen.

O, ik heb hem wel horen preken, dat ik bezwaard was vanwege de harde wettische

gang die de leraar nam. Maar ik herinner mij ook met groot genoegen een tweetal zijner preken, n.l. over de bloedvloeiende vrouw en over Jacob.

Haast onbewegelijk stond de lange, tengere man op de preekstoel. Hem was de gave geschonken in bevattelijke stijl zijn gedachten uit te drukken. Zijn vast karakter (zijn moeder was een IJzerman) was vooral te bemerken op vergaderingen. Sinds 1907 mocht ik hem meer van nabij leren kennen en waarderen. Wij stonden samen korte tijd te Rotterdam, geen tien minuten van elkander af.

Des Heeren weg met Beversluis was door de diepte. In de natuur ging het hem niet op rozen. Bovendien werd hij gekweld door een zwak lichaam. Toch mocht hij met lust arbeiden. Hij gaf behalve het genoemde werkje, enkele predikatiën, een schoolrede (te Grand-Rapids gehouden) en een boekje gedichten uit, die zijn nagedachtenis in de gemeenten mede zullen doen voortleven.

Thans is Ds. Beversluis de ruste ingegaan. Alle gebreken zijn niet meer. Hij is ze te boven, voor goed. Menigmaal mocht hij van de hoop, die in hem was, ook in het laatst van zijn leven getuigenis geven: "Het anker, zo sprak hij op het laatst, "ligt vast in de steenrots Jezus Christus." Wat een voorrecht, dit in waarheid te mogen zeggen. Dan is de dood geen dood meer, maar een doorgang tot het eeuwige leven.

Hiervan sprak Ds. J. van Zweden van Passaic, die woensdag 8 juli de begrafenis leidde en in het kerkgebouw Haledon Ave, waar Ds. Beversluis gepredikt heeft, en waar een grote schaar bijeengekomen was, een predicatie hield over Gen. 49:33: "Als Jacob voleindigd had zijn zonen bevelen te geven, zo leide hij zijn voeten tezamen op het bed, en hij gaf de geest en hij werd verzameld tot zijn volkeren."

Ook aan de groeve sprak Ds. Van Zweden. In het bijzonder richtte de leraar zich tot de kinderen en kleinkinderen van de overleden leraar. Hij wees hen op de wandel van de gestorvene hun tot een voorbeeld en op de genade hem geschonken, die geen erfgoed is, maar die toch niemand missen kan, om het voorrecht deelachtig te worden, dat Gods uitverkorenen is bereid en wat Ds. Beversluis beërven mocht. Zijn lichaam rust tot de jongste dag, wanneer het in de heerlijkheid zal worden opgewekt.

Ouderling S. Bezuijen sprak daarna nog een kort woord alsook de president van het Christelijk sanatorium, waaraan Ds. Beversluis mede zijn krachten gegeven had. Een zoon van de overleden leraar dankte voor de zo rijk betoonde belangstelling. Nadat gezongen was Psalm 68:2 ging ouderling S. Timmer van de gemeente Peoples Park voor in gebed.

Diep onder de indruk keerde de grote schaar huiswaarts. De Heere eert degenen, die Hem eren. Ook in deze begrafenis is dit weer zo klaar voor onze ogen gesteld.

Ook in Amerika leeft een volk, dat nog de waarheid zoekt en haar dienaren liefheeft en hoog acht om huns werks wil.

Moge de Heere vooral de dochter, die haar vader tot het laatst liefderijk verzorgde en de zoon, die met haar in de ouderlijke woning bleef, genadiglijk vertroosten en de nagedachtenis van hun vader, Gods knecht, ten zegen doen zijn. Ja, doe Hij de arbeid van hem, die Hij afloste van zijn post, nog voortleven in Zijn kerk tot eer van Zijn driemaal heilige Naam.

2.1 BRIEF VAN H. ROELOFSEN

Lunteren, 16 februari 1876.

Geachte vriend en vriendin,

Ik heb het aanzoek van u gehad om enige letteren te schrijven waaraan ik ook wens te voldoen, doch bedenk dit, als wanneer ik zal spreken, bidden of schrijven, ik de voorlichtende genade van de Heilige Geest nodig heb. Maar mocht dit mij meer een onmisbare zaak wezen om vooraf die weldaad van God te begeren in de Naam van Jezus Christus, opdat mijn schrijven meer en meer strekken mocht tot ere Gods en tot stichting mijner mede tijd- en natuurgelovigen.

In ik zal dan die toestand beschrijven die ik voor weinige dagen heb mogen ondervinden en die toestand was betrekkelijk hoe dat ik ingeleid werd in het vrije van Gods ontfermende zondaars liefde. En daarenboven kreeg ik een gezicht van Jezus Kerk hier op aarde en daarbij werd ik hartelijke droefheid en grievende smart gewaar over het diep verval in ware Godsvrucht en onderlinge liefde. Ik zal nu dan trapsgewijze voortgang hoe dat ik in en doorgeleid werd door de werking van de Heilige Geest.

Eer dat ik die zalige toestand aan mijn ziel ondervond, verkeerde ik als het ware in moedeloosheid en miste zo geheel en al de nabijheid des Heeren. Ik zat toen op een zekere tijd te lezen met een toegesloten ziel en zag nergens een gedaante of heerlijkheid in. Maar onder dat lezen gevoelde ik op het onverwachts een zalige wending in mijn gemoed. Ik ging zo spoedig mogelijk was, naar het verborgen en buigde mijn knieën voor de Heere en mocht toen mijn noden en behoeften en alle bezwaren de Heere hartelijk voordragen en kreeg toen met dat alles een vrije en geopende toegang tot Gods genadetron. En ziet toen werd ik ingeleid in de heilgeheimen des Heeren en kreeg weder door het geloof te zien, hoe dat in het aangebrachte zoenoffer van Jezus Christus de enige en genoegzame grond mijner zaligheid lag. Hij die de gestaltenis ener dienstknechten aannam, gehoorzaam werd tot de dood, ja tot de dood des kruises. Hij die volkomen de gehele wet had voldaan, de straf had gedragen en een eeuwige gerechtigheid aangebracht. En dat geloofde ik niet alleen voor anderen maar ook personeel voor mijzelf. En dat alles had nu de Heere Jezus uit enkele liefde voor mij, snode en afschuwelijke zondaar op en aangebracht. O wonder van genade. Deze was nu die Persoon die mij liefgehad, ja deze had mij reeds lief met een eeuwige liefde en daarom getrokken met goedertierenheid.

O, ik riep uit met de bruid in het Hooglied: *Zijn gehemelte is enkel zoetheit en al wat aan Hem is is gans begeerlijk. Ja zulk een is mijn Liefste, ja zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem.* Ik was toen weder geheel en al ontbloot in mijzelf de met afzien van eigen gerechtigheid en kreeg toen weder door het geloof te zien hetwelk in mijn hart gewrocht werd door de Heilige Geest, hoedat God de Vader om

Zijns lieven Zoons wil uit louter genade mij vergeving van zonden, gerechtigheid en een eeuwige zaligheid geschonken had. Ik mocht toen mijzelf bij vernieuwing weder zo geheel en al onbedwongen aan Jezus overgeven als Zijn eigendom, als een die niets heeft in Zichzelf en nochtans alles in Hem bezittende. O, deze taalvloeiende van mijn hart en lippen met een Thomas: *mijn Heere en mijn God*. O, ik had wel in de diepste eerbied voor Hem neer willen vallen om mij als onder het stof te verbergen over het onbeschrijfelijke geluk dat mij onwaardige was te beurt gevallen.

En ziet, zo ondervond ik nog weder de nederbuigen de liefde Gods aan mijn ziel, ja eer ik het wist zette Hij mijn ziel op de wagens van Zijn zeer gewillig volk. Ik moest vanwege de vreugde en blijdschap die ik gevoelde uitroepen: *Ik ben zeer vrolijk in de Heere en mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan*.

Ja, ik had Hem bij vernieuwing nog weder gevonden Die mijn ziel liefheeft. Ja met volle bewustheid in geloof en liefde mocht ik betuigen dat Gods Geest met mijn geest getuigde, dat ik een kind Gods ben. O, ik lag verslonden in de liefde Gods die daar is in Christus Jezus. Ja het was een liefde die vele wateren niet konden uitblussen; ze was nog sterker dan de dood en harder dan het graf. O, wat was het mij een wonder dat de Heere mij zo had beweldadigd in de Geliefden had en uitverkoren in Hem van voor de grondlegging der wereld. O, die weldaad is mij geschonken uit vrije en ongegehoudene liefde. Want er werd in mij geen een goede goeddadigheid, voorgezien geloof, of goede werken gevonden, waarom de Heere het kon doen. *Maar nu worden ze om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing die daar is in Christus Jezus onzen Heere*. O mij dacht, als al de haar n mijns hoofds tongen waren, ze zouden alle des Heeren lof vermelden. Maar o, de eeuwigheid zal ik er toen nodig hebben, om God Drie-enig te loven en te prijzen voor Zijn verlossende liefde aan mij dood- en doemwaardig Adamskind bewezen. O, op zulke tijden roept de ziel wel eens vol verlangen uit naar de eeuwige rust en zegepraal:

*God des levens, ach wanneer
zal ik naderen voor Uw ogen
in Uw huis Uw Naam verhogen?*

O als de ziel eens verwaardigd wordt om door het geloof de Hemelstad te doorwandelen dan is het geen wonder dat hij begeerte gevoeld naar de eeuwige rust die daar overblijft voor het volk Gods. Want daar vloeiende bronnen van eeuwige vreugde. En die hier met tranen gezaaid hebben zullen aldaar in nadruk met gejuich maaïen. En daar zal niemand meer hebben te klagen over zonden en bederf, wat hier zolang zij in het stof zijn, onder alles nog blijft aankleven. Maar in het Sion daarboven zal dat alles voor eeuwig weggevlogen zijn. En daar zullen al Gods lievelingen eeuwig wandelen zonder zonden in het licht van Gods aangezicht. En dan zal de Heere worden toegebracht de lof en dank, eer en heerlijkheid van al de gekochten door het bloed des Lands. O wat was ik zalig gesteld. Want ik mocht nog weder geloven zonder twijfeling dat ik Jezus als mijn Koning en Bloedbruidegom gevonden had. En geloofde dat God nu in Hem mijn verzoend God en Vader was, die mij inwendig toeriep: *ik God ben uw God*. O wat een uitlatende liefdegevoelde ik aan mijn ziel. Ik kan het *hoe* van de zaak niet beschrijven; het is beter te ondervinden. Maar ik zonk ook maar in verwondering en aanbidding weg voor de Heere vanwege het oneindig geluk dat mij onwaardige was te beurt gevallen in het voorbijgaan van zoveel anderen.

Nadat ik dan een ogenblik in die zalige toestand verkeert had en nog weer in onderhandeling met de Heere was geweest, viel mijn oog op het onverwachts op deze schriftuurplaats, die wij lezen bij de profeet Ezechiël: *Mijn schapen dolen op alle*

bergen en op alle hoge heuvelen. Ja, Mijn schapen zijn verstrooid op de ganse aardbodem en daar is niemand die ze zoekt. In deze woorden troffen mijn hart. Ik werd er werkzaam mee en kreeg toen een gezicht in de toestand van Jezus Kerk hier op aarde. Hierbij kreeg ik smart gevoelen over die diep vervallen kerkstaat. Het scheen mij zo toe alsof de wijze met de dwaze maagden in slaap waren. Ze hadden nagelaten te waken en te bidden en zodoende zijn de vijanden binnenshuis gekomen en hebben de grondvesten van dat heerlijk huis omvergeworpen. Ja zo het mogelijk was, ze zouden de uitverkorenen verleiden. Ik gevoelde zulk een smart over de breuken van Sions Kerk, zodat ik als het ware in een vloed van tranen wegzonk. Het smartte mij bitter dat er zulk een scheuring was onder Gods begenadigd volk, daar heb toch alle leden zijn van één en hetzelfde lichaam en ook al de levende stenen van dat geestelijk gebouw waarvan Jezus Christus het Hoofd is. O, ik heb in die toestand als het ware smeking en gebeden opgezonden tot Gods genadetroon en die tranen die ik onder het alles geschreid heb, die vergezelden mijn gebeden. O, wat was het mijn innige begeerte dat de Heere Zijn ware volk eens eenparig in de schuld mocht brengen over deze grote breuk. Och, dat ze eens verwaardigd mochten worden om in liefde, vrede en in de gemeenschap naar de geest te verkeren en te samen mochten wandelen gelijk een kudde schapen onder opzicht van een herder. O, wat zou dat een zalig voorrecht zijn als die dolende schapen en dat verwijderde volk weer eens bijeengebracht werden, opdat ze in vereniging als een enig man het heil van Sion bij Koning Jezus mochten zoeken en begeren.

Het was op een zondag dat ik alzo was gesteld, de gehele dag was mijn hart vervuld met eerbied en ontzag voor God en Zijn eeuwig blijvend woord. Ik heb die dag vele tranen doen vloeien over het diep verval van de ware godsvrucht en onderlinge liefde. Ik gevoelde droefheid in mijn hart dat zulk een toestand nu kenbaar was onder mensen die door een bloed gekocht en door een Geest vernieuwd en geheiligd zijn.

Maar niet minder moest ik wenen over onze inwendige toestand, over zonden en bederf, dat ons, die zo grotelijks beweldadigd zijn, nog blijft aankleven. Ik moest alweer zuchtend tot de Heere en zeggen: *o Gij Alwetende-God, Gij die op de bodem des harten leest, weet wat er in hetzelfde huisvest.* O, in dat hart is zo vaak iets dat de rust en de vrede mijner ziel verstoord. O, was ik van al die verborgen afdwalingen en die listen van dat goddeloze vlees maar bevrijd.

Maar o, ben ik in mijn eenzaamheid of waar dat ik mijn knieën voor de Heere buig, overall is die lastige inwoner bij mij om door zijn verderfelijke en goddeloze invloed maar scheiding teweeg te houden tussen God en mijn ziel. Maar gelukkig, de vijanden kunnen door list noch door geweld de grond mijner zaligheid omver rukken. Want een ziel die God liefheeft, die is in Zijn handpalmen gegraveerd. Nochtans laten de vijanden de ziel niet met rust, want het vlees begeert tegen de geest en de Geest tegen het vlees. Deze staan tegen elkander over.

Maar och, was ik meer droevig en mocht ik meer wenen over de verborgen en meer openbare zonden die zich nog zo in mij openbaren. Maar is het dat ik droefheid gevoel over de zonden en die nog eens aan de voeten van mijn dierbare Verbonds Middelaar mag belijden en betreuren, dan verandert de droefheid in blijdschap en die blijdschap vindt haar grond in Hem Die tussenbeide gekomen is als die plaatsbekleden de schuldovernemende Borg en Middelaar. En ziet zo gaat het mij op en neer. Dan eens blijdschap, dan eens droefheid, dan weer licht en dan weer duisternis; dan gelovig dan weer ongelovig. Het is hier alles nog maar ten dele. Maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn dan zal hetgeen ten dele is, teniet gedaan worden dan zal Gods volk alle droefheid, strijd en duisternis eens afgewisseld zien door de eeuwige blijdschap. En

dan zullen ze altoos te samen bij de Heere zijn; en daar zal al het duur gekochte volk zonder zonden en droefheid zich eeuwig storeloops met al de gezaligde volmaakten in God verblijden. O, wat zal dat zalig zijn, als Gods volk eens het loflied van overwinning zullen aanheffen, met de palmtakken in de hand: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. En dan zal de Heere worden toegebracht lof, eer en heerlijkheid tot in der eeuwigheid. Amen.

Geliefde vriend en vriendin na vele minzame groeten verblijf ik met de meeste achting, uw oprechte liefhebbende vriend, die zich noemt
H. S. Roelofsen.

De brief gekregen in 1966 van Koosje, getrouwd met Gerrit van de Vlekkert, uit Oene, Gelderland.

2. 2. PAULUS' ZEGENBEDE AAN DE GEMEENTE TE EFEZE

AFSCHEID VAN EDERVEEN VAN H. ROELOFSEN
BIJ DIENS VERTREK NAAR OPHEUSDEN OP 4 AUGUSTUS 1895

L. S.

Reeds in 1895 heeft Ds. H. Roelofsen, overleden de 1ste October 1930, deze afscheidsrede voor de pers gereed gemaakt. Tot uitgave echter kwam het niet. Op zijn ziekbed heeft mijn onvergetelijke ambtgenoot mij dit afscheidswoord toevertrouwend, benevens ***een korte beschrijving van de genade Gods, aan Hem verheerlijkt***, om deze beide werkjes, de enige die hij naliet, tot een gedachtenis voor zijn vrienden uit te geven.

Het is mij een ere aan deze laatste wens van Ds. Roelofsen te mogen voldoen, die God zulk een rijke plaats onder Zijn volk gegeven heeft en wiens gedachtenis naar Gods belofte ter zegening zijn zal.

Ik bied u dit nagelaten geschrift onveranderd aan, biddende over deze uitgave des Heeren onmisbare zegen.

Ds. KERSTEN.

Rotterdam, October 1930.

VOORWOORD.

Door vele oprechte vrienden en vriendinnen dringend verzocht, om mijn afscheidswoord, uitgesproken te Ederveen op Zondag 4 Augustus 1895, door de druk gemeen te maken, heb ik deze rede voor de pers gereed gemaakt.

Misschien zullen sommige mensen zeggen: "Waarom geeft gij uw werk in het openbaar uit, indien gij van deszelfs gebrek overtuigd zijt? en dat te meer, wijl er zoveel nuttige boeken zijn van de vorige eeuw?" Deze uitgave kan ik echter voor mij zelf gemakkelijk verantwoorden. In het bijzonder, als ik denk, dat menigmaal God gewerkt heeft door geringe middelen. Denk maar eens aan die driehonderd machteloze mannen, met hun fakkelen en ledige kruiken, ten dage van Gideon, die het middel waren, dat een heel leger verslagen werd. Bovendien hebben in de dagen van Mozes, tot opbouw van de Tabernakel des Heeren, geringe lieden zoowel als aanzienlijken medegewerkt. Sommigen brachten goud en zilver of edelgesteenten; anderen echter geringe dassenvellen of geitenhaar en een ieder was aangenaam in zijn gaven. Och, dat het dan maar zijn moge, dat dit mijn gering en gebrekkig werk dienen mocht tot opbouw van de geestelijken Tabernakel des Heeren. Dan zou ik mij verblijden; en God zou in Zijn eigen werk verheerlijkt worden.

Nu dan, wij reizen samen naar de rechterstoel van Christus, om daar te maaien, hetgeen wij hier gezaaid hebben, Gal. 6: 7. Ik verblijd mij, dat er bij die groten God van hemel en aarde geen onderscheid gemaakt wordt tussen rijk en arm, geleerd en ongeleerd, maar dat Hij een God is, Die het aangezicht der vorsten niet aanneemt en de rijke voor de arme niet kent. Zij zijn allen Zijner handen werk. Job 34: 19. Het is terecht, zoals in Hand. 10: 35 geschreven staat: "Maar in allen volke die Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam "

Het is mijn hartelijke wens en bede, dat de Drie-enige God dezen mijn geringe arbeid moge zegenen aan veler zielen, tot waarachtige bekering van zondaren en tot nut en troost voor Zijn arm en bedrukt Sion. *Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame ! Als de Heere de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jacob verheugen en Israël zal verblijd zijn.* Psalm 14.

3.2 Paulus' zegenbede aan de gemeente te Eféze.

Geliefde toehoorders,

Wat uit mijn lippen is gegaan, is voor Uw aangezicht geweest. Zo sprak Jeremia (Jer. 17:16). Alle bestraffingen en vermaningen die hij gesproken en geleerd heeft onder Juda, zijn voor Gods aangezicht geweest. De Heere is een Geest. Hij heeft in een eigenlijke zin geen aangezicht. Als van Gods aangezicht gesproken wordt in de Heilige Schrift, drukt het de alwetendheid en tegenwoordigheid des Heeren uit.

Ik mag Jeremia's woord wel tot het mijne maken. Ja, al wat ik gesproken heb, al wat uit mijn lippen gegaan is, hetzij in bestraffingen en overtuigingen aan uw woningen, hetzij in openbare oefeningen, is voor Gods aangezicht geweest. Ik heb te allen tijde alles zoeken te doen voor de Heere, in oprechtheid, hoewel met veel gebrek.

Geliefde toehoorders, het is een plechtig ogenblik waarin wij tezamen gekomen zijn. Wij zullen in deze ure afscheid van elkander nemen. Banden zijn gelegd, die nooit geheel verbroken kunnen worden. Toch zal onze dagelijkse omgang gebroken worden. Waar de banden zuiver gelegd zijn en de liefde ongeveinsd gevlochten is, daar neemt men gewoonlijk afscheid met een genegen vaarwel en een hartelijke zegenwens. Zulks is van oude dagen al in gebruik geweest.

Als Jakob van vader Izak scheiden en naar Paddan-Aram trekken zal, wat krijgt hij al geen geluk en zegen mee van zijn vader; zie maar Genesis 28:3 en 4. Desgelijks leest ge van Laban in Genesis 31:55: En Laban stond des morgens vroeg op en kuste zijn zonen en zijn dochters en zegende hen; en Laban trok heen en keerde weder tot zijn plaats. Als Naómi vrijheid geeft aan haar schoondochters om van haar te scheiden, dan gaat dit onder veel zegenwensen en tranen (Ruth 1:8, 9). David en Jónathan waren door innige liefdebanden aan elkander verbonden. Toen zij vanee gescheurd werden, ging dat gepaard met grote aandoening. Zij wensten elkander toe: Ga in vrede (1 Sam. 20:41, 42).

Zie, zo zijn er onder ons ook banden die ons in liefde deden samenwonen. Och, volk des Heeren, die banden, door God gelegd, zullen toch nooit geheel verbroken worden. Dat wij bij ons scheiden ook elkander toewensen: *Gaat in vrede*.

Als de Heere Jezus scheiden zal, belooft Hij aan Zijn Kerk vrede, volgens Johannes 14:27: *Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u*. Zo wens ik in deze ure afscheid van u te nemen, mocht het zijn met vrucht en zegen voor onze zielen.

Bepale deze ure ons bij de schuld, die in al ons werk ons aankleeft. Ook ontbreke een woord van vermaning niet, opdat wij worden aangespoord de Heere te zoeken, terwijl het nog heden is; want als kaf gaat de dag voorbij.

Geliefde toehoorders, ik sta nu gereed om van uw genegen tegenwoordigheid te scheiden. In deze laatste ure is het mijn voornemen u uit Gods Woord voor te stellen de mogelijkheid, maar ook de noodzakelijkheid om in Christus zalig te worden.

Ik wens ulieder aandacht te bepalen bij een gedeelte uit het voorgelezen hoofdstuk, namelijk Eféze 6:24:

De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen.

Deze brief is geschreven aan de gelovigen die te Eféze zijn, alwaar Paulus het Evangelie van Christus had verkondigd. De gemeente van Eféze was van heidense afkomst. De bewoners van deze stad vereerden in het bijzonder de zogenaamde godin

Diána. Door satans bedriegerijen waren zij tot ijdele kunsten verleid. Door middel van de prediking van Paulus werden velen bekeerd. Drie maanden lang verkondigde de apostel Christus, de Gekruiste, in de synagoge der Joden. Door de vijandschap van sommige Joden moest Paulus de synagoge verlaten. Toen predikte hij in de school van zekere Tyrannus en wel met zoveel vrucht en zegen, dat er velen tot God bekeerd werden. Het Woord des Heeren wies en God werd grootgemaakt. Als een teken hunner oprechte bekering verbrandden zij hun ijdele boeken tot een waarde van vijftigduizend zilveren penningen (Hand. 19). Ja, zij verstonden het, dat wie de Naam van Christus noemt, moet afstaan van ongerechtigheid (2 Tim. 2:19). Nu werden zij niet alleen vervuld met liefde tot de Heere, maar ook met liefde tot Paulus, als des Heeren dienstknecht. Want een iegelijk die liefheeft Dengene Die geboren heeft, die heeft ook lief dengene die uit Hem geboren is (1 Joh. 5:1). Dit werd ook in de gelovigen te Efeze duidelijk. Toen Paulus van hen afscheid nam, weenden zij, allermeeft omdat hij zeide dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden (Hand. 20:37, 38). Dit laatste kan ik echter niet zeggen. Ik hoop u weer te zien en te ontmoeten, als de Heere wil en wij leven.

De gelovigen te Eféze waren zo nauw aan Paulus, als des Heeren knecht, verbonden, dat ze hem een uitgeleide deden, hem brengende naar het schip. Drie jaren had de apostel Paulus onder hen gearbeid, nacht en dag niet opgehouden met tranen hen te vermanen (Hand. 20:31).

Geliefde toehoorders, ik heb onder ulieden ruim elf jaren de gekruiste Christus mogen verkondigen en u afgemaand van het pad der zonden en gewaarschuwd voor een eindeloos verderf. Ik hoop met oprechte zegenwensen van u te scheiden en onder beding van genade in mijn afwezen u biddend te gedenken.

Misschien zijn er in ons midden die denken dat ik mij deze middag zal bezighouden met vele voorvallen te herdenken. Dit ligt echter niet in ons voornemen. Ik hoop in het kort de tekst toe te lichten en met een hartelijk vaarwel afscheid te nemen.

Ik wens uw aandacht te bepalen bij drie hoofdleringen:

1. Het heilgoed dat de apostel de gemeente toewenst, namelijk de genade;
2. De personen tot wie Paulus zich richt: Met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid;
3. De bevestiging waarmede Gods knecht zijn zegenbede besluit: Amen.

Mocht de algenoegzame en volzalige God in Christus Jezus door de Heilige Geest ons in de verborgenheid des Evangelies inleiden, is onze wens en bede. Amen.

Het eerste woord van de apostel Paulus in het opschrift van deze brief was: *Genade zij u en vrede van God onzen Vader en de Heere Jezus Christus*. Ook het laatste woord spreekt van de genade. De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid.

De genade die de Heere aan de gelovigen te Eféze bewezen had, was inzonderheid deze: En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden, Eféze 2:1. *Zij waren van nature ook kinderen des toorns, gelijk de anderen*. Maar nu, zegt de apostel, *in Christus Jezus, zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus* (Ef. 2:13).

1. Nu geliefde toehoorders, wij zullen dan in de eerste plaats stilstaan bij **het heilgoed waarvan de apostel spreekt, dat is genade**.

Van nature weet niemand wat genade is, want de natuurlijke mens begrijpt niet de

dingen die des Geestes Gods zijn (1 Kor. 2:14). Ja, alleen Gods uitverkoren volk leert verstaan wat vrije genade is door de Heilige Geest, gelijk Paulus zegt, 1 Korinthe 1:21: Want nademaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven. Mocht de Heere, in Christus, Zijn Zoon, door de werking des Heiligen Geestes, Zijn genade overvloedig uitstorten in uw harten.

Genade betekent een louter geschenk, namelijk de onverdiende gunste Gods. Genade wordt doorgaans tegen verdiensten, waardigheid en werken gesteld. De apostel toch, zegt zo nadrukkelijk in Romeinen 3:24: En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is. En op een andere plaats, dat dengene die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld (Rom. 4:4).

Genade is dus iets wat ten enenmale onverdiend is. Paulus leert het duidelijk in Romeinen 11:6: 'En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer.'

Van deze vrije genade wordt reeds gesproken in Genesis 6:8: 'Maar Noach vond genade in de ogen des HEEREN.' Ook wordt tot Maria gezegd: 'Gij hebt genade bij God gevonden' (Luk. 1:30). Paulus spreekt in Eféze 1:6: 'Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde.' Daarvan zegt de apostel: 'Uit genade zijt gij zalig geworden' (Eféze 2:5). Zo schreef Paulus ook aan de gemeente te Filippi: 'Want u is uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden' (Filip. 1:29).

O, die vrijwillig gevende genade. Gods kind zinkt erin weg, als hij het verstaat (Jes. 63:9): Door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij hen verlost. Als nu Paulus de Efézieren genade toewenst in onze tekst, dan worden onze gedachten daardoor opgeleid tot de vrije liefde welke God de Zijnen toedraagt.

Ten eerste. Het was genade en vrije liefde welke de Heere de Zijnen reeds toedroeg van voor de grondlegging der wereld (Ef.1:4). O, die eeuwige, vrije gunste Gods, eer zij nog in wezen waren! 'Die ons tevoren verordineerd heeft tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde' (Ef. 1:5, 6). Zo heeft de Heere van eeuwigheid voorgenomen sommige mensen, die toorn waardig waren, voorwerpen te maken van Zijn eeuwige liefde en goedertierenheid.

Ten tweede. Was het geen liefde en genade dat God deze verlorenen in Adam een middel beschikte om uit hun verderf verlost te worden? En wel zulk een dierbaar en uitnemend middel, dat Hij Zijn eigen Zoon niet spaarde Rom. 8:32). Die dierbare Jezus gaf Zich uit liefde over. Hij nam de gestalte van een dienstknecht aan. Daarin werd Hij gehoorzaam tot de dood des kruises, voor al Zijn volk (Filip. 2:7, 8).

Ten derde. Het was genade en vrije liefde dat God deze uitverkorenen in de tijd riep. Zo wordt God dus gevonden van die Hem niet zochten, en tot die naar Hem niet vraagden, zegt Hij: *Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik* Jes. 65:1. De Heere Jezus zegt zo in Johannes 14: *Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken*. En wederom zegt Hij: 'Ik zal Mijzelf aan hem openbaren.' Hoe vertroostend en versterkend is deze genade, als Gods arme volk de kracht dier waarheid aan de ziel mag ondervinden, in dit tranendal van strijd en moeite. Zo leren Gods kinderen dat hier alle roem wordt uitgesloten. 'Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hebben, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes' (Tit. 3:5). Het is niet alleen dat zulke geringen en onwaardigen uit genade zalig worden, maar zij zullen ook

eindelijk in de heerlijkheid overgebracht worden, en verheven tot de hoogste waardigheid om met die dierbare Jezus te zitten in Zijn troon en als koningen te heersen in alle eeuwigheid (Openb. 3:21; 22:5). Zo zal het terecht zijn voor al de vrijgekochten door het bloed des Lams: 'De genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere', Rom. 6:23).

2. Nu gaan wij over tot het tweede lid onzer tekstwoorden. Ik wens u te bepalen bij **de personen tot wie Paulus zich richt**.

De genade, zegt de apostel, zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid.

De Heere Jezus komt hier voor onder een drieërlei benaming als Borg en Middelaar voor al de Zijnen. Hij is Jezus, de Zaligmaker, omdat Hij door verdienste en toepassing de Zijnen de zaligheid toebrengt. Hij is ook de Christus, de Gezalfde, omdat Hij als Middelaar van eeuwigheid van God de Vader verordineerd en in de tijd bekwaam gemaakt is, als de grote Profeet, enige Priester en eeuwige Koning, om het werk der verlossing te volvoeren. Hij is de Heere niet alleen als God, maar ook inzonderheid als Middelaar, over diegenen die Hem gegeven zijn en die Hij Zich ten eigendom gekocht heeft.

De Heere Jezus zegt (Joh. 17:6): 'Zij waren Uwe, en Gij hebt Mij dezelve gegeven, en zij hebben Uw Woord bewaard.' Zo noemt Hem Paulus met insluiting van zichzelf en al de gelovigen te Efeze: onze Heere Jezus Christus. Hij is hun plaatsbekledende en schuldovernemende Borg en Middelaar, Die uit liefde voor Zijn volk leed en stierf. De Heere heeft Zijn volk van eeuwigheid liefgehad en komt ze in de tijd te trekken uit de macht der duisternis en over te zetten in het Koninkrijk van de Zoon Zijner liefde (Jer. 31:3 en Kol. 1:13).

Tot troost en bemoediging van Zijn arm volk zegt de Mond der waarheid: 'Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde' (Joh. 13:1). Uit kracht van een eeuwige verbondsbetrekking betuigt de Heere van al de Zijnen: *Mijn lust is aan haar* (Jes. 62:4). En Zijn arm volk mag bij ogenblikken, tot roem van Gods genade, met David zeggen dat in dat welgeordineerde genadeverbond al hun heil en lust is (2 Sam. 23:5).

Zie, zo is Christus als het Hoofd van het genadeverbond de oorzaak van eeuwige zaligheid. O, hoe groot is het dat met vrucht voor eigen hart te mogen geloven, dat namelijk Jezus voor ons de zaligheid verwierf Te ervaren dat Hij als Profeet de weg der zaligheid komt te leren, en als Priester met Zijn eigen zielsrantsoen ons heeft gekocht, en als Koning en Heere ons komt te eigenen en regeren. Dat doet de ziel in verwondering wegzinken en uitroepen met de Kerk:

*Beminlijk Vorst, Uw schoonheid, hoog te loven,
Gaaf al het schoon der mensen ver te boven.*

Zo stelt Hem ook de apostel voor in onze tekstwoorden, als het enige Voorwerp van de liefde der uitverkorenen. Paulus spreekt van diegenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Paulus spreekt op deze wijze van hen die in waarheid geloven, omdat niemand in Christus genade kan hebben of hij moet Hem liefhebben in alles wat Hij is: niet alleen als Priester, om door Hem gezaligd te worden, maar ook als Profeet, om door Hem geleerd, en als Koning en Heere om door Hem geregeerd te worden.

Velen willen de Heere Jezus wel begeren, hoewel niet recht, als Priester en Borg, om voor hen te betalen, maar niet als Koning, om door Hem geregeerd te worden en om

naar Zijn wetten te leven. Dezen zijn de rechte liefhebbers van Jezus niet. Zij willen wel dat Hij de last draagt van hun zonden, maar zij weigeren de last van Zijn juk te dragen.

Och, het komt zo op vrije genade aan. Het is één van beide: eeuwig leven of eeuwig zielsverderf, een derde weg is er niet. Mocht het de algenoegzame en volzalige God behagen om mij, als die geestelijke zonen Zadoks, het reine van het onreine te doen onderscheiden (Ezechiël. 44). Ja, wij roepen u toe: 'Kiest u heden wien gij dienen zult. Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uw dag, hetgeen tot uw vrede dient! Eer het besluit bare, gelijk kaf gaat de dag voorbij.'

Kom, laten wij nu nog even bij **de liefhebbers van Jezus stilstaan**. De apostel zegt: *De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen.*

Gods kinderen kennen een hartelijke begeerte om Jezus en al Zijn genadeschatten tot hun eigendom te hebben.

O mijn geliefde toehoorders, de liefde kan niet stilstaan in enkel hoogachting voor Christus. Een rechte liefhebber van Jezus heeft een zuivere begeerte om Hem te mogen bezitten in een gelovige vereniging met Hem. De ziel stelt met Mozes groter prijs op de smaadheden van Christus dan op al de schatten van Egypte (Hebr. 11).

O, dat schreeuwen van een verlegen hart naar Hem, als een hert naar de waterstromen (Ps. 42:2). De begeerte om met Hem verenigd te worden doet met David uitroepen: 'Mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water' (Ps. 63:2).

De liefde heeft veel eigenschappen. Dit zij in de eerste plaats opgemerkt dat de liefde is de grootste van al de genaden die de Heere Zijn kinderen schenkt; de liefde is de meeste (1 Kor. 13:13).

Het geloof ontdekt wel Christus door de Heilige Geest en brengt Hem nabij de ziel, maar de liefde legt Hem als een bundeltje mirre tussen de borsten. Het geloof zal eenmaal veranderd worden in aanschouwen en de hoop in een dadelijk bezitten, maar de liefde vergaat nimmermeer. Daarenboven, de liefde is onuitsprekelijk. Gods volk weet er iets van wat het is krank van liefde te zijn. De liefde is zo hartelijk dat ze een heilige dwang op de ziel legt, zodat wie er iets van ervaren mag, met Paulus uitroept: 'De liefde van Christus dringt mij', en getuigt van zichzelf voor de Heere, met David: 'Ik zal U hartelijk liefhebben, HEERE, mijn Sterkte (Ps. 18:2).

Nog eens, de liefde zoekt Gods gemeenschap. Zij strekt zich almaar uit naar de genietingen Gods in Christus. Och, zegt de ziel, hoe meer van Jezus, hoe liever, want, zo betuigt een oprecht liefhebber met Hizkia: " Heere, bij deze dingen leeft men, en in dit alles is het leven van mijn geest' (Jes. 38:16).

O ja, het is een liefde die de kennis te boven gaat. Des Heeren volk zinkt in verwondering en in het niet weg, en moet met de bruid maar uitroepen: *Uw Naam is een olie die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief* (Hoogl. 1:3).

Het is een kuise liefde. Ja, de ware liefde is een huwelijksliefde. Zij bemint Jezus niet zozeer om de weldaden, als om Zijn zalige Persoon Zelf. Zij noemt de Heere Jezus door het verenigend geloof, door de liefde werkende, haar Heere en Koning (Ps. 45). Zoveel Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven (Joh. 1:12).

Terecht is het gezegd dat het der liefde loon genoeg is, lief te hebben. De ware liefde tot Christus brengt voor Hem vruchten voort, want de apostel zegt (Rom. 7:4): 'Zo dan, mijne broeders, gij zijt ook der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens Anderen, namelijk Desgenen Die van de doden opgewekt is,

opdat wij Gode vruchten dragen zouden.'

Deze liefde openbaart zich in verwondering en aanbidding, en roept met de apostel uit (1 Joh. 3:1): Ziet hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden.

In de liefde, waarin Gods volk met Christus alleen is, verstaat dat volk zeker dichter, die zegt:

*Hier en komen geen onvromen,
Hier en komt geen vromen bij.
Groot noch klene,
Maar allene
Ik en Heere Jezu, Gij.*

Deze liefdesgenieting nu vloeit uit de vrije liefde en genade Gods. David vroeg eens: 'Is er nog iemand die overgebleven is van het huis van Saul, dat ik weldadigheid aan hem doe om Jónathans wil?' Ja, daar was er nog één, en dat was Mefibóseth, die kreupel was aan zijn voeten. Koning David bewijst hem weldadigheid om de eed en het verbond met Jónathan gemaakt. Hij mag gedurig brood eten aan des konings tafel. En hoe ontving Mefibóseth deze weldaden? Volgens 2 Samuël 9:8 boog hij zich en zeide in een nederige en verlegen erkentenis: Wat is uw knecht, dat gij omgezien hebt naar een doden hond, als ik ben?

Zo komt nu de Heere aan Zijn arm en onwaardig volk gunste en weldadigheid te bewijzen om Zijn verbond en om Jezus' wille. Dat doet al dat volk ook nederig de Heere erkennen. Het roept uit met de Kerk: 'Niet ons, o HEERE, niet ons, maar Uw Naam geef ere' (Ps. 115:1). O, dan zouden wij wel wensen dat de liefhebbers des heils gedurig mogen zeggen: *De HEERE zij grootgemaakt* (Ps. 40:17). Wie nu zo in de zalige zielsvereniging met God in Christus mag verkeren, die betuigt: 'Mijn Liefste is mijne, en ik ben Zijne' (Hoogl. 2:16), en wordt Christus hem zo eeuwig lief en dierbaar dat hij wel uitroepen moet: 'Zie, Gij zijt schoon, mijn Liefste, ja, lieflijk' (Hoogl. 1:16).

O, hier zinkt Gods volk maar in het niet en in eigen onwaardigheid weg. Zij moeten zo eindigen in het eeuwig welbehagen Gods. Hun hart begeert met de dichter (Psalm 27:3 berijmd):

*Och, mocht ik, in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schonen dienst aanschouwen!
Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog!*

Hoe driewerf gelukzalig wie met zulk een heilig zielsverlangen, door de liefde gedrongen, werkzaam is en in onderhandeling verkeert met die dierbare Persoon des Middelaars, met de bede van Jesaja: 'Och, dat Gij de hemelen scheurdet, dat Gij nederkwaamt, dat de bergen van Uw aangezicht vervloten.' Of met die van de psalmist: Och, daalde 't heil uit Sion spoedig neer.' Want o, het wordt Gods kinderen bij ogenblikken zo onmisbaar en noodzakelijk om te mogen opwassen in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus (2 Petrus 3:18). Dit doet hen naar Christus zeer verlangen, en in die zalige zielsbegeerte en betrekking tot die lieve Jezus vergeet Gods volk hetgeen dat achter is, en strekkende zich tot hetgeen dat voor is, jagen zij naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus (Filip. 3:14).

Waar nu zo de ziel door geloofsgenade in de liefde werkende is en met Christus verenigd wordt als de rank met de wijnstok, om in de vereniging de gunst Gods te

mogen ondervinden en te mogen geloven dat hem uit genade de gerechtigheid van Christus wordt toegerekend, o, daar zinkt de ziel weg in verwondering en verstaat dat deze nauw band van vereniging door Jezus wordt uitgedrukt in Johannes 17:21: 'Opdat zij allen één zijn, gelijkewijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn'. O, hier zinken Gods kinderen weg in die zee van eeuwige liefde en genade. In die enige Naam onder de hemel tot zaligheid roemt dan de ziel het eeuwig welbehagen Gods.

Ik heb iemand gekend, zij is nu al voor de troon, die, toen zij op aarde was, eens verwaardigd werd op het gezelschap van Gods kinderen, dat Christus kennelijk afdaalde in haar ziel, zodat zij uitriep: *Daar komt Hij met Zijn doorwonde handen en voeten*. 'Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij' (Hoogl. 2:4). Zalig die in Christus meer dan overwinnaars zijn en gewassen worden in het bloed des Lams, die nauw geloofsvereniging met Christus. 'Eén plant met Hem geworden zijnde in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding' (Rom. 6:5).

Alleen met diegenen, zegt de tekst, *die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid, zal de genade Gods blijven, ja, in onverderfelijkheid*. Hier op aarde is het voor Gods volk een zuchten onder het lichaam der zonden. De zonde is het volk de dood geworden; ja, een plaag des harten. Maar aan de andere zijde hebben zij de Heere Jezus lief in onverderfelijkheid. Dat is oprecht, niet huichelachtig; niet een liefhebben met het woord noch met de tong alleen, maar met de daad en waarheid (1 Joh. 3:18).

Dat liefhebben van Jezus in onverderfelijkheid is tot de zalige onsterfelijkheid, tot het eeuwige leven gebracht te worden. De liefde verderft niet. Oo, dan die volzalige hemeltaak na dit leven, waar God alle tranen van de ogen zal afwissen; waar de dood niet meer zijn zal, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn (Openb. 21:4). Daar zullen ze eeuwig eindigen in het welbehagen Gods en met al de verlost en het lied aanheffen: Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed. O, wat zal dat toch zalig zijn, als dan de liefhebbers van Jezus eeuwig dat heerlijke en zalige Troonlam volmaakt zullen aanschouwen in onverderfelijkheid.

3. Nu gaan wij over tot ons derde punt. Met een enkel woord wil ik spreken van de bevestiging waarmede Gods knecht zijn zegenbede besluit. Die bevestiging ligt in het slotwoord **Amen**.

Wij hebben voorheen aan deze plaats wel meer gesproken over het woordje amen. Wij zullen nu, om des tijds wil, maar kort zijn.

Belangende het woord amen, verklaart de onderwijzer in de Catechismus, dat het betekent: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel dat ik zulks van Hem begeer.

De oprechte gelovige geeft met amen te kennen dat hij in waarheid weet en verstaat wat hij gebeden heeft. In die zin komt het woord voor in 1 Korinthe 14:16: Hoe zal een ongeleerde amen zeggen op uw dankzegging, dewijl hij niet weet wat gij zegt? De gelovige en oprechte bidder verklaart zo zijn hartelijke begeerte, en zucht dat de Heere zijn gebed, om Jezus' wil, met onbedrieglijke lippen gesproken, ter ore nemen wil, gelijk als David (Ps. 17:1).

Als de ziel dan eens mag bidden met vertrouwen van verhoring, dan zegt zij met Jeremia: Amen, de HEERE doe also (Jer. 28:6). En Jezus zeide: 'Voorwaar, voorwaar Ik zeg u: Al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven' (Joh. 16:23).

Zo mag Gods arm en ellendig volk bij ogenblikken het woordje amen verstaan,

diegenen namelijk die verstand van kermen gekregen hebben. Zij erkennen Christus alleen als de enige grond van verhoring. In Hem ligt al hun vastheid, gelijk de apostel zegt (2 Kor. 1:20): 'Want zoveel beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja, en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.'

Het woord amen wijst dus op een bevestiging. Zo ook in onze tekst. Paulus besluit zijn apostolische zegenbede met het woord amen. Het zal waar en zeker zijn. Driewerf gelukzalig dat volk dat Paulus hier toewenst: *De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen.*

Tussenzang Psalm 119:7

*'k Heb and'ren al de rechten van Uw mond
Met lust verteld, hen vlijtig onderwezen;
Uit al de schat van 't grote wereldrond
Is nooit die vreugd in mijn gemoed gerezen,
Die 'k steeds in Uw getuigenissen vond,
Door mij betracht, en and'ren aangeprezen.*

Nu nog een woord van afscheid en toepassing. Geliefden, eer ik van u scheid, moet ik mijn hart nog eens uitstorten.

Ik vraag u in de eerste plaats: Hebt gij Christus lief, in onverderfelijkheid? Indien niet, ik wens u van ganser harte dat gij dan nog in Sion mocht geboren worden, terwijl het nog de dag van zaligheid is. Wij reizen samen naar de eeuwigheid. De tijd is voorts kort en dan wordt het eeuwigheid. O, dat ge toch bedacht: de dag gaat als kaf voorbij. Zoals de boom valt, zo blijft hij liggen, hetzij in het noorden of in het zuiden, in de plaats waar de boom valt, daar zal hij wezen (Pred. 11:3).

Geliefde toehoorders, ik heb u in het kort voorgesteld wie onze Heere Jezus Christus in onverderfelijkheid liefhebben en die daar nu nog een vreemdeling van is, die noch God, noch zichzelf kent! Och, dat de Heere u nog in het hart mocht grijpen, eer het voor eeuwig te laat is.

Wij hebben het u in het morgenuur nog voorgesteld, wat tot uw eeuwige vrede is dienende. Wij zullen welhaast staan voor de rechterstoel van Christus. Hij zal de schapen eens eeuwig van de bokken scheiden. 'Dan zullen de schapen aan Zijn rechterhand zijn, maar de bokken zullen aan Zijn linkerhand zijn. Dezen zullen gaan in de eeuwige pijn en de rechtvaardigen in het eeuwige leven' (Matth. 25:46).

Ach, leerde u nog eens schrikken en beven. Dat de schrik des Heeren u mocht bewegen tot het geloof in Christus, door de Heilige Geest.

Geliefde medereizigers naar die ontzaglijke eeuwigheid, hoe menigmaal heb ik mijn stem verheven als een bazuin en mijn krachten daartoe besteed om u van een eindeloos verderf af te manen. O, indien gij onbekeerd blijft, dan zal het voor ziel en lichaam een eeuwige wroeging en bitter naberouw baren. Het is nu nog heden. Och, dat gij het eens verstaan mocht: God heeft één ding gesproken, ik heb dit tweemaal gehoord: dat de sterkte Godes is (Ps. 62:12).

Geliefde toehoorders, ik heb u menigmaal gewaarschuwd en vermaand, want de Heere heeft mij ruim elf jaren in uw midden doen zijn, om Zijn Woord onder u uit te dragen en Jezus Christus te verkondigen, als de enige Naam onder de hemel tot zaligheid. Dikwijls heb ik geroepen: Wie heeft onze prediking geloofd? En aan wien is de arm des HEEREN geopenbaard? Dat ik zo moest ploegen op rotsen en zaaien onder de doornen. Toch zal Gods Woord zijn kracht doen, hetzij tot een reuk des levens ten leven of tot een reuk des doods ten dode.

Geliefde toehoorders, nu zijt gij bedroefd over het gemis en vertrek van uw voorganger, maar o, wat zal het zijn eeuwig God te missen, aan die ontzettende plaats, waar wening is en knersing der tanden.

Het is mijn wens en bede dat God u, door waarachtige bekering, nog mocht redden eer het onherroepelijk te laat is. Dat gij de weg der zonde nog mocht verlaten, de wegen die daar afdalen naar de hel en de dood.

Toehoorders, wat hebben wij met alle krachten u menigmaal het donderend geluid der wet voorgesteld, maar ook daarentegen gespeeld op de fluit van het lieflijk Evangelie. Het zal wat zijn daaronder verloren te gaan. Want wij hebben op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst en wij hebben klaagliederen gezongen en gij hebt niet geweend.

Och, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering mocht leiden. Indien gij hieronder onbekeerd blijft, dan zal het Tyrus en Sidon, Sódóm en Gomórra verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden. O, dat te laat, te laat! Dat zal daar dreunen in de eeuwigheid. Vruchteloos zult gij roepen tot de bergen: *Valt op ons; en tot de heuvelen: Bedekt ons.*

In mijn ruim elfjarig verblijf in uw midden heb ik u dikwijls biddend vermaand, met de tranen in de ogen. Het zal tegen u getuigen, zo gij onder de vermaningen van Gods Woord onbekeerd blijft. Vreselijk zal het zijn te vallen in de handen van de levende God, Die buiten Christus voor de zondaar een verterend Vuur is en een eeuwige Gloed, bij Wie niemand wonen kan. Ik moet onder u mijn schuld erkennen. Och, had ik in mijn huis, in uw woningen en in de kerk tijdig en ontijdig, meer weerlegd en bestraft en vermaand in alle lankmoedigheid en leer (2 Tim. 4:2).

Ik wens verwaardigd te worden te bukken voor de hoge God en als een schuldige zondaar verzoening te zoeken en te vinden in het dierbaar bloed des kruises.

Maar ik mag u niet verhelen dat er schuld ligt bij vroom en onvroom. Wie zal er kunnen zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonde? Wie van u, kinderen Gods, zal met mij niet moeten bekennen, dat wij schuldig zijn, ook in onze omgang met onbekeerden? Hoe weinig weegt het gevaar waarin elk van nature is. Maar ook in het algemeen, toehoorders, wat stond uw plaats in Gods huis niet menigmaal ledig. O, onbekeerde zondaar, dat verzuim van de genademiddelen zal op uw ziel branden. De Heere zal het zien en zoeken, ook dat wandelen langs de wegen op de dag des Heeren. Gods Naam en dag wordt ontheiligd, waarvoor ik u zo menigmaal gewaarschuwd heb.

Ook zijn er die met hun daden spreken: *Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust*, die uit vijandschap tegen God en de waarheid nooit met ons de vergaderplaats bezochten. Het kostte mij tranen. O, wat zal het eenmaal zijn, als de dood komt, voor hen die onbekeerd zullen sterven. Een heilig en rechtvaardig God voor u, een verzuimde genadetijd achter u en een wijd-gapende afgrond beneden u.

O, mijn hart breekt over u, als ik denk hoe ik ruim elf jaar u dood en leven, vloek en zegen heb voorgesteld. Hoe ontzettend zal het zijn als die grote Rechter van hemel en aarde over u met vlamvend vuur wrake zal doen over degenen die Hem niet kennen en die het Evangelie Zijns Zoons ongehoorzaam zijn.

Aandachtige toehoorders! Het is de laatste ure van mijn verblijf in uw midden. Gij zult moeten toestemmen dat u van Godswege is aangezegd wat tot uw vrede dient. Hoe zullen wij ontvliesen, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? (Hebr. 2:3).

Ik ga nu van u scheiden en u verlaten en hoop in een ander deel van Jezus' wijngaard te gaan arbeiden.

Geliefde toehoorders, ik heb vrijmoedigheid om in deze ure te getuigen dat ik u menigmaal heb zoeken af te manen van het heilloos pad der zonden. Het is de

oprechte wens mijns harten dat God u krachtdadig bekeren moge. Wij hebben uw dodelijke dag niet begeerd. O, er is geen dodelijker dag voor een zondaar dan die dag in welke ziel en lichaam zullen verdorven worden in de hel (Matth. 10:28). Nee, die dodelijke dag hebben wij voor onze medemens niet begeerd. O, het zal zo'n vreselijke dag zijn, die dag in welke de eeuwige dood en alle naarheden van de rampzalige eeuwigheid over ziel en lichaam zullen gebracht worden. Mocht God de waarheid nog voor u zegenen, is mijn wens en bede.

En om nu kort te zijn, nog een woord tot u, vreemdelingen, die van elders gekomen zijt om mijn afscheidswoord te horen. Wat was wel het doel van uw komst tot deze plaats? Was het uit liefde tot de waarheid, of om wat te zien, of om van de mensen gezien te worden? Waar gij anders geweest zijt, of ter kerk ging, weet ik niet, maar dit weet ik: indien gij nog nooit zijt gewaarschuwd, dan wens ik het nu te doen en u dood en leven, vloek en zegen voor te stellen. God laat ook u niet ongewaarschuwd naar de eeuwigheid gaan.

O mens, indien gij onbekeerd blijft, dan zal deze leerrede in de eeuwigheid tegen u getuigen. Wij hebben u voorgesteld in de verklaring wie in oprechtheid de Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Wie daar nu vreemdeling van is, voor die is het een ontzettend woord: *Indien iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking: Maranatha* (1 Kor. 16:22).

Ik heb biddend vermaand in deze ure. Jongen en ouden, mocht de Heere het nog vruchtbaar maken aan uw zielen, eer het te laat is.

Ik neem afscheid met de zegenwens. *Vóór alle dingen wens ik dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk uw ziel welvaart.*

Nu in het kort een woord tot u die in het belang van de zake Gods en van het heil der zielen, met mij aan deze plaats zijt werkzaam geweest, al was het met veel gebrek. Ik verblijd mij over ons samenwerken. Ook betuig ik mijn hartelijke dank voor de achting, die ik hier van u genoten heb. Moge God in Christus verzoening doen over al wat niet naar de reinheid van Zijn heiligdom was. Dat wij ook elkander van harte vergeven, indien wij tegen elkander ooit iets hebben gehad.

Zijn er in ons midden van wie ik vertrouwen mag dat zij onze Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid, het worde u gegeven tezamen mede te werken tot bevordering der waarheid aan deze plaats.

Ik dank u hartelijk voor uw vertrouwen mij geschonken en voor de liefde, die ik van u ondervonden heb. Bewaar onderling de vrede. Laat voorgangers prediken die u Christus als de enige Naam onder de hemel tot zaligheid verkondigen. Hij doe u van harte uitzien naar een man die mijn plaats vervulle, naar een man op wie de Geest des Heeren rust, die op dezelfde gronden van waarheid bouwt, die wij onder u gelegd hebben. Het zou mijn ziel leed doen als ik moest horen dat er na mijn vertrek zware wolven zouden inkomen, die de kudde niet sparen.

Wij zullen nu scheiden, maar kinderen Gods, de banden onder ons zullen toch niet verbroken worden. Heeft de Heere mijn geringe dienstwerk aan deze plaats niet geheel ongezegend doen zijn, Hem alleen worde daarvan de ere gegeven. De algenoegzame en volzalige God zij u tot een God van volkomen zaligheid.

Gedenk mijner in uw gebeden, opdat de Heere mij moge sterken in Zijn dienst en mij, onwaardige, mocht voorspoedig maken in Zijn werk. Ik hoop ook u te gedenken in mijn gebeden.

Nu nog een woord aan de ganse vergadering. Ik betuig u allen mijn hartelijke dank

voor de liefde en achting mij toegedragen en dat wel van oud en jong, rijk en arm. De Heere zegene u uit Sion. Hij make de prediking Zijns Woords vruchtbaar door de Heilige Geest. Dan twijfel ik niet, of mijn naam en dienst zal bij u in gedachtenis blijven. Wil mijn zwakheden door de liefde bedekken, dat ze om Christus' wil mochten vergeven worden.

Wij hebben dan ruim elf jaar in liefde onder u verkeerdt. Mijn krachten mocht ik besteden om zielen te winnen voor Jezus' Koninkrijk. Ik heb gearbeid in hope, gelijk de ploeger op hope ploegt.

Ik breek af. Mijn hart wordt overstelpt. Ik neem heden tot getuigen hemel en aarde, de stenen in de muur, de balken in de wand en de predikstoel waar ik op sta, uw oren en uw consciëntiën, zij alle zullen getuigen dat ik u de weg der zaligheid geleerd en voorgesteld heb, in hope dat het in de dag des oordeels niet tegen u mag getuigen.

Nu, aandachtige toehoorders, de Heere zegene u met de zegeningen van het goede. Hij zegene u eenieder in uw huisgezin, in uw beroep en persoon met vrede en voorspoed, gezondheid en vergenoeging, maar bovenal met genade en geloof, door de Heilige Geest.

Ik kan van u niet scheiden zonder een afzonderlijk woord te spreken tot u, mijn leerlingen, die aan mijn voeten gezeten hebben om Gods wijze lessen uit Gods Woord te horen. Ik ga u verlaten. Ik heb geleerd, betrachtende de les van Sálomo, Spreuken 22:6: 'Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken.' Hoe bemoedigend was mij uw lust en vlijt om in de waarheid, die naar de godzaligheid is, onderwezen te worden. Mocht de Heere u uit genade geven aan Jezus' voeten te mogen zitten; Die geeft lessen die het hart raken.

Nu, mijn geliefde catechisanten, groot en klein, ik dank u voor de liefde die ik van u ondervonden heb. Onttrokken sommigen zich van de catechisatie uit wereldzin of uit liefdeloosheid, dat ik ze vanwege hun verzuim nog in deze ure vermane. Och geliefden, gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve (Pred. 12:1). Mocht de Heere mijn arbeid onder u zegenen. Vaarwel, mijn leerlingen, vaarwel! Wij bevelen u Gode en het woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden (Hand. 20:32). Er zijn banden gelegd. Zij mogen nu al wat rekken, maar toch, zij zullen niet verbroken worden.

Ik breek af, mijn geliefde vrienden en vriendinnen; voor het laatst nog: Vaarwel! Vaar eeuwig wel! Houd mijn dienst in gedachtenis. Zolang ik leef, hoop ik met genoegen te gedenken aan de tijd die ik onder u heb doorgebracht. De genade zij met al degenen die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid. Amen.

Nogmaals: *Vaarwel!*

De HEERE zegene u en behoede u; de HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; de HEERE verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede. Amen, ja amen.

Slotzang Psalm 134:3

*Dat 's HEEREN zegen op u daal';
Zijn gunst uit Sion u bestraal;*

*Hij schiep 't heelal, Zn Naam ter eer.
Looft, looft dan aller Heeren HEER'.*

Ederveen, 4 augustus 1895.

3. 3 Geen blijvende stad

Een predicatie over Hebreeën 1.3: 14 door Ds H. Roelofsen predikant der
Gereformeerde Gemeente te Zeist²

Met een Voorwoord van Ds. J. Fraanje, predikant der Geref. Gem. te Barneveld

VOORWOORD

Gevraagd een kort voorwoord te schrijven voor de predicatie van de nu zaligen Ds. H. Roelofsen, zat ik stil en eenzaam neder. Ik mocht Gods soevereine Majesteit, de oorsprong van onze zaligheid, overdenken; de predestinatie, die de vaststelling is van de staat des mensen en het verbond der genade, bevestigd in het bloed en de dood des Middelaars, in één woord, hoe God verheerlijkt en Zijn volk gezaligd wordt in de oplosting van al Gods deugden en dat alles in en door Christus, de Zoon Zijner eeuwige liefde.

God trekt van het begin der wereld tot aan het einde door de rollen der eeuwen, uit de geslachten der mensen, de Zijnen die hunnerzijds met de ganse wereld in Adam voor God verdoemelijk zijn, in zonden ontvangen en geboren; die de Heere kort of, lang doet leven in de staat der natuur, maar op Zijn tijd door Woord en Geest overtuigt, en wederbaart; die door hartvernieuwende genade Zichzelf als zondaar en God in Zijn rechtvaardigheid leren kennen, billijken en omhelzen en door Jehovah afgesneden en ingelijfd in de Middelaar, door de Vader Zelf gerechtvaardigd worden. Die hen door Zijn Geest verzegelt en verzekert, hun schuld vergeeft en hun recht geeft tot het eeuwig leven. O, dat in- en thuiskomen in des Vaders hart, God hun Vader, de Kerk hun moeder, het Jeruzalem dat boven is; Christus hun oudste Broeder; de Heilige Geest voor en in hen; ja de gemeenschap der heiligen, de vergeving der zonden, de wederopstanding des vleses en het eeuwige leven zijn hun deel geworden.

Deze mijn stille overdenking was ook in betrekking Ds. H. Roelofsen.

Hij was ontvangen en geboren als gevallen mens op aarde en is als kind des Heeren geroepen en wedergeboren, gerechtvaardigd en geheiligd en nu met zijn ziel verheerlijkt voor Gods troon, totdat de jongste dag zal komen, dat hij met ziel en lichaam verheerlijkt zal zijn en blijven in de volle vreugde en zaligheid.

Maar hij was ook als knecht des Heeren verkoren en geroepen, gezonden en geleerd en mocht Gods Kerk op aarde onder het oordeel dienen, als knecht. Door God Zelf is hij voor velen gebruikt tot een Middel in Gods hand, tot zegen en tot troost. God stelde hem als een ceder in leer en in leven.

In dezen betekenisvolle tijd werd nu deze door hem uit gesproken en door een ander opgetekende predicatie door de familie van Ds H. Roelofsen mij ter hand gesteld. Gaarne wil ik uit liefde tot Gods eer, moge het zijn tot zaligheid der onbekeerden, tot nut en troost van Gods Kerk, dit korte voorwoord hier aan toevoegen, te meer als ik gedenk hoe ik Ds. Roelofsen en diens vrouw heb leren kennen in leer en leven en met hen in grote verootmoediging, in verborgene en openbare gemeenschap tot aan het einde van hun leven heb kunnen en mogen verkeren. Nu zijn ze weggenomen voor de dag des kwaads.

God moge deze zijn predicatie kronen tot een uitgebreide zegen in het midden van Zijn rechtvaardige oordelen, om te getuigen: *de Heere is rechtvaardig in Zijn*

² -N.V. Drukkerij "De Banier" - Rotterdam

gedachten, woorden en werken als God, Richter en Vader.

O, land en burgerschaar, jong en oud, rijk en arm, nog een enkel woord tot u allen, die deze predicatie zult lezen. De mens gaat naar zijn eeuwig huis en dat is van tweeën één: het zal zijn wel of eeuwig wee; een derde zal er niet wezen. Hoe vreselijk zal het zijn om zonder borg God te ontmoeten; een straf van gemis, gevoel, wanhoop en verzet en dat alles om eigen schuld. Wij bidden u van Christus' wege, alsof God door ons bade: *laat u met God verzoenen.*

Bedriegt u niet; het wordt eeuwigheid. Gij moet met God verzoend worden. zo gij geboren zijt, kunt gij niet sterven en voor God in het oordeel staan. Wij dringen aan als de hoogste noodzakelijkheid, om met God verzoend te worden. Gij zijt nog in de mogelijkheid. Want mij de grootste der zondaars en de minste der heiligen, is dat vergund om ook op aarde in het midden van Gods oordelen nog te getuigen van de roem der vrije genade Gods in en door het bloed van Christus. O, volk des Heeren, werden wij samen verootmoedigd, vernederd onder des Heeren hand, opdat wij staande blijven in des Heeren kracht en bewaard in leer en leven tot Gods eer. Dit is de hartewens en bede van

Uw onwaardige dienaar,
Ds. J. FRAANJE.
Barneveld

2. 3 Geen blijvende stad

Psalm 25: 3.

Lezen Hebreeën 13.

Psalm 118: 8.

INLEIDING

Mijn Toehoorders!

Onder het zingen van het versje, zojuist geëindigd, werd ik bepaald bij een man uit Gods heilig Woord. Wat was dat voor een man, zult gij misschien vragen. Het was een man, die zichzelf door ontdekkende genade had leren kennen, dat hij een schepseltje, een mensenkind was, die het zo volmondig voor de Heere mocht betuigen, *dat bij de Heere de gerechtigheid, maar bij hem de beschaamdheid des aangezichts was*. Deze had een diepe indruk van zijn zonden en onwaardigheid en een diepen indruk van de hoogheid en majesteit Gods.

Hoewel deze man nu zo'n rechte zelfkennis had en zich in zijn onwaardigheid ook zo uitdrukt voor des Heeren aangezicht, zo wordt hij evenwel door den. Heere genoemd: *een zeer gewenst man*. Dat is een wonder, zult gij zeggen, een man die uit de drang van zijn gemoed erkennen moet, dat zonde en schuld hem aan alle zijden bedekt, dat die juist een zeer gewenst man genoemd wordt. Ja waarlijk is het een wonder. Als Gods arme volk verwaardigd wordt door ontdekkende en ontblotende genade in die laagte voor God te komen, in erkenning van eigen dwaasheid en in erkenning van de gerechtigheid Gods, beschaamd neerliggende voor Zijn aangezicht, dan is de Heere zo goed over Zijn ellendigen op te staan.

En wie was het nu die een "zeer gewenst man" genoemd wordt? Het was Daniël, een profeet des Heeren, die om zijns en zijns volks zonden zich verootmoedigde voor. Gods aangezicht. Hij had zijn hart begeven om te verstaan. Maar nu had Daniël meer kennis van de Heere. Hij wist ook dat God het verbond en de weldadigheid houdt dien die Hem liefhebben en Zijn geboden onderhouden.

"t Is waar, wil hij zeggen, wij hebben dwaselijk gedaan met af te wijken van Uw geboden en daarom zijn wij rechtvaardig in de gevangenis, maar nu, o Heere, bij U zijn toch barmhartigheden en vergevingen. Gij zoudt ons wel gans kunnen teniet maken en geheel van ons aftrekken, maar nu, o Heere, staat nog op ter onzer hulp en doe het om Uws Naams wil."

Dat kermen uit de diepte zijner verslagenheid. *O Heere, hoor! o Heere, vergeef! o Heere, merk op en doe het en vertrek niet*. Waarom? *Om Uws Zelfs, wil, o mijn God!*

Niets kon Daniël in zich vinden waarom hem de Heere zo'n weldaad zou deelachtig maken en daarom zakt en zinkt hij als het ware er door heen. Och lieve volk, wat is dat een gelukkig plaatsje voor de Heere te mogen onderdoen, mij de minste, onder God op het allerdiepst vernederd en de Heere op het allermeest verhoogd.

En zie, arme volk, als gij nu verwaardigd wordt zo voor God in te vallen, als gij door ontblotende genade alle zelfvertrouwen bent kwijt geworden, des Heeren recht en Zijn gerechtigheid moogt liefkrijgen, dan schiet er alleen dit over, dat gij met Daniël moogt pleiten op de barmhartigheden des Heeren of met de armen Asaf uitroepen: "Aanschouw het verbond", Psalm 74: 20.

En daaruit kan de Heere uw verzuchtingen horen en verhoren en uw gevangenschappen wenden. Want bij Hem is vergeving, opdat Hij gevreesd wordt, Psalm 130: 4.

Maar omdat Daniël daar in den gebede voor God neerligt en zijn handen uitbreidt, ziet

zo komt de man Gabriël hem onderrichten aangaande de verlossing zijns volks. Hij komt hem troosten en verder inleiden in de komst van de Messias, de lang verwachte en beloofde Verlosser, naar Wien het oude Verbondsvolk het geloofsoog geslagen had en waarop zij met vertrouwen waren neergezonken. Dit moest hem versterken, bemoedigen en vertroosten in zijn moeite en druk.

En dan komt hem de Heere ten laatste zeggen: "*Maar gij, gaat henen tot het einde, want gij zult rusten en zult opstaan in uw lot, in het einde der dagen.*"

Het wil zeggen: 'Gij gaat naar 't einde van uw leven, Daniël. Het is maar kort meer, het zal niet altijd duren; nee, maar er, komt een eind aan uw moeitevolle reis hier door dit tranendal, door deze zandwoestijn. Uw moeite, zuchten en verdriet zal eens een eind nemen en daar gaat gij snel naar toe, want uw leven is maar een ogenblik en moeite en kommer zal met uw leven eindigen. Dan zult gij komen uit het gezicht en buiten het bereik van uw vijanden; dan zult gij rusten.'

Waar zou die man dan rusten? Zijn ziel in de hemel, boven, in het land der rust. Dan, wanneer de zeis des doods uw levensdraad zal afsnijden op Mijn tijd en naar Mijn wijze beschikking. Daniël, wil de Heere zeggen, dan zal uw ziel ingaan tot haar rust in de hemel en uw lichaam zal rusten in het stille graf. Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren en dat zal gaan in het graf en uw rust zal als een zachte slaap des doods zijn.'

Maar daar is meer. *Gij zult opstaan in uw lot.* 't Is waar, de belofte Gods gaat verder aan Zijn arme volk. Indien zij alleen in dit leven op Christus waren hopen, zo waren zij de ellendigste van alle mensen. 'Nee, uw lichaam zal weder opstaan Daniël, wil de Heere zeggen. Het graf zal u niet kunnen houden. Eenmaal, in het einde der dagen, dan, als Ik Mijn uitverkorenen zal bijeen vergaderen, dan zult gij opkomen en uw lichaam zal opstaan, ja als ontwaken en wederom met uw ziel verenigd worden. Als Mijn almachtige stem zal onder de hemel doorgaan, dan zult gij uitgaan en opstaan in uw lot'.

En dat zou nu voor Daniël zijn een zalig lot. En dat lot zou insluiten, dat hij de volle bezitting zou verkrijgen van die zalige erfenis, die in de hemelen voor hem was weggelegd, waarnaar hij zo had uitgezien in zijn doorwandeling door de woestijn des levens.

Wat dunkt u, volk? Kon Daniël nu niet getroost zijn door deze toezegging? Moest dit hem niet bemoedigen en nieuw krachten schenken? Dit kon hem opbeuren tegen alle moedbenemende zwarigheden. Als hij zijn ogen sloeg op deze belofte kon hij dan geen goede verwachting hebben? Immers ja, want hij verwachtte met Mozes de stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. En wat denkt gij dat zijn eerste woord zou zijn, als hij eenmaal daar zou aankomen?

De Genade, genade, dat ik er ben.

Hebt u er wel eens over gedacht, volk? Ik wel. En dat moet ik u zeggen, dat het genade, vrije genade zal zijn als ik daar eenmaal mag komen. Dat zal wat zijn, zo'n zondig Adamskind, een ellendig hellewicht, dat eer verdiend had op de grond der hel te liggen en van voor Gods aangezicht eeuwig te worden weggestoten, dat God van de hemel en aarde Zich daaraan in gunst wilde openbaren.

Nee, dan kan ik het zo gul geloven, dat *genade* mijn eerste woord zal zijn. Als wij maar verwaardigd worden, lieve volk, voor de Heere te zakken en te zinken, ja als het ware er eens doorheen te zakken; de Heere gedenkt wel aan Zijn verbond.

't Is waar, Gods volk kent wel eens ogenblikjes van Zijn gunst, bij tijden en ogenblikken in het gestaltelijke leven, maar dit zijn die bijzondere Godsontmoetingen en die zijn niet alledaags. En dan oefenen zij eens geloof en zien blijmoedig hun einde tegemoet en verwachten een zalige opstanding in hun lot, om ook eenmaal, ontslagen

van de zonde, in die stad in te gaan, waar de Heere Jezus Koning is en waar zij met Hem heersen zullen tot in eeuwigheid. Kan het geloofsoog zoveel heerlijkheid bespeuren als het die stad in het gezicht krijgt, wat zal de bezitting zelve zijn?

Nee, dat is nog nooit verklaard, mensen, dat heeft geen oog gezien, geen oor gehoord hetgeen God doen zal, dien die op Hem wacht.

Maar wij zullen overgaan tot de verklaring van onzen tekst die wij thans met u wensen te overdenken en wel uit Hebreeën 13: 14:

Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.

De Apostel Paulus, mijn hoorders, zullende spreken in het voorgelezen hoofdstuk van de offerande der verzoening, zegt in het 10de vers en vervolgens: "Wij hebben een altaar, van hetwelk geen macht hebben te eten die de tabernakel dienen. Want welker dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door de hogepriester, derzelver lichamen werden verbrand buiten de legerplaats." Dit bloed nu, gedragen in het heiligdom voor het aangezicht des Heeren, werd gesprengd op alle gereedschappen die ten dienste des heiligdoms gebruikt werden. *En bijna alle dingen, zegt de Apostel, worden door bloed gereinigd naar de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving*, Hebr. 9: 2.

Hebt u daar weleens over nagedacht, volk, dat ook al onze verrichtingen moeten besprengd worden door 't tegenbeeldig bloed van de Zone Gods? Dat is zo waar, alle onze verrichtingen, gebeden en tranen moeten gereinigd worden door de gerechtigheid Christi. Niets van ons kan zonder deze besprenging aangenaam zijn in de ogen van een heilig God. Moest het ceremoniële bloed de verzoening en gunste Gods tot het volk afbrengen, het bloed en de verzoening van de Heere Jezus heeft de weg ontsloten waardoor God Zich in gunst kan uitlaten tot de zondaar.

En daartoe heeft ook Jezus buiten de poort geleden. Terwijl Hij Zichzelf als een zoenoffer opofferde, bracht Hij de verzoening en het welbehagen Gods neder tot Zijne uitverkorenen.

Maar, zegt de Apostel verder, *zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende*. Gelovige Hebreeën, wil hij zeggen, zijt gij nu allen deze onnaspeurlijke weldaden deelachtig geworden door het lijden en de gehoorzaamheid Christi, zo past het ons mede met Hem te lijden. Wat meer van onszelf af te zien en uit onszelf uit te gaan en Zijn smaadheid te dragen. *Want indien gij gesmaad wordt om de name Christi, zo zijt gij zalig*. Gij moest daarvan meer blijk geven aan diegenen, die buiten ons zijn en tonen dat gij voor Zijn Naam wat over hebt. Waarom zou u niet wat voor Hem uitstaan? Het zal toch niet altijd duren; 't is maar een ogenblikje leven. En dit bevestigt de Apostel nader met de woorden van onze tekst: *Want wij hebben hier geen blijvende stad*, enz.

Wij zullen daaruit aanmerken:

- 1e. dat wij hebben een niet blijvende stad. Geen mens heeft hier op aarde een blijvende plaats, maar wij allen zijn reizigers, die maar doorreizen, om eenmaal hier uit te gaan, als de dood ons wegneemt.
- 2e. zullen wij er op letten, dat er is een wel blijvende stad, en die is alleen voor Gods volk, daar ze eenmaal zullen aanlanden en er eeuwig bezit van zullen nemen. Maar dan zullen wij tussenbeide even aanmerken wie de Bouwmeester van deze stad is,
- 3e. Zullen wij de poort der stad bezien.
- 4e. Wie die zijn die zoeken in te gaan, uitgedrukt door *wij*.

- 5e. Dat de stad toekomstige is;
- om dan tenslotte nog met een enkel woordje tot onszelf in te keren.

1. Wij zullen dan in de eerste plaats stil staan, ***dat er is een niet blijvende stad.***

Voor wie niet? Voor niet één mens op de gehele aardbodem. Nee mensen, niet één van ons zal hier op aarde blijven verkeren, noch zondaar, noch vrome. Bevestigt zulks niet overvloedig de ondervinding? En ook bevestigt de Waarheid zulks op vele plaatsen, gelijk in Psalm 89: 49: "Wat man leeft er, die de dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des grafs?" Alles is op aarde aan verwisseling onderhevig. Zeventig, of zo wij zeer sterk zijn tachtig jaren is de loop van ons leven. De een sterft als kind, een ander in de jongelingschap, zeer weinigen met de kroon der grijsheid op het hoofd. Onverwachts wordt het leven afgesneden; de dood komt over hem als een dief in de nacht.

Een zeker oudvader heeft gezegd dat het een weldaad van de Heere was over Zijn arm volk, dat de dagen van 's mensen leven nu geen 969 jaren meer zijn, maar dat ze nu veel korter bepaald waren geworden.

Daar ben ik wat blij over, mensen, dat ik geen 969 jaren oud zal worden en dat ik mijn kruis zo lang niet zal behoeven te dragen, dat lichaam des doods, maar dat ik nu veel vroeger door deze woestijn zal heen zijn. 't Is waar, de goddelozen zien hier tegen op en stellen de dag des doods verre; ze zijn niet blijde daaraan te gedenken.

Maar zo verschrikkelijk deze scheiding is voor de zondaar, zo troostrijk is deze voor de vrome. Want waarlijk, deze wereld is maar een woestijn voor het volk van God. Gods volk is als diegenen, die naar Psalm 107 in de woestijn dwaalden, in een weg der wildernis, die geen stad ter woning vinden. Rust ontmoeten zij niet. Het is hier voor Gods kinderen een weg, waar slangen en schorpioenen hen gedurig aan alle zijden benauwen.

De rust is in Kanaän, Boven. Kwam de Heere Zijn volk niet te ondersteunen, zij kwamen gewis om. Gods volk heeft hier op aarde niets dat hen vervullen kan. Ongenoegzaamheid staat getekend op al het ondermaanse. Als zij niets van God krijgen, dan hebben zij niets, maar als de Heere hun eens ontmoet, dan mogen zij een ogenblikje rusten - het zijn maar uurtjes van korte duurtjes - en dan moeten zij weer de woestijn in. Er zijn in de woestijnen wel enkele plaatsen waar de vermoeide reizigers wat kunnen rusten en waar soms water wordt gevonden tot lessing van hun dorst en een weinig geboomte om onder derzelver schaduw tot verkwikking een ogenblik te vertoeven.

En zo is het ook met Gods arme volk. 't Is waar, zij ont-, moeten eens, in de doorreis naar Kanaän, een Elim van, verkwikking, waar zij twaalf waterfonteynen vinden en . zeventig palmbomen, maar zodra de wolkkolom wordt opgeheven moeten zij weer vertrekken en hun reis vervolgen door de dorre wildernis.

Wij lezen dat de tweede legerplaats van Israëls volk was Sukkoth, hetwelk betekent: stad of *veld der tenten*. Wat een tent is weet ieder. Zij bestaat uit een paar stokken, in de grond gezet en daarover heen een zeil of doek gespannen, welks uiteinden met pinnen of nagelen in de grond worden geslagen, omdat het er niet de wind niet zou afgaan. 't Is dus geen vast gebouw, maar slechts een verblijf dat ogenblikkelijk van de een naar de andere plaats, kan verplaatst worden. Zij worden hoofdzakelijk gebruikt door handeldrijvende mensen en ook door herders, die hun tenten elk ogenblik verplaatsten, als zij weide moesten zoeken voor hun vee.

En ziet, zo is het ook met de rust van des Heeren volk. De rustplaatsjes zijn weinig en hun tent moeten zij gedurig opnemen.

Volk van God, u moet hier door de woestijn heen onder vele beslommingen en

bekommeringen, onder strijd van vlees en bloed, onder zonde en afwijking. Ja, onder smaad en lijden, want dat is de wijze beschikking Gods en Zijn vrije welbehagen om Zijn kinderen hier een kruis op te leggen.

En het is waar, zij kunnen het niet missen, maar moeten in hun vlees vervullen de overblijfselen van de verdrukkingen Christi. Wij zijn zulke rustzoekers, mensen, wij zouden zeker in slaap vallen; maar de Heere wil zulks niet gedogen in Zijn kinderen en daarom legt Hij hen kruisen op, naar dat ieder van node heeft. Want de paden des rechts, waarop God Zijn volk doet wandelen, liggen recht door de weg van verdrukkingen. En daar moet dat volk midden door, in het midden van de paden des rechts, en niet slechts op het kantje. En och, dat kost wat om dat te leren. En uit kracht van blindheid zucht Gods volk hier tegen in. Dat komt omdat wij zo dwaas zijn in Gods weg en veelal meen het beter te weten. En daarom hebben wij maar nodig onder God te vallen en het ganselijk in Zijn hand te geven. Dat wil wat zeggen!

De Heere doet een opmerkelijke vraag in Zijn Woord aan de mensenkinderen in Psalm 94: 8: "Gij dwaas, wanneer zult gij verstandig worden?"

Als ik daaraan denk, dan breekt mijn hart. Die vraag is mij wel eens met indruk voorgekomen en dan moest ik het met beschaamdheid voor de Heere belijden, dat ik maar een dwaas was in Zijn weg, die Zijn wijze leidingen niet kon bevatten, verkeerd uitlegde en toepaste, maar ook tegenstond. Onvernuftig! O, als Gods volk als een dwaas onder God mag vallen, dan keuren zij allen Zijn wegen goed en recht en houden ze voor nuttig en noodzakelijk voor hun behoud. En dan bidden zij: "Leidt mij er maar midden door, Heere."

Zoo leren zij berusten in de kruiswegen, die de Heere hun heeft opgelegd. En ziet, in die erkenning van hun dwaasheid en overgeven van hun weg en staat zijn ze die dwazen, die op de weg niet zullen dwalen en de Heere neemt hen bij de hand en leidt hen in de weg, dien zij niet geweten hebben.

Maar wat is het waar, wat worstelt men niet tegen de bedelingen Gods, om van het kruis ontslagen te worden. Als de Apostel Paulus dien scherpe doorn in zijn vlees verkreeg, dien engel des satans, die hem met vuisten sloeg, opdat hij zich door de uitnemendheid der openbaringen niet zou verheffen, - wat heeft hij niet gebeden om daarvan ontslagen te worden. Hij had de Heere driemaal gebeden, staat er, dat wil zeggen "gedurig" of "veel" gebeden. Maar het goddelijk antwoord dat hij ontving was: "Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht."

Het is zo wonderlijk dat Gods volk hier in kracht uit zwakheid ontvangt, want hun zwakheid leert hun de Heere achteraan te kleven, en zij blijven met al de weldaden een arm mens, die gedurig kracht van node hebben ter zonde doding, en zo maken zij gangen in de weg der heiligmaking.

"Mijn genade is u genoeg, Paulus" en daarmee zult gij niet ten onder gaan, maar vastelijk overwinnen. En ziet, dat gunt nu de Heere aan al Zijn arme volk, een tegengift van Zijne ondersteunende genade en dat houdt hun gangen vast in Zijn Woord.

En als u daar nu mag komen, volk van God, dat gij als een zwak en dwaas schepseltje onder de Heere moogt vallen, dan krijgt gij een plaatsje in de rij der geloofshelden. Leest maar in Hebreeën 11, daar hebben die helden uit zwakheid krachten verkregen, in de krijg zijn ze sterk geworden en hebben heirlegers der vreemden op de vlucht gebracht.

Is dat geen wonder, mensen? Gij krijgt nu een naam en een plaats beter dan der zonen en der dochteren, een eeuwigen naam zult gij dan krijgen. En dan zult gij een klaar besef krijgen, dat het hier op dit benedenrond de plaats der rust niet is en gij zult ook uw pinnen niet zo vast inslaan, alsof gij hier altijd moest blijven. Gij zult dan uw deel

hier van deze aarde wel gaarne laten varen, omdat u een betere stad wacht, waar gij eenmaal ongestoord en onbelemmerd zult bezig zijn in de dienst des Heeren. Dan verliest als 's werelds heerlijkheid haar luister; die zullen eenmaal verbranden en verteren. Laat dit het deel zijn van degenen die God niet kennen; laat die hun bezittingen hier innemen. 't Is een schrale portie. In Psalm 49 staat: "Zij noemen de landen naar hunne namen." Men hoort het ook zo dikwijls dat de groten der aarde de landen naar hunne namen noemen. Maar hoewel hun namen nog einigen tijd mochten genoemd over deze of gene landstreek, de personen zelve moeten ze verlaten bij hun dood. Hun aandeel hieraan zal eenmaal een einde nemen en ook de aarde zal eenmaal met vuur verbrand worden; en wat zal dan het deel van de goddelozen zijn?

Maar gij, volk van God, zult een nieuwen naam ontvangen, niet bekend op deze lage aarde, en een plaats in de hemelstad, en dan zult gij een erfenis in bezit nemen, die in eeuwigheid niet van u zal worden weggenomen. De heerlijkheden van deze aarde zijn maar als vergulde ballen en als men ze aangrijpt is het stof en as, zo nietig en vergankelijk zijn ze uit haarzelf. Gods volk kan daarmee ook niet verzadigd worden, want die zijn door wederbarende genade geboren prinses, ze zijn Gods geslacht. "Want wij zijn Gods geslacht", zegt de Apostel Paulus, Hand. 17: 29. En die hebben geen vervulling in zulke lage dingen, maar moeten vervuld worden met God Zelf. Daarom is het zo nuttig voor dat arme volk en tevens zo noodzakelijk, dat de Heere hen tuchtigt, opdat zij hun vertrouwen niet zouden stellen op ijdelheid. Want welgelukzalig is de mens, dien de Heere tuchtigt en dien Hij leert uit Zijn Wet, om hem rust te geven van de kwade dagen totdat de kuil voor de goddeloze gegraven wordt. De rust zal voor Gods volk aanbreken als het kwade de goddeloze en zondaar zal overkomen. Gods volk gaat in deze wereld dwars door de woestijn heen. Zij moeten strijden om in te gaan en de beloofde rust volgt op het einde van de strijd. En die zal zijn de zaligheid der zielen hierboven, in het nieuw Jeruzalem, welker kunstenaar en bouwmeester God is.

Maar wij moeten voortgaan en kort beschouwen, **wie de Bouwmeester is van deze stad**, die Gods volks als toekomstende verwachten. Dat er van iedere stad een bouwmeester is, is algemeen bekend. De mensenkinderen, leest men, bouwden een stad en noemden de naam derzelve: Babel. Maar dewijl God hun oogmerk doorzag, zo verstrooide hij hen van daar en zij hielden op met bouwen. Maar van de stad, die voor eeuwig staan zal, is de Heere de bouwmeester zelve, de Drieëenige God. En omdat God zelve deze stad gebouwd heeft, komt Die er alleen de ere van toe. Niet één die er een steentje aan toegevoegd heeft. Want wij hebben zegt de Apostel in 2 Korinthe 5 vers 1, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.

De bouwmeester van deze stad noemt Salomo in Spr. 9: 1: "De Wijsheid." De opperste Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft haar zeven pilaren gehouwen." De tijd ontbreekt om meer bijzonder hier bij stil te staan. Maar deze stad heeft onwankelbare fundamenten. Zij is gegrondvest op het welbehagen Gods des Vaders. Op het werk van de Zone Gods. Gerechtigheid en gericht zijn twee pilaren van deze stad Gods. En daarom ligt hier een vaste troost voor Gods volk, als hier beneden alles zal veranderd worden, dat zij zullen ingaan in de stad Gods. Want al veranderde de aarde hare plaats, dan zullen zij nochtans verblijd worden in het nieuw Jeruzalem. Want de beekskens der rivieren zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen, Psalm 46: 3, 5 en 6.

2. In de tweede plaats zullen wij aanmerken dat er is een wel-blijvende stad.

En dat is die stad, waar al Gods volk naar toe gaat en waarvan zij eens eeuwige bezitters zullen zijn. Met hun aangezichten naar Sion gekeerd, gaan zij hier door de woestijn dezer wereld, met het oog gevestigd op deze stad en zoeken die als toekomstende. Niets is bij haar te vergelijken, de heerlijkheid van die stad gaat bij hen alles te boven. Hoe komt dat, zult u vragen?

Omdat zij niets dan ledigheid vinden hier op aarde en zij hebben een goed gerucht gehoord van het beloofde land. Zij hebben andere van Gods kinderen wel horen verhalen hoe hun geloof eens geweid heeft in de zekerheid van deze stad en hoe hun hoop rustte op de belofte om daar aan te landen. En daarom, omdat God de hand aan hen geslagen heeft, komen zij te weten, dat er geen rust voor hun zielen is in al de heerlijkheid van dit ondermaanse. En uit een beginseltje van geloof doen zij een oprechte keuze, een onverdeelde keuze, om deze wereld te verzaken. En waarom doen zij die keuze? Omdat er een beginseltje van liefde in hunne zielen wordt uitgestort door de Heiligen Geest tot God en Zijn dienst en in vergelijking met dit kostelijk goed kunnen zij alle dingen schade en drek achten. Zij kunnen die keuze zo hartelijk, zo oprecht doen met Mozes, willende liever met Gods volk kwalijk behandeld te worden dan voor een tijd de genietingen der zonde te hebben.

De geleerden zeggen dat naar een goede berekening Mozes een waarde van vijf-en-zeventig miljoen heeft prijs gegeven aan het hof van Farao. Een goede stand aan het hof des konings, eer en goede naam, maar dit alles had geen gewicht tegen de heerlijkheid die hij zag in de dienst van God.

En zo is het ook met Gods kinderen; zij keren hunne harten af van dit vergankelijke en de gehele uitgangen hunner zielen zijn naar God gekeerd. Als zij de Heere maar mochten dienen, dan zouden zij gaarne en geheel voor eeuwig afstand van de zonde willen doen en heilig voor God te gaan leven. Want dit is gewis, waar het beginseltje van het proefhoudend geloof geboren wordt, daar gaat het samen met een zucht naar heiligmaking. En nu gaat het bij dat volk niet zo zeer om de hemel te hebben en de hel te ontvluchten, maar meer bijzonder gaat het hun om gemeenschap met God en om een blijkje van Zijn gunstrijk aangezicht. Want och, door ontdekkende genade worden zij gewaar, dat zij van nature geen deel hebben in Jeruzalem, ja dat zij buiten die erfenis staan. En ziet, dat baart hun, benauwdheid en droefenis vanwege hun ellende staat en droefenis over het bedrijven van de zonde.

3. In de derde plaats zullen wij de poort der stad bezien.

Iedere stad was voorzien van poorten, zoals ieder wel zal weten, en die zijn dienstig om daar in of uit te gaan. Zij werden in vroeger tijd gesloten of ontsloten, naar gelegenheid van tijd en personen. Tot het bedienen van deze poorten was een portier besteld, hetzij om te sluiten of te openen. Nu, also is het gesteld met de stad des levendigen Gods. Die is voorzien van poorten. De Apostel Johannes beschrijft ons deze stad als hebbende twaalf poorten. Van het Oosten drie poorten, van het Noorden, Zuiden en Westen elk drie poorten, Openb. 21: 13. Maar bovenal is de poort dezer stad inzonderheid de Heere Jezus. Naar Johannes 10: 9 genoemd de deur. "Ik ben de deur, indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden."

Dus is de Heere Jezus de deur of poort van deze stad des levendigen Gods. Maar alhoewel de stad voorzien is van een poort, zo moet dezelve ontsloten worden om in te gaan en dit is het werk van de deurwachter, naar Johannes 10: 3. *Deze doet de deurwachter open.* Dit is het werk van God de Heilige Geest.

Maar zoals nu de mens door ontdekkende genade gebracht wordt tot een onmogelijkheid aan zijn zede om behouden te worden, zo geeft de Heilige Geest hem

een gezicht van deze poort. De stad is gesloten in Adams bondsbreuk, voor hem en voor alle zijn nakomelingen. Maar naar het vrije welbehagen Gods, in de Raad des Vredes voorgenomen, is de Zone Gods gekomen en in de tijd geopenbaard en heeft dien weg, die was opgebroken door de zonde, weer geheeld door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. En daarom is Hij niet alleen de poort, maar ook de weg ter verzoening geworden, wegnemende niet alleen de schuld der zonden, maar heeft tevens het recht ten leven verworven. En vandaar is *Hij de weg, de waarheid en het leven en komt niemand tot de Vader dan door Hem.*

Maar hoe duidelijk nu deze weg en poort de mens wordt voorgesteld in Gods heilig Woord, zo is zij nochtans geheel verborgen voor alle Adamskinderen van nature. Het is een verborgenheid die de wereld niet verstaat, noch kent, want de verborgenheid der godzaligheid is groot. De Heere komt evenwel Zijn arme volk die kennis geven in de tijd. Door ontdekkende en ontblotende genade krijgen zij kennis, dat de stad voor hen gesloten is en dat zij geen recht hebben om in te gaan, ja dat zij vreemdelingen zijn van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld. En dat alles rechtvaardig om der zonde wil. Want de Heere brengt zo'n mens om Hem recht en gerechtigheid toe te kennen, dat Hij rechtvaardig toorn. Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheden Zijns troons. Nu wordt het in waarheid voor zulke zielen een dal van Achor, een dal der beroering en hun hoop vergaat. Maar ziet, als zij daar nu gebracht worden, met de strop van veroordeling om hun hals, niets inwachtende dan voor eeuwig om te komen, zo ontdekt God de Heilige Geest hun de deur of poort der behoudenis, n.l. de Heere Jezus, als die weg ter ontkoming, als de Middelaar der verzoening en vereniging tussen de beledigde Majesteit en een doemwaardig zondaar. En dat wil wat zeggen voor zulke zielen; zij verdwijnen als in dit wonder. Gods en zinken in aanbidding weg, dat er een middel ter ontkoming is. En zo wordt hun in het dal Achors een deur der hoop ontsloten voor hun benauwde zielen, om van de straf bevrijd te worden en wederom in genade te worden aangenomen. Een deur wordt hun geopend in de Hemel, Openb. 4: 1. Nu komt hun de dierbaarheid, de gepastheid, de noodzakelijkheid en de beminnelijkheid van de Heere Jezus recht onder de aandacht.

Wat is nu daarbij te vergelijken?

Och, konden zij de wereld en haar begeerlijkheden opwegen tegen de persoon des Middelaars, zij zou als niets in hun ogen zijn. Nee, nu staat het duidelijk geschreven op al het ondermaanse, en duidelijk kunnen zij lezen de spreuk, die koning Belsazar aan de wand zag: *Mené, mené, Tekel Upharsin*, en met Daniël verstaan zij deszelfs uitlegging: *Gij zijt gewogen, maar te licht bevonden.*

Nee, nu gaat het maar om een blijke van Zijn lieve aangezicht en om een kus van Zijne gezegende lippen.

Ik herinner mij gehoord te hebben van de nu zalige Ds. Ledeboer (mijn hart breekt als ik er aan denk): hij had vele bezittingen hier op aarde. Op zekere tijd nu reed hij met zijn knecht, toen deze hem zeide: 'Dominee, wij zullen zo rijden dan kunt u uw landerijen nog eens bezichtigen.' Hierop liet die godzalige man zich ontvallen:

*"Voor één kus van Jezus mond,
geef ik al dien zwarten grond."*

Wat denkt u er wel van, volk van God? Zulke geringe gedachten had die man van zijn tijdelijke goederen en zoveel heerlijkheid in de Heere Jezus. Zozeer verloochend aan zijn aardse bezittingen en de maan onder zijn voeten.

4. Maar wie zullen nu door de poort ingaan?

"Wij", staat er in onze tekst, zoeken de toekomende stad. klier zal niet ingaan, dat niet

is, naar de reinheid van Go heiligdom. Maar zal dan niemand ingaan?

Ja, hier zullen ingaan Gods arme volk, schoon besmet door allerlei zonden. En dat alleen door de gerechtigheid en genoegdoening Christi, als schuldovernemende Borg en daarom zullen zij ingaan door Hem, want Hij is hun geworden tot rechtvaardigheid niet alleen, maar ook tot heiligmaking en verlossing. Daarom zullen zij alle vertrouwen op hun eigen gerechtigheid laten varen en leggen het gehele gewicht hunner zaligheid op Hem en zeggen volmondig met de Kerk van God: "Hij heeft ons gemaakt en niet wij, Zijn volk en de schapen Zijner weide."

Dus zijn het zoekers van de toekomstige stad, oprechte zoekers. Die het in waarheid er om te doen is, die zullen door de poort ingaan. *Doet de poorten open, dat het rechtvaardige volk daar inga, hetwelk de getrouwigheden bewaart.* En over deze zal bevestigd worden: die zoekt, die vindt en die klopt zal opengedaan worden.

Maar hoewel ze zeker zullen ingaan, zo is evenwel dit zoeken vergezeld met veel strijd; met menigten zijn ze tegen ons geweest, mag Gods volk naar waarheid zeggen. Strijdt om in gaan door de enge poort. Want de poort is eng en de weg is nauw die tot het leven leidt en weinigen zijn er die denzelve vinden. Weet gij wat de weg zo nauw maakt voor Gods arme volk? Dat zijn veelal uw verdorvenheden, uw zonden en uw ongerechtigheden en die maken u somtijds biddeloos, zodat uw hoop als wegzinkt. Daarbij komen de listen en aanslagen van de verklager der broederen en menigmaal moet gij met dat alles instemmen. Ziet u op uzelf en al uw verrichtingen, dan mag u met Job zeggen: *Dan zult gij mij in de gracht induiken en mijn klederen zullen van mij gruwen.* De duistere plaatsen van uw hart zijn vol woningen van geweld. 't Is waar, de verdorvenheden kunnen zo gaande worden, dat het wel schijnt, dat er niets is overgebleven dan een huilende wildernis.

Zo sukkelt Gods arme volk al voort.

De laatste predicaatie, die ik tot u deed, was over Paulus' scheepsreis. En hoe dat scheepje in en onder de baren door moest, ja menigmaal stond in stukken te breken en te verongelukken. zo gaat het ook met Gods volk, door stormen en baren, ja, als onder de golven door. Maar hoezeer zij nu op en onder gaan in de reis met veel belemmeringen en verhinderingen, zij liggen toch niet verenigd met alle dezen. Er ligt toch op de grond van uw zielen, volk, een hartelijke zucht om er van ontslagen te worden en heilig voor de Heere te leven. Schreeuwt gij niet eens, als van tussen de kloven der steenrotsen, om een knikje van Jezus aangezicht en een kus van Zijn mond?

Nu, de Heere roept u toe: *Ofschoon gij met vele boeleerders hebt geboeleerd, keert nochtans weder, zegt de Heere.* Het is de wijze beschikking van uwen God, dat gij niet geheel hiervan zult ontslagen worden. En dit is een goed middel om u laag bij de grond te houden, opdat u gedurig van Hem, zou afhangen en opdat gij met al uw gebrek tot de heilfontein zoudt uitgaan, om van uw smetten gereinigd te worden. Want op Hem is alle ongerechtigheid aangelopen en Hij heeft in en met Zichzelf de weg ontsloten tot het harte Gods.

En daarom geen nood, arme volk; uw verdorvenheden zullen u niet buiten de hemel houden en niets zal u scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere. Gij zult, er zeker komen. Dat zal dan een wonder zijn, zult gij zeggen. Dat zal waar zijn. Als u en ik er eentje van mogen zijn, zal dit tot eeuwige verwondering en aanbidding zijn. En al zit gij nu menigwerf als tussen twee rijen van stenen en als onder doornen, zo ligt toch op de grond uwer ziel een uitgang tot de God des levens. Maak dan de woorden van Asaf de uw en pleit daarop voor de Heere: "O Heere, aanschouwen het verbond."

't Is waar, de stad is niet altijd even helder en klaar in het gezicht. Zijn er wel

ogenblikjes geweest dat gij er iets van zaagt, denk toch dat het geen alledaags werk is. Denk eens aan de oudvader Jacob. God had hem ontmoet te Bethel en twintig jaren moesten verlopen eer hij de Heere weer kreeg te ontmoeten te Pniël. "Ik ben die God van Bethel" en daar nam hij weer een kijkje in het beloofde land.

Och, wat lag die man te worstelen met de engel aan de beek Jabok, totdat hij overmocht. Hoe laag kreeg hij te bukken en zonk onder de Heere. Want denk toch maar, dat hij niet zo gemakkelijk daar gekomen was, daar de nood op zijn ziel lag, want Ezau kwam hem tegemoet en wat goeds kan hij van zijn broeder verwachten? 't Zou ook zo gemakkelijk niet afgelopen zijn!

Maar, zegt Huntington, als Ezau Jacob tegemoet kwam, had de Heere Ezau's hart al veranderd, want doordat Gods voorzienigheid over alles gaat, zo neigt Hij 's mensen hart tot al wat Hij wil. En zo komt het dat in die ogenblikken de wolf met het lam kan verkeren en dan kan hij hun geen kwaad doen.

En waarlijk, dit stemt overeen met onze belijdenis in het antwoord van de 28ste vraag van onze Catechismus: Dat ons geen creatuur van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle creaturen also in Zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

Ziet, arme volk, als u daar maar komen kon, dan zou de Heere weer opstaan. Zou u nu niet wat willen uitstaan voor zo'n onwaardeerbaar geluk? Niet wat smaad willen lijden om Christus' wil en naarstig zoeken naar dien parel van grote waarde? Niet wat geweld willen doen op Gods Koninkrijk, want de geweldigers nemen hetzelfde met geweld. Indien dan daar uw schat is, zo zal daar ook uw hart zijn.

5. Wie kunnen de stad tegemoet zien?

Die kunnen de toekomstige stad met goed recht tegemoet zien, die als arme nietelingen toevlucht hebben genomen door het geloof in de Borggerechtigheid van de Heere Jezus. De Apostel noemt hen: *medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods*. Zij hebben een betrekking op de hemelstad door aanneming tot kinderen, die het burgerrecht daarvan gekregen hebben en het anker hunner ziel in het binnenste heiligdom hebben ingeworpen. Nee, het zal niet baten een bijloper en een bijwoner van Gods volk te zijn; men behoorde een medeburger en huisgenoot Gods te zijn. Opgetekend in het register van de stad Gods. Hier, zal niet ingaan iets dat ontreinigt, noch gruwelijkheid doet, noch leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams. Hier zullen buiten zijn alle huichelaren en geveinsden, missende dien nieuwen naam, maar Gods volk zal ingaan door het bloed des Verbonds.

Als eens alles hier beneden met vuur zal verbrand worden, dan zullen Gods kinderen een stad hebben daar boven, waar rouw en moeite niet meer zal zijn. 's Werelds kinderen, die hun bezittingen op aarde gezocht hebben, die hun vermaak en lust hier najaagden, zullen eenmaal van de aarde worden weggedaan. " En de goddelozen zullen niet meer zijn."

Gods volk heeft wat anders te wachten. Vader Smytegelt zegt, dat Gods kinderen, na hun opstanding, verheerlijkte en lichte lichamen zullen hebben. En de aarde zal verbranden niet om te verteren, maar ter zuivering. En dan zullen zij, zegt hij, van de hemel op de gezuiverde aarde en van de aarde ten hemel op- en afdalen. Zie, zo zal dan in vervulling komen, dat het vermogen des zondaars voor de rechtvaardige is weggelegd, en zo zullen zij de aarde erfelijk bezitten.

Dit is nu het deel van het verachte volk, dat een smaad en spot is dengenen die God niet kennen. Ik kan het zo gemakkelijk geloven, dat de zalige martelaren en die hoop der bloedgetuigen, blijmoedig de dood zijn tegemoet gegaan. En waarom? Omdat de Heere het gordijn oplichtte en dan kregen zij een gezicht in de stad Gods.

Men leest van een martelaar, die veroordeeld was en zo aanstonds moest sterven, dat hij tegen de omstanders zei: "Nu ga ik de erfenis mijns Konings in bezit nemen" en als hij aan de staak in de vlammen hing, hoorde men nog zijn stem tot roem van zijn Verlosser uit de vlammen opgaan.

Och volk, dan is al uw moeite, druk en kommer, hier dwars door de woestijn der wereld heen, maar een zeer lichte verdrukking, die niet te waarderen is tegen de heerlijkheid, die aan u zal geopenbaard worden. Het is maar een verdrukking van tien dagen.

Ja, zult gij zeggen, maar ik zie wo tegen de dood op; ik durf er niet eens aan denken.

't Is wel waar, die komt mij ook verschrikkelijk voor, maar de Heere weet het, dat wij maar stof zijn, zwak van moed en klein van krachten. En daarom zal de bruid eenmaal door het water doorgaan, ondersteund door de arm van de Bruidegom en het water zal wijken en zo zal het wel gaan. Dan is de dood u maar een doorgang tot het eeuwige leven en zij is verslonden tot overwinning. En wat zult gij dan doen aan de overzijde? U zult dan ingaan met uwen Koning en eeuwig bruiloft houden en aanzitten aan de bruilofstafel des Lams. En eeuwige verwondering zal u doen neerzakken en zinken tot in alle eeuwigheid en u zult zeggen: "Genade, genade, dat ik er ben."

Och volk, wij steken veelal de pinnen te vast in, of wij hier altijd zullen blijven. Wij moesten meer alles in gereedheid houden tot de tijd van ons vertrek. Als men van plan is te vertrekken en te verhuizen naar een ander land, dan pakken wij al ons goed bijeen en wij pakken al onze kisten en koffers; hoe zorgvuldig zijn wij om alles in gereedheid te houden tot de dag van ons vertrek. Zie, zo moesten wij doen ten aanzien van onze laatste reis. Het past ons onszelf voor te bereiden tegen ons vertrek van hier, om met de dwaze maagden niet beschaamd te staan als die stem zal gehoord worden: "Zie, de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet."

't Is waar, gij zult niet weggaan, lieve volk, of gij moet eerst wit zijn om te oogstten. Gij moet eerst rijp zijn om ingebracht te worden in de hemelschuur. En als gij nu rijp zijt, dan zendt God de sikkel des doods en maait u af, en zo zult gij als een goed tarwegraan voor eeuwig worden opgebracht in de schuur der hemelstad.

Mijn hart is menigmaal gebroken als ik dacht aan hetgeen Elihu tot Job zeide: *Gij zult in goeden ouderdom ten grave komen, gelijk de koornhoop te zijner tijd wordt opgevoerd.* Daar heb ik een hoopje op bij ogenblikken, dat ik in goede ouderdom zal komen en graantje voor graantje te worden opgevoerd tot mijn krachten verteerd zijn. Het zou toch tot verwondering en aanbidding zijn.

Zie volk, dan zult gij eenmaal gaan tot uw einde en als een zoeker Gods, van de Heere gevonden worden als de Zijne.

Want God zoekt de ziel eerst,

Eer zij Hem zoeken konde.

De ziel die Hem zoekt,

Die is van Hem gevonden.

Gij zult dan rusten in het stof en uw rust zal zoet zijn, zijnde uw graf geheiligd door uw Verlosser. En dan zult gij in de dag der dagen, met Daniël, die zeer gewenste man, opstaan in uw zalig lot en voor eeuwig bezit nemen van die stad Gods, waar noch rouw, noch moeite zijn zal, waar gij zon noch maan meer zult behoeven, want het Lam is uw Kaars en zo zal vervuld worden: *Ik wil dat waar ik ben, ook Mijn dienaar zijn zal.*

Nu zullen wij nog met een kort woordje tot onszelf inkeren.

Zingen Psalm 122: 3.

TOEPASSING.

Nog een enkel woordje en wij zullen afbreken. Arme wereldling, gij hebt gehoord hoe de wereld eenmaal zal verbranden, hoe alle uw bezittingen, waarnaar gij zo zeer hijgt, in de vlammen zullen opgaan. Dus bewoont gij een niet-blijvende stad, want de aarde en de werken die daar in zijn zullen verbranden. Gij zijt slechts doorreizigers voor een ogenblikje levens. Uw leven is u niet verzekerd, mensen! Ouden en jongen worden afgemaaid. Hoevelen, die met u leefden, zelfs van uw familiebetrekkingen, werden door de zeis des doods reeds voor eeuwig onherroepelijk afgesneden. Nog een ogenblik en gij gaat naar het graf en dan zult gij bij de dood rekenschap moeten afleggen voor een geduchte Rechter.

En och, dat zal wat zijn, onbereid aan de deur der eeuwigheid te staan en als de Bruidegom komt geen olie van ware genade te hebben in uw harten. Geen bewijzen dat gij een burger van de hemelstad zijt en daarom zult gij niet kunnen ingaan door de poort. Die zult gij voor u gesloten vinden en dan zult gij roepen: Te laat! Te laat!

Och mensen, bedenk het toch, het ogenblikje dat gij hier leeft wordt u geschonken om u voor te bereiden tegen zo'n geduchte eeuwigheid. Het wil toch wat zeggen: een ogenblik een hand vol stof na te jagen en de kostelijke tijd uwer zaligheid te verwaarlozen. Dat zal verschrikkelijk zijn en gij hebt, dan niets anders te wachten, dan uw deel in de poel van vuur en sulfer en daar zult gij eeuwig blijven.

Gij zult ook eenmaal gaan tot uw einde en ook komen in het graf. Eenmaal zult gij daaruit opkomen, dan wanneer de Heere Zijn engelen bevelen zal om Zijn uitverkorenen bijeen te vergaderen. Dan zal Hij zeggen: *Breng de tarwe in Mijn schuur, maar het onkruid, bindt het in bussels en werpt het in het vuur.*

Zondaar of zondares, nu nog roept de opperste Wijsheid overluid daarbuiten: "Hoort naar Mij, gij stijven van hart, gij die verre van de gerechtigheid zijt. Ik breng Mijn gerechtigheid nabij, zij zal niet verre wezen en Mijn heil zal niet vertoeven", Jes. 47: 12 en 13.

Och mensen, ik kan u in Gods Naam zeggen, dat er voor de grootste schuldenaar nog verzoening is. De genadedeur is nog niet gesloten, zij is nog open. Nee, de schaal van de gerechtigheid van Christus zal gewichtiger zijn dan uw zonden, als u maar tot Hem komen wilt. Bij Hem is het leven en de vrede. En dat zal toch wat te zeggen zijn, aanbidding van genade gehad te hebben en die roekeloos te hebben versmaad en licht geacht. Mocht God hete op uw harten binden. Dat gij deze plaats eens mocht verlaten met een wond in uw zielen, ja dat gij moogt uitroepen: *Ik ben gewond, ik ben gewond!* De Heere binde het op uw harten.

Beminde volk, de tijd ontbreekt om meer bijzonder tot u te spreken. Wij zullen morgenavond, zo wij nog leven, meer bijzonder tot u spreken als wij het vervolg van de verdere geloofsoefeningen wensen na te speuren. Ik heb ook duidelijk en klaar tot u gesproken in de verklaring van mijn tekst.

De Heere, wens ik, geve u, als gij zult thuis gekomen zijn, dat gij het verder moogt uitbreiden. Wij zullen afbreken. Mocht de Heere dit gesprokene met Zijn lieve zegen achtervolgen om Zijns Naams wil. Amen.

Slotzang Psalm 140: 13.

2.4 Levensschets Hendrikus ROELOFSEN, (1852-1930)

Hendrikus Roelofsen was afkomstig uit de omgeving van Barneveld. Zijn ouders, Wouter Roelofsen en Antje van Ginkel, bewoonden de voorname boerderij 'Groot Batelaar' in de buurtschap Nederwoud ten zuiden van Barneveld in de gemeente Lunteren. Op 20 oktober 1852 werd Hendrikus Roelofsen daar geboren. Hij was de jongste van zeven kinderen. Al jong moest hij zijn moeder missen.

Totdat hij ging preken was hij in zijn geboortestreek werkzaam als schaapherder. Als kind had hij reeds overtuigingen dat hij bekeerd moest zijn of anders verloren zou gaan. Over die gedachten leefde hij echter heen tot de Heere hem op 17-jarige leeftijd staande hield met de woorden 'Tot hiertoe en niet verder.' Met kracht werd hij overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel.

Hij kon het niet meer uithouden in de Hervormde Kerk van Lunteren en hield met enkele vrienden gezelschap. 's Zondags voegde hij zich in Ede onder de prediking van ds. W. Kraijenbelt.

Nadat hij drie jaar had geleefd 'in een weg van diepe ontdekking, schommeling, worsteling en strijd', bracht de Heere hem in november 1873 tot het volle licht. Na een preek van ds. W.R. Kalshoven te Ede over de rechtvaardigmaking (Zondag 23), mocht hij zich verzekerd weten 'van zijn deel aan Hem in Christus.'

Zijn diep doorleefde zielsgestalten beschreef hij in enkele brieven, die hij later uitwerkte tot een uitvoerige Levensschets. Daarin beschrijft hij ook hoe hij in april 1874 in Ede openbare geloofsbelijdenis aflegde, waarbij hij mocht getuigen dat hij niet alleen een 'uitwendig lid van de kerk, maar ook een levend lid' was. Met vrijmoedigheid mocht hij daarop deelnemen aan het Heilig Avondmaal.

In 1880 las Roelofsen enkele maanden een preek in een gezelschap in het Nederwoud, dat samenkwam in boerderij 'De Kuit'. Daar oefende hij eind 1880 voor het eerst, sprekend over Lukas 1:17b. Zijn ernstige en tegelijk zachtmoedige prediking maakte diepe indruk en Roelofsen werd de geestelijke leidsman van de eenvoudige Veluwe gezelschapsmensen, die soms al jaren niet meer in de kerk kwamen.

Vanaf mei 1884 werkte Roelofsen, opgeleid en bevestigd door ds. Kalshoven, als hervormd godsdienstonderwijzer te Ederveen. Onder zijn leiding kwam daar in 1890 een kerkgebouwtje tot stand aan het Schras. In deze periode preekte hij veelvuldig in de gezelschappen en gemeenten in zijn omgeving, zowel in Hervormde, Christelijke Gereformeerde als dolerende gemeenten. Ook preekte hij in de Vrije Kruisgemeenten en de gemeenten rond ds. E. Fransen.

Zijn voorgaan te Vlaardingens bracht hem in contact met zijn latere echtgenote, Wilhelmina van Roon (geb. 15 maart 1863), met wie hij op 13 augustus 1891 te Vlaardingens in het huwelijk trad.

Roelofsen verliet de ouderlijke boerderij in het Nederwoud en het echtpaar vestigde zich in Ederveen. Hun daar op 19 oktober 1894 geboren dochter Anna Maria werd door ds. Fransen gedoopt.

Door het contact met ds. Fransen uit Lisse voegde Roelofsen zich bij de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis. Op de Algemene Vergadering van deze gemeenten te Lisse op 24 mei 1894 werd hij als voorganger toegelaten.

De Hervormden te Ederveen bleken echter niet bereid hun voorganger te volgen en hoewel hij met zegen en liefde in Ederveen had gearbeid, nam Roelofsen in 1895 een beroep aan naar de Kruisgemeente te Opheusden. Daar werd hij op 11 augustus 1895 door ds. C. Pieneman als diens opvolger bevestigd met 1 Korinthe 3:9. Roelofsen deed zijn intrede met Jesaja 40:6a. Ruim een jaar later werd hij er door ds. Pieneman

bevestigd als predikant (13 sept. 1896), nadat hij op 25 augustus daaraan voorafgaand te Utrecht geëxamineerd was.

In Opheusden werd Roelofsens prediking rijk gezegend. De gemeente nam toe in aantal. Verschillende latere ouderlingen werden onder zijn prediking bekeerd. Indrukwekkend was de bidstond die hij omstreeks 1904 hield vanwege een grote droogte. Toen hij preekte over Jeremia 3:3: 'Daarom zijn de regendruppelen ingehouden...', gaf de Heere regen. Op het ruw Opheusdense volk had Roelofsen een gunstige invloed. De met hem bevriende burgemeester moet gezegd hebben dat deze dominee hem twee politiemannen scheelde.

In de Opheusdense periode nam Roelofsens arbeid zeer toe. In 1898 leidde hij in de mede door hem gestichte gemeente van Barneveld de begrafenis van ds. Fransen.

Niet alleen in de Veluwe gemeenten, maar ook in de plaatsen in Zeeland waar Fransen eerder was voorgegaan (met name op het eiland Tholen), begeerde men Roelofsens prediking. Daardoor breidde zijn arbeid uit naar de Ledeboeriaanse gemeenten. In 1902 en 1904 kreeg hij een beroep uit Middelburg.

In 1905 werd hij beroepen door de vrije gemeente te Goes, die te kennen gegeven had zich bij de Kruisgemeenten aan te willen sluiten.

Men sloot zich echter aan bij de Ledeboeriaanse gemeenten van ds. Van Dijke. Roelofsen voelde zich evenwel gedrongen het beroep aan te nemen, ook al verklaarde de Algemene Vergadering van Kruisgemeenten op 17 mei 1905 het beroep onwettig. Overigens zou hij vanuit Zeeland regelmatig in de verschillende Kruisgemeenten blijven preken.

Na afscheid van Opheusden met Lukas 19:42a en bevestiging door ds. J.R. van Oordt, deed Roelofsen op 25 juni 1905 intrede te Goes met Eféze 3:8. Ook te Goes mocht hij met zegen arbeiden, evenals in andere Ledeboeriaanse gemeenten, die zich in deze periode verenigden met de Kruisgemeenten.

Toen Roelofsen in september 1909 afscheid nam van Goes (Eféze 6:23,24), volgde zijn ouderling, oefenaar J. Fraanje, aan wie hij met innige zielsbanden verbonden was, hem op als voorganger.

Op zondag 26 september 1909 werd Roelofsen door ds. Van Oordt bevestigd in Bruinisse met Markus 16:20. Hij deed zijn intrede met Psalm 51:14,15. In Bruinisse maakte hij in 1911 een geweldige storm met hoog water mee, waardoor het dorp gevaar liep. In het bijzijn van de burgemeester (S. Hage) ging hij op de knieën voor in gebed. Als een getrouw Godsgezant hield ds. Roelofsen daarna een boetpredikatie: 'Land, land, land, hoor des Heeren Woord.' Bruinisse werd door die storm zwaar geteisterd, maar het dorp bleef gespaard voor het water. Met de oudtestamentische zegenbede uit Numeri 6:24-26 nam Roelofsen op 26 januari 1913 afscheid van Bruinisse om te vertrekken naar Zeist.

In Zeist leidde hij, nog voor zijn intrede, op 31 januari 1913 de dienst tot ingebruikneming van een nieuw kerkgebouw (1 Petrus 2:5a). Daarin deed hij op 2 februari intrede, sprekend over Eféze 3:8, na bevestigd te zijn door ds. Van Reenen uit Opheusden.

Vijftien jaar diende hij de gemeente van Zeist als herder en leraar. Ook deze tijd was rijk gezegend. Eerlijk en liefdevol leidde hij zijn gemeente. Omdat hij in zijn prediking graag een voorbeeld uit zijn vroegere beroep aanhaalde, noemde men hem wel de 'schaapjesdominee'. In gezelschappen, ook bij hem aan huis, werd de nauw vereniging met Gods volk ondervonden.

Wanneer hij elders ging preken liep, volgens ds. Kersten, 'het volk te hoop' om de liefdevolle prediker 'die God met zulke enige gaven had bedeed' te horen.

Toch was het na enkele jaren nog maar af en toe mogelijk elders te preken. Roelofsens lichaamskrachten namen af. Een lichte beroerte noodzaakte hem emeritaat aan te vragen, wat hem op 8 februari 1927 te Leiden door de classis Amsterdam eervol verleend werd.

Met de woorden uit Handelingen 11:23 nam hij afscheid van Zeist, maar hij bleef wel in Zeist wonen. Op 27 april 1928 bevestigde hij zijn vriend ds. J.R. van Oordt als zijn opvolger. Wanneer deze 's zondags een andere gemeente diende, dan preekte ds. Roelofsen, zover zijn steeds minder wordende gezondheidstoestand het toeliet, in zijn plaats. Ook maakte hij nog eenmaal een reis naar zijn geliefde Zeeuwse gemeenten. Op 15 juni 1930 preekte ds. Roelofsen voor de laatste maal in Zeist (Spr. 8:21). Spoedig daarop namen zijn krachten af; een operatie volgde nog, bange aanvechtingen werden door de Heere weggenomen.

Aan ds. Kersten vertrouwde hij op zijn sterfbed (26 september) nog enkele geschriften toe, zodat deze uitgegeven konden worden. Hij getuigde toen, de dag der verlossing met blijdschap tegemoet te zien.

Op 1 oktober 1930 mocht ds. Roelofsen op bijna 78-jarige leeftijd ingaan in de rust die er overblijft voor het volk van God. Zijn laatste woorden waren: 'Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb het geloof behouden (...)' (2 Tim. 4:7).

Bij dat stervenswoord bepaalde ds. Van Oordt de in groten getale opgekomen belangstellenden bij de begrafenis op 6 oktober. Hij haalde o.a. aan dat ds. Roelofsen 'de ere en liefde Gods zo op het allerhoogste mocht plaatsen en zichzelf door genade de liefde Gods zo onwaardig gevoelde.'

Verder spraken ds. J. Fraanje ('Hij was in Christus mijn vriend en broeder, menigmaal heb ik met hem in huis en kruis geworsteld'), ds. G.H. Kersten ('Ik zal niet lichtelijk de dag vergeten dat ik deze dienstknecht Gods, ruim dertig jaar geleden, uit zijn eigen weg Gods genade hoorde roemen') en ds. A. Verhagen ('... in Zeeland. Ook dáár zijn de bewijzen van de genade Gods, die de Heere door hem gewerkt heeft').

Bijna vijftig jaar mocht ds. Roelofsen Gods Woord prediken. De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn. Roelofsens echtgenote volgde haar man op 6 mei 1939. Haar laatste woorden waren: 'Doch Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde.' Ds. Van Oordt, die de begrafenis leidde, sprak over haar als een onderwijzende, vermanende, vertroostende christin. Voor ds. Fraanje was zij een geestelijke moeder. Zowel van haar als haar man kon getuigd worden: 'Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven.'

Geschriften

34 Brieven (1900-1911), geschreven aan J. v.d. Velde te Poortvliet, in kopie aanwezig in archief Uitgeverij de Hertog.

Vijf brieven over zijn bekeringsweg. In A. Ros, *Kleine kerkgeschiedenis van de West-Veluwe*, Houten 1985, blz. 51-66.

Levensschets Ds. H. Roelofsen, em. pred. bij de Gereformeerde Gemeente te Zeist, 20 oktober 1854 — 1 oktober 1930. Door hem zelf beschreven. Met een voorwoord van ds. G.H. Kersten, Rotterdam 1930 (2e druk Utrecht 1964).

Paulus' zegenbede aan de gemeente te Eféze. Afscheid van Ederveen door H. Roelofsen bij diens vertrek naar Opheusden op 4 augustus 1895, Rotterdam z.j. (1930).

Geen blijvende stad. Een predicatie over Hebr. 13:14. Met een voorwoord van ds. J. Fraanje, Rotterdam 1941.

A. Ros

OVERZICHT VAN DE STANDPLAATSEN VAN Ds. H. ROELOFSEN.

20 oktober 1852 - 1 oktober 1930

le Oefening in 1880, in de Kuit, (gemeente Lunteren) ; tekst Lucas 1 vers 17b.
 Afscheid, Philipp. 2 vers 12b.
 Intrede 11 Mei 1884 Ederveen (gem. Ede) Hand. 17 vers 23.
 Afscheid 4 Augustus 1895 te Ederveen, Eféze 6 vers 24.
 Intrede Opheusden 11 Augustus 1895, Jesaja 40 vers 6a.
 Intrede als predikant te Opheusden 13 September 1896, Eféze 6 vers 18b en 19.
 Afscheid Opheusden, Lucas 19 vers 42a.
 Intrede Goes, Juni 1905, Eféze 3 vers 8.
 Afscheid Goes, Eféze 6 vers 23 en 24.
 Intrede Bruinisse, September 1909, Psalm 51 vers 14 en 15.
 Afscheid Bruinisse, Num. 6 vers 23, 24 en 25.
 Ingebruikneming nieuw kerk te Zeist 31 Januari 1912, 1 Petrus 2 vers 5a.
 Intrede Zeist 2 Febr. 1912, Eféze 3 vers 8.
 Afscheid Zeist 1927, Hand. 11 vers 23.
 Bevestiging Ds. v. Oordt te Zeist, April 1928, Eféze 2 vers 20.
 Laatste preek te Zeist, 15 Juni 1930, Spreuken 8 vers 20 en 21 (eerste gedeelte).
 Emeritaat Ds. H. Roelofsen 27 febr. 1927

2.5 Ds H. Roelofsen vroeg en verkreeg eervol emeritaat.

Door ds. G. H. Kersten

Het is er dan toe moeten komen.

Weemoed vervult ons hart bij het schrijven dezer regels. Van de leraren, die onze gemeenten dienden toen ik, zo jong nog, tot de bediening kwam, is nu alleen Ds. J.R. van Oordt nog dienstbaar. Pieneman, Janse en Makkenze (die eerst later tot onze gemeenten zich voegde) ontvielen door de dood. Overduin, Van Reenen en de Hengst moesten het dienstwerk neerleggen.

En thans weder vroeg de zo algemeen geachte en geliefde Roelofsen emeritaat.

Welk een rijke plaats had de Heere hem onder Zijn volk gegeven! Wáár hij kwam, overal liep het volk te hoop om hem te horen, die God met zulke enige gaven had bedeeld.

20 Oktober 1852 werd hij te Lunteren geboren. In zijn jongelingsjaren had hij met een zwak gestel te kampen, doch in die jaren werd hij boven duizenden bevoorrecht. 'k Heb het hem meermalen horen zeggen, dat de Heere hem te sterk werd toen hij 17 jaren oud was. Er was in die dagen grote roering in Lunteren en omgeving. Sommigen vielen terug. Doch de Heere werkte met de jonge Roelofsen door. Hij ontgrondde hem in zichzelf en fundeerde zijn ziel in de genade, die in Christus is. Die grondslag, door het geloof in zijn hart bevestigd, mocht hij straks uitdragen in de prediking des Woords.

In 1880 (hij was toen 28 jaar) sprak hij voor het eerst een stichtelijk woord. 't Was in Het Woud bij Lunteren, op een dorsvloer. Tot 1884 ging hij hiermede voort, velen tot stichting.

Als godsdienstonderwijzer werd hij in 1884 benoemd in de Nederlandse Hervormde Kerk te Ederveen, waar hij tot 1895 bleef.

Toen kwam grote omkeer in zijn kerkelijk leven. Opheusden, door het vertrek van Ds. Pieneman naar de Haag vacant, riep Roelofsen. Hij kon niet weerstaan. Was de roeping niet een antwoord op de stille verzuchting zijner ziel? In 1895 ging hij; en hij verliet daarmee de Hervormde Kerk.

13 Sept. 1896 werd hij als herder en leraar te Opheusden bevestigd door Ds. Pieneman. Negen jaren heeft hij die gemeente mogen dienen. In 1905 vertrok hij naar Goes. Het was nog voor de vereniging van kruiskerken en gemeenten van Ledeboer. Er waren er die tegen dat vertrek opkwamen. God stuurde het echter ten goede. Heeft dat vertrek naar de Ledeboeriaanse gemeenten niet medegewerkt tot de in 1907 getroffen vereniging?

Van 1905-1909 stond Roelofsen te Goes;

Van 1909-1913 te Bruinisse;

Van 1913-1927 te Zeist.

Meer dan 46 jaren mocht Ds. Roelofsen alzo arbeiden in Gods kerk, en de Heere deed die arbeid niet ongezegd zijn.

Thans kan hij niet meer. Zijn werktijd is ten einde.

Moge de Heere hem de dagen, die hem nog zijn togedacht een blijde ruste doen genieten in de hope op het loon dat de goede en getrouw dienstknecht is toegezegd.

En vermenigvuldige het gebed voor de gemeenten.

In zijn plaats verwekke God anderen, die ver van het gemoedelijk, lichtvaardig bouwen onzer dagen, in de prediking niets wensen te weten dan Jezus Christus en die gekruist.

2. 6. Het geloof behouden

Verslag van de begrafenis van Ds. H. ROELOFSEN Emeritus Predikant bij de Gereformeerde Gemeente te Zeist

Met daarbij gehouden toespraken door:

Ds. J. R. VAN OORDT te Zeist Ds. J. FRAANJE te Barneveld Ds. G. H. KERSTEN te Rotterdam Ds. A. VERHAGEN te Middelburg³

Van heinde en verre waren de vrienden van de overleden Ds. H. Roelofsen op de dag van zijn begrafenis - 6 October 1930 - naar Zeist gekomen, om de beminde leraar mede de laatste eer te bewijzen.

Reeds lang voor de aanvang van de rouwdienst in het kerkgebouw der Gereformeerde Gemeente stonden honderden voor de deuren te wachten en toen deze te half twaalf geopend werden stroomde het ruime gebouw direct vol. Te twaalf uur was zelfs geen staanplaatsje meer onbenut gelaten en tot voor de geopende zijdeuren stonden de belangstellenden, toen de leraar der plaats, Ds. v. Oordt, de kansel beklom.

Hoe bleek uit deze grote belangstelling, welk een liefde en hoogachting zeer velen in de lande de overledene toedroegen om de rijke genade, die God in hem verheerlijkte, en om het Woord Gods, dat hij heeft gebracht, en waardoor hij velen ten zegen mocht zijn voor de eeuwigheid.

De rouwdienst wordt aangevangen met het zingen van psalm 89:1:

*'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên,
Uw waarheid t'allen tijd vermelden door mijn reên.
Ik weet hoe 't vast gebouw van Uw gunstbewijzen
Naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen.
Zomin de hemel ooit uit zijnen stand zal wijken
Zomin zal Uw trouw ooit, wanklen of bezwijken.*

Ds. J. R. VAN OORDT gaat hierna voor in gebed. Nadat gezongen is psalm 73 vers 13, vangt Z. Eerw. zijn rede aan over 2 Timotheüs 4: 7:

"Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden."

Dit waren de laatste woorden die de overledene tot zijne familieleden sprak, hun tot troost, zegt spreker. Wij zullen ze in deze plechtige ure tot uitgangspunt onzer overdenking stellen.

Alles heeft hier op aarde zijn bestemden tijd. Er is een tijd om geboren te worden, er is ook een tijd om te sterven. Bij de geboorte vangt de mens zijn levensloopbaan aan, die bij de dood beëindigd wordt. Het is echter niet hetzelfde hoe men deze loopbaan hier bewandelt.

Paulus was het grote voorrecht uit genade geschonken, dat hij kon zeggen dat hij bij het beëindigen van de loopbaan de goeden strijd gestreden had. Hij vermaant de Corinthiërs dan ook, dat zij also zouden lopen dat zij de prijs behaalden. De beeldspraak is ontleend aan de Griekse spelen, waarbij hij, die won, een ereprijs

³ DRUKKERIJ "DE BANIER" — ROTTERDAM

ontving. Wat een voorrecht, wanneer men als Paulus de loopbaan loopt en de goede strijd strijdt! Want de betekenis van het woord van onzen tekst wordt eerst recht duidelijk als we het zien in verband met wat er aan voorafgaat. In vers 6 immers zegt Paulus: "Want ik word nu tot een drankoffer geofferd en de tijd mijner ontbinding is nabij." Hier op aarde, stond hem niets meer te wachten; welhaast zou zijn loop beëindigd zijn. In vers 8 getuigt de apostel dan door het geloof: "Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke de Heere, de rechtvaardige Rechter, mij in dien dag geven zal." Zie, daarmee troost hij zich, en daarmee alléén. De kroon der rechtvaardigheid wacht hem. De kroon die de Heere Zelf hem geven zal.

O zeker, de tijd nadert met rasse schreden dat Paulus in een gewelddadige dood zou "geofferd worden." Maar hoe vreselijk die dood ook zijn zal - hij schrikt er niet voor terug. Christus immers heeft de dood verslonden tot overwinning. Hieruit leeft deze geloofsheld, omdat hij was één plant met Christus. Hij had immers de goeden strijd gestreden. Niet - zo zegt hij — *dat ik het alreede gekregen heb, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht*. De tijd der vervulling was er nog niet. Hoe verlangt hij er naar. Het leven was hem waarlijk Christus en het sterven daarom gewin.

Welk een weldaad: *als het leven ons Christus is!* Wat een weldaad: één plant met Hem te zijn.

Van nature zijn we dat niet. Van nature zijn we vijanden Gods. Dan zijn we vervreemd van het leven Gods. Hoe onuitsprekelijk groot is het, met Gods genade begiftigd te worden, overgebracht te worden uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Wat ervaart de ziel dan, dat het een werk Gods is. Dit is het werk Gods: *dat gij gelooft in Hem, Dien de Vader gezonden heeft*. Het is het werk Gods, wanneer ons het geloof geschonken wordt, waardoor wij de Heere recht ter zaligheid leren kennen, Zijn doen als majesteit gaan erkennen en Hem ons geheel leren toebetrouwen.

Voor Paulus was het leven op aarde niet zo dierbaar meer. Het sterven was hem gewin. Hij was uitziende om daar te zijn, waar de Heere alle uitverkorenen vergadert, dáár, bij die ontelbare schare der gezaligden, waar verzadiging van vreugde zijn zal.

Indien wij alleen *in dit leven* op Christus waren hopen, wij waren de ellendigste van alle mensen. Nu Paulus één plant was met Christus door het geloof, nu verlangt hij daar te zijn waar Christus is, zittende ter rechterhand des Vaders.

Paulus had immers hier al zo rijk geproefd en gesmaakt het heil dat God voor Zijn volk bereid heeft. Reikhalzend verlangde hij naar de losmaking uit het vlees. Immers waarlijk: hij had de goeden strijd gestreden, met hoeveel hinderpalen hij ook te worstelen mocht hebben gehad.

Door het eeuwig welbehagen is Paulus overwinnaar geworden. Wel was de kamp veelszins moeilijk. Hij had niet alleen te strijden tegen de valse broeders, maar ook tegen de heidenen. De ontzettende razernij van de tegenstand der wereld beukte tegen hem aan; de hooghartigheid en de woede der Farizeeën; de onwetendheid van de grote massa; de wijsgerige stelsels der heidense filosofen, dit alles en zoveel meer stond Paulus tegen.

Wat groot is het, welk een rijkdom van genade omvat het, zodanig een strijd te strijden en dan tóch op het eind méér dan overwinnaar te zijn. Dat is groot: het besef van deze overwinning te hebben bij het uitblazen van de laatste adem. En dat besef had Paulus. De engelen stonden gereed om hem op te nemen in de eeuwige heerlijkheid, toen hij gedood werd. O, wat zal hij toen ondervonden hebben, toen de ziel van het lichaam gescheiden werd, toen hij werd opgenomen naar de plaats, waar geen tranen meer zijn, waar hij gekend wordt, zoals hij van God gekend is. Er zijn geen woorden om deze heerlijkheid uit te drukken. zo lang wij in het vlees zijn, hebben wij slechts een zeer kleine kennis van de volle gelukzaligheid.

Paulus, met bijzondere Apostolische gaven en overvloedige genaden bedeeld, zegt nog: "Wij zien nu door een spiegel in pen duistere rede." En ook Johannes schrijft desgelijks: "Nu zijn wij kinderen Gods en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen."

Waar wij door Gods genade wat van het leven kennen, komen die ogenblikken dat het geloof zó werkzaam is, dat men zo klaar ziet dat ontbonden te worden en met Christus te zijn verreweg het beste is. O, al Gods kinderen zullen dit wel kennen. Immers waarlijk zovelen Hem, aangenomen hebben, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te zijn.

Dezen strijden dan ook tegen de zonde en tegen de wereld en dat niet in eigen kracht. Strijdt de strijd des geloofs! Deze strijd immers overwint eiken tegenstand. Houdt de goede belijdenis vast! Paulus hield daar ook aan vast. En als Petrus dreigde er wat van los te willen laten, om der Joden wil, dan bestraft Paulus hem in het openbaar. Wat is Paulus een recht strijder! Hij heeft het geloof behouden. Wat is dat een weldaad. Al Gods volk heeft een strijd. Een strijd tegen de wereld, een strijd tegen de ketterse dwaalleringen en de grootste strijd maakt het wel uit, dat wij een strijd hebben tegen de wet der leden, die krijg voert tegen de wet des gemoeds.

Maar Gode zij dank, dat de Heere, wanneer er een droefheid is over het afleven van Hem, het hart troost, dat schreiend tot Hem zucht.

Paulus had dit alles gekend, maar nochtans, hij mocht zeggen: "Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden, voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid."

O, van het grote voorrecht, dat hierin uitgedrukt ligt, is onze overleden broeder mededeelgenoot geworden. Gelijk een soldaat, die op post staat in ruw weer, koude lijdt, regenvlagen uit zware wolken verdraagt; veel meer, alle gevaren trotseert, zo staat ieder leraar, wien de ere Gods op het harte weegt, in ruw weer. Want hij heeft de strijd tegen Satan, tegen de boze geesten in de lucht; tegen allerlei dwalingen, die door ketters geleerd worden; tegen de mensen, die trachten in eigengerechtigheid hun zaligheid te werken, die zich het leven maar eigenmachtig toeëigenen, die de loopbaan niet lopen, zoals God die voorgesteld heeft. Velen zoeken hun heil in tranen of ook wel in oppervlakkige godsdienst, waarin men maar grijpt naar de beloftenissen Gods, zonder waarlijk het onderwerp dier beloften geworden te zijn.

Maar zal het wel zijn, dan zullen we de goeden strijd moeten strijden, evenals Paulus, ook al kunnen we in de schaduw van dien man niet staan. Dan zullen ook wij doden moeten de leden, die op de aarde zijn, om hier de vrede na te jagen met allen en de heiligmaking, zonder welke niemand God zien zal. Dan vinden wij alleen alles in Christus, Die de dood heeft verslonden tot overwinning, Die op de troon Gods zit en Wien alle macht is gegeven in hemel en op aarde. O, wie Hem aankleeft, als de gordel aan de lendenen eens mans, in wien 's Heeren Geest getuigt met onzen geest van het kindschap Gods, die is uit vrije genade een tempel Gods.

Dat volk krijgt hier een zware strijd. Dat volk zal door vele verdrukkingen moeten ingaan. Lees maar, wat Johannes zag. Allen die uit de grote verdrukking waren gekomen hadden in de hand de palmtakken voor Hem, Die op de troon zit en voor het Lam. De palmtakken der overwinning!

Ook onze overleden broeder getuigde ervan, dat hij verwaardigd werd iets van de heerlijkheid in te zien, te aanschouwen de dierbaren Koning en de grote menigte der verlostten. Hoe wees hij met de vinger naar boven:

*"'t Hoofd omhoog, het hart naar boven!
Hier beneden is het niet.*

*'t Ware leven, lieven, loven
Is daar, waar men Jezus ziet!"*

Daarmede is zijn ziel werkzaam geweest. Ons was het een blijdschap der ziel, een blijde troost, dit uit zijn mond te vernemen. Nu is op de strijd de volkomen overwinning gevolgd. Uit genade alleen, door de Middelaar Gods en der mensen. De overledene heeft als een zorgdragend huisvader, zijn huis voortreffelijk verzorgd. De Heere schonk, toen de ure van scheiden naderde, ook echter losmaking van degenen, die hem lief en dierbaar waren.

Zich wendend tot de weduwe van de overledene, zegt spreker: Wat een troost voor u, moeder, dat uw overleden man zich er in verheugde ook u daar eenmaal te zien. In al uw leed mocht gij bedenken, dat de scheiding niet voor eeuwig is; dat gij daar boven elkaar voor eeuwig zult ontmoeten. Wanneer Christus op aarde zal verschijnen, zal Hij de Zijnen de Vader overgeven. Dan zal God alles zijn en in allen.

*O, blij vooruitzicht, dat mij streelt,
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen.
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met uw Godd'lijk beeld.*

Het was iets, dat ons goed deed, zo vervolgt Ds. Van Oordt, dat de geliefde overleden broeder de ere en liefde Gods zo op het allerhoogste mocht plaatsen en zichzelf door genade de liefde Gods zo onwaardig gevoelde. Daarom heeft hij ook kort voor zijn sterven nog aan mij gevraagd: "Zul je mij niet verheerlijken, maar God alleen? En zul je op mijn graf maar één psalmvers zingen, waarin God verheerlijkt wordt?"

Zie, hij was bevreesd, dat God niet genoeg aan Zijn eer zou komen. Dat is dierbaar. Dat zijn woorden, die bewaard zullen worden in het hart - deze zwanenzang van een die sterft in zijn Heere en Heiland.

Hij heeft de goeden strijd gestreden en het geloof behouden en thans is hem geschonken de kroon der rechtvaardigheid.

Gezongen wordt Psalm 68: 2.

*Maar 't vrome volk in U verheugd,
Zal huppelen van zielevreugd,
Daar zij hun wens verkrijgen.
Hun blijdschap zal dan onbepaald,
Door 't licht, dat van Zijn aanzicht straalt,
Ten hoogsten toppunt stijgen.
Heft Gode blijde psalmen aan!
Verhoogt, verhoogt voor Hem de baan!
Laat al wat leeft. Hem eren!
Bereidt de weg, in Hem verblijd,
Die door de vlakke velden rijdt.
Zijn Naam is Heer' der Heeren.*

Ds. Van Oordt vervolgt hierna zijn rede. De dag des doods is beter dan de dag, waarop iemand geboren wordt. Want ons eerste geluid is ween en ons volgende zuchten en klagen. Wat brengt de wereld anders voort dan moeite en verdriet. De dood is wel een vijand der natuur, maar een vriend van de genade. Als we het zodanig waarlijk eens

zien, is het groot. Zeker, de dood vernielt het een, maar hij bevordert het ander. Hij is de ingang, de poort, waar het rechtvaardig volk zal doorgaan. Bedenk dit, volk van God. Het is een voorrecht de goeden strijd te strijden. Want wij allen hebben een strijd op aarde. Niet maar een strijd in algemeen zin, waar b.v. Job van spreekt ("heeft niet de mens een strijd op aarde?"), maar een strijd in strikt geestelijke zin. Wij horen er niet veel van in onze dagen, omdat het leven zover te zoeken is. Men hoort niet veel meer van 't nauwe, tedere, godzalige leven. Men hoort niet veel van het opwassen in de rechte kennis Gods.

O, mocht men toch eens van de mens leren afzien. David was zijn eigen eer moe. zo vindt men er echter tegenwoordig weinig. En toch - wat is het een groot voorrecht, als men kan sterven aan eigen eer. Dan is er winst voor de ere Gods in Christus!

Den overledene heb ik nog horen zeggen "aldaar zal geen nacht zijn." De nachten, die hier over ons hoofd gaan, nachten van strijd, van wederwaardigheden, nachten, waarin we het licht des Geestes moeten ontberen, zullen we in de hemel niet meer kennen.

O, alle kinderen Gods, die nog op aarde zijn moeten wel klagen over die nachten. Maar wat klaagt een levend mens? Een iegelijk klage vanwege zijne zonde!

Gods genade is rijk. Zie eens, hoe de overleden leraar vijf en dertig jaren door de Heere met zegen gebruikt werd. Hij had geen plaats onder de geleerden der wereld, maar wat is hij niettemin tot rijken zegen geweest. Immers waarlijk, Christus heeft hem als middel willen gebruiken om velen te brengen tot waarachtige kennis van de Waarheid en het Leven.

Paulus heeft een strijd gestreden die ontzettend zwaar was, omdat hij niets anders wenste te weten dan Jezus Christus en Dien gekruist. Elk getrouw leraar heeft dezelfde strijd; veel tegenspoed en vele nachten zijn hun deel. Maar: daar boven zal geen nacht meer zijn! Hier kan de ziel nog wild bewogen en geslingerd worden. Hoe vaak valt dat niet voor. Want wij moeten toch eigenlijk maar van de meevallers leven. Maar het is de genade Gods dat Jezus Christus Zijn volk kent; dat Hij weet wat zij behoeven. Het is genade, aan de troon Gods te mogen worstelen. In die worsteling ligt vreugde voor ons eigen hart en eeuwige behoudenis.

De overledene zag het voorrecht zo diep in. Immers elke ziel, die de goeden strijd kampt, mag er wel eens in blikken dat, wanneer deze aardse tabernakel verbroken wordt, zij een gebouw heeft bij God, eeuwig in de hemelen.

Enige dagen vóór zijn sterven zeide Ds. Roelofsen: *"ik lig voor de poort; als de poort open gaat, ben ik binnen!"*

Wat een weldaad! Door de Heilige Geest geleid iets te mogen bespeuren van de heerlijkheid, die geen oog heeft gezien en die in geen mensenhart is opgeklommen. Het is ook spr. gebeurd, dat hij iets mocht aanschouwen van het toekomstig nieuw Jeruzalem. Dit moet door God uit de hemel door Zijn Geest geopenbaard worden. Dan zal het een ziel niet vreemd zijn.

Wanneer zij er komt moet zij er toch hier iets van leren bij aanvang. Spreker heeft een ogenblik in zijn leven doorgemaakt, dat hij, hoewel hij Christus deelachtig was, toen hij dacht te moeten sterven, niet kón sterven. Nergens kon ik, zo zegt spreker ontroerd, terecht. Toen verheerlijkte God Zich in mij krachtdadig, zodat ik zeggen moest: "Is dát sterven, - zo maar opgenomen te worden in heerlijkheid?"

Paulus vreesde de dood niet, want hij leefde door het geloof des Zoons Gods. En ook onze overleden broeder zag, dat daarboven geen nacht meer zijn zal. Maar dat het Licht eeuwiglijk ten volle zal genoten worden.

Dit is groot voor u, weduwe en kinderen. Het is voor u, moeder, een alles-overklimmende troost. Ge hoeft niet te treuren als die geen hoop hebben. Menigwerf heeft uw man zijn gebeden op het altaar Christus voor u en de kinderen

gelegd. De banden der liefde die u samensnoerden waren niet maar banden van aardse genegenheid, maar ook geestelijke banden waren er gelegd en wij mogen geloven dat zijn afscheid van u niet voor eeuwig geweest is. Er kwam een tijd, dat God hem losmaakte van u en van de kinderen. Wat een weldaad dat ge dit woord nog mocht vernemen uit zijn mond. Dit zult gij nimmer vergeten.

Dat gij, kinderen ook dit geloof mocht verkrijgen. De Heere schenke u, dat gij door dat geloof alleen moogt leven in Hem, Die Zijn volk toeroept: "Ik ben dood geweest en Ik ben levend." Mocht het leven van Uw vader ook nog eens vrucht hebben voor U, dat gij behoudenis zoeken en vinden mocht. Steunt alleen op de genade in Jezus Christus!

Het is voor de gehele familie een voorrecht, dat er hier geen troosteloos weende weduwe is en geen kinderen, die bedroefd zijn als die geen hope hebben. Dat het voorbeeld van de overledene hun toch iets leren moge. Zoekt de Heere, terwijl Hij te vinden is. De dood wenkt ieder uur. De dag des doods van een iegelijk onzer is bij God bepaald. Wij weten dien dag niet.

Voor al tot de twee oude broeders van de overledene waarvan een door ziekte afwezig is, wendt spreker zich, opdat, wanneer zij het leven niet kennen, zij nog trachten zouden ter elfder ure behouden te worden door Jezus Christus, opdat ook zij de kroon der rechtvaardigheid mochten ontvangen.

Een elftal jaren mocht de overleden herder en leraar te Ederveen werkzaam zijn en niet zonder zegen.

Van Opheusden zijn hier nog broeders aanwezig voor wie de overledene het middel in Gods hand was om hen te brengen uit de duisternis tot het licht. Van Opheusden is hij, op bevel des Heeren, naar Goes getrokken, waar hij eveneens veel vriendschap verwierf en met zegen mocht arbeiden; zo ook te Bruinisse.

Vandaar kwam Ds. Roelofsen naar Zeist. Toen deze kerk hier gebouwd werd, lachte men er om dat zulk een groot gebouw werd gezet. Het was immers maar voor een arm en klein hoopje volk? Die kerk zou nog wel eens gebruikt worden voor kolenschuur, zo spotte men. Maar de wolk is uitgebreid. Niet zonder zegen heeft de overledene hier gearbeid. Mocht ieder persoonlijk tot zichzelf inkeren met de vraag welke vrucht de arbeid voor zijn of haar ziel heeft afgeworpen.

De Heere heeft Ds. Roelofsen genade en ere gegeven. Genade in zijn leven, genade ook om te sterven. Ere in zijn leven, ere ook bij zijn sterven. Op het ogenblik staat heel Zeist uit te zien, want een ieder weet dat de oude leraar Ds. Roelofsen zal grafwaarts gedragen worden. Zo eert de wereld zelfs dezen dienaar des Heeren.

Mocht de Heere toet arbeiders in Zijn wijngaard uitstoten. Ouden van dagen sterven weg en de arbeiders zijn zo weinigen. Ging de strijd toch minder om de mens en meer om het heil van Sion. Kwam er toch eens een rechte begeerte naar het Woord. Och, dat de Heere het eens op het hart bond van degenen die Zijn Naam vrezen, om Hem aan te lopen als een waterstroom.

De Heere is met Zijn gerichten op de aarde. Men moet wel moedwillig blind zijn om het niet te zien. O, dat degenen die in hoogheid gezeten zijn eens niet hun klederen, maar hun hart scheurden. Dat er toch gebed zij voor allen die het goede zaad uitdragen, ook in het onderwijs aan de jeugd. Mocht er ook gebed zijn om deze ledige plaats vervuld te krijgen.

Wij hopen, dat de arbeid van de van zijn post afgeloste dienstknecht nog wortelen moge schieten in het hart van velen. Zestien jaren heeft hij hier in de gemeente het Woord gepredikt. Thans geeft gij hem ere. Maar hebt gij tijdens zijn bediening ook soms uw plaats ledig gelaten? Beproeft uzelfen of gij de goede strijd reeds

aangevangen hebt. Het voorrecht van de kinderen Gods is immers zo ontzaglijk groot en hun toekomst is zo volzalig. Hoe vreselijk zal het zijn, als eens zijn woord u mede veroordelen moet.

Wij, broeders leraren, missen in de overledene een voorbidder. Ik heb hem in de bank aldaar dikwijls zien zitten en wist dan altijd dat hij mij opdroeg aan de rommelende ingewanden Gods. En ook als ik ergens anders was, vergat hij noch mij, - ik weet het - noch u allen. Weer is er een bidder minder.

En toch: wij behoeven geen droefheid te hebben. Broeder Roelofsen heeft nu, wat hij verlangde. Hij heeft de strijd gestreden, het geloof behouden en de kroon der rechtvaardigheid is hem reeds toegereikt.

De Heere schenke om Christus' wil dat ook ons aller oog daarop gevestigd mocht zijn. Amen.

Ds. v. Oordt ging voor in dankgebed, waarna nog gezongen werd psalm 45: 7:

*Straks leidt men haar in staatsie, uit haar woning.
In kleding, rijk gestikt, tot haren Koning;
Zo treedt zij voort met al de maagdenstoet,
Die haar verzelt, U vrolijk tegemoet.
Zij zullen blij, geleid met lofgezangen,
De vreugde voên, die afstraalt van haar wangen,
Tot zij, daar elk gewaagt van haren lof
Ter bruiloft treên in 't Koninklijke hof.*

Volgens vastgestelde orde verlaten eerst de dragers, daarna de familie, vervolgens de leeraren en de afgevaardigden het kerkgebouw.

Daarop volgt de schare van vele, vele honderden, die met onafgebroken aandacht het bezielende, aangrijpende woord van de bejaarden prediker hebben aangehoord.

Door de goede zorgen der politie verliep alles in de beste orde. Het verkeer over de Slotlaan moest voor de enorme rouwstoet tijdelijk worden stopgezet.

Ook op het kerkhof was de regeling keurig. Bij de geopende groeve was een spreekgestoelte opgericht. Voor de weduwe en de oude broeder van de overledene waren leuningstoelen gezet. Een behoorlijke ruimte was gereserveerd voor familie, predikanten en kerkenraad en voorts was de ruimte, bestemd voor het publiek, met touwen afgezet. Nu en dan viel er regen en hagel; een lichte onweersbui trok over.

Toen te drie uur de lijkstoet arriveerde, waren naar schatting ruim tweeduizend personen om de groeve geschaard, waaronder ook kinderen van de school der Geref. Gem. te Zeist.

De kist werd gedragen door leden van kerkenraad en schoolbestuur.

Toespraak Ds. J. Fraanje.

Nadat de kist in de groeve was neergelaten, sprak allereerst Ds. J. FRAANJE, van Barneveld.

Mijn medereizigers naar de grote, ontzaglijke eeuwigheid!

Wij staan heden aan dit graf en het is ons niet te doen om het schepsel te verhogen. Het was uit genade het doel van de overledene om Hem, die zit aan 's Vaders rechterhand en niet de mens te verheffen of te eren.

Nederland, er is een ceder gevallen! Een ceder in Gods kerk en huis. Hij was een bidder in ons land, een prediker in Gods kerk. De grondslag van deze ceder ligt verklaard in Hem, van Wien de Bruid zegt: "Zijn schenkelen zijn als marmeren

pilaren." Hij was als een ceder van Libanon. In Christus wedergeboren en gerechtvaardigd; in Hem geheiligd en beveiligd om nu in Hem rust te vinden in de grote eeuwigheid.

Vijf en twintig jaar is het geleden dat ik, zo zegt Ds. Fraanje, de overledene leerde kennen in het stadje Goes. Hij was in Christus mijn vriend en broeder, menigmaal heb ik met hem in huis en kruis geworsteld. Hij was mij als een vader en ik mag dan ook nu wel uitroepen: "Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijn ruiters!" Hij is oud geworden; hij is rijp geworden voor de eeuwigheid.

Maar wij verliezen in hem een bidder. Ik heb met hem zaken doorworsteld in Goes. Een enkele wil ik noemen. Tot zijn vrouw zeide hij zekere keer: "Onze jongen (zo noemde hij mij) is in banden." En 's nachts maakte God hem bekend dat Hij mij verlostte uit de nood.

Ik heb het met hem doorleefd, dat wij samen naar de kerk gingen. Hij klaagde: "Ik ben zo droog als een knotwilg." Toen predikte hij over Jozua 20, over de vrijsteden, en onder die preek werd een man van 80 jaar bekeerd.

Er staan er hier van wijd en zijd voor wie de overleden dienstknecht een middel heeft mogen zijn.

Ik heb hem ontmoet in vele omstandigheden. Ook in de blijde hoop op de heerlijkheid. Hij heeft zijn vinger naar boven gestoken: "Hooft gij dat gezang niet?" zo vroeg hij.

Ik was te Tuil in een schuur en we zongen. En ik gevoelde dat onze oude broeder Boven was en ik was nog beneden. Het was zo, hij was Boven. O, hij zal daar eeuwig blinken. Hij is uit genade zalig geworden.

Moeder, ik heb met u mijn knieën gebogen toen onze oude broeder was heengegaan. Als ge anders niets had dan uw man waart ge arm. Ik beveel u aan de Vader aan. De Heere zij u genadig, om Christus' wil.

Toespraak Ds. G. H. Kersten.

Ds. G. H. KERSTEN, van Rotterdam sprak het volgende:

Geachte hoorders.

Ik hoop bij het korte woord, dat ik aan de geopende groeve van mijn zeer geliefde broeder en mede-dienstknecht in het Evangelie spreken zal, één zaak te mogen bedenken, n.l. het Woord des Heeren: "Ik ben de Heere, dat is Mijn naam; en Mijn eer zal Ik geen ander geven."

Het woord dat wij aan deze groeve spreken hebbe toch in geen enkel opzicht de bedoeling om de mens te verheerlijken. Evenwel mogen wij gedenken de genade, die God verheerlijkt heeft én aan de overledene én door zijn dienst aan degenen die hem mochten horen. Deze plechtigheid, deze ganse dag is er een getuige van, welk een grote plaats God hem in Zijn kerk gegeven heeft. Dat werkte de genade, die God in hem verheerlijkte.

Nog geen 18 jaar oud greep God hem op een zondagavond in het hart. Ik zal niet lichtelijk de dag vergeten, dat ik deze dienstknecht Gods, ruim 30 jaar geleden, uit zijn eigen weg Gods genade hoorde roemen. Welk een diepe indruk maakten zijn eenvoudige mededelingen op mij!

De Heere was hem te sterk geworden. God had hem toegeroepen: "Tot hiertoe en niet verder." Van dat ogenblik af is zijn ziel gebonden geweest aan Gods genadetoon. Met vele worstelingen, door veel strijd mocht hij komen tot de blijdschap van het volk van God. Hij vond zijn rust in Christus. Want er blijft een rust over voor het volk van God. De genade Gods, in hem verheerlijkt, gaf onzen, broeder Roelofsen een plaats onder Gods volk. Bovendien heeft de Heere hem in Zijn kerk gebruikt als Zijn getrouwen

dienstknecht. Paulus schrijft in de eersten Corinthenbrief van de dienstknechten Gods. Hij wijst er op, dat hun werk zal beproefd worden als door vuur. *Een ieder zie toe, wat hij op het enig fundament bouwt, goud, zilver, kostelijke steen; hout, hooi of stoppelen. Want toch de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur beproefd wordt.* Ook al wordt de dienaar behouden, om de genade Gods in hem verheerlijkt, zijn werk zal verbranden zo hij bouwde, wat de beproeving van het vuur niet doorstaan kan; en hij zal schade lijden. Maar zo iemands werk blijft, dat hij gebouwd heeft, die zal loon ontvangen. *tiet vrijmoedigheid mogen wij getuigen, dat het werk van onzen overleden ambtsbroeder in de beproeving van het vuur niet zal bezwijken.*

Met Paulus mocht hij zeggen: "Wij prediken Christus, de Gekruiste" en wederom: "Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Dien gekruist." Zo bouwde hij op het vaste fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is. zo was zijn prediking tot onderwijzing, en tot troost en bemoediging van het volk van God. Hij brak het werk van de mens af, opdat God de ere zou ontvangen. Hij zegde de ruste op, om naar Christus heen te drijven. Tot tranen toe menigmaal bewogen, vermaande hij met groten ernst een ieder die zonder Borg de reis naar de eeuwigheid aandeed.

Ik kan mij verheugen in dit zijn werk. De Heere behoude ons bij deze grondslag.

Gij wilt mij wel ten goede houden, zegt spreker, dat ik, als ik het woord tot u, geachte familie, richt, kort ben. De Heere zij der weduwe tot een man. Hij vervulle de begeerte van uw hart, waar gij met zulk sterk verlangen naar uitzien kunt. Hij geve u genade om het kruis achter Hem te dragen. God verheerlijke Zijn genade rijkelijk aan u. Ook in Uw kinderen ja, in het zaad Uws zaads. U, geachte familie, zij de genade Gods toegebeden.

Ik mag de grote schare van deze plaats (zo wendde Ds. Kersten zich tot de omstanders) niet laten heengaan, zonder een ernstig woord van vermaning en vertroosting.

Eenmaal is van de Heere Jezus gezegd: "Deze is gezet tot een val en tot een Opstanding van velen in Israël." Dat zal ook gelden van het woord, dat door de overleden dienstknecht is gepredikt. Het zal zijn een reuk des doods ten dode, of een reuk des levens ten leven. Moge het God behagen de gedachtenis van hem, die van ons is heengegaan te zegenen aan de harten. Straks zal men om ons graf staan en zeggen: *hij of zij is niet meer.* Hoe vreselijk zal het ons zijn te vallen in de handen van de levenden God, indien wij onder zoveel vermaningen onbekeerd bleven. O, weent en treurt over uw weggenomen leraar niet. Hij juicht voor de troon. Maar weent over uzelf en zoekt de Heere, eer het besluit bare, want de dag gaat als kaf voorbij.

De gedurige gedachtenis van Gods knecht en van zijn prediking zij tot aansporing van Gods kinderen, om hun roeping en verkiezing vast te maken, opdat zij nimmermeer struikelen. Schuwt de valse rust en zoekt in Christus de ware, tot lof van Gods driemaal heilige Naam. Hem komt alle ere toe in de hemel en op aarde.

In al uw druk en tegenheden doe de Heere u moed scheppen, strijdend volk. De wolk der getuigen is met één vermeerderd. Johannes zag de schare voor de troon en hem werd betuigd, dat zij uit de grote verdrukking kwamen. *En zij hebben hun lange klederen wit gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.*

Daarom zijn zij voor de troon van God. Ja, daarom zal Gods volk met hen voor de troon zijn, omdat zij hun klederen hebben wit gewassen in het bloed des Lams. Daarop richte de Heere ons oog. Onze hoop zij op de kroon der eeuwige heerlijkheid.

Onze vertroosting zij in Hem, Die de zaligheid verworven heeft voor Zijn gunstgenoten. In die hope leefde de overleden leraar bijzonder de laatste weken zijns levens. Zijn ziel was in het laatst vooral werkzaam met het vers uit Psalm 45, dat wij in Gods huis zongen:

*Straks leidt men haar in statie, uit haar woning
In kleding, rijk gestikt tot haren Koning.*

Volk van God, moge onze wandel meer boven zijn. Dat wij zoeken de dingen, die boven zijn, waar Christus is, opdat ook ons moge worden toegevoegd een ruime ingang in Gods Koninkrijk. Hem, de enigen en drie-enige God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, Hem, de onsterfelijken en onverderfelijken God zij de ere en de heerlijkheid en de dankzegging in alle eeuwigheid.

Toespraak Ds. A. Verhagen.

Als volgende spreker voerde het woord Ds. A. VERHAGEN van Middelburg. Deze sprak als volgt:

Mijn hoorders.

Aan dit graf is tweeërlei stem te beluisteren. God spreekt in het rijk der natuur. Het is of de majesteit Gods over dit geopende graf gehoord wordt. God spreekt ook in het feit, dat we staan om de groeve van hem, wiens strijd is gestreden. Het koren is gerijpt en de Heere heeft hem binnengehaald in de, hemelse schuren, waar hij nu zijn hart op mag halen om zijn Koning en Heere volmaakt te verheerlijken.

Er gaat van deze plechtigheid een sprake uit, dat de Heere ere zal geven. Welgelukzalig het volk, welks God de Heere is. De strijd zal niet eeuwig duren. De kroon hangt aan het einde der loopbaan. Het waren de laatste woorden van de overledene, dat hem de kroon is weggelegd. Hij heeft, door Gods genade mogen volharden tot het einde toe. Volk des Heeren, wat een eeuwige vertroosting, dat we elkander niet voor het laatst zien! Straks aan de ronde tafel daarboven zullen we tezamen zijn om God en het Lam te verheerlijken. De Heere houdt woord. Hij zal de hoop Zijner ellendigen niet beschamen!

*Zijn onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
Maar Zijn gerechtigheid hen, naar Zijn Woord, verhogen!*

Wel heeft onze overleden broeder nog zware strijd gehad op zijn ziekbed, maar de Heere heeft woord gehouden en hem in de ruimte gesteld.

Er moge een sprake uitgaan van dit graf. Er staan hier velen, die onder zijn woord hebben verkeerd. Wat kon hij rijk van zijn Koning getuigen, wat heeft hij gepoogd om met al de krachten, die God hem geschonken had, werkzaam te zijn in de dienst van Gods Koninkrijk.

Laat er een stem opgaan van dit graf, een vermaning tot bekering. Want vreselijk zal het zijn, als zijn arbeid tegen u getuigen zal.

Volk des Heeren, hoe menigmaal heeft God hem gebruikt om u te troosten. Ook in Zeeland. Ook dáár zijn de bewijzen van de genade Gods, die de Heere door hem gewerkt heeft. Namens de Zeeuwse kerken voer ik dan ook het woord aan deze open groeve van onzen onvergetelijke broeder, om Gods Naam van alles de eer te geven. De Heere trooste u, weduwe en kinderen en Hij zij u genadig nabij.

Hierna trad **Ds. J. R. v. OORDT** naar voren.

Onze overleden broeder heeft mij gesmeekt, zo zeide hij, om zorg te dragen hem niet

te verheerlijken, maar God. Hij wenste, dat slechts één Psalmvers zou gezongen worden op zijn graf en daarom verzoek ik gezamenlijk te zingen het 10e vers van Ps. 68:

*Geloofd zij God, met diepst ontzag,
Hij overlaadt ons dag aan dag
Met Zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid,
Wie zou die hoogste Majesteit
Dan niet met eerbied prijzen?
Die God is ons een God van heil,
Hij schenkt uit goedheid zonder peil
Ons 't eeuwig, zalig leven.
Hij kan en wil en zal in nood.
Zelfs bij het nad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Nadat dit vers gezongen was, heeft de schoonzoon van de overledene, de heer W. Chr. de Hengst dankgezegd voor de vele blijken van belangstelling tijdens de ziekte en begrafenis ondervonden.

De plechtigheid, die op velen grote indruk had gemaakt, was hiermede geëindigd. Onvergetelijk zal voor Gods kinderen de dag blijven. Een koningskind werd ter aarde besteld.

Ds. H. Roelofsen overleden

Saambinder 9 okt. 1930

"Die Mij eren zal Ik eren"

Dit Woord des Heeren is vervuld niet alleen in het leven, maar ook in het sterven van de zo algemeen in het land geliefde Ds. H. Roelofsen, emeritus-predikant der Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Bijzonder gaf de dag der begrafenis, maandag 6 oktober, daarvan getuigenis.

Uit alle oorden des lands waren predikanten, afgevaardigden van kerkenraden en vrienden te Zeist saamgestroomd. Het ruime kerkgebouw kon de scharen niet bergen, hoewel niet alleen de banken, maar ook de paden waren volgestuwd.

Te twaalfuur trad de familie het kerkgebouw binnen. Bijzonder het inkomen van de rouwdragende weduwe met haar enig kind, schoonzoon en kleinkinderen greep allen aan, die het gezin van nabij kenden. Niet alleen de leraar, maar ook deze weduwe had zulk een ruime plaats in het hart van Gods volk verkregen. Haar leed werd gevoeld; ook in haar hoop deelde het volk.

Onder het zingen van Psalm 89:1 beklom de predikant der plaats, Ds. J. R. van Oordt, de predikstoel en deze droeg de noden de Heere in den gebede op. Ds. Van Oordt hield een toespraak over 2 Tim. 4:7: *Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden.*

Het waren de laatste woorden, die de overledene gesproken had. Hij was met deze woorden de eeuwige heerlijkheid ingegaan. In treffende bewoordingen en onder innige aandoening bracht Ds. Van Oordt het getuigenis van de apostel Paulus over. De strijd van Ds. Roelofsen was thans beëindigd en de kroon der heerlijkheid ook hem gegeven. Weduwe en kinderen en verdere familie werden vertroost. Zij konden niet

treuren als degenen, die geen hoop hebben.

Het duurde geruime tijd eer de ontzaglijke stoet gereed was. Gereden werd langs het sterfhuys naar het te Zeist zo ver afgelegen kerkhof. Honderden en nog eens honderden verzamelden zich rond de groeve. Door bijzondere zorg der politie verliep alles in de allerbeste orde. Rond het graf was een ruimte afgezet voor de familie en voor de weduwe en een oude broeder van de overledene een leuningstoel, voor de sprekers een spreekgestoelte neergezet. Voorwaar de Heere gaf genade en ere.

Ds. J. Fraanje heeft op het graf het eerst het woord gevoerd. Hij toch heeft een vijf-entwintigtal jaren in de aller-nauwste vriendschap met de overleden knecht des Heeren saamgeleefd. Van enkele bijzondere voorvallen in die tijd gewaagde deze leraar. Weduwe en kroost beval hij de Heere.

Ds. G.H. Kersten sprak daarna enkele woorden. Hij wenste niet de mens te verheerlijken, maar te gedenken de genade die God in de overledene verheerlijkte en de dienst die hij in de kerk dienen mocht. Met vrijmoedigheid mag getuigd, dat hij gebouwd heeft op het vaste fundament goud, zilver en kostelijke stenen, een werk dat de beproeving van het vuur doorstaan zal. Die prediking zal zijn een reuk des levens ten leven, maar ook een reuk des doods ten dode.

Ds. Verhagen sprak namens de Zeeuwse kerken, waarin Ds. Roelofsen zo lange tijd met rijke zegen arbeiden mocht. Ds. Verhagen bemoedigde Gods volk. Ook hun strijd zal eens eindigen in de eeuwige overwinning, waarin de overledene reeds is ingegaan. Hij wees er voorts op, dat de overledene met vele tranen de onbekeerden vermaand heeft, zich tot de Heere te wenden, terwijl het heden is.

Ds. Van Oordt verzocht vervolgens te zingen Psalm 68: 10, en plechtig klonk het uit zoveel monden:

*Geloofd zij God met diepst ontzag,
Hij overlaadt ons dag aan dag*

De overledene had verzocht, dat niet meer dan één vers op het kerkhof gezongen worden zou. Het was het vers uit Psalm 68, dat Gode de eer geeft.

De schoonzoon van Ds. Roelofsen, dhr. W. Chr. de Hengst dankte voor de bewezen eer.

Een Koningskind is begraven! Hij kon verslag geven, dat de Heere hem in genade tot Zijn kind had aangenomen.

Op nog geen achttienjarige leeftijd werd hij met kracht overtuigd van zijn diepe ellendestaat. Vrolijk leefde hij in de wereld, hoewel niet geheel zonder indrukken van de noodzakelijkheid der bekering. Zelfs op Gods dag zocht hij met zijn vrienden de genietingen der zonde. Tot God hem in het hart greep. Het was op zondagavond, 21 augustus 1870, dat de Heere hem toeriep: "Tot hiertoe en niet verder." Daar de weg, die de Heere met hem gehouden heeft, door hem zelf beschreven is, en binnen korte tijd, naar ik hoop, ter perse zal gelegd, wil ik thans slechts met een enkele opmerking volstaan.

Geruime tijd heeft hij in vele bekommelingen en vrezen verkeerd. Dan weder werd hem in de ziel geblazen, dat zijn zonden te groot waren; dan weder, dat zijn werk niet oprecht was. Op een andere tijd werd hij besprongen met de gedachte tot de wereld te zullen wederkeren, gelijk een hond tot zijn uitbraaksel en een zwijn tot de wenteling in het slijk. Met vele en velerlei bestrijding was dikwerf zijn ziel bezet. Wat hem ook zo zwaar viel, was de bittere tegenstand van zijn huisgenoten. Die tegenstand heeft de Heere echter willen breken, zodat hij vrijheid verkreeg om met Gods volk om te gaan. Het behaagde de Heere daarenboven, het geloof, in hem geplant, te sterken.

De Heere Jezus openbaarde Zich in Zijn Woord als de Weg, die ten eeuwigen leven

leidt. O, welk een innerlijke betrekking is in zijn ziel op Hem gevallen! Gods beloften ondersteunden hem in nood en aanvechting. Hoe groot was hem menigmaal het wonder, dat de Heere op hem had willen neerzien. Met blijdschap gedacht hij dan aan de wegen des Heeren en stemde hij met de dichter van Psalm 138 in:

*Dan zingen zij, in God verblijd,
Aan Hem gewijd,
Van 's Heeren wegen.*

Toch kon onze Roelofsen bij deze bevinding niet leven. Gods weg met hem was anders dan met zoveel in onze dagen, die de rechtvaardigmaking des zondaars voor God met de Hemel-Advocaat afdoen.

Wie echter enig besef ontvangen mag van de rechtvaardigmaking, zal verstaan, dat God de Vader de uitverkoren zondaar vrijspreekt. Hij is de Rechter. En niet een advocaat, maar de rechter alleen velt het vonnis. Welnu, het mocht Hendrikus Roelofsen gebeuren de vrijspraak des Vaders in bewustheid zijner ziel door het geloof te ontvangen. God de Heilige Geest verzegelde hem er van, dat zijn zonden waren weggenomen. Ja, deze Geest gaf getuigenis met zijn geest, dat hij een kind Gods was. Toen heeft zijn ziel gehuppeld en is hij dronken geworden van hemelvreugd.

Ik hoop, als straks zijn eigen beschrijving het licht zal zien, dat het de Heere behage velen van Zijn bekommerd volk jaloers te maken op deze weldaden, die God Zijn volk bewijzen wil.

Een leven van tedere oefeningen is gevolgd. Dat is Gods weg met Zijn volk. Hij verheerlijkt Zijn genade niet, om ze renteloos te laten liggen. De weldaden, die Hij de Zijnen schonk, brengt Hij in een oefenschool. En dat gaat dikwijls door diepe wegen heen.

O, Roelofsen kon zo bezwaard zijn! Hij was geen man van strijd. De strijd ontweek hij zo lang hij kon. Zijn tegenstanders zochten van die eigenschap dikwijls gebruik te maken. Bedroefd zat hij dan bij de pakken neer. Ook als hij preken moest en hij zich zo gesloten gevoelde, was hij zeer bedrukt. Evenwel, de Heere liet hem niet verlegen, maar redde hem keer op keer. Nog korte tijd vóór zijn sterven viel de vijand zo geweldig op zijn ziel aan. Geheel zijn lichaam was ontroerd. Maar toen openbaarde zich zijn triomferende Koning en redde hem uit.

In de laatste maanden werd plotseling een operatie nodig. Van het ziekenhuis te Utrecht, waar deze geschiedde, mocht hij zo blijmoedig getuigen. Zijn oog was op Christus gericht, Die als een lam ter slachting geleid werd. Het lijden van Christus nam de smart van zijn lijden weg. In al die wegen leefde Gods volk met hem mede. Want de Heere had hem in de harten van de Zijnen een grote plaats gegeven.

Dat was vooral ook door de bediening van het Evangelie. Waar Ds. Roelofsen optrad, overal liep de menigte tezamen om het Woord te horen. De kerkgebouwen konden dikwijls de hoorders niet bevatten. Het was de ernst der prediking, die trok; het bouwen op het enig fundament, n.l. Christus. Hij was vrij van het bloed zijner hoorders! Gods volk werd getroost, opgebouwd in het allerheiligst geloof.

In Lunteren aan De Kuit hield Hendrikus Roelofsen in 1880 zijn eerste oefening over Lucas 1:17b. Hier arbeidde hij tot 4 mei 1884. Toen nam hij afscheid, sprekend over Filipp. 2:12b en vertrok hij naar Ederveen (gemeente Ede), waar hij zich verbond met een oefening over Hand. 17:23.

Te Ederveen arbeidde Ds. Roelofsen als godsdienstonderwijzer ruim elf jaren: van 11 mei 1884 tot 4 augustus 1895. Hij verwierf zich hier vele vrienden en het afscheid, wegens zijn vertrek naar Opheusden, viel zwaar. Bij die gelegenheid sprak hij over Eféze 6:24. Deze afscheidsleerrede heeft Ds. Roelofsen mij kort voor zijn sterven ter

hand gesteld. Zij zal tot zijn nagedachtenis in druk verschijnen.

Ds. Pieneman was van Opheusden vertrokken naar de Haag. Nog hoor ik het ouderling Van D. uit Opheusden zeggen: "Wij hebben een ander. Roelofsen moet komen." En Roelofsen kwam. Tot de Gereformeerde Gemeenten toegelaten, proponeerde hij enige tijd te Opheusden.

Van 1905 tot 1909 stond Ds. Roelofsen te Goes. Aan die gemeente verbond hij zich, lerend uit Jes. 40:6a. Het was 11 augustus 1895. 13 September 1896 werd hij in het leraarsambt bevestigd. Hij aanvaardde zijn ambt met een predicatie over Eféze 6:18b en 19.

Bijna tien jaren heeft Ds. Roelofsen te Opheusden met rijke zegen mogen arbeiden. De Heere had er velen van Zijn volk, voor wie de leraar ten rijken zegen werd gesteld. In juni 1905 vertrok hij naar Goes. Hij nam afscheid van Opheusden uit Luc. 19:42a en hij verbond zich aan Goes, predikend over Eféze 3:8.

Vier jaren later leidde de weg naar Bruinisse. Goes zag node zijn leraar vertrekken; ja, er waren er, die wilden beproeven of het niet mogelijk was zijn vertrek te verhinderen. Maar dat kon niet. Ds. Roelofsen moest Goes verlaten, waar door zijn arbeid zondaren in het hart gegrepen waren. Hier werden ook de nauw banden gelegd tussen hem en Ds. Fraanje, die tot de laatste dag de innige vriendschap deden voortbestaan. Voor het laatst sprak de Goese leraar over Eféze 6:23, 24.

De volgende zondag hield hij te Bruinisse zijn intrede over Psalm 51:14, 15. Het was september 1909. Slechts drie jaren mocht Bruinisse zich in het bezit van Ds. Roelofsen verheugen. In die drie jaren maakte hij de geweldige storm mede, die het dorp zo zeer bedreigde. Zeist riep. Met de Oudtestamentische zegenbede (Num. 6:23-25) nam Ds. Roelofsen afscheid.

Te Zeist werd een nieuw kerk gebouwd en nog voor zijn komst nam hij 31 januari 1912 deze in gebruik, predikend over 1 Petrus 2:5a. 2 Februari volgde de intrede met een predicatie over Eféze 3:8.

Langzamerhand namen de krachten af. Een slepende ziekte noopte de oude leraar emeritaat te vragen, dat hem eervol werd verleend. Uit Hand. 11:23 nam de oude leraar afscheid van Zeist.

Toch trad hij nog meermalen voor de gemeente op, vooral zo lange tijd deze vacant bleef. Met de komst van Ds. J. R. v. Oordt werd de vacature vervuld. Ds. Roelofsen bevestigde hem, sprekend over Eféze 2:20.

Gedurig diende de zo algemeen beminde leraar onderscheiden gemeenten. Ja, hij ondernam nog korte tijd geleden een reis naar Zeeland. Voor het laatst sprak hij 15 juni 1930 te Zeist over Spr. 8:20 en 21 (eerste gedeelte).

1 oktober 1930 werd hij afgelost. Met ruimte mocht hij de eeuwige heerlijkheid ingaan. Toen ik hem vrijdag 26 september voor het laatst bezocht, hield hij lange tijd mijn hand vast. Hij bad mij in al de arbeid de rijke genade van de Heere Jezus Christus toe. Vroeg mij te willen zorgen voor de uitgave van enkele nagelaten geschriften en betuigde toen met blijdschap de dag der verlossing tegemoet te zien. Van vrouw en kinderen was hij losgemaakt. "Mijn ziel is gedurig werkzaam", zo sprak hij, "met Psalm 45:7:

*Straks leidt men haar in statie uit haar woning,
In kleding rijk gestikt, tot hare Koning."*

Blijmoedig is hij heengegaan. Reeds werd opgemerkt, dat zijn laatste woorden waren uit de 2de Brief aan Timotheüs: "Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der

rechtvaardigheid, welke de Heere, de rechtvaardige Rechter mij in die dag geven zal."

Dit sterven is geen sterven. Het is een doorgang tot het eeuwige leven. Het verwekke ons tot jaloersheid.

O, onbekeerde van hart, mocht de Heere u het onderscheid eens doen zien tussen u en Zijn volk. Ook gij zult sterven en wie weet hoe spoedig. En hoe schrikkelijk zal het sterven zijn buiten Christus.

Gelukzalig is het volk, welks God de Heere is. *Hij zal ons geleiden tot de dood toe.*

3. 1. Levensoverzicht ds. Reinier KOK, (1890-1982)

Reinier Kok werd op 13 oktober 1890 te Hoenkoop (bij Oudewater) geboren. Zijn ouders waren Cornelis Kok en Jansje Treur. Naar eigen zeggen werd reeds op twaalf à dertienjarige leeftijd genade in zijn hart verheerlijkt. Gesprekken met zijn grootvader Reinier Treur waren hem ook tot zegen.

Op jonge leeftijd al was het zijn begeerte om in de dienst des Heeren werkzaam te zijn. Aanvankelijk dacht hij dat zijn taak op het zendingsterrein lag. Voor de studie was echter geen geld.

Enkele familieleden oefenden het beroep van bakker uit. Zij gaven Reinier het advies om ook bakker te worden. Hij heeft bij bakkers in verschillende plaatsen het vak geleerd, onder meer in Montfoort, Zeist en Driebergen. In die jaren werd, ondanks veel strijd, de roeping steeds levendiger om zich onvoorwaardelijk te stellen in de dienst des Heeren. In 1912 werd hij door de classis Lisse van de Gereformeerde Gemeenten toegelaten als student. Hij ging toen studeren bij ds. G.H. Kersten in Yerseke.

In 1915 werd de studie afgerond. De bijna 25-jarige kandidaat nam het beroep van Aagtekerke aan. Op zondag 5 september werd hij bevestigd door ds. G.H. Kersten met als tekst Jesaja 52:7: 'Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen die het goede boodschap, die tot Sion zegt: Uw God is Koning.' In de middagdienst verbond ds. Kok zich aan de gemeente met Johannes 20:21b: *'Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft zend Ik ook ulieden.'*

Op 27 oktober 1915 trad ds. Kok in het huwelijk met Alida Gerarda Segers. Nog geen drie jaar later, op 3 juli 1918, overleed zij in de leeftijd van 28 jaar. Ze werd gelijktijdig met haar dochttertje begraven, dat slechts één dag geleefd had. Ds. Kok bleef achter met een tweeling van een jaar, Cornelis en Reinier.

Op 17 september 1919 trad hij in het huwelijk met Maartje van der Spek. Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren.

In Aagtekerke ijverde ds. Kok voor het stichten van een eigen lagere school. In december 1924 werd deze school gerealiseerd en in gebruik genomen.

Op zondag 19 juli 1925 nam ds. Kok afscheid van Aagtekerke. 'Scheiden valt moeilijk. Bezwaard hebben we de dag van scheiding tegemoet gezien', zo begon ds. Kok zijn afscheidsdienst. 'Op enkele weken na mochten we u tien jaar dienen. Met opening en vermaak mochten we het Woord des Heeren spreken en het werd ook nog gezegend. Onze aangenaamste uren hebben we hier in dit kerkgebouw doorgebracht en in de consistoriekamer met het zaad der gemeente. We hebben met u gehandeld over de dingen der eeuwigheid, over zaken die gekend moeten worden om zalig getroost te leven en te sterven.'

Op 23 juli werd ds. Kok door ds. A. de Blois in Gouda bevestigd en op zondag 26 juli deed hij zijn intrede met een preek over Openbaring 6:2. In zijn inleiding wees hij erop hoe de Heere de nood van de gemeente Gouda op zijn hart had gebonden.

Ds. Kok kwam niet in een rustige gemeente. Er waren veel onderlinge wrijvingen. Dat kwam onder meer doordat de prediking van zijn voorganger, ds. J. Overduin, niet door ieder werd gewaardeerd. De beslistheid echter waarmee ds. Kok optrad, dwong respect af, wat tot gevolg had dat de rust weerkeerde.

Ook in Gouda was ds. Kok de stuwende kracht om tot een eigen school te komen. In navolging van ds. G.H. Kersten heeft hij het grote belang van een eigen school onderkend. In januari 1933 werd het schoolgebouw geopend. Verdriet heeft het predikantsgezin ook in Gouda ondervonden. In februari 1928 overleed hun dochttertje

Annie in de leeftijd van zeven jaar.

Op 2 maart 1930 nam ds. Kok afscheid van Gouda; hij had een beroep naar Veenendaal aangenomen.

Op donderdag 6 maart 1930 werd hij daar bevestigd door ds. J. Fraanje. Op zondag 9 maart deed hij zijn intrede met Jesaja 3:10-11. Gedurende de periode 1930-1948 was er een sterke groei van de gemeente. Het aantal zielen groeide tot ruim tweeduizend. In 1933 en 1936 moest het kerkgebouw worden uitgebreid. De dominee was zeer druk met zijn pastorale werk. Hij preekte zondagsmiddags ook nog in Ederveen, dat was lopend een uur heen, en een uur terug. Ederveen was een van de plaatsen waar in die jaren een afdeling ontstond. Na enkele jaren werden onder leiding van ds. Kok zelfstandige gemeenten geïnstitueerd te Rhenen (1932), Wageningen (1933), Ede (1933) en Ederveen (1939). De afdeling te Elst kreeg in 1933 eigen ambtsdragers, maar de instituering vond pas plaats in 1949. Al spoedig na zijn komst in Veenendaal was een van zijn eerste initiatieven om ook hier te komen tot oprichting van een eigen kerkelijke school.

Op 1 april 1931 werd de school geopend. In de volksmond werd deze school de 'Kokse school' genoemd.

Bij het uitbreken van de oorlog op 10 mei 1940 moest de bevolking evacueren. Te voet of per rijtuig naar Elst (Ut.) en vandaar met kolenschuiten via Rijn en Lek naar de opvangplaatsen Ammerstol, GrootAmmers en omgeving. Van overheidswege was ds. Kok aangesteld als blokleiter en in deze functie was hij veel Veenendalers tot grote steun en toeverlaat. Een sleep bestond uit vijf kolenschepen, volgestouwd met zittende en liggende mensen in het stro, ouderen en kinderen, zieken en gezonden. Onvervaard klom ds. Kok van schuit naar schuit om de mensen te troosten en te bemoedigen uit Gods Woord, voor te gaan in gebed en samen te zingen, maar ook trok hij met een roeiboot naar de wal om brood te kopen en bussen melk te bemachtigen, want het was een barre tocht van vrijdagmorgen tot (voor de laatste evacués) pinksterzondagavond. Zijn houding in de oorlogsjaren '40-'45 en zijn Oranjegezindheid deden velen vrezen, dat gijzeling door de vijand elk ogenblik kon plaats vinden, hetgeen de Heere heeft verhoed.

In 1948 kwamen er grote moeilijkheden in het Veenendaalse kerkelijke leven. Na de oorlog werden verschillende prekenbundels en andere geschriften van ds. Kok uitgegeven. Sommige uitdrukkingen en zienswijzen waren aanleiding voor aanklachten. Enkele leden uit Veenendaal en Ederveen maakten hun bezwaren kenbaar bij de kerkenraad en classis. Op 1 juni 1948 kwam de classis Barneveld bijeen om de bezwaren te bespreken. Ds. J. Fraanje was voorzitter. Verschillende deputaten van andere Particuliere Synodes waren aanwezig, waaronder ds. G.H. Kersten.

Twee leden uit Ederveen hadden het volgende als beschuldiging ingebracht tegen de leer van ds. Kok: 'ten eerste dat alle mensen onbepaald de beloften toekomen van het evangelie' en ten tweede 'dat de eis van het werkverbond ook is de eis van het genadeverbond.' Ook waren er twee brieven ingekomen van een lid uit Veenendaal. Uitvoerig werden deze en andere bezwaren besproken. Ds. Kok nam een aantal stellingen terug, dit tot tevredenheid van de vergadering.

De kwestie was hiermee echter niet voorbij. Het geschil kreeg een landelijk karakter. Verschillende brochures verschenen, zowel pro als contra. Via vergaderingen van de classis en de Particuliere Synode kwam de zaak op de Generale Synode van 29 juni 1949. Daar werd besloten dat een commissie de zaak nader zou onderzoeken. Op de voortgezette vergadering van deze Synode, op 28 september, werd gerapporteerd dat

er geen overeenstemming was bereikt. Inmiddels had in 1949 een vierde deel van de gemeente, zo'n vijfhonderd zielen, onder leiding van een groot deel van de kerkenraad, de gemeente verlaten; men was eigen samenkomsten gaan beleggen. Op de Synode van 28 september werd aan deze bezwaarden toestemming gegeven om onder bepaalde voorwaarden een gemeente te institueren. Eén van die voorwaarden was dat het niet in Veenendaal zou zijn, maar in een plaats in de omgeving, bijvoorbeeld Overberg.

De onrust werd landelijk steeds groter. Zo werd op 24 oktober 1949 in Veenendaal zelf een tweede gemeente geïnstitueerd door ds. M. van de Ketterij. Dit was in strijd met het besluit van de Synode die een maand eerder was gehouden. Er werd besloten een vervroegde Generale Synode te houden op 11 en 12 januari 1950. Op deze vergadering nam ds. Kok een aantal stellingen niet terug, zodat de Synode met algemene stemmen besloot ds. Kok voor een half jaar te schorsen. De reden van deze schorsing was dat ds. Kok 'de aanbidding des heils vereenzelvigde met de belofte des verbonds, en daardoor de krachtadige roeping en wederbarende werking des Geestes verwaarloosde, dat hij een verwarde voorstelling had van Wet en Evangelie, met name in de prediking, waardoor de drie stukken van ellende, verlossing en dankbaarheid door hem werden verwaarloosd, alsmede dat hij verward was in zijn verbondsbeschouwing, waar hij stelde dat alle gedoopten wezenlijk tot het verbond der genade behoren.'

Ds. Kok verliet met zijn kerkenraad de vergadering, na de preses te hebben gegroet. Op de avond van 12 januari - de dag van de schorsing - belegde de kerkenraad een ledenvergadering. Men sprak uit: 'Overwegend: a. dat hun herder en leraar ten onrechte is geschorst; b. een afgescheiden groep bezwaarden in het verband der Gereformeerde Gemeenten is opgenomen.

Constaterend: a. dat de synodale beschuldigingen en het schorsingsbesluit in strijd zijn met de Heilige Schrift en de Kerkorde; b. dat de synode het verband met onze Gereformeerde Gemeente heeft verbroken, door de uitgetreden bezwaarden te erkennen en in het kerkverband op te nemen,

Besluit: de schorsing van ds. R. Kok niet te erkennen en als zelfstandige Gereformeerde Gemeente buiten het kerkelijk verband te zullen functioneren.'

Op de dag dat ds. Kok werd geschorst kwam de instituering van de tweede gemeente door ds. Van de Ketterij ook nog ter sprake op de synode. Hoewel naar voren kwam dat dit in strijd was met het besluit van de vorige synodevergadering, werd hem dit vergeven, nadat hij had uiteengezet hoe hij tot dit besluit gekomen was.

Ds. Kok was bijna vijfendertig jaar predikant in de Gereformeerde Gemeenten geweest. Vijfentwintig jaar was hij lid van het Curatorium. Vanaf de oprichting in 1921 tot 1950 was ds. Kok lid geweest van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (de Scholenbond). Hij was een van de oprichters van de SGP in 1918. Vier jaar was hij hiervan secretaris. In 1922 bedankte hij voor deze functie vanwege drukke werkzaamheden.

De gemeente van ds. Kok ging als zelfstandige gemeente verder. Er werd een eigen kerkelijk blad, De Stem des Woords, uitgegeven, onder redactie van ds. R. Kok en ouderling M.G. Snel. Dit blad verscheen tot 1956. In verschillende plaatsen werden kerkdiensten belegd, waarin ds. Kok regelmatig voorging, zoals in Utrecht, Mijdrecht, Westzaan, Lisse, Dordrecht en Gouda. In de Gereformeerde Gemeente van Mijdrecht en Westzaan ontstond een scheuring; de bezwaarden van de laatstgenoemde gemeenten stichtten een gemeente die zich aansloot bij de Christelijke Gereformeerde Kerken.

In november 1956 ging ook ds. Kok met zijn gemeente over naar de Christelijke

Gereformeerde Kerken. Ongeveer veertig gezinnen, zo'n tweehonderd zielen, hadden bezwaar tegen deze aansluiting. Zij waren bij ds. Kok gebleven in de hoop dat de problemen zouden worden opgelost en een terugkeer naar het synodaal verband kon plaatsvinden. Zij verzochten weer aansluiting bij de Gereformeerde Gemeenten en op 20 november 1956 werd een nieuwe gemeente geïnstitueerd. De door ds. Van de Ketterij geïnstitueerde gemeente had in 1953 de zijde van dr. C. Steenblok gekozen.

In 1958 nam ds. Kok een beroep aan naar Ede. Op 12 oktober nam hij afscheid. Voor ds. Kok met zijn vrouw en kinderen en voor de gemeente is zijn 28-jarige ambtsperiode in Veenendaal onvergetelijk geworden. De 68-jarige predikant diende nog vier gemeenten. Van 1958-1962 diende hij de gemeente Ede (Reinier Kok, Ede, drie woorden die, als ze omgedraaid worden, hetzelfde zijn). Van 1962-1966 Alphen aan den Rijn, van 1966-1968 Ameide en van 1968-1979 Nijkerk. Ds. Kok behoorde tot de medewerkers van het in 1966 opgerichte blad Bewaar het pand.

Op 12 december 1979 werd aan ds. Kok op 89-jarige leeftijd emeritaat verleend. Het was zijn voornemen om de zondag daarop afscheid te nemen van de gemeente Nijkerk. Dat ging niet door omdat hij in de paar dagen tussen classisvergadering en zondag tot het inzicht kwam dat hij niet meer preken kon. Voor de afscheidspraak had hij als tekst gedacht

Numeri 6: 24-26: 'De Goddelijke sprake van de priesterlijke zegenbede.' Omdat hij de preek niet meer had kunnen uitspreken verscheen deze met de laatste twee preken in Nijkerk gehouden, in boekvorm onder de titel: *De Heere zegene u*.

Enkele dagen voor zijn emeritaat ontving ds. Kok een koninklijke onderscheiding waarbij hij werd benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau. Gememoreerd werden de vele activiteiten in zijn 64-jarige ambtsperiode.

Drie jaar later, op 16 december 1982, is ds. Kok overleden in de leeftijd van 92 jaar. Op maandag 20 december vond de begrafenis plaats in Soest. In de Ichtuskerk werd een rouwdienst gehouden onder leiding van zijn zoon ds. Izak Kok. Namens de gemeente van Nijkerk werd gesproken door ouderling A. van den Brink. Op de begraafplaats werd

het woord gevoerd door prof. dr. W. van 't Spijker.

Zeven weken later overleed mevrouw M. Kok-van der Spek.

Geschriften

De afscheidspredicatie te Aagtekerke (Zeel.) op Zondag 19 juli 1925 en de Intreepredicatie te Gouda op Zondag 26 Juli 1925 van den Wel Eerwaarden Heer Ds. R. Kok, Predikant der Geref. Gemeente te Gouda, Krabbendijke z.j.

Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijne ruiters! Predicatie bij het overlijden van ds. H. Kieviet, Woerden 1928.

Drietal leerredenen, Kampen z.j.

Tweede drietal leerredenen, Kampen z.j.

Onze consciëntie, drietal predicates, Lemmer z.j.

Het gezin, drietal predicates, Wemeldinge 1946.

Het huis Mijns Vaders, drietal predicates, Wemeldinge 1946.

Zoo grote zaligheid, zestal predicates, Wemeldinge 1947.

Het nieuwe leven, zes predicates, Wemeldinge 1947.

Eliza, de man Gods, zeven predicates, Lemmer [1947].

Heerlijke tijden, zestal feeststoffen, Wemeldinge 1947.

Dierbare beloften voor goddelozen die ver van de gerechtigheid zijn, drie predicates, Scherpenzeel z.j.

De ontwaakte Boaz, viertal leerredenen, Dordrecht z.j.

Het Kruisevangelie, een achttal lijdenspredicates, Utrecht 1948.

Levensmoed, rede jaarvergadering landelijk verband van Jongelingsver., Gouda z.j.

De raad van Bileam, rede jaarvergadering landelijk verband van Jongelingsver., Gouda z.j.
Het aanbod van Gods genade, Scherpenzeel 1949.
Verklaring van de Heidelbergse Catechismus, z.p. z.j.
Nederlands opkomst uit de zee van het oorlogswee, (met anderen), Lemmer z.j.
Vragen en antwoorden bij de H.C. en bij Bunyans Christenreis, z.p.
De Heere zegene u, drie preken ten afscheid, Utrecht 1980.
Preken in de serie De stem des Woords, jrg. 1-5, 1963-1967.
Recht en genade, preken in jrg. 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1978 en 1979.

3.2 MIJN VADER, MIJN VADER, WAGEN ISRAELS EN ZIJN RUITEREN!

Predicatie over 2 Kon. 2: 12, uitgesproken bij het overlijden van de Weleerw. Heer

Ds. H. KIEVIT⁴

door

Ds. R. KOK

Predikant der Gereformeerde Gemeente te Gouda

Psalm 16: 6

Lezen 2 Koningen 2: 1-12

Psalm 73: 12

Psalm 68: 2 en 10

Psalm 17: 8

Geliefde toehoorders.

Door 't overlijden van Gods kinderen, wordt 't getal "Zangers aan de Glazen Zee" vermeerderd. Daar zullen de verlost en eeuwig zingen van Gods goedertierenheden.

Hier op aarde hebben zij 't beleden gasten en vreemdelingen te zijn. Hier zijn de oprechten niet thuis. De Heere kon niet volmaakt gediend en verheerlijkt worden.

Er is geen groter voorrecht te bedenken, dan met Gods kinderen in te mogen gaan in de eeuwige heerlijkheid. Altijd de volle gemeenschap Gods te genieten en volmaakt Zijn Naam te mogen verheerlijken, is de wens van 't nieuw leven. Zalig zijn dan ook de doden, die in de Heere sterven. 't Is tot blijdschap van de Heere als Zijn kind thuis komt en ook is het tot blijdschap van de Engelen en de verlost scharen. Met gejuich en bazuingeschal worden zij thuis gehaald.

Waarover in de hemel gejuicht wordt, wordt hier op aarde beweend. Of 't zou een kind des Heeren moeten zijn, dat vanwege de last der jaren zichzelf tot een last was. 't Getal dergenen die de Heere in waarheid vrezen, is toch al zo klein. De gedachte: een strijder, een bidder, een lastdrager minder, stemt als vanzelf tot droefheid; al is 't ook een droefheid met onderwerping aan de Heere.

Wat is 't erg voor een gezin en familie als de Heere Zijn kind thuis haalt. Door 't wegnemen van een pilaar, komt 't huis wel eens over te hellen naar de wereld. Het hek is van de dam; degene die vanwege Gods hoogheid de zonden mocht bestraffen is weg.

Wat is 't erg voor de gemeente als de Heere zijn kind thuis haalt. Wat is 't opwekkend bij 't doen van huisbezoek een levende te mogen ontmoeten, waarmee men kan

⁴ A. GROTENDORST Jr., Uitgever, WOERDEN 1928

spreken over de wegen des Heeren.

Bij de bediening van 't Heilig Avondmaal worden ze gemist. Al zijn we niet bedroefd, gelijk als de anderen, die geen hoop hebben, toch zijn we bedroefd. De Heere Jezus weende toch ook bij 't graf van Lazarus. 't Was Elisa tot droefheid, toen Elia thuis gehaald werd. Voor 't verscheiden van Gods kinderen, waardoor de hemel verrijkt en de aarde verarmd wordt, vragen we uw aandacht.

Tekst: 2 Koningen 2: 12.

***En Elisa zag het, en hij riep: Mijn vader, mijn vader. wagen Israëls en zijn ruiters!
En hij zag hem niet meer; en hij vatte zijn klederen en scheurde ze in twee stukken.***

't Is bekend dat Elia zal weggenomen worden. De Heere heeft 't bekend gemaakt tot voorbereiding, om de zware slag die zou vallen waardig te dragen. Hij weet hoe zwak van moede, hoe klein wij zijn van krachten om drukwegen te bewandelen. 't Is blijk van Gods neerbuigende goedheid, als Hij ons voor een zware slag komt voor te bereiden.

Toch moeten wij dit niet als regel beschouwen. Vooral wanneer een slag moet dienen, om ons van onze dwaalwegen af te drijven, valt die menigmaal zonder de minste voorbereiding.

De profetenscholen zijn bezocht en nu trekt Elia met Elisa door de Jordaan. Door de kracht des geloofs is de weg gebaad. Aan gene zijde van de Jordaan zal Elia opgenomen worden in de eeuwige heerlijkheid. Hij moet zijn arbeidsveld verlaten. De Heere Die hem tot de arbeid heeft geroepen, komt nu de zware taak van zijn schouders af te nemen.

U hoort de Godsman niet klagen, wat er van Zijn erfdeel moet komen. De Heere zal voor Zijn zaak en voor Zijn volk zorgen en dit doet hem blijmoedig heengaan. Hij weet niet onmisbaar te zijn. God kan en zal anderen verwekken.

"Uit hen zal altijd iemand voortkomen,

om de nakomers te leren Uw Woord.'

Psalm 22:16, Datheen

Elia is niet gesteld op de tegenwoordigheid van Elisa. Tot tweemaal toe geeft hij hiervan blijk. De oorzaak hiervan ligt niet in verdenking van de staat der genade. De tegenwoordigheid van een hypocriet kan soms zeer hinderlijk zijn. Dit doet de oprechten weleens bidden, van 's mensen overlast verlost te mogen worden. Een hypocriet brengt altijd stremming in 't geestelijke leven; verwarring, als Gods kinderen spelen op de straten van Jeruzalem. Bij Elia is 't iets anders. Hij wil 't liefst met de Heere alleen zijn. Met zijn hart is hij reeds boven 't stof. 't Is alsof Elisa dit begrijpt, althans hij duidt 't hem niet ten kwade.

't Laat zich anderzijds ook begrijpen dat Elisa gesteld is op de tegenwoordigheid van Elia. 't Is toch zijn geestelijke vader en als, kind kon hij zijn vader niet missen. Bovendien begeert hij twee delen van Elia's geest. 't Is een voorrecht dat de geest van Elia blijft. De bearbeiding des H. Geestes, waardoor Elia rijp gemaakt is voor de hemel en bekwaamt voor zijne ambtelijke bediening, blijft en zal overgaan op anderen. Toen de Heere Brakel, Smytegelt, Comrie en meer andere godzalige knechten thuis gehaald heeft, is de geest van die mannen op anderen overgegaan. Tot op de dag van heden werkt God nog door dezelfde Geest. Daarom is dat volk zo gesteld op dat overjarig koren. Hun harten worden door die mannen verklaard. Laten wij toch inzonderheid de Geest van de grote en meerdere Elia, de Heere Jezus Christus begeren. Christus heeft de Heilige Geest ontvangen tot bekwaammaking van Zijne Middelaarbediening. Wat is 't erg dat wij dien dierbare Geest zo kunnen missen.

Elisa wilt in het spoor van Elia blijven en daarom begeert hij zijn geest. Hij wil werkzaam zijn zoals zijn vader werkzaam was. Dan is hij zeker werkzaam in 't belang van Gods volk en tot verheerlijking van 's Heeren Naam.

't Is een harde zaak die begeerd wordt. De begeerte van Elisa was wel goed, maar Elia was niet in staat te geven wat van hem begeerd werd. Over de geest van Elia kan niet door Elia beschikt, maar alleen door de Heere zelf. En zeker zal hij de Heere gebeden hebben, of zijn geest gegeven mocht worden aan Elisa. En wanneer de hemelvaart van Elia door hem aanschouwd zal worden, dan zal hem dat tot een teken zijn, dat twee delen van zijn geest geschonken zullen worden. Nu wordt door de profeet Elisa:

1. Elia's hemelvaart aanschouwd.
2. Elia's vaderschap geroemd.
3. Elia's heldenmoed geprezen.

1. Met een onweder is Elia ten hemel gevaren. Wat kan een zwaar onweder 't hart benauwen. Zelfs kinderen Gods kunnen 't dan nog zo bang hebben. De oorzaak van deze bange vrees ligt in ons innerlijk leven. 't Ligt niet vlak in onze harten en daarom kunnen wij de Heere niet ontmoeten. Het horen van 's Heeren stem en 't aanschouwen van Zijn grootheid kan ons hart niet verblijden. Levende in de zoete gunst en zalige gemeenschap des Heeren, beluistert men in elke donderslag des Vaders stem en ziet men in elke bliksemstraal des Vaders heerlijkheid. Dit kent de wereld niet. Hiervan is een onbekeerd mens vreemdeling.

Elia wordt met een onweder thuis gehaald. Onweder zuivert de natuur. Alles wordt opnieuw bekleed met heerlijkheid. Elia zal voor altijd gezuiverd worden van 't verderf der zonde en voor eeuwig bekleed worden met heerlijkheid. Hier moet dagelijks geklaagd over de onzuiverheid des harten en 't gemis van 's Heeren heerlijkheid.

Vanachter de donkere wolken verschijnt een vurige wagen met vurige paarden. Door heilige troongeesten worden deze paarden gemend. Had Salomo een grote stal met paarden en veel wagens, de "geestelijke Salomo" heeft meer paarden en meer wagens. Deze vurige paarden en wagens getuigen van Gods almacht en grootheid.

Dit vuur moet ons niet doen verschrikken, maar veeleer verblijden en doen denken aan de brand van eeuwige liefde. 't Hart Gods brandt van eeuwige liefde tot Zijn volk. Van dit Goddelijke vuur heeft Mozes iets ondervonden in 't braambos. Dit vuur doet ons spreken van Gods heiligheid, want 't verteert de zonde, gelijk hout verteerd wordt door het vuur. Met een gloeiende kool van 't altaar, werden de zonden van Jesaja's lippen afgebrand.

Elia wordt opgenomen en in deze heerlijke hemelkoets geplaatst. 't Is waar dat de Heere eert degenen die Hem eren. Werd Mordechaï eenmaal ere aangedaan, omdat hij zijnen koning geëerd had; oneindig veel groter is de eer welke Elia te beurt valt. Hij rijdt in de wagen en met de paarden van de Koning der koningen. Zo handelt de Heere met Zijn volk in wiens eer Hij een welgevallen heeft.

Elia weet waarheen de Heere hem met Zijn equipage brengen zal. De vurige paarden draven zonder moe te worden regelrecht naar de Hemel. Elia verdwijnt achter de wolkenhemel, gaat door de sterrenhemel naar de Hemel der hemelen. Voor de troon Gods houdt de wagen stil. Elia is thuis. Hier ontvangt hij de kroon der rechtvaardigheid en de palmtak der overwinning.

Hier op aarde reeds is 't ondervonden, dat 't zalig is in die nabijheid des Heeren te mogen delen. Dan verdwijnt de wereld uit het hart. In de hemel zal altijd de volle gemeenschap des Meren gesmaakt worden. Hier wordt 't uitverkoren en door Christus bloed gereinigd volk, met Gods beeld verzadigd. 't Was zo menigmaal tot

vertroosting, dat zij dan altijd bij de Heere zouden zijn.

Hier op aarde moet het volk dagelijks klagen over inwonend verderf. Wat kleeft onze ziel aan 't stof. Wij zijn uit de aarde aards en bedenken de dingen, die van deze wereld zijn. Die onzalige fontein des harten welt allerlei bitterheden op. In de Hemel zijn Gods kinderen dat inwonend verderf voor altijd te boven. Daar zijn ze volmaakt om de Heere volmaakt te dienen.

Hier op aarde is Gods kind 't niet altijd met de weg en met de Heere eens. Zij liggen soms met Elia in moedeloosheid neder. Wat is 't erg niet verenigd te zijn met de Heere en Zijne wegen. Dan gaan we al murmurerende voort. Vijandschap en opstand beroven 't hart van alle heil en zaligheid. In de hemel zal nooit een harde of zondige gedachte meer opkomen in het hart. Daar zal de verheerlijking van Gods Naam eeuwig bedoeld worden.

Hier op aarde leven Gods kinderen gedurig onder felle bestrijdingen van Satan. Zijn peilen zijn scherp en zijne listen niet onbekend. Liggende op de zeef van satan wordt 't werk der genade verloochend en de Allerhoogste smaadheid aangedaan. In de Hemel zijn Gods kinderen voor eeuwig buiten zijn bereik.

Hier op aarde worden Gods kinderen telkens aan handen en voeten gebonden door 't ongelooft. Ze zijn besloten en kunnen niet uitkomen. Ze kunnen van de beloften geen gebruik maken, en de Heere Jezus niet omhelzen. De dagen der duisternis zijn veel. Klagen moeten zij, wanneer niets van Gods heerlijkheid wordt aanschouwd en niets van Hem wordt genoten. Dagen achtereen liggen zij te worstelen in de poel moedeloosheid en de vraag rijst. "Zal ik er ooit weer uitkomen."

In de hemel zal Gods kind eeuwig de volle heerlijkheid Gods aanschouwen. Daar zult ge door 't ongelooft niet meer van uw blijdschap beroofd worden.

Hier op aarde gaan Gods kinderen gedurig gebogen onder diepe druk- en kruiswegen. Zij moeten door vele verdrukkingen ingaan. 't Valt voor vlees en bloed niet mee. Wel mogen zij die wegen soms goedkeuren, maar smartelijk blijven zij. In de hemel zijn ze alle rouw en druk voor eeuwig te boven. De Heere zal alle tranen van hunne ogen afwissen en eeuwige blijdschap zal op hun hoofden zijn.

Hier op aarde kunnen Gods kinderen niet leven zoals zij begeren te leven. Dit kunnen de onbekeerden ook niet, vanwege de inbindende kracht van Gods algemene genade. In de hel zullen de onbekeerden zich uitleven in hunne volle ontaardheid. De oprechten willen de Heere volmaakt dienen en verheerlijken, wat zij in de hemel eeuwig zullen doen.

't Is een wonder, een onuitsprekelijk wonder, dat een zondig Adamskind, want dat was ook Elia, ten hemel vaart. Door de verbreking van 't verbond der werken, zijn de hemelpoorten onzerzijds voor eeuwig gesloten. 't Zalig worden wordt voor een verloren zondaar een totale onmogelijkheid. Christus heeft de hemelpoorten geopend en nu gaan verloren Adamskinderen met behoud van Gods deugden voor eeuwig naar de hemel. Dit moet bevindelijk geleerd en gepredikt worden.

Nu Elia ten hemel vaart kunnen ook wij zalig worden; want hij was een mens van gelijke beweging als wij.

Medereizigers naar de eeuwigheid ziet u 't wel, dat de hemelpoorten openstaan. Hier gaat een zondaar naar de hemel.

't Is niet alleen dit, dat de hemelpoorten nog open staan, maar de Heere nodigt en roept ons nog door die geopende poorten in te gaan. "De opperste Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen. Zij heeft Haar slachtvee geslacht, zij heeft Haar wijn gemengd; ook heeft zij hare tafel toegericht. Zij heeft hare dienstmaagden uitgezonden; Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad: Wie is

slecht? hij kere zich herwaarts! tot de verstandeloze zegt Zij: Kom, eet van Mijn brood, en drink van de wijn, die Ik gemengd heb! Verlaat de slechtigheden en treed in de weg des verstands.

Is deze nodiging niet ruim en liefderijk? Wat verhindert u om zalig te worden? Waarom gaat u, met Gods volk door die geopende poorten, op 's Heeren uitnodiging, niet in? Hebt u dan niet de overtuiging, dat er geen gelukkiger volk is, dan 't volk van God, dat ingaat in de eeuwige heerlijkheid.

Wij willen 't voor u met ja beantwoorden; want wij weten dat ge die overtuiging hebt. Waar schort 't dan aan?

Ach zegt ge in uw binnenste: "Ik ben niet wedergeboren en zonder wedergeboorte kan ik toch in het koninkrijk der hemelen niet ingaan.

't waar, God moet er aan te pas komen. Wederbarende genade moet verheerlijkt worden. Zou 't niet goed en betamelijk zijn van de Heere wederbarende genade te begeren. Een onbekeerd mens mag gerust zijne knieën buigen en die genade tot vernieuwing van 't hart van de Heere afbidden. Hij wil er van de huize Jakobs om gevraagd zijn.

't Is niet voor de eerste maal dat Elia ten hemel vaart. Elke Godsontmoeting is een hemelvaart. Met arendsvleugelen, door het geloof mogen zij weleens opvaren in de hoogte. 't Is een komen boven 't stof, een delen in de zoete gunst en zalige gemeenschap des Heeren. Het volk komt in geen onbekende hemel. Hier reeds leren zij door het geloof wandelen in de hemel, waar Jezus Christus is aan des Vaders rechterhand.

Afhankelijk zijn en blijven de gelovigen van de wind des Geestes. 't Is onmogelijk dat we boven 't stof kunnen komen, als de Heere zich verborgen houdt. Voorgaande genietingen kunnen ons niet brengen in de gemeenschap des Heeren. De Heere moet er bij vernieuwing aan te pas komen.

Elisa zag 't dat Elia ter hemel voer. Een voorrecht hiervan getuige te mogen zijn. Dit heeft in 't hart van Elisa een gezegende uitwerking gehad, en 't zal hem zeker menigmaal tot bemoediging geweest zijn in zijne ambtelijke bediening. 't Heeft plaats dat beangste zielen aan 't einde van hun leven tot volle ruimte komen en blijmoedig in mogen gaan. Dit is gewis tot bemoediging dergenen die zuchten in de banden des doods. Zij scheppen uit hunne behoudenis moed.

Er zijn mensen die Gods kinderen met ruimte zagen sterven en die toch voort blijven wandelen op de weg der zonde. Wat zal dat tegen hen getuigen in de dag der dagen. 't Is vreselijk 't heil en de zaligheid van Gods kinderen van nabij te kennen en niet op onze knieën te vallen, of 't God behagen mocht ons daarvan enige ervaring te geven in ons hart. Het geluk van Gods kinderen kon gebruikt worden, om ons bekend te maken met ons ongeluk. Zij naar de hemel en wij straks naar de hel. Wat zal dat onderscheid groot zijn. De arme Lazarus in de hemel en de rijke man in de rampzaligheid.

Elisa heeft de geest van Elia ontvangen. Dezelfde Geest waardoor God Zijn volk leidt, leert en bekeert, hebben wij nodig tot voorbereiding voor de eeuwigheid. Wat Elia heeft leren kennen tot zaligheid, hebben ook wij nodig.

Als Elisa Elia's hemelvaart aanschouwt, wordt

2. Elia's vaderschap geroemd.

Mijn Vader, Mijn Vader, roept hij uit 't Was niet zijn vader naar 't vlees, maar in de genade. Wat tedere benaming. Gods kinderen staan niet los naast elkaar. Ze zijn door een geestelijken familieband aan elkaar verbonden. Er zijn geestelijke vaders en geestelijke moeders in Israël en ook geestelijke kinderen. Door de onderhouding van

de gemeenschap der heiligen wordt deze geestelijke familieband versterkt.

Nu Elia ten hemel vaart is Elisa bedroefd en scheurt daarom zijn kleed, want zijn geestelijke vader is van hem weggenomen.

t Ligt nu op onze weg op dat geestelijke vaderschap, wat dieper in te gaan. Elia verheft zichzelf niet op deze hoogte, het is Elisa die hem zijn vader noemt, omdat hij voor hem een vader is geweest. Als vader gaf Elia een voorbeeld van navolging. Het oog van de zoon is gevestigd op de vader en dat van de dochter op de moeder. Een voorrecht voor de kinderen, als vader en moeder in waarheid vaderlijk en moederlijk staan tegenover hun kinderen. Wij zijn met onze kinderen op reis naar een allesbeslissende eeuwigheid en zullen straks met ons zaad voor Gods rechterstoel gesteld worden.

In dit vaderschap ligt een afspiegeling van de Vader van onzen Heere Jezus Christus. Van eeuwigheid tot eeuwigheid deelt de Vader 't volle Goddelijke Wezen mede aan de Zoon. Elia heeft wat hij van de Heere geleerd en ontvangen heeft, niet voor zichzelf behouden. Elia was een uitdelend en dienend mens.

Een vader leeft in, met en voor zijn kinderen. Elia leefde niet voor zichzelf maar voor 't volk des Heeren. Hij bedoelde in alles 't heil en de zaligheid van dat volk. Hij droeg het op zijn hart. Als vader was hij werkzaam om zijn kinderen op te voeden voor de hemel.

Dit geestelijk vaderschap bestaat niet in een vertellen van onze bekering. Al kon men vertellen wanneer en op welke wijze 't geestelijke huwelijk is voltrokken, daarom zijn we nog geen vaders. Mensen die zo opgaan in hun bekering staan gewoonlijk te hoog om in dienende liefde werkzaam te zijn. We kunnen weleens te groot zijn om met kinderen om te gaan.

De opvoeding van 't geestelijke kind lag Elia na aan 't hart. 't Is dan ook gans niet om 't even welke opvoeding een kind krijgt. De lichtzinnigheid en ongebondenheid van onze eeuw spruit voort uit de opvoeding van 't kind. Als een vader niet geregeld opgaat in de weg der gehoorzaamheid, dan trekt hij ook zijn kind af. In het vaderschap ligt een grote verantwoordelijkheid opgesloten en dat ook in 't geestelijke. Degenen die in Sion bekend zijn, merken wel welke kinderen een ongezonde opvoeding kregen. Er wordt soms een verkeerde geest gekweekt. Menigmaal heeft Paulus moeten getuigen tegen een verkeerde opvoeding, waardoor het volk afgetrokken werd van de Heere Jezus.

Elia hield als vader op twee zaken, onderdanigheid en gehoorzaamheid, zijn aandacht gevestigd. Telkens heeft hij gewezen op de noodzakelijkheid en profijtelijkheid van 't bukken onder de hoge God. In 't bukken onder de hoge God, in onderdanigheid des harten ligt 's mensen behoud. Als wij blijven weigeren te bukken en niet in onderdanigheid des harten de Heere leren aankleven, zal de eeuwige rampzaligheid zeker ons deel zijn. Elia heeft zelf onder God leren bukken en eigen wil en zin keren verachten. Hij weet dat 't Gode verheerlijkend en voor de ziel profijtelijk is. Had Eli zijn kinderen maar leren bukken, 't zou geweest zijn tot hun behoud. Elia heeft als vader 't volk er op gewezen.

Gehoorzaamheid, kinderlijke gehoorzaamheid is de tweede zaak waarop Elia als vader wees. Het volk moest afgodendienst verlaten en eigenwillige godsdienst verachten. Op de weg van gehoorzaamheid wordt de Heere ontmoet en Zijn heil verkregen.

Als vader ging Elia 't volk voor op de weg der gehoorzaamheid. Elisa begeert 't voorbeeld van zijn vader te volgen en de Heere te gehoorzamen. Saul heeft de Heere niet leren gehoorzamen en daarom is hij verworpen.

Onderdanigheid en gehoorzaamheid zien we duidelijk uitblinken in Christus. In Lukas 2 lezen we, dat Hij Jozef en Maria onderdanig was en met hen ging naar Nazareth.

Alle onderdanigheid en gehoorzaamheid des harten is door Hem verworven en wordt door Zijn Geest gewerkt. Christus heeft in de hof Gethsémané blijk gegeven van onderdanigheid: Hij boog onder de wil van Zijn Vader. In Joh. 17: 4 lezen we: *Ik heb U verheerlijkt op de aarde. Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen.*

Onderdanigheid en gehoorzaamheid heeft de Heere Jezus niet alleen betracht, maar ook Zijn discipelen geleerd. Hij heeft ze leren bukken onder de wil van Zijn Vader en leren wandelen in de weg der gehoorzaamheid.

Het vaderschap is dus een weldaad, die Christus heeft verworven. Nooit had de mens uit de klauwen van de duivel verlost kunnen worden, zo Christus door onderdanigheid en gehoorzaamheid deze weldaad niet verworven had. Van onderdanigheid en gehoorzaamheid heeft de verloren zoon in de eerste plaats blijk gegeven toen hij wederkeerde tot zijn vader. Elia heeft zelf de kracht en zoetigheid hiervan leren kennen en daarom aan anderen gepredikt.

Met een vaderlijke toegenegenheid heeft Elia zijn volk gediend. Hij kon ook getuigen: *Broeders! de toegenegenheid mijns harten en het gebed, dat ik tot God voor Israël doe, is tot hun zaligheid.* Rom. 10 1. Deze toegenegenheid deed hem onvermoeid werkzaam zijn. Als de Heere een mens werk geeft in Zijn dienst, dan geeft Hij er ook een hart voor. Hierom kon hij veel en heel veel verdragen. Deze toegenegenheid ging gepaard met zelfverloochening. Elia had niet zijn naam en eer, maar 't belang van Israël op 't oog en de ere des Heeren. Vaderlijk heeft Elia 't volk onderwezen. 't Zou onverantwoordelijk geweest zijn, zo hij 't volk in diepe onkunde had laten voortgaan. In de reine hemelleer heeft hij 't volk onderwezen. Een leer, die naar de godzaligheid is. Wat laat de Heere toch arbeiden aan 't heil van onze onsterfelijke zielen.. 't Is een zegen, wanneer de Heere geestelijke vaders geeft en het mag beweend worden, wanneer Hij ze wegneemt.

Vaderlijk heeft Elia 't volk vermaand. Overheden en onderdanen zijn door hem getrouw behandeld. 't Is een vanzelfheid, zo men mag weten wat er in God is te genieten en hoe vreselijk 't is verstoten te zullen worden in de eeuwige duisternis, dat men zijn medereizigers vermaand. Er is droefheid in 't hart, door 't niet luisteren naar die vermaningen en blijdschap, als men er door geleid wordt ter bekering.

Nee, de Heere wil niet, dat Zijn knechten en ambtsdragers heersende werkzaam zijn, maar vaderlijk. Dit kan, zo men er iets van mag ondervinden, wat de Vader van alle barmhartigheid is voor Zijn volk. Zijn Vaderlijke toegenegenheid is groot. De Heere laat 't gedurig ondervinden, dat Hij Zijn volk genegen is. Hij heeft ze lief met 'n eeuwige liefde en daarom is de Heere Zijn volk genegen. Hieruit wordt een innige toegenegenheid geboren tot al Gods lieve kinderen en zelfs tot de onbekeerde mens. En zijn Zijne onderwijzingen niet Vaderlijk? Nooit wordt Hij 't moede Zijn volk te onderwijzen. En naar die mate de Vader van alle barmhartigheid Zichzelf verklaart in 't kort, wordt hieruit een kinderlijk leven tegenover de Heere en een Vaderlijk leven tegenover Zijn volk geboren.

Er is geen kind zonder vader en geen vader zonder kind. Elisa had in Elia een vader. 't Was hem tot droefheid, dat zijn vader werd weggenomen. Elia is wel in de hemel, maar zijn gemis wordt hier op aarde beweend.

Wat dit voor Elisa geweest is, kan een kind des Heeren beseffen. Hoe bedroefd was u, toen de Heere uw geestelijke vader of moeder thuis haalde, die Hij bijzonder had willen gebruiken tot zegen voor uw geestelijk leven. Hoe werden die gebeden, onderwijzingen en vertroosting gemist. Niemand zal 't Elisa ten kwade duiden, dat hij bedroefd is over 't heengaan van Elia. Die samenleving was toch ook zo innig.

De opvoeding van Gods kind is van grote betekenis. Velen zijn in de eerste beginselen blijven staan, daar zij verkeerd werden opgevoed. Zij werden niet aangespoord tot het vastmaken van roeping en verkiezing. Een verkeerde opvoeding kan 't kind beroven van de geestelijke gezondheid. Wij mogen wel medelijden hebben, met degenen die op de dag van heden in Sion geboren worden, daar er zo weinig vaders zijn om ze op te voeden. De verantwoordelijkheid hiervan blijft toch liggen voor de kerk.

3. In deze tekstwoorden wordt Elia's vaderschap geroemd en **wordt Elia's heldenmoed geprezen.**

Mijn vader, mijn vader! wagen Israëls en zijne ruiters. Elisa doet ons denken aan een strijdswagen met ruiters, waardoor de vijand aangevallen en verslagen wordt. Elia was een held, wiens hart met edelen heldenmoed vervuld geweest was in de strijd.

Als vanzelf rijst de vraag, vanwaar die heldenmoed?

Met dien geestelijke heldenmoed wordt de mens niet geboren. Strijden voor de Naam en zaak des Heeren is geen vrucht van eigen akker. De Heere heeft hulp besteld bij een Held. Deze Held is de Heere Jezus Christus. Op deze Held heeft de kerk in Psalm 45 het oog gevestigd, als zij bidt: *Gord uw zwaard aan de heup, o, Held!* 't Is door dezen Held dat een zuchtend volk verlost wordt uit de heerschappij der zonde, des satans en des ongeloofs. De Heere trekt uit als een Held en staat aan de zijde van 't verdrukte volk in welks hart geen kracht is, tegen die grote menigte waardoor het benauwd wordt.

Deze Held is in de woestijn gedreven om veertig dagen te worstelen met de satan. Deze Held heeft satans kop vermorzeld, de macht des doods verbroken, en de heerschappij der zonde neergeworpen.

Deze Held leefde in 't hart van Elia en daarom was zijn hart vervuld met heldenmoed. Van Hem was Elia een type.

Deze held leefde in afhankelijkheid en is gesterkt door de Heere als hij moedeloos was. Elia vertrouwde niet op zijn kracht 't Is niet mogelijk op de duivel, zonde en ongelooft overwinningen te behalen in eigen kracht. Wij zijn niet in staat een zondige gedachte uit ons hart te verdrijven. Petrus beseftte zijn afhankelijkheid niet en daarom heeft de vijand in de zaal van Kájas een grote overwinning op hem behaald. Laten we toch de Heere bidden, steeds meer met onze afhankelijkheid bekend gemaakt te mogen worden.

Deze held leefde en streed in 't geloof. Door 't geloof klemde hij zich vast aan de Almachtige. Op de Karmel stond hij tegenover een grote menigte vijanden en was niet bevreesd, daar hij door 't geloof op de Heere vertrouwde. Met de Heere is hij nooit beschaamd uitgekomen.

Die geloven zijn alle dingen mogelijk. *Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft.* Fil. 4: 13. De naam van dezen held betekent: *Sterkte van Jehovah.* In de Almachtige, Getrouw en Onveranderlijke ligt zijn sterkte. De Verbonds-Jehovah staat aan zijn zijde. Uit het verbond put deze held moed en kracht.

Een held weet waar de strijd om gaat. Wanneer een krijgsman niet weet welke zaken in de strijd op 't spel staan, dan kan hij niet dapper strijden. Zijn stuwkracht ligt in de kracht der zaken waarom 't gaat in de strijd.

Elia was een held en heeft dapper gestreden, daar hij wist waarom 't ging in de strijd. 't Ging om de ere Gods en de zaligheid van de zondaar. Voor de ere Gods had hij zijn leven over en in 't bedoelen van Gods eer ligt de zaligheid van de zondaar. 't Liefhebben van de ere Gods is de natuur van 't nieuw leven. 't Is de wens om elk levend gemaakt mens tot ere van de Heere te mogen leven.

't Hart dat met dezen edele heldenmoed vervuld is, strijd tegen de zonde. Zij kennen

de zonde in hare ontaardheid. Elke zonde heeft een totale vernietiging van de Heere ten doel. De zonde deed de mens niet alleen breken met God, maar stelde hem in oorlog met zijn Schepper. Door de liefde Gods in 't hart uitgestort krijgt men een innerlijke haat tegen de zonde. 't Is een heilige vanzelfheid met de zonde te breken. Zonder zonden, heilig voor de Heere te mogen leven is de keus van 't hart.

Er is heldenmoed voor nodig om tegen de zonden te blijven strijden. Van alle kanten worden de oprechten door 't geweld der zonde aangevallen. 't Gaat veel gemakkelijker toegankelijk tegenover de zonde te gaan staan. U zult dat inwonend verderf toch nooit te boven komen. Dit is een heulen met de vijand. Dit is een bewijs dat edele heldenmoed gemist wordt in het hart. Paulus spreekt van een strijden tot den bloede toe. "Gij hebt nog tot den bloede toe niet tegen gestaan, strijdende tegen de zonde." Hebr. 12: 4. Dit sprak hij daar Zijn hart vervuld was met heldenmoed. Een held geeft zich niet over aan de vijand, maar strijd tot de bloede toe.

't Is een ernstige levensvraag of wij vijanden zijn van de zonde en of wij dagelijks daartegen strijden. Het leven uit God geboren kan nooit vereniging bekomen met de zonde. Al liggen zij in de geestelijke strijd onder, dan nog strijden zij tegen de zonde. Elia heeft tot op de laatste dag van zijn leven gestreden tegen de zonde.

Alle geestelijke helden strijden gelijk Elia tegen 't ongeloof. Het ongeloof won in zijne dagen veld en 't scheen alsof 't geloof door ongeloof en bijgeloof zou verdrongen worden. Het ongeloof wortelt in de bodem van vijandschap, gelijk het geloof wortelt in de bodem der liefde. Het ongeloof verdenkt de Heere en versmaadt Zijn beloften. Deze vijand denkt en spreekt altijd kwaad van de Heere.

Dat de Heere God is, waardig gediend en gevreesd te worden, en een Waarmaker van Zijn woord heeft Elia op de berg Karmel verdedigd tegenover 't ongeloof. Hij stelde tegenover 't ongeloof 't Woord des Heeren. Laten we reus ongeloof toch nooit aanvallen met onschriftuurlijke wapenen. Tegen het ongeloof zal de strijd voort blijven duren tot de laatste dag van uw leven. Deze vijand verspreidt duisternis en werkt vijandschap en moedeloosheid. Allerlei ongerechtigheden en wereldse gelijkvormigheden volgen hem op de voet. Menigmaal heeft het ongeloof u doen zwijgen van 't goede en afgehouden van des Heeren tafel. Het ongeloof berooft Gods kind van de gemeenschap des Heeren en die der heiligen. Door niet een gelovig gebruik te maken van de beloften Gods, kwam Pelgrim in de poel moedeloosheid. Laten we met een biddend hart steeds dieper zoeken af te dalen in 't lieve Woord van God om door het Woord kracht te bekomen in de strijd tegen 't ongeloof. Laat ons hart steeds meer gesteld worden op de zoete inspraak van des Heeren mond. In de kracht van dat Woord kunnen Gods strijdende kinderen 't alleen staande houden tegen het ongeloof. Denk over deze vijand niet te lichtvaardig. Hij houdt vele levendgemaakte zielen in de gevangenis en dat soms jaren achtereen.

Elia heeft met heldenmoed de strijd gevoerd tegen de wereld. Afkerig was hij van wereldzin. Met kracht heeft hij tegen Achabs wereldzin getuigd. Demas kreeg de wereld lief en heeft de Waarheid verlaten. De wereld met hare vleselijke begeerlijkheden en ijdele vertoning laat geen tijd over en geen plaats open voor de Heere. Van alle kanten grijpt de wereld ons aan om ons van de dingen der eeuwigheid af te trekken. Door te zoeken en te beminnen de dingen der eeuwigheid verdwijnt de wereld in 't niet. Tegen wereldgelijkvormigheid heeft Paulus ook gestreden; want hij zegt in Rom. 12: 2. "En wordt deze wereld niet gelijkvormig; maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehagende en volmaakte wil van God zij." Door een innig leven met de Heere worden overwinningen behaald op de wereld. 't Zijn zalige tijden zo we de wereld

onder de voet en de Heere in 't hart mogen hebben.

Met heldenmoed strijdt de kerk tegen de vorst der duisternis. Zijn listen zijn hen niet onbekend. Er is moed voor nodig om alle gehoorzaamheid op te zeggen aan satan. 't Gaat deze mensen gelijk Israël in Egypte en worden steeds meer door hem verdrukt en steeds feller door hem bestreden. Het oprechte volk weigert voor hem te bukken, al wordt de gevangenis geopend en de brandstapel ontstoken.

Gelijk een koning zorgt voor zijn helden, heeft de Koning der koningen gezorgd voor Elia. Uit 's Heeren hand ontvangt hij water en brood. De raven werden er voor gebruikt om hem te spijzigen. Wonderlijk heeft de Heere in, dagen van schaarste voor olie en meel gezorgd.

Een koning huldigt zijn helden en zou Elia dan niet gehuldigd worden door de Koning der koningen? De Heere heeft de held geplaatst aan Zijn rechterhand.

En Elisa zag hem niet meer. Hij zag hem niet meer op aarde. In de hemel hebben zij elkander weer ontmoet in de volmaaktheid. Gods kinderen zien elkander nooit voor 't laatst.

TOEPASSING.

Kan Elia's leven, Elia's hemelvaart en heerlijkheid ons hart niet bekoren? Is de bede niet in ons gemoed: *Och Heere, leer mij leven gelijk Elia geleefd heeft tot verheerlijking van Uw Naam.* O, is 't soms uw voornemen geworden, door de overdenking van deze waarheid, uw leven wat te gaan beteren. U weet zeker niet dat wij onverbeterlijke zondaren zijn. Ons hart moet vernieuwd worden. Wij moeten van dood levend gemaakt en dat is een Godsdaad.

Elia was een vader in de genade en om een vader te worden, moeten we eerst een kind worden. Door de verheerlijking van wederbarende genade wordt men een kind. En daar de Heere die genade verheerlijkt heeft in Elia, zou Hij ze ook nog kunnen verheerlijken in ons hart. Er mag om gevraagd en laten we er toch gedurig om vragen. Onze levensdraad kan zo spoedig afgesneden worden. zo zeker als Elia door de verheerlijking van wederbarende genade naar de hemel gegaan is, gaan wij, als wij onbekeerd sterven, naar de eeuwige rampzaligheid. Er zijn maar twee wegen.

Hierom moet de vraag gesteld, waarheen is de reis. 't Kan zijn dat we wel enige hoop hebben, dat we op reis zijn naar de eeuwige heerlijkheid, maar zou 't niet goed zijn zoo, we 't eens ernstig onderzochten of we wel goed reizen. Vreselijk zal 't zijn menen in te gaan en niet te kunnen.

Wij weten van iemand die zeker dacht, dat hij op reis was naar huis en kwam in een vreemd land terecht. Hij reisde verkeerd. Vreselijk, zo wij denken op reis te zijn naar 't hemels Jeruzalem en onze levenstrein zal straks stil houden voor de poorten van de eeuwige rampzaligheid. Dan kunnen we niet meer terug. Zo de boom valt, blijft hij eeuwig liggen.

Nu moet u niet alles veroordelen en wegwerpen; want dat werkt niet profijtelijk. Breng 't voor 't aangezicht des Heeren of 't Hem behagen mocht klaarheid te geven in uw hart. De Heere alleen kan onze harten doorgronden en zo wij wandelen op een schadelijken weg kan Hij ons leiden op de eeuwige weg.

Mijn onbekende medereiziger naar de eeuwigheid, we gevoelen ons gedrongen u te wijzen op de ruimte die er is om zalig te worden. De hemelpoort staat nog open en de Heere roept u. O, wij zullen onbekeerd stervende, niets tot onze verontschuldiging kunnen inbrengen. De Heere heeft 't ons duidelijk voorgesteld, dat Hij zondaren zalig maakt. Laten we de Heere aanroepen of 't Hem behagen mocht ons te leiden op die weg die is uitlopende in de eeuwige heerlijkheid. U kunt er niets mee verspelen; want alles is verloren door de zonde.

Bedrukten, die met een heilige hoogachting op Elia neerziet, we horen u zeggen "Ik ben geen Elia."

Dit zegt ge niet alleen, maar elk kind des Heeren. Wie zal de moed hebben om zich naar deze Godsman te plaatsen. Maar durft u zeggen, dat u niets van dat leven kent? U kent iets van 't hemelleven. U hebt weleens mogen blikken in de eeuwige heerlijkheid. Als u hoort spreken over die zoete en zalige gemeenschap des Heeren, dan verstaat u die wensen. Dan zegt u in uw hart, dat de heerlijkheid, dierbaarheid en volheid daarvan niet in woorden is uit te drukken. Mocht de Heere ons steeds bedelen met dien heldenmoed. Wij ontzien nog zo menigmaal de strijd en zoeken de vijand te ontlopen. De Heere mocht Zichzelf nader verklaren in onze harten en dat zou ons zeker vervullen met heldenmoed.

Wij weten 't bij ervaring dat Gods kinderen 't soms zo bang kunnen hebben in de strijd. Laat uw oog gevestigd zijn op de grote Overwinnaar. Alleen door Hem kunt u overwinningen behalen.

Groot zou 't voorrecht zijn, zo de Heere vele kinderen deed opwassen tot vaders in de genade. 't Gemis van dat vaderlijke is toch zo erg. Waar dat gemist wordt, dragen de gesprekken geen opvoedend karakter. Men wordt opgebouwd in zijn gestalten en werkzaamheden. Dit snijdt alle gezonde werkzaamheden af en leidt tot verachtering in de genade. Door wasdom in de genade en kennis van onzen Heere Jezus Christus wordt men een vader in de genade.

't Was Elia niet te doen om de gunst van mensen, maar om 't heil van mensen. Hij beoogde hun geestelijk belang, en daarom werd hij een vader genoemd. Als vader kon hij veel verdragen.

Nu nog een enkel woord voor 't meer geoefende volk. Denk er om dat 't oog van 't bedrukte volk op u gevestigd is. Ongezonde zorgen in uw geestelijk en natuurlijk leven, hebben in hun harten een schadelijke uitwerking. Laat het u niet te doen zijn om de eer van 't vaderschap. Saul wilde wel als een vader geëerd worden, maar miste een oprecht vaderhart voor zijn volk. Laat er toch nooit geen geneigdheid zijn in uw hart om te heersen over 't erfdeel Gods. Hiervoor heeft de Heere Zijn volk te lief. Hij wil dat Zijn lieve kinderen vaderlijk onderwezen, vermaand en vertroost worden.

Wat ontdekken we in Elia een groot verschil met Eli. Eli was wel een vader in Israël, maar gedroeg zich niet vaderlijk. Hij behartigde de geestelijke belangen van Israël niet zoals 't behoorde en wat was zijn einde droevig. Laat niet Eli, maar Elia ons tot een voorbeeld zijn.

U is op reis naar de eeuwige heerlijkheid volk. Laat dit u zijn tot bemoediging. Het lijden van deze tegenwoordige tijd is niet te waarden tegen de heerlijkheid die u zal geschonken worden. De tijd is voorts kort. Laat de kortstondigheid van 't leven uw hart des te meer aansporen om de dingen der eeuwigheid te zoeken. En wees gelijk als een Abraham een zegen. Hij was een zegen voor zijn huis en voor Loth.

Elia is tot een zegen geweest voor anderen. Dit is vrucht van Gods genade. 't Ligt wel in ons, elkander tot een oordeel, maar niet om elkander tot een zegen te zijn. Dit leven vloeit voort uit Hem die alle zegeningen, heeft verworven. 't Was Elia's leven niet anderen te verdrukken en te benauwen, maar ze te dienen en tot zegen te mogen zijn. Hij werd door zijn geestelijke kinderen bemind als een Vader en geëerd om zijn heldenmoed.

Elisa is bedroefd en scheurt zijn kleet. Hierin wordt Elisa verstaan door het volk tot op deze dag. In die dagen van droefheid is 't bijzonder tot troost, dat de Vader van alle barmhartigheid blijft. Een voorrecht als 't hart op Zijn vaderlijke gunst en

gemeenschap gesteld mag zijn. Hieruit wordt een kinderlijk leven geboren. Hem kinderlijk te vrezen, kinderlijk te gehoorzamen en kinderlijk te beminnen is tot zaligheid van 't hart en tot verheerlijking van Zijn Naam, De Vader heeft Zijn kinderen lief met een eeuwige liefde. Hij wandelt Zijn kinderen dagelijks na met Zijne Vaderlijke zorg. Hij bewaart ze voor bekende en onbekende gevaren. Vaderlijk zijn Zijne kastijdingen en hun lijden komt Hij vaderlijk te verzachten.

Al worden natuurlijke en geestelijke vaders van ons weggenomen, wat droefheid veroorzaakt, maar deze Vader blijft. Of Gods kind zou zich uit die Vaderlijke gunst en gemeenschap moeten uitzondigen.

En wat nog erger is, dat men 't gemis van des Vaders gunst en gemeenschap zo gewoon kan raken. Hierom zijn onze harten dan zo dor en onvruchtbaar. O, dat het derven van die Vaderlijke gunst en gemeenschap onze harten eens werd tot droefheid. 't Is toch zo erg dat leven te moeten missen. Dan kunnen we ons nog wel op de been houden, door te tiertellen hoe we kind geworden zijn, maar we kunnen niet spreken uit dat kinderlijke en praktikale leven; want we leven niet als kind.

Zeker heeft de Heere 't met Zichzelf wel gemaakt in Elisa's gemis en droefheid; want hij heeft moed en kracht ontvangen om te gaan arbeiden onder Israëel. Wat een voorrecht, dat de Heere het in alle wegen en omstandigheden met Zichzelf wel kan snaken. Dit mist een onbekeerd mens.

Toen Elia ten hemel voer, werd een held weggenomen uit de strijdende kerk. Daar dit getal in die dagen ook al bijzonder klein was, werd dit beweend.

Deze droefheid is niet onnatuurlijk als de Heere een grote in Israëel komt weg te nemen. 't Is goed elkander te waarderen. Maar neemt de Heere een van Zijn kinderen en knechten weg, wiens hart vervuld was met heldenmoed, dan is dit tot vertroosting, dat de grote Held Jezus Christus blijft. In Hem zijn alle zuchters meer dan overwinnaars. Hij zal zorgen dat de poorten der hel Zijn gemeente nooit zullen overweldigen.

Dit is tot vertroosting, wanneer wij met Elisa klagen: *Mijn vader, mijn vader! wagen Israëls en zijne ruiters!* AMEN.

4. 1. Bart van NEERBOS, (1870-1956)

Bart van Neerbos werd op 4 januari 1870 in Dodewaard geboren. Zijn ouders waren Jan Hendrik van Neerbos en Willemijntje Slothouber. Reeds op jeugdige leeftijd voelde Van Neerbos een sterke begeerte tot het predikambt. Een begeerte, zo dacht hij, die spoedig in vervulling zou gaan. Immers, toen hij zeventien jaar oud was, werd hij in de gelegenheid gesteld in Zetten de opleiding voor het predikambt te gaan volgen.

Evenwel is hij pas op 42-jarige leeftijd predikant geworden. In Zetten, waar hij ongetwijfeld Cornelis Pieneman, die daar eveneens studeerde, zal hebben ontmoet, is hij slechts een half jaar gebleven. 'Oorzaak van zijn terugkeer was, dat de Heere hem in dien tijd krachtadig kwam te ontdekken aan zijn diep ellendigen staat voor de eeuwigheid, zodat hem alle lust tot wetenschappelijke studie verging. Uit deze zielenood kwam aanvankelijk verlossing met vele andere afwisselende toestanden, door een bijzondere inleiding in het gescheurde voorhangsel, waar hij mocht aanschouwen de Volheid die in Christus Jezus is. De werkzaamheden kwamen hierna terug in betrekking tot het prediken van het evangelie. Maar nu keerde de toestand om. Uit kennisneming van zijn diepe onkunde was het voor hem onmogelijk, dat zo iets zou kunnen gebeuren, zodat op zekeren tijd bij hem het plan rijpte, om naar Amerika te vluchten. De voorbereidselen daartoe werden gemaakt, maar het volvoeren van dit plan werd verijdeld.'

Inmiddels was hij lid geworden van de Kruisgemeente te Opheusden. Na enige tijd werd hij tot ouderling gekozen. Als afgevaardigde was hij aanwezig op de vergadering die in 1907 werd gehouden en waarin Kruisgezinden en Ledeboerianen besloten zich te verenigen.

De gemeente te Opheusden was in 1905 vacant geworden, omdat ds. H. Roelofsen een beroep van de Ledeboeriaanse gemeente te Goes had aangenomen. Na verloop van tijd 'werd een mede-ouderling bijzonder de nood der vacante kerk op het hart gebonden en wees de Heere hem kennelijk op br. (Van) Neerbos, zodat op een oudejaarsavond, geheel onverwachts, staande in de kerkeraadskamer hem werd verzocht een woordje tot de gemeente te spreken.' Van Neerbos voldeed aan dit verzoek. Nadien ging hij regelmatig voor.

Dit optreden werd in 1910 door de Synode van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland gesanctioneerd.

In 1912 werd hij beroepbaar verklaard. Op 24 november van dat jaar verbond hij zich als predikant aan de gemeente Rijssen - Esch. Daarna stond ds. Van Neerbos in Meliskerke (januari 1916), Bruinisse (juli 1918), Terneuzen (juli 1921), Vlaardingens (september 1932) en Rilland Bath (oktober 1937).

In 1945, ds. Van Neerbos was toen 75 jaar oud, werd hem eervol emeritaat verleend, waarna hij zich in Katwijk vestigde. Op 13 januari 1946 overleed zijn echtgenote, Cornelia Geertruida van de Berg, geboren in Ede op 17 juni 1868. Op 3 augustus 1894 was hij in Gendt met haar in het huwelijk getreden.

In september 1948 vestigde ds. Van Neerbos zich weer in Vlaardingen, waar hij op 22 juni 1956 overleed.

Het leven en de arbeid van ds. Van Neerbos zou getypeerd kunnen

156 worden met de tekst die hij koos toen hij van Meliskerke afscheid nam: 1 Thessalonicenzen 2:7 en 8. 'Maar wij zijn vriendelijk geweest in het midden van u...' En ook met de tekst waarmee hij intrede deed in Rilland Bath. '...niet gekomen met uitnemendheid van woorden...', '...niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd' (1 Kor. 2:1 en 2).

Ds. Van Neerbos werd in Katwijk aan de Rijn ter aarde besteld.

A. Bel

Geschriften

Een vertroostende blik in de toekomst. 4-tal Advents-predicaties, Wemeldinge, 1946.

Zijn biografie verscheen onder de titel: *Heraut van de hemelse Koning*. Door L. Vogelaar

4.2. Predicatie over Maleáchi 4: 2

door Ds B. van Neerbos

Psalm 98: 4

Lezen: Maleáchi 4

Psalm 84: 6

Psalm 103: 2 en 3

Psalm 118: 13

Gezegend zij de grote Koning,

Die tot ons komt in 's HEEREN Naam.

Zo zingen wij in Psalm 118:13 en mochten wij daar ook van hart mee instemmen. In drie opzichten mogen wij op de komst van Jezus, die grote Koning letten:

Ten eerste: met een blik op Zijn komst in het vlees, waarnaar de gelovigen van de oude dag verlangend uitzagen, en die in de volheid des tijds tot vervulling is gekomen.

Ten tweede: naar de komst van Jezus in de geest. Hoe verlangend kan ook daarnaar door een gelovige worden uitgezien, om met hun ziel in Zijn gemeenschap te mogen verkeren. Hoe lieflijk is Zijn tegenwoordigheid, terwijl Hij daarbij alles meebrengt wat tot het leven en de gelukzaligheid nodig is. Dan kunnen zij met Petrus uitroepen, toen hij met Jezus op de berg der verheerlijking was: 'Heere, het is goed, dat wij hier zijn.' Dan willen zij wel tabernakelen maken om in Zijn tegenwoordigheid te kunnen blijven!

Ten derde: naar de komst van Jezus op de jongste dag, wanneer Hij zal komen op de wolken des hemels om te oordelen de levenden en de doden. Wanneer de Heere daarvan in Zijn Woord getuigt met de woorden: 'Zie, Ik kom haastelijk', vindt dat weerklank in hun zielen en roepen zij uit: 'Ja, Heere Jezus, ja, kom haastelijk!' Want dit zal eenmaal de blijdschap voor Gods Kerk zijn.

Wij willen thans uw aandacht bepalen bij een dierbare belofte aangaande Zijn komst op aarde, naar aanleiding van hetgeen u vindt opgetekend in Maleáchi 4: 2:

Uliden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen.

Wij letten daarbij op:

1. De personen die voorkomen;
2. De weldaad die beloofd wordt;
3. De heilzame vrucht.

Laten we vooraf de Heere smeken om Zijn onmisbare zegen.

Zingen: Psalm 84: 6

*Want God, de HEER, zo goed, zo mild,
Is t' allen tijd een zon en schild;
Hij zal genaad' en ere geven;
Hij zal hun 't goede niet in nood
Onthouden, zelfs niet in de dood,
Die in oprechtheid voor Hem leven.
Welzalig, HEER, die op U bouwt,
En zich geheel aan U vertrouwt.*

1. De personen die voorkomen

De woorden van onze tekst zijn gevloeid uit de mond van de godzalige profeet Maleáchi. Hij was de laatste profeet die gesproken heeft van, en gewezen heeft op de komst op aarde van de lang beloofde Messias. Niet ten onrechte wordt Maleáchi het 'avondrood van de oude dag' genoemd, omdat met hem het licht van de profetie werd gedoofd. Daarop volgde voor Gods Kerk op aarde een donkere nacht, een tijd van diep verval en diepe afval. De zonde en ongerechtigheid vermenigvuldigde, zoals ook in onze dagen.

In die duisternis kwam het ongedierte uit de holen te voorschijn. Allerlei valse leringen openbaarden zich voor, in en om de tempel des Heeren. De farizeeën, die zich beijverden in deugden en plichten, en dit ook aan anderen voorschreven, traden op de voorgrond. Ook de sekte der sadduceeën, die de opstanding en het werk van de Heilige Geest loochenden, openbaarde zich. Daarnaast lieten de Esseëen, die zich als Heeremieten of kluizenaars afzonderden, van zich horen. Geen wonder dat in die tijd de ware godsdienst verdonkerde en de zonden meer en meer de overhand kregen. Ja zo erg was het, dat er waren die zeiden: 'Waar is de belofte Zijner toekomst?' Zo spotten zij in die dagen met het Woord des Heeren. Nu wordt de profeet Maleáchi ook genoemd: 'het morgenrood van de nieuw dag'.

De reden daarvan is dat hij van Godswege de goddelozen voor het gericht daagde en daarentegen de boetvaardigen kwam te vertroosten. Dit komt bijzonder naar voren in onze tekst.

Al leefde de profeet omstreeks vierhonderd jaar voor de komst van Christus, het geloofsoog drong daar doorheen, wanneer wij hem horen profeteren tot het Sion Gods: 'Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen.'

De personen die hier worden aangeduid, en voor wie deze belofte is, zijn degenen die Gods Naam vrezen. Door die Naam worden wij gewezen op het Wezen, namelijk de Heere zelf.

Wie zijn het nu, die de Heere vrezen? Van nature niemand. Van nature is er geen vrees Gods in ons hart. Bovendien moeten wij bedenken, dat niet alle vrees ware kinderlijke Godsvrees is! Er is een slaafse vrees, die kan ontstaan uit vrees voor Gods gerichten en oordelen; voor de hel en het eeuwig verderf. Dat is een vrees, die alleen voortvloeit uit eigenliefde. Er is ook een huichelachtige vrees, waarmee wij ons uitwendig vroom kunnen voordoen. Zulke mensen waren er ook in de tijd van Maleáchi en zulke mensen zijn er ook in onze dagen. Een huichelachtige vrees is een vrees waardoor veel wordt nagelaten en waardoor uitwendig veel goede dingen worden gedaan, maar waarmee inwendig de zonde wordt vastgehouden.

De vrees die in onze tekst wordt bedoeld, slaat op degenen, in wier hart een kinderlijke vrees Gods wordt gevonden. Zij, die door wederbarende genade ontdekten zijn aan hun ellendestaat, waarin ook zij van nature voortleefden; degenen die de zonde hebben leren haten en vlieden, en die zonden met een gebroken hart bewenen. O, wat smart hun de zonde, omdat zij die tegen een goeddoend God hebben bedreven. Het zijn zulken, die de Heere met hart en ziel inwendig vrezen, wat zich ook uitwendig openbaart. Door de wereldlingen worden zij betiteld als 'fijnen'; de wereld kan het bij hen niet uithouden, maar zij kunnen met de wereld óók niet meer meedoen! Het is een volk dat in afzondering komt, een volk dat alleen komt te wonen. Zij voegen zich dan ook al spoedig bij een ander volk, dat met hen de Heere vreest, en zij getuigen met David:

Ik ben een vriend, ik ben een metgezel

Van allen, die Uw Naam ootmoedig vrezen.

Het is bij hen meer dan uitwendige vroomheid. Die vrees vloeit niet voort uit eigenliefde, maar uit waarachtige liefde tot de Heere, tot Zijn Woord en tot Zijn Getuigenis. Hoe groot is hun begeerte om de Heere volmaakt te dienen! Zij moeten met een zeker dichter getuigen:

*Heere, ik heb lust om voor U te leven,
maar Gij moet mij geven,
genade tot dit werk!*

Wij kunnen ons voorstellen hoe dit volk ten tijde van de profeet Maleáchi, zoals eertijds Lot in Sódóm, haar ziel zal hebben gekweld bij het zien en horen van zoveel ongerechtigheid. Maar aan de andere zijde zal het met een verzuchting in haar hart hebben uitgezien naar het beloofde Vrouwenzaad. Zij behoorden tot de zuchters, die van 's Heeren wege getekend waren als een bijzonder volk, dat de Heere toebehoorde. Waar moeten wij zulke zuchters zoeken in onze dagen, nu de zonde en de zondaren zich zozeer vermenigvuldigen? Gelukkig volk, dat tot dat getal mag behoren. Al worden zij door de wereldlingen ongelukkig geacht, al voelen en zien zij zichzelf menigmaal ellendig en nooddruftig, de Heere denkt aan hen! Hij wil zulken ook heden nog bemoedigen met een dierbare belofte, zoals wij zien in de woorden van onze tekst, wanneer wij in de tweede plaats stilstaan bij de weldaad, die beloofd wordt.

2. De weldaad, die beloofd wordt

Wij horen de profeet getuigen: 'Ulieden daarentegen, zal de Zon der gerechtigheid opgaan.' De profeet wil hiermee zeggen dat het voor de goddelozen een donkere nacht zal zijn, wanneer de Heere hen met Zijn oordelen zal bezoeken. Voor degenen echter die de Heere vrezen, zal een heldere en schone dag aanbreken; de Zon der gerechtigheid zal voor hen opgaan.

De profeet doelt met die 'Zon der gerechtigheid' hier op niets anders dan het beloofde Vrouwenzaad. De dierbare Heere Jezus, Die als het grote Licht der wereld, als de Zon aan de kim van de aarde, te voorschijn zou treden. Wat een dierbare belofte voor het Sion Gods, dat in zo'n stikdonkere nacht leefde, waarin alles in duisternis gehuld was, en waarin het licht in Gods Kerk leek te zijn uitgeblust.

Niet ten onrechte wordt de Messias hier bij de zon vergeleken. In de eerste plaats, omdat Hij, zoals de zon, enkel licht in Zichzelf is. In de tweede plaats, omdat Hij de Bron en Fontein van alle licht is, dat afstraalt tot in de donkerste delen van de aarde, om die door Zijn dierbaar Woord te verlichten. Die Zon werpt ook Zijn licht in donkere harten, die door de zonde verduisterd zijn. Daardoor worden zondaren ontdekt aan zichzelf, beginnen ze hun ellendestaat te kennen, en leren die met een hartelijke droefheid bewenen!

Een ontdekte zondaar tracht zich evenals Adam nog te verbergen 'in het midden van het geboomte des hofs, maar hij moet tevoorschijn komen en wordt als een schuldige gedagvaard voor de Rechter van hemel en aarde. Daar wordt zijn mond gestopt en wordt het vonnis des doods hem voorgelezen. O, wat staat hij dan te sidderen en te beven als een die ervan overtuigd is dat hij helwaardig is geworden! Maar nu komt de Messias, als de Zon der gerechtigheid, zo'n diep ellendige bestralen, omdat voor hem de gerechtigheid ten leven is verworven. Wat een eeuwig wonder! Door Hem wordt de mogelijkheid ontsloten tot redding en zaligheid van de ziel, om hem van de eeuwige dood te verlossen. Daar wordt de tweede Persoon, als de 'Zon der gerechtigheid, voor zulken toch zo dierbaar en noodzakelijk. De werkzaamheden van

hun ziel gaan ernaaruit om Hem als Borg voor hun zondes Schuld te mogen omhelzen. Door Hem alleen kan de grote kloof, die door de zonde tussen de Heere en hen geslagen is, worden overbrugd. Alleen daardoor is het mogelijk om met God verzoend te worden, en in Zijn zalige gunst en gemeenschap te worden hersteld. Voor zulken ligt er een dierbare belofte in onze tekst; een belofte die een zalige vrucht behelst voor dodelijk getroffenen. Daarom bepalen wij u in de derde plaats bij de heilzame vrucht.

3. *De heilzame vrucht*

'En er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen, zo horen wij de profeet nader getuigen. Het woord 'genezing' wijst ons op een ziekte, en wel een dodelijke ziekte, die ons aankleeft en die tot onze dood leidt. In het natuurlijke leven zijn er zieken die een kwaal omdragen die de dood ten gevolge kan hebben, maar die dit zelf niet beseffen. En omdat ze dit niet weten, zijn ze ook niet zo haastig om naar de medicijnmeester te gaan. Het gebeurt ook, wanneer zij zich onwel beginnen te gevoelen, dat zij huismiddeltjes ter hand nemen om zichzelf te genezen. Het komt ook voor dat men een kwakzalver bezoekt, die hen met schone woorden geruststelt. Zo gaat het ook met velen in het geestelijke leven. Zij pleisteren zichzelf of lopen met hun kwaal naar kwakzalvers, die de breuk op het lichtste genezen!

Maar zondaren die waarlijk door dat Hemellicht, door die Zon der gerechtigheid, worden bestraald, en zich in hun diepe ellendestaat hebben leren kennen, die kunnen zichzelf niet helpen. Niemand is in staat hen te troosten, dan alleen de grote Medicijnmeester, Jezus! Hij giet balsem in de wonden. Hij wordt genoemd 'de Zon der gerechtigheid, onder Wiens vleugelen genezing is. Door de warme zonnestralen van Zijn dierbaar evangelielicht worden zij van hun kwaal genezen. En zoals de natuurlijke zonnestralen een goed geneesmiddel kunnen zijn voor sommige zieken, zo ook het medicijn van Zijn dierbaar bloed. Het bloed, dat Hij heeft doen stromen op Golgotha's kruisheuvel, is het enige geneesmiddel voor de kwaal van ons hart. Wanneer wij onze dodelijke kwaal recht gevoelen, zullen wij Hem nodig krijgen en alleen bij Hem genezing kunnen vinden.

Hij geneest ons zeer goedkoop; wij kunnen de medicijnen om niet van Hem verkrijgen. 'Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen dat geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen dat niet verzadigen kan?' Er zijn zoveeln, die niet met hun armoede voor de dag willen komen; hun hoogmoedig bestaan weerhoudt hen ervan om door zulke medicijnen te worden geholpen.

O eeuwig wonder, dat Hij, als die Zon der gerechtigheid, Zich het lot van zulke ellendigen aantrekt. Hij komt die dodelijk zieken Zelf op te zoeken, zonder dat zij naar Hem vragen, en wil hen met liefelijk licht van Zijn genade bestralen. Voor hen verliet Hij zelfs de plaats van Zijn heerlijkheid.

De zon is een wonderwerk van God, gewerkt door Zijn handen, die door de warmte van haar stralen de aarde voor mens en beest vruchtbaar maakt. Zo is ook de Zon der gerechtigheid een wonderwerk van Gods hand. Een wonderwerk van Hem, Die Zijn Zoon zond op deze, door de zonde vervloekte aarde, waarop niet anders dan doornen en distelen groeien! Daarvan getuigt de dichter:

*Het is een wonder in onz' ogen;
Wij zien het, maar doorgronden 't niet.*

Dit wonder zal eenmaal door dat volk in de hemel worden bewonderd. Hier op aarde reeds stemmen zij met de dichter in, wat ook wij willen doen voor we met een toepasselijk woord eindigen.

Zingen: Psalm 103: 2 en 3

*Loof Hem, Die u, al wat gij hebt misdreven,
Hoeveel het zij, genadig wil vergeven;
Uw krankheên kent en liefderijk geneest;
Die van 't verderf uw leven wil verschonen,
Met goedheid en barmhartigheên u kronen;
Die in de nood uw Redder is geweest.*

*Loof Hem, Die u vergunt uw zielsverlangen,
En 't goede tot verzading doet ontvangen;
Uw jeugd vernieuwt, gelijk eens arends jeugd.
De HEER' doet recht, is heilig in Zijn richten;
Treft iemand druk, Hij wil de druk verlichten,
En hart en mond vervullen met Zijn vreugd.*

Toepassing

Wij hebben een dierbare belofte beluisterd voor het arme Sion van de oude dag. Hoe verlangend hebben zij uitgezien naar de vervulling, ofschoon het nog omstreeks vierhonderd jaar zou duren, waardoor het aan hun zijde een afgesneden zaak scheen te worden. Te allen tijde doet de Heere een afgesneden zaak aan onze zijde, opdat het wonder van Zijn verlossende liefde des te groter zou worden.

Hoe wonderlijk handelde de Heere met Abraham, die uit Sara een kind werd beloofd, die echter ver boven haar jaren gekomen was om nog te kunnen baren! Hoe wonderlijk handelde de Heere met het volk Israël, dat Hij uit de hand van Farao verlostte! Vóór hen de Rode Zee, achter hen de Egyptenaren, rondom hen het steile rotsgebergte! En hoe heerlijk was de uitkomst, waardoor zij konden zingen:

*God baande, door de woeste baren
En brede stromen, ons een pad.*

Wonderlijk toch zijn 's Heeren handelingen met Zijn volk. Mijn hoorders, is er van 's Heerenwege aan u ook al een wonder geschied? Van nature zijn wij ten dode opgeschreven en, wil het goed zijn, dan zullen wij van dood levend gemaakt moeten worden.

O, hoe droevig is het dat er zoveel zijn, die zich over hun treurige toestand waarin zij zich bevinden, niet de minste zorgen maken, en zo de eeuwige dood tegemoet gaan. Er zijn anderen die zich zonder grond troosten en zich de beloften maar toe-eigenen, en buiten Jezus om de hemelpoorten trachten binnen te dringen!

Daar is ons maar één Weg en één Naam gegeven waardoor wij behouden kunnen worden. Die Weg en die Naam worden ons in het beloofde Vrouwenzaad, in die dierbare Messias, geopenbaard. Hij getuigt van Zichzelf: 'Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij.'

Hebben wij onszelf door ontdekkende genade als diep ellendigen voor God leren kennen? Hebben wij met Efraïm als een arme zondaar, die om eigen doemschuld de hel verdiend heeft, op de heup leren kloppen? Welnu, aan zulken wordt genade verkondigd. Dan mag dat er een blijk van zijn, dat de Zon der gerechtigheid hen aanvankelijk heeft beschenen en het morgenrood over hen is opgegaan.

O, hoe kan een woord uit de mond des Heeren het hart in al de droefenissen vertroosten! En wanneer de ziel met een geloofsoog door de belofte op de beloofde Zaligmaker mag zien, dan is het hart begerig om Hem ook met zijn geloofsarm te

mogen omhelzen. Wat hebben de gelovigen van de oude dag bij het horen van deze blijde tijding een rijke vertroosting gekregen, maar hoe hebben zij met innige zielsbegeerte ook naar de vervulling daarvan verlangd.

Zijn er zulken onder mijn hoorders, die met een brandende begeerte naar Hem verlangen? Die mogen wij toeroepen dat Hij, Die het beloofd heeft, de Getrouw is, Die het op Zijn tijd ook doen zal en Die de ledige plaats in uw hart met Zichzelf zal vervullen! Wat een voorrecht is het, wanneer wij ons veel onder de stralen van die Zon der gerechtigheid mogen bevinden en Zijn genezende kracht ervaren. Dan zullen wij Hem ook aan anderen aanprijzen, en door Hem vruchten dragen die Gode welbehagelijk zijn.

Gelukkig zijn ze, die als levende ranken in Hem, de ware Wijnstok zijn ingeënt. Die mogen door Hem een blik werpen naar boven, naar de plaats waar hun Heere en Heiland is. Daar heeft Hij voor al Zijn volk een plaats bereid en daar wil Hij hen allen bij Zich hebben. Daar zal het huwelijk pas volmaakt gesloten zijn! Hij wil Zijn Bruid bij Zich hebben en zij willen gaarne bij Hem zijn. De Heere Jezus getuigt op grond van Zijn kruis- en zoenverdienste: 'Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.'

Ach mijn hoorders, wij kunnen over dat hemelgenot slechts een weinig stamelen! 'O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen die U vrezen.'

Wat zal het dan, ja, dan eens zijn, verlost van alle smart en pijn!

Volk van God, wandel hier reeds als kinderen des lichts. Laat uw licht schijnen op dit donkere aardrijk, opdat u voor de wereldlingen kenbaar bent. Kenbaar, als een volk, wel óp de wereld, maar niet ván de wereld. Dan mag de wereld u haten en verachten, maar met David kunt u toch getuigen:

Wie Mij veracht,

God wou Mij niet verachten.

Zijn vaderoog is in liefde en gunst op u gericht. De Heere mocht u stellen tot wondertekenen van Zijn genade, tot een volk, door Hem geformeerd, om Zijn lof te vertellen.

Binnen enkele weken hopen wij u te bepalen bij, en te wijzen op Hem, Die als de Zon der gerechtigheid is opgegaan; op de komst van de gezegende Messias op aarde! Dan zullen wij Hem beschouwen in de staat van Zijn diepe vernedering. Als Een, Die zó laag bukt als de mens door zijn zonde gevallen is. Dat deed de profeet uitroepen: 'Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben.' Hij bukte zo diep uit liefde om Zijn Bruid uit de drek te verhogen en een plaats te geven naast de prinsen Zijns volks.

'In de wereld zult gij verdrukking hebben, zo spreekt Hij tot Zijn discipelen en daarmee tot al Zijn volk. 'Maar, zo laat Hij erop volgen, 'hebt goeden moed!' Hij sprak hen moed in, als tot Zijn geestelijke soldaten, om in al de strijd die zij te verduren zouden hebben, het hoofd boven water te kunnen houden. 'Want, zo laat Hij volgen, 'Ik heb de wereld overwonnen.' Daardoor zullen zij eenmaal als overwinnaars worden gekroond. Wij besluiten met de wens dat de Heere mocht geven met verlangen uit te zien naar die beloofde Messias, naar de Zon der gerechtigheid, om u alleen in Hem te verlustigen en Hem op aarde reeds toe te brengen alle lof, eer en aanbidding, tot in eeuwigheid. Amen!

5. Ds. Jan Rokus van OORDT, (1859-1942)

Op 14 januari 1859 werd Jan Rokus van Oordt geboren in het dorp Charlois, dat tegenover Rotterdam aan de zuidelijke oever van de Nieuw Maas lag. Zijn ouders waren Cornelis van Oordt en Mensje Molenaar.

Over zijn jeugd schreef Van Oordt later: 'Als kind leefde ik zonder vreze Gods en als jongeling ging ik het brede pad der zonde op, de ongerechtigheden indrinkende als water en als een briesend paard voortrollende.'

Op 28-jarige leeftijd werd hij echter staande gehouden en bepaald bij het recht Gods: overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel. Door Gods Geest geleid mocht hij het recht toevallen en ingeleid worden in het werk van de Middelaar. Hij mocht zich zowel voor leven als sterven het eigendom weten van Jezus Christus.

Ondanks het feit dat hij een zeer geringe kennis van Gods Woord had, gevoelde hij de roeping Gods tot de bediening van Zijn Woord. Daarbij kwam dat zijn krachten niet toelieten zijn dagelijks beroep, bootwerker, te blijven uitoefenen. Reumatische pijnen maakten ook boerenwerk onmogelijk. Toen bepaalde de Heere hem erbij dat Hij hem 'de staf Aärons zou geven.'

Van Oordt kreeg een plaats onder Gods volk. Hij voegde zich bij de in 1866 door de arbeid van de oefenaars J. Schotel en J.W. van den Broek als Kruisgemeente openbaar gekomen Christelijke Gereformeerde Kerk van Katendrecht. Nadat hij in 1887 bij het afscheid van ds. A. van Apeldoorn in een gezelschap een gebed gedaan had, werd bekend hoe Van Oordt als een brandhout uit het vuur gerukt was. In de streek ten zuiden van Rotterdam was men zeer onder de indruk van 'die grote en krachtvolle bekeerling.'

Anderen kwamen ook tot verandering, terwijl zijn latere schoonvader, Joh. de Wit, bepaald werd bij de woorden: 'Wist gij niet dat hij moest zijn in de dingen des Vaders?'

De weg naar het predikambt ging door 'zwarte strijd en grote aanvechtingen', door 'diepten van onwaardigheden en van verregaande ellenden.'

Van Oordt kwam in contact met ds. G. Maliepaard van de Vrije Kruisgemeente te 's-Gravenhage, van wie hij in 1893 enige opleiding ontving. Toen ds. Maliepaard plotseling verhinderd was voor te gaan, oefende Van Oordt in zijn gemeente over Job 19:25: 'Ik weet, mijn Verlosser leeft.'

Vanaf die tijd sprak hij te Charlois voor een gezelschap in de woning van Hein Vermeulen. In 1894 werd een houten kerkje gebouwd aan 'De Kulk', dat in juni van dat jaar door ds. G.J. Wolbers van Ooltgensplaat in gebruik genomen werd. Op 13 december 1894 institueerde ds. A. Makkenze van Dirksland de gemeente als Vrije Gereformeerde Gemeente onder het Kruis. Enkele maanden later werd Van Oordt door ds. Maliepaard, die inmiddels te Kampen stond, bevestigd als lerend ouderling.

Op 19 juni 1895 trad hij in het huwelijk met Ida de Wit (geboren 2 oktober 1869, overleden 16 januari 1949), dochter van een van de eerste ambtsdragers van Van

Oordts gemeente. Het echtpaar kreeg twaalf kinderen, waarvan er twee jong overleden.

Na ruim twee jaar geoefend te hebben, werd Van Oordt na overleg met ds. Abr. Verhey van Delft door ds. A. Makkenze op 8 augustus 1897 onderzocht voor de kerkeraad van Dirksland. Na het afleggen van getuigenis van bekering en roeping werd hij met algemene stemmen toegelaten tot de volle bediening van Woord en sacramenten.

Op 22 september 1897 werd hij door ds. Makkenze in het ambt bevestigd met 1 Thessalonicenzen 5:24. Ds. P. van der Heijden nam deel aan de handoplegging, hoewel hij met zijn kerkeraad te Enkhuizen aanvankelijk van mening was dat eerst een onderzoek op de classis van vrije gemeenten noodzakelijk was. Nog zeven jaar diende Van Oordt te Charlois als predikant. Later getuigde hij dat de Heere hem in die tijd voortdurend als een verrassend God Zijn hulp kwam bewijzen. De Heere gaf bij vriend en vijand getuigenis van Zijn eigen werk. De gemeente groeide. Het 'kerkje van Jan van Oordt' werd een begrip. In 1929 zou in samenwerking met de gemeente Rotterdam (Boezemsingel) een nieuw kerk aan het MijnsHeerenplein in gebruik genomen worden (Charlois en Katendrecht waren in 1895 door Rotterdam geannexeerd).

Evenals zijn vriend ds. Makkenze kreeg Van Oordt na de eeuwwisseling met zijn gemeente contact met het verband van Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis. Op 6 juni 1901 werd op de vergadering te Lisse, onder voorzitterschap van ds. J. Overduin, zijn verzoek tot verenigen behandeld. Nadat hij een jaar door 'rondpreken' met vele gemeenten had kennis gemaakt, werd hij in de vergadering te Opheusden op 21 mei 1902 zonder verder onderzoek opgenomen bij de Kruisgemeenten. Toch preekte Van Oordt nog wel buiten het kerkverband, met name bij de Ledeboeriaanse gemeenten.

Hoewel hij nauw aan Charlois verbonden was, voelde hij zich in 1904 gedrongen een derde beroep naar de Ledeboeriaanse gemeente van Terneuzen aan te nemen. Ds. L. Boone bevestigde hem daar. In Terneuzen ontstond ook een liefdevolle band met Gods volk, waaronder 'blinde Marie', die in haar levensschets iets van de ernstige prediking van ds. Van Oordt beschrijft.

Begin 1907 nam Van Oordt een tweede beroep aan naar Middelburg, waar ds. Roelofsen hem bevestigde.

Vanuit Middelburg raakte ds. Van Oordt korte tijd later betrokken bij de vereniging met de Kruisgemeenten. Samen met ds. G. H. Kersten bezocht hij alle Zeeuwse Ledeboeriaanse gemeenten om mogelijke bezwaren in verband met de vereniging op te lossen. Ook maakte hij deel uit van de commissie die moest trachten ds. L. Boone, die aanvankelijk met de vereniging had ingestemd, maar die zich later terugtrok, voor de gemeenten te behouden.

Met ds. Kersten was hij in 1912 betrokken bij de oprichting van de S.G.P. Hij leidde de eerste vergadering op 24 april 1918 in de consistoriekamer te Middelburg. Ook maakte hij enkele jaren deel uit van het hoofdbestuur.

Over zijn arbeid in de periode te Middelburg kon Van Oordt later zeggen dat de Heere het er wel gemaakt had. Veel werk mocht hij in die periode in de Zeeuwse gemeenten verrichten.

Bedroefd was hij toen hij in 1918 voelde een beroep naar Ridderkerk te moeten aannemen. Zorg had hij over de financiële omstandigheden van zijn groot gezin. De Heere betoonde in Ridderkerk - waar ds. A. Verhagen Van Oordt op 21 november 1918 bevestigde - 'Al het goud en zilver is Mijne.'

Droevige dagen waren het toen in december 1920 zijn 21-jarige zoon Cornelis aan het

gezin ontviel.

In januari 1923 nam hij een beroep aan naar Opheusden, waar ds. Roelofsen hem op 15 april bevestigde met Jesaja 62:6,7. Ds. Van Oordt deed zijn intrede met 2 Korinthe 5:18,19. In Opheusden mocht hij met zegen arbeiden, tot hij op 69-jarige leeftijd een beroep aannam naar Zeist, waar ds. Roelofsen met emeritaat was gegaan. Op zondag 22 april 1928 nam hij afscheid van Opheusden met Handelingen 20:26, 27. Het was op 29 april 1928 de derde maal dat Roelofsen zijn vriend Van Oordt in een gemeente bevestigde (tekst Eféze 2:20). Van Oordt deed zijn intrede te Zeist met 2 Korinthe 2:14.

Veertien jaar diende hij nog de gemeente van Zeist. Meer dan eens leidde hij de begrafenis van een ontslapen ambtsbroeder. Gedenkwaardige uren waren de herdenking van de vereniging van 1907 (1932), zijn 40-jarig ambtsjubileum (1937) en zijn tachtigste verjaardag (1939). In het kerkelijk leven nam hij in deze jaren een grote plaats in, niet in het minst door zijn prediking, waarvan ds. Hegeman later schreef dat de kracht ervan lag in 'de eenvoud van het bevindelijk geestelijk leven, gegrond op het Woord van God. Gemoedelijkheid kwam hij af te wijzen als ongenoegzaam, maar hij was tot rijke troost voor de treurenden Sions.'

Vanaf 1931 was hij lid van het Curatorium van de Theologische School.

Tot op bijna 83-jarige leeftijd diende ds. Van Oordt de gemeenten. In oktober 1941 kreeg hij last van hartkrampen. Na een korte rustperiode preekte hij weer, maar in december werd hij getroffen door een hevige hartaanval, zodat hij van verder preken moest afzien. Op 27 april 1942 kreeg hij op zijn verzoek eervol emeritaat, ingaande per 1 mei.

Wanneer predikanten van buiten in Zeist kwamen preken, logeerden zij in de pastorie. In deze periode van ziekte mocht hij geloven dat voor hem gold: 'Ik zal u leiden door Mijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen.' Ondanks dat hij zich gerechtvaardigd wist voor God, ondervond hij op zijn sterfbed nog bestrijdingen. Toch mocht hij getuigen dat zijn einde vrede zou zijn: 'Het leven is mij Christus, het sterven gewin.'

Op 15 'oktober 1942 overleed hij. Zijn laatste woorden waren: *'Want Gods goedheid zal uw druk eens verwiss'len in geluk.'*

Onder grote belangstelling vond op 20 oktober 1942 de begrafenis plaats vanuit het kerkgebouw in Zeist. Ds. Kersten sprak daarbij over Openbaring 14:1-5, de honderdvierenveertigduizend voor de Troon Gods. Op de begraafplaats aan de Woudenbergsesweg, spraken ds. M. Heikoop, ds. J. Fraanje, ds. A. Verhagen en de oudste zoon, J.C. van Oordt.

De bijzondere levensgang van ds. Van Oordt was ten einde. In vier kerkverbanden had hij gearbeid. Hij mocht ingaan in de vreugde zijns Heeren. Zijn arbeid werd in dankbaarheid herdacht.

Geschriften.

Een Christen in leven en sterven onder de leiding des Heeren. Tweetal leerredenen, Oud-Beijerland 1938 (2e druk Ridderkerk 1980).

Een ootmoedige erkenning van Gods daden. Gedachtenisrede op 22 september 1937, ter gelegenheid van zijn 40-jarige ambtsbediening, Rotterdam z.j. (1937).

Verkregen hulpe. Gedachtenispredicatie gehouden op 14 januari 1939 ter gelegenheid van zijn tachtigsten verjaardag, Rotterdam 1939.

Voorrede in *Het leven en sterven van Willem Slootmaker*, Dordrecht 1939.

5. 1. Ds. J. R. van Oordt
14 januari 1859 - 15 oktober 1942

Een zeldzaam jubileum

Saambinder 8 sept. 1937

Niet vele predikanten wordt het voorrecht geschonken veertig jaren in de dienst des Woords werkzaam te zijn. Dit voorrecht hoopt Ds. J. R. v. Oordt te Zeist de 22e september a.s. te gedenken.

22 September 1897 werd de thans grijze leraar te Charlois bevestigd door Ds. A. Makkenze van Dirksland. Zijn eerste gemeente was op de plaats, waar hij woonde. Daar heeft hij de zonde gediend en is hij velen tot een schrik geweest; daar heeft God hem op 28-jarige leeftijd als een brandhout uit het vuur gerukt. Geheel de plaats was er getuige van en velen zijn onder de indruk van die grote en krachtvolle bekering tot verandering gekomen. Van de Heere gedrongen, begon de jonge Van Oordt Gods Woord te brengen. Van Ds. Maliepaard, die te Kampen gestorven is en toen ter tijd te 's-Gravenhage stond, ontving Ds. Van Oordt enig onderwijs, nadat hij onderzocht was en een preekvoorstel gehouden had over Job 19:25.

Te Charlois werd op de Kulk het houten kerkje gebouwd, dat lange jaren heeft dienst gedaan tot de gemeente verenigd met een deel der leden van Rotterdam (Boezemsingel) het kerkgebouw aan het Mijnsheerenplein in gebruik genomen heeft. In dat houten kerkje is Ds. Van Oordt in het ambt bevestigd en heeft hij 9 jaren de door hem gevormde gemeente gediend. Drie jaren diende hij daarna Terneuzen, vanwaar hij naar Middelburg vertrok, waar hij elfjaren stond. Deze gemeente verwisselde hij met Ridderkerk en vijfjaren daarna vertrok Ds. Van Oordt naar Zeist, waar hij thans nog van week tot week de dienst waarnemen mag. Bovendien preekt hij bijna dagelijks met opgewektheid in de vacante gemeenten.

De avond van de herinneringsdag hoopt ds. Van Oordt een gedachtenispredicatie te houden, waarbij, naar ik wel vermoeden kan, al onze leraren zullen tegenwoordig zijn, om van hun liefde tot en hun waardering voor de arbeid van de grijze leraar blijk te geven.

De Heere spare Zijn knecht nog menig jaar en begiftige hem bij het klimmen der jaren met kracht en moed en lust tot de gewichtvolle bediening waartoe Hij hem riep. Hij vertrooste hem met de hoop op de kroon, die de getrouw dienaar is weggelegd in heerlijkheid.

Toespraak bij de veertigjarige ambtsbediening van Ds. Van Oordt

22 sept. 1937

Geliefde broeder, Ds. Van Oordt,

Hoewel ik geenszins de oudste in jaren ben van de leraren der Gereformeerde Gemeenten, ben ik toch de enige overgeblevene van hen, die met u de gemeenten onder het kruis gediend hebben en de vereniging dier gemeenten met de gemeenten geboren uit de actie van wijlen ds. Ledeboer, hebben beleefd. Wij samen hebben in de dagen dier vereniging verschillende kerken mogen bezoeken, om de bezwaren, die hier en daar gevonden werden, weg te nemen. Het is wel gebleken, dat die vereniging onder Gods goedkeuring is tot stand gekomen. Uit die betrekking moge ik in dit voor

u zo betekenisvol avonduur een kort woord tot u spreken. Ook is mij opgedragen door curatoren der Theologische School u namens hen toe te spreken, nu het u gegeven is op uw loopbaan van veertig jaren als herder en leraar terug te zien.

De Heere heeft u in het midden der gemeenten een grote plaats gegeven. Gij hebt er zelf van getuigd in het woord dat gij tot ons gesproken hebt en de grote belangstelling uit alle oorden des lands bewijst het overvloedig. De Heere heeft u krachtdadig geroepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, gelijk velen in de gemeente van Charlois getuigen tot op deze dag. Bovendien heeft Hij u gesteld in Zijn wijngaard en u bekwaamd en bekrachtigd en beschut en voor uw woord plaats gegeven.

Ook in het onderzoeken van hen, die staan naar de dienst des Woords, wordt in de vergadering der curatoren uw raad gaarne gehoord. Ik moge u op uw hoge leeftijd de ondersteuning des Heeren toebidden, die Hij Zijn knechten beloofd heeft en die Hij bij het klimmen der jaren u niet onthouden heeft. Hij geve u blijmoedig te arbeiden en schenke u bij de voortduur getrouwmaking in uw arbeid. Hij verenige u met Zijn wil, wijl Hij met Zijn Woord doet gelijk Hem behaagt. Hij wil Zich door Zijn knechten verheerlijken zowel in degenen die verloren gaan als in degenen die behouden worden. Gods knechten dragen niet de verantwoordelijkheid voor de vrucht van hun bediening. Want de vrucht hield de Heere in Zijn eigen hand. Paulus plant en Apollus maakt nat, maar het is God die de wasdom geeft. En al mogen wij u toebidden, dat de Heere door uw dienst vele paarden hecht aan Zijn Middelaarskroon, nochtans moge dit uw steun zijn, dat die dienst zal zijn Gode tot heerlijkheid naar Zijn eeuwig welbehagen. Dit bekrachtig u van de Heere, opdat gij met blijmoedigheid het Woord moogt brengen, ziende op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus, Die voor de vreugd, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft gedragen en de schande veracht en is gezeten aan de rechterhand des troons Gods. Hij geve u in het drukken van Zijn voetstappen te verwachten de kroon, die Hij heeft weggelegd voor degenen die Hem vrezen niet alleen, maar die Hij in het bijzonder toekent aan Zijn knechten.

Ik gedenk in dit ogenblik de liefde en de vriendschap die ik in uw huis mocht ondervinden reeds in mijn jonge dagen, toen ik in uw eerste gemeente voor u mocht optreden. De Heere zegene u en uw vrouw en kinderen in het midden der gemeente, tot verheerlijking van Zijn Naam en bevestiging van Zijn verbond in Christus Jezus. Welhaast zult gij, waarde broeder, de loop voleindigd hebben, en zal uw Heere en Koning u toeroepen: Over weinig zijt gij getrouwd geweest, over veel zal Ik u zetten. Ga in in de vreugd uws Heeren.

Veertig-jarig ambtsjubileum van Ds. J.R. van Oordt

Saambinder 23 sept. 1937

De belangstelling voor dit bijzonder jubileum was zeer groot. Uit alle oorden des lands waren afgevaardigden en belangstellenden opgekomen om de reeds 78-jarige leraar, die nog bijna dagelijks in de dienst des Woords voorgaat, blijk te geven van hun liefde en waardering. Reeds in de vroege morgen was de ruime en keurige pastorie te Zeist van vrienden vol, die niet nalieten ook stoffelijk blijk van hun liefde te geven. De gemeente was daarin voorgegaan.

Tegen de middag waren de predikanten gekomen en gedurende de verdere dag groeide de stroom wisselende bezoekers steeds aan. De ene auto na de andere reed voor. Met zorg vroegen wij ons af wat het in de kerk worden moest met al die mensen. Dat is echter goed verlopen. De voortreffelijke leiding der politie, wie daarvoor wel een woord van dank toekomt, regelde de in rijen opgestelde kerkgangersstroom zonder enige hinder. Het kerkgebouw was weldra tot in alle paden en gangen propvol. Ook de

consistorie en het catechisatielokaal; dat nog een 250 mensen bevatte, die door een luidspreker het gesprokene in de kerk konden volgen. De dag zal voor de gemeente Zeist een onvergetelijke blijven, maar ook voor Ds. Van Oordt en diens familie, ja voor ons allen, die getuigen mochten zijn van de goedertierenheden en van de trouw des Heeren aan Zijn dienstknecht betoond, die in de grijze ouderdom nog vruchten draagt.

Te 7.30 uur werd de dienst geopend met het zingen van Psalm 27:7. Gelezen werd 1 Thess. 5. Uit dat hoofdstuk koos de leraar zijn tekst, n.l. vers 18a: "Dankt God in alles."

Ds. Van Oordt zeide bij deze bijzondere gelegenheid geen gewone predicatie te zullen houden, doch van de wondervolle wegen des Heeren met hem gehouden iets te willen medelen. Nu, daartoe is hij verwaardigd. Op eenvoudige, kinderlijke wijze heeft hij de genade Gods geroemd. Men houde mij ten goede dat ik daarover op deze plaats geen mededelingen doe. Die lust heeft daarover te lezen (en ik twijfel er niet aan of zeer velen zullen die lust hebben) schaffe zich het boekje bij "De Banier" aan.

Lezer, gij zult het u niet beklagen en ieder lid der Gereformeerde Gemeenten zal het tot een aandenken zeker willen bezitten. Ik ga dus niet dieper op de uitgesproken gedachtenisrede in. Alleen wil ik er van zeggen, dat zij met grote aandacht en opgewektheid is gevolgd. Gods volk kan er wel mede instemmen.

Ds. Heikoop sprak leraar en gemeente namens de classis toe; Ds. Kersten als de met Ds. Van Oordt enig overgeblevene uit de kerken onder het kruis en namens het curatorium der Theol. School, die hem dat verzocht hadden; Ds. Fraanje namens de Noordelijke en Ds. Verhagen namens de Zuidelijke Particuliere Synode. Tenslotte sprak ouderling Hendriksen van Zeist uit naam van kerkenraad en gemeente.

Zichtbaar ontroerd dankte Ds. Van Oordt, die moest uitroepen: "Ik ben geringer dan al deze weldaden en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt", sprekers, afgevaardigden, gemeente en catechisanten, onderwijzers, enz.

Ook sprak hij waarderende woorden tot het hoofd der school, J. van Bochove, die voor de regeling had zorg gedragen. Wij besluiten met de bede, dat de Heere de grijze leraar, die hij wonderlijk gesterkt heeft, nog enkele jaren moge doen arbeiden in Zijn wijngaard tot eer van Zijn Naam. Voorwaar de zegeningen hem geschonken, moeten velen tot jaloersheid verwekken.

5. 3. De nestor onzer predikanten Ds. J. R. van Oordt te Zeist hoopt zaterdag 14 januari 1939 80 jaar te worden.

Des avonds zal hij op verzoek van vele vrienden en van zijn kinderen een gedachtenis-predicatie houden.

Het is reeds ongeveer veertig jaren geleden dat ik de nu grijze leraar mocht horen prediken en meermalen mocht ik later in zijn gemeente te Charlois optreden. Want Charlois heeft Ds. Van Oordt als zijn eerste gemeente gediend. Daar is hij geboren; daar heeft hij in de zonde geleefd; daar is God hem op 28-jarige leeftijd te sterk geworden. Het vroegere dorp Charlois was getuige van de krachtdadige bekering van de man, die weleer velen een schrik was. Hoe blonk Gods onwederstandelijke genade in hem uit.

Door God geroepen tot de bediening des Woords, ontving hij enige tijd onderricht van Ds. Maliepaard, die in die dagen in de Haag stond. Voor de eerste maal heeft ds. Van Oordt in diens gemeente gesproken. 22 September 1897 is br. Van Oordt door zijn nu

reeds lang ontslapen vriend Ds. A. Makkenze in het ambt bevestigd. Na een arbeid van negen jaren, in welke tijd de kleine gemeente zeer gewassen was, is Ds. Van Oordt naar Terneuzen vertrokken en drie jaren later naar Middelburg. Hij diende voorts Ridderkerk, Opheusden en sinds 1927 Zeist. In deze gemeente mocht Ds. Van Oordt 22 september 1937 zijn 40-jarige ambtsbediening gedenken.

In 1907, het jaar van de vereniging der Kruisgemeenten, met die uit de actie van Ledeboer geboren, hebben wij samen tal van gemeenten bezocht en wel ervaren, dat vereniging van kerken een zaak is, die met grote voorzichtigheid geleid worden moet. De Heere heeft de 80-jarige leraar bijzonder gesterkt en met zijn vrouw in lief en leed als de getrouw Jehovah bewaard en getroost. Tot op de huidige dag mag ds. Van Oordt niet alleen geregeld des zondags het Woord bedienen, maar ook, door geheel het land trekkend, bijna van dag tot dag.

Ds. Van Oordt behoorde ook tot de eerste bestuursleden van de Staatkundig Gereformeerde Partij, die haar eerste samenkomst in de consistoriekamer van de kerk in de Segeerstraat te Middelburg heeft gehouden. Met het grote voorrecht, dat de oude leraar gegeven is, zij hem en zijn vrouw en kinderen van hart geluk gewenst. De Heere zij hem goed bij het klimmen der jaren en in de bezwaren des ouderdoms en stelle hem nog enkele jaren tot rijke zegen, versterkende hem in de hoop op de kroon, die de rechtvaardige Rechter hem geven zal.

Toespraak ter gelegenheid van de tachtigste verjaardag van Ds. J.R. van Oordt

14 januari 1939

Waarde broeder Ds. Van Oordt,

Ik moge u en uw vrouw en kinderen en de gemeente te dezer plaatse hartelijk gelukwensen met het buitengewone voorrecht dat u gegeven is, dat gij voor de tachtigste maal uw geboortedag herdenkt. Gij hebt in uw predicatie het woord aangehaald van de Psalmist: Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.

Het geldt voor alle mensen dat God hen leidt naar Zijn raad, niet allen worden verwaardigd dit te geloven. In waarheid mag alleen Gods volk dit geloven. En die geloofsaanvaarding, dat God naar Zijn raad leidt, is de bron van innerlijke vertroosting en van oprechte vereniging met alle wegen waarin God ons brengt, in voorspoed en in tegenheden. Maar welk een innerlijke blijdschap moet het dan ook de levende hoop in het hart geven, dat de Heere ons zal opnemen in heerlijkheid. Dat geldt niet voor alle mensen, hoewel velen zonder enige ware grond het zich willen toeëigenen. Gods uitverkorenen echter verkrijgen in dit leven deel aan de zaligheid en de Heere zal hen eens opnemen in heerlijkheid en hen kronen met de kroon der volmaakte blijdschap, die Zijn volk bereid is vóór de grondlegging der wereld. Toen de Heere Jezus gereed stond Zichzelf in de dood op te offeren, sprak Hij in de nacht in welke Hij verraden werd, tot Zijn discipelen: "Ik ga heen om u plaats te bereiden." Het werd nacht voor de jongeren. Hun Heere en Meester gaf Zich in de hand Zijner vijanden. Maar de Heere wilde hen van de aarde tot de hemel optrekken, opdat zij een sterke vertroosting hebben zouden. En dat Woord heeft Christus voor al Zijn volk gesproken, gevend in dit tranendal een voorsmaak van de eeuwige heerlijkheid. Gij hebt ons medegedeeld, dat de Heere u getrokken heeft en u de eeuwige heerlijkheid voor het oog des geloofs opende, u onuitsprekelijke dingen tonende. Het zij uw gedurige sterkte in al uw tegenheden.

Ik hoop, de Heere moge u nog enkele jaren in het midden der uwen en der gemeenten sparen. Meer dan vijfendertig jaar mochten wij samen in de gemeenten werken. Menigeen van Gods knechten is in die tijd weggenomen. Welhaast, indien wij althans op de jaren letten, zal ik alleen zijn overgebleven van de leraren, die de oprechte samenvoeging van de Ledeboeriaanse met de Kruisgemeenten hebben meegemaakt. Aan de andere zijde heeft de Heere vervulling gegeven van de ledige plaatsen en wonderen in ons midden gedaan. Moge Hij u sterken, om blijmoedig Zijn Raad te volbrengen, in de levende hoop, dat Hij u in die heerlijkheid zal opnemen, waar gij uw God en Koning, met al degenen die hun klederen hebben witgewassen in het bloed des Lams, eeuwig prijzen zult.

De Heere sterke en zegene u tot roem van Zijn grote en driemaal heilige Naam.

Verjaardag van Ds. J. R. van Oordt

26 januari 1939 Zoals wij reeds in het laatstverschenen nummer van "De Saambinder" opmerkten, mocht ds. Van Oordt 14 januari j.l. zijn 80ste verjaardag vieren. De belangstelling, die de grijze, maar nog stoere leraar mocht ervaren, was bijzonder groot. Niet alleen bracht bij expresse bestelling de post grote pakketten brieven, kaartjes en telegrammen van gelukwensen, doch al was het zaterdagavond, het ruime kerkgebouw was tot de uiterste hoeken gevuld, toen Ds. Van Oordt op aandrang van velen een gedachtenispredicatie hield, die inmiddels in druk is verschenen en waarvan ik hier dus ook geen verslag te geven heb. Ds. Heikoop, Ds. Kersten en Ds. Fraanje hebben tot de leraar en diens vrouw en kinderen hartelijke woorden gericht. Het zal wel een bijzonder voorrecht blijven dat Ds. Van Oordt is geschonken, om niet alleen de 80-jarige leeftijd te bereiken, maar op die leeftijd nog van week tot week, nee van dag tot dag Gods Woord te mogen brengen.

Ik herhaal mijn wens, dat de Heere de grijze leraar nog enkele jaren groen en fris doe zijn en hem sterke, opdat hij al arbeidende moge ingaan in heerlijkheid. Zalig is de dienstknecht, welke zijn Heere komende, vindt alzo doende.

L.S.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de familie van wijlen mijn vriend en broeder Ds. J. R. v. Oordt, dit kleine werkje, dat ter nagedachtenis van Hem wordt uitgegeven, van een kort "Voorwoord" te voorzien.

Reeds in het begin van mijn bediening mocht ik, in de gemeente van Ds. v. Oordt optredend met de familie kennis maken, alsook met de beminlijken Godvrezenden schoonvader des leraars, br. De Wit, destijds ouderling te Charlois. De kinderen waren toen nog klein; de zorgen voor vader en moeder groot.

Maar, hoeveel beproevingen ook over het gezin kwamen, de Heere heeft rijkelijk in allen nood voorzien en met vele weldaden onzen broeder overladen. Met Hem mocht ik in 1907 de Zeeuwse gemeenten bezoeken, één voor één, en de bezwaren oplossen, zodat de vereniging waarop ik in mijn toespraak die gij in dit werkje vindt, gedoeld heb, bevestigd werd.

Ook op politiek terrein werkten wij samen. Ds. v. Oordt behoorde tot de oprichters van de S.G.P., welks geboorteplaats Middelburg is. Aan de Theol. School gaf Ds. v. Oordt als curator zijn krachten tot het einde zijns levens. De nauwe samenwerking bond mij aan hem en de familie. Zijn vrouw en kinderen moge ik dan ook bij deze de Heere bevelen. Zijn zegen ruste op hen tot heerlijkheid van Zijn Naam.

Moge dit geschriftje dienen om de gedachtenis des rechtvaardigen ten zegen te doen zijn.

Ds. G. H. KERSTEN.
Rotterdam, Maart 1946.

Verkregen hulp.
Gedachtenispredicatie van Ds. J. R. van Oord
 Predikant bij de Geref. Gemeente te Zeist⁵

gehouden op 14 Januari 1939 ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag, met
 toespraken van:

Ds. M. Heikoop Ds. G. H. Kersten Ds. J. Fraanje

Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag. Handelingen 26: 22

Geliefden!

In 2 Samuël 7, het laatste gedeelte van vers 18" lezen wij: "Wie ben ik, Heere Heere, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt."

In dit hoofdstuk vinden wij het gebed van David, zoals de Heere het Hem zelf geleerd heeft. Wien zullen wij dan anders aanbidden dan de Heere alleen? Dus heeft David zijn gebed tot God opgezonden. In antwoord op zijn gebed ontvangt David de genaderijke boodschap, die God Hem gegeven heeft. Daarin wordt niet daargesteld wat Nathan tot David gesproken had, maar ongetwijfeld heeft David met groten eerbied de boodschap van Nathan ontvangen. Immers eerbied betaamt ons allen, wanneer de Heere iets te zeggen heeft en daarenboven met de weldaden in God te eindigen.

We zien hier, wanneer we het zo nagaan, dat David met zijn smekingen tot de Heere kwam. En o, wat een groot voorrecht als God verhoort en een gunstig woord tot bemoediging en vertroosting spreekt. Toen David, de man naar Gods harte, dit ten deel viel, heeft het Hem zo vernederd dat hij uitriep: "Wie ben ik en wat is mijn huis dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt." Wat een grote weldaad voor David, die man van aanzien, die van achter de kudde van zijn vader geroepen was, maar nu zo verhoogd, dat hij Koning was over Israël; een gunsteling v:n zijn volk; een schrik voor zijn vijanden; een man met grote gaven en met veel genade begiftigd. Nochtans gaat hij hier zijn geringheid en nietigheid aan de dag leggen,

zeggende: "Wie ben ik Heere en wat is mijn huis." Zo zien wij dat Gods genade tot vernedering leidt. David heeft veel beleefd; zijn vijanden vreesden hem. Nochtans op zichzelf ziende, dan heet het: "Wie ben ik." David was uit de stam van Juda, waaruit de Messias stond' voort te komen; hij de zoon van Isaï, en van achter de schaapskudde geroepen. Daarop terug ziende, nu hij Koning was, heeft het Hem vernederd, dat de Heere Hem gedragen en gespaard had en met zoveel weldaden begiftigd. Hij zingt niet alleen dat hij Koning is, want hoewel dat ook groot .is, dat God Hem tot Koning gezalfd heeft, de genade Gods is meer. Ook Saul was als zodanig gezalfd, maar welk een treurig einde had Saul. David daarentegen was bevoorrecht, dat hij genade had. Hij immers was niet meer zichzelf, maar had door het geloof vrede met God gevonden. Hij heeft geleerd, wat het is onder de weldaden des Heeren vernederd te worden. Temeer omdat hij ook vele bekommernissen, vele angsten en vele zwarigheden 'doormaakt heeft en vele tegenspoeden. Maar het is een voorrecht als de Overste Leidsman de pelgrimsreiziger aanschouwt en Hem ondersteunt en tot het einde bewaart. Zoo, was het ook met David; hij heeft de grote weldaad ontvangen dat hij niet op eigen krachten leunde en steunde; hij werd niet verheven, maar vernederd, zodat hij uitriep: "Wie ben ik Heere Heere en wat is mijn huis dat Gij mij tot hiertoe

⁵ N.V. Drukkerij en Uitgeverij "De Banier" - Rotterdam 1939

gebracht hebt." Als God waarlijk licht geeft en wij onszelf leren kennen, dan verliezen wij eigen waarde. Dan verfoeien wij ons zelf.

Letten wij nu op onze afkomst, hoe we de zonde gediend hebben, dan moeten wij wel erkennen, ons niet anders te hebben waardig gemaakt dan het eeuwig verderf. Maar door Gods genade verkrijgen wij het eeuwige leven, door Jezus Christus, Gods Zoon, Die voor Zijn volk alles heeft teweeggebracht. En wanneer wij een weinig met geloofslicht begiftigd zijn, dan zullen wij vernederd worden en God verhogen. Dan zal alle eigen waarde wegvallen en zullen wij ter hart nemen wat Jeremia zegt: "Het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn" en zullen we het wonder bewonderen, dat God van eeuwigheid gedachten des vredes over ons gehad heeft. Hij immers heeft de wereld zo lief gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon niet gespaard heeft, Die gezegd heeft: "Ik kom, o God! om Uw wil te doen." Hij heeft het op zich genomen alles te voldoen; Hij heeft aan de rechtvaardigheid Gods voldaan, de schuld en straf van Zijn volk op Zich nemende, en de vrede aanbrengende.

Wanneer wij met dat licht en die genade begiftigd worden, dan zullen wij uitroepen: "Wie ben ik Heere en wat is mijn huis dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt." Wij, niets waardig als het eeuwig verderf, maar om Christus' wil daarvan verlost, door de liefde Gods en verkrijgende de hoop, die niet beschaamt. Hij zal ons leiden naar Zijn raad en straks opnemen in eeuwige heerlijkheid.

Het moet voor een pelgrimsreiziger groot zijn als hij terugblikken mag, ziende op de weg, die achter ligt. Ook voor ons is het groot als we terugzien, hoe wonderlijk de Heere ons geleid en welke onderscheidene wonderen Hij ons bewezen heeft, en hoe Zijn liefde in ons hart is uitgestort.

Wat was dat een wonder voor Paulus en David, maar niet minder voor ons, dat God ons nog gedragen heeft en gespaard tot onze 80-jarige leeftijd toe. Dat alleen zou het wonder als zodanig nog niet uitmaken, maar als we bevoorrecht mogen worden terugleidingen te ontvangen, och, hoe wij de Heere door onze zonden vertoornd hebben, daar wij vervreemd waren van de kennis Gods, die tot zaligheid leidt. Wij zouden nimmer naar Hem gevraagd hebben, maar de Heere is ons te sterk geworden en Hij heeft ons een ander leven geschonken. Daarop terugziende, mochten wij wel diep vernederd worden. En dat niet alleen, maar zelfs heeft Hij ons nog bevoorrecht, om Christus te prediken. Wij mogen Paulus' woorden wel de onzen maken en zeggen: *Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag.*

Ik ga bij dat woord een ogenblik uw aandacht bepalen, maar verootmoedigen wij ons vooraf in gemeenschappelijk gebed.

Zingen wij nu: Psalm 103: 10, 11.

Dus wil ik uw aandacht deze avond bepalen bij Handelingen 26: 22, waar we lezen:

Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag.

Staan wij dan stil

1. Bij een terugblik op het verleden
2. Bij een juichtoon des triomfs.
3. Bij een halleluja der dankzegging.
4. Bij een wekstem des levens,

Paulus staat, wanneer hij deze woorden bezigt, voor de grote Raad om zich te verantwoorden over de beschuldiging der Joden. Aangevuld met de Geest uit de Hoge, verantwoordt hij zich met grote vrijmoedigheid. Hij verdedigt de geloofsleer van Christus op heldere en krachtadige wijze, zó dat Koning Agrippa zelfs oordeelde, dat hij kon worden losgelaten, als hij zich niet op de Keizer had beroepen.

Wij zien het grote voorrecht van Paulus en hoe het bewaarheid wordt aan hem, dat God zal geven te spreken in de ure dat hij het nodig heeft.

Ik sta niet om op beschuldigingen . van mensen te antwoorden, noch om de prediking van Christus te verdedigen. Ik wens u bij de woorden van Paulus te bepalen, ten opzichte van de hulp Gods, mij geschonken.

Ik ben heden tachtig jaar geworden. Wij lezen in Gods Woord, dat de mens als hij sterk is, zeventig jaren wordt, en zo hij zeer sterk is, tachtig jaren. Zo rekent Gods Woord ons onder de zeer sterken en daarbij moeten wij immers Paulus' woorden ook op onszelf toepassen: "Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag." Gods liefde droeg mij, zelfs in mijn kindse dagen en jongelingsjaren, in alle weg des verderfs. Hoewel mijn consciëntie meermalen sprak, bracht ik die door beloften van verbetering tot zwijgen, zo voortgaande, de zonde indrinkend als water.

Op achtentwintig-jarige leeftijd schonk de Heere mij een ander leven. God formeerde mij om Zijn lof te vertellen. De Heere zegt: "Die Mij Beren zal Ik eren; die zijn weg wel aanstelt zal Ik Mijn heil doen zien." Maar daar was ik tot op die tijd verre van.

Door Zijn Geest heeft de Heere mij overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel. Als wij waarlijk door het licht des Geestes in de spiegel der wet zien mogen, dan krijgen wij onze verdorven natuur te kennen. Ik heb God moeten rechtvaardigen, al zou Hij mij verdoemen. Goede werken kon ik niet opnoemen, daar ik nooit anders gedaan had, dan wat kwaad is in de ogen des Heeren. O, wat is het dan een eeuwig wonder, wanneer we daar staan, met een veroordelende consciëntie en van de satan beschuldigd, alle Gods geboden hebbend overtreden. Zo stond ik daar, met vrees en beangstiging voor het dreigend oordeel. Het gevaar dreigde, om voor eeuwig verstoten te worden. Maar er brak een tijd aan, dat ik dat overnemen kon dat ik dat waardig was en God in Zijn recht lief gekregen heb. Al was er een mogelijkheid geweest om buiten de deur van het recht in te gaan, toch, uit eerbied voor en liefde tot Gods deugden, die God in mij werkte, zou ik een zodanigen weg niet verkoren hebben. Ik weet dat de Heere een weg voor mij ontsloten heeft in die dierbaren. Christus, Die geen rechtvaardigen roept, maar zondaars tot bekering.

Het zal een groot wonder uitmaken als we door het geloof niet alleen in God, maar ook in Christus geloven mogen. Jezus zeide: "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij." Waarlijk wat een voorrecht wanneer wij door het oprecht geloof Hem leren kennen, zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard en verklaard heeft en leren verstaan, dat Hij de Zoon van God is, God geopenbaard in het vlees; dat Hij van eeuwigheid Borg geworden is voor Zijn volk. O, wat een eeuwig wonder van Gods liefde, dat Christus, van God daartoe verordineerd, gekomen is om verloren zondaren te behouden. In de rol des Boeks is van. Hem geschreven: "Zie Ik kom, o God, om Uw wil te doen", om te verlossen degenen voor wie Hij Zich als Borg gesteld heeft en die door Hemzelf zijn opgeëist.

Het is het grote wonder geweest van Gods wijsheid; het is een eeuwig wonder van Gods liefde om Zijn Zoon niet te sparen. Och, geliefden, wat een eeuwig voorrecht als, we door het geloof Hem als zodanig leren kennen als de Elohim en El Schaddai, want het heeft God behaagd Zich aan mij zo te openbaren. Ik kreeg Hem zo lief, dat ik mijzelf kwam te verliezen. De rechtvaardige God is aan mij bekend geworden in die dierbaren Immanuël, Jezus Christus, Gods Zoon. Hij heeft de straf gedragen, die ons

de vrede aanbrengt, Hij heeft de pers getreden, om Zijn volk in het wijnhuis te brengen.

Wat is het een wonder als wij krijgen te geloven dat Hij dat ook voor ons gedaan heeft; dat Hij voor ons volmaakt en volkomen voldaan heeft wat God van ons eiste. Want immers God kan van Zijn recht niet af. Een zondaar, die zó bearbeid wordt, zal ook immers waarlijk aldus van hart daarin verblijd zijn, dat aan dat recht voldaan is door die gezegenden Middelaar Jezus Christus, Die Zich openbaart en verklaart, niet aan rechtvaardigen, maar aan verloren zondaren tot hun bekering.

O, als ik dan terug zie op de tijd, dat het voor mij een afgesneden zaak werd en de veeklager der broederen aan mijn zij stond om mij te veroordelen en ik mij zo voor een rechtvaardig God geplaatst zag, dan is het immers waarlijk met geen woorden uit te spreken wat dan ondervonden wordt. Maar dit weet ik, dat die dierbare Middelaar Jezus Christus, Gods Zoon, voor mij voldaan heeft, die immers zegt: "Ik wil niet dat deze in het verderf dale; Ik heb verzoening voor Hem gevonden." Wat een grote weldaad geliefden, als we zien dat de Rechter tevreden is, met hetgeen die Borg volkomen betaald heeft. Wat een weldaad als we door het geloof in Christus in het Vaderhart zijn opgenomen en die vrede, die alle verstand te boven gaat, mogen smaken. God is het die rechtvaardig maakt. Die naar Romeinen 4: 5 in Hem gelooft, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid. Dan bekomt hij die vrede Gods die door het geloof wordt omhelsd, dat door de liefde werkende is en door de Heiligen Geest geschonken wordt. Wat is het een grote zegen als wij de drie Personen leren kennen, één in Wezen, nochtans drie in Personen: de Vader, de bewegende oorzaak, Christus, de verdienende, en God de Heilige Geest, Die het uitwerkt.

Het is niet te begrijpen voor het verstand. Nee, God is niet te begrijpen. De Zone Gods is eeuwig, zoowel als. de Vader; de Zoon, Die mens werd en nochtans God bleef. Hij is één met de Vader en de Geest. Het gaat ons verstand te boven, maar

*Gods verborgen omgang vinden
Zielen daar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar zijn vreeverbond getoond.*

Ik weet dat het een grote zegen is als wij door Gods genade met de kennis Gods begiftigd mogen worden. Dan wordt het waar wat God beloofd heeft: "Die Mij eren, zal Ik eren." Immers dan valt de keuze in het hart om Heem te eren, Wien allen lof en aanbidding toekomt.

Wij zijn nu niet samen gekomen om stuk voor stuk mijn levensloop na te gaan, maar ik zal slechts enige grepen doen.

Op zes-en-dertig-jarige leeftijd gaf God dat ik in het huwelijk trad. Het heeft mij in die weg aan kruis en tegenspoeden niet ontbroken, maar ik mag ook in dit opzicht zeggen: "Dan hulp van God, verkregen hebbende." Twaalf kinderen zijn ons in de echt geschonken, waarvan wij er twee moesten missen, één van elf maanden en één op een-en-twintig jarige leeftijd. Naar wij geloven mogen zijn ze in het nieuwe Jeruzalem, welks straten zijn van goud en met liefde bestrooid. Het is niet uit eigen liefde dat ik dit zeg, maar het is door het geloof, dat God door Zijn Geest werkt, waardoor wij hebben een hartelijk vertrouwen op God.

Als we terug mogen zien, dan moeten wij zeggen: veel is ons over het hoofd gekomen, maar er liggen ook Eben Haëzers. *Tot hiertoe heeft de Heere geholpen.*

Mijn zoon Jakob heeft twintig bloedspuwingen gehad. De Heere richtte Hem weer op. Hij ligt nu weer vier weken. Op de eerste opslag leek het dat het einde zou naderen, maar God heeft weer verhoord, er is weer hoop. Dat verwekt

2. Een juichtoon des triomfs.

Wat een voorrecht als wij verslagenen des geestes worden mogen. Dan zien wij onszelf als de dichter in Psalm 31.

Een groot wonder is het als wij in strijd en moeilijkheden door het geloof, dat een werk Gods is, kracht ontvangen in de donkere wolken die boven ons hoofd hangen tegen dit alles. Ach, hoe vaak is het zoals de dichter zegt: "Ik was afgesneden voor uw ogen. Dan nog hoordet Gij de stem mijner smeking als ik tot U riep."

Maar geliefden, bedenkt toch dat Gods werk in ons steeds vernieuwd moet worden. Toen die worsteling weer voorbij gegaan was ben ik daarna weer in zulk een strijd gebracht, dat ik dacht te sterven. Ik dacht niet anders, of het was afgesneden. Ik riep, maar kon het net gelijk de vissers, niet aan de goede zijde werpen. Maar daarna kreeg ik toch het net aan de andere zijde van het schip te werpen en moest toen uitroepen: *Is dat sterven?* Toen kreeg ik het Hemels paradijs te aanschouwen; met kristallijn en goud, en mocht de engelenzang vernemen. Dat weet de Heere wat daar is voorgevallen, uit genade. Het was geen droom.

Als ik die heerlijkheid uit het geloofsoog verlies, komt de Heere mij bij te staan. Hij nam mij mee naar de doodsjordaan met Jozua. Toen die Jezus kwam, Die de dood verslonden heeft tot overwinning, en satan de kop vermorzeld heeft, mocht pik onmiddellijk dat dierbare paradijs aanschouwen. Nee, er is geen vagevuur, maar Gods volk wordt als het de raad Gods heeft uitgediend, onmiddellijk in heerlijkheid opgenomen. Het was een gedenksteen. En ik moet, ziende Gods trouw, wel zeggen met David in 2 Samuel 7: "Wie ben ik Heere en wat is mijn huis dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt."

O, wij moeten met al die weldaden juist vernederd en verootmoedigd worden. Dan zullen wij niet strijden om de meeste te zijn, maar om de minste te zijn. Ik weet hoe vaak de Heere mijn ziel verkwikt en mijn leven gered heeft van de dood; mij moed en kracht schonk en in treurigheid mij getroost heeft.

Ach, gaan wij alles na, dan bemerken wij de trouw weldadigheden, die God ons schenkt. Hij is de Getrouwe, Die Zijn werk zal voleinden. Veel moeten wij immers missen; wat kunnen wij afgeleid worden! Wat kan de strijd zwaar zijn en de verdorvenheid als zodanig in ons vlees ons als een schaap doen afdwalen. Maar wat is het een eeuwig wonder, als die grote Herder Zelf Zijn schapen opzoekt en. Zijn volk weer met droefheid naar Hem vervult om ze te vernederen en te verootmoedigen. Dan zien we dat het waarheid is wat de dichter zingt in Psalm 111:

*'t Is trouw, al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal,
Als op onwrikb're steunpilaren.*

Och, Gods volk moet hier onder hamerslagen door en van onder de vloek gebracht worden. Maar, geliefden, de Heere geneest, en die genezing van onze wonden door de dierbaren Heiland, Jezus Christus, doet ons uitroepen

3. Een halleluja der dankzegging.

In 1 Thessalonicensen 5: 18 staat: *Dankt God in alles.* Dat kan alleen Gods volk in Christus Jezus. Maar toch, het betaamt allen mensen de Heere te danken. En toch, ware dankenstof heeft alleen de ziel, die verwaardigd geworden is, alleen in Christus te geldoven als die enigen Naam, waardoor wij moeten zalig worden: Want U die gelooft is Hij dierbaar. Door het geloof leren wij Hem kennen en begeren. Gelukzalig is de mens die op Hem, op de Almachtige, Alwijze, Onveranderlijke, Eeuwige

vertrouwt. Ons leven is immers een reis, door vele zwarigheden gekenmerkt, die door geen menselijke wijsheid zijn af te wenden. Maar Hij zal ons leiden naar Zijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen.

Dit noopt tot een dankbare erkenning, om Hem eer, aanbidding en dankzegging te geven. Hij is onze bemoediging, n.l. Jezus. Hij is onze Voorbidder. Als de consciëntie ons beschuldigt; als wij Gods toorn over ons gevoelen (Job 6) dan is. Christus onze Voorspraak tot vertroosting. O, wat is die weldaad voor Gods arme volk groot, als wij waarlijk getroost en bemoedigd, de kracht van die dierbaren Voorspraak van Jezus Christus, Gods Zoon, die Middelaar Gods en der mensen mogen ondervinden. Hij maakt vrede in de hemel, maar ook in onze ziel: *Mijn vrede geef Ik u; Mijn vrede laat Ik u, niet gelijk de wereld Hem geeft, geef Ik Hem u.* Ook zegt Hij: *Ik heb u verheerlijkt op aarde.*

Dat heeft de Heere Jezus gedaan, de wil Zijns. Vaders doende. Na alles volbracht te hebben, is Hij de heerlijkheid ingegaan, waar Hij troont en als Koning regeert en Zijn volk nog leert.

Wat is het een weldaad als we waarlijk door de Heere zo geleerd en geleid mogen worden. Dan zullen wij ondervinden, dat Hij is een verberging voor de wind. Ook voor de dienaren Zijns Woords. Dit weten wij, dat er veel, zeer veel tegen komt. Satan gaat rond als een briesende leeuw, maar ook leren Gods volk en knechten, dat genade alleen op de Heere doet zien en onze verwachting op Hem stellen. Wij zagen dat tienduizenden in Israël Hem volgden, om het brood, maar 'niet om Zijn leer. Als Hij gaat zeggen: Het is, omdat u van de broeden gegeten hebt, dan verlaten velen Hem weer. Zoo, ook is het nog met velen!

Maar Gods arme knechten, die God geroepen heeft, en die Hij Zelf formeert om Zijn lof te vertellen, mogen zien op de Voleinder des geloofs, Die voorgegaan is in het lijden en Die overwonnen heeft. Hoe menigmaal ook kunnen wij aangevallen worden bij het beklimmen van de kansel. Kon ge in het hart van 's Heeren knechten kijken, gij zoudt vernemen de verzuchtingen, die zij opzenden en de nietige gedachte die zij van zichzelf hebben. Maar er ligt een ondergrond! O, mocht God ons gedurig geven om Zijns zelfs wil daarop te steunen. Als wij dan komen, komen wij in de vlakke.

Ik heb aldus Christus gepreikt, en het is zeker dat ik meer oren afgehakt heb dan zielen geraakt, maar toch hoop ik dat mijn bediening niet vruchteloos, geweest is. De hoop vertroost en geeft balsem. Daaruit zijn ook elkaars lasten te dragen. Ik moet wel bekennen, dat mijn karakter niet zo vlelend is, maar als iets van de liefde Gods in ons zijn mag, dan zullen wij elkaar dragen in de zwakheden. En als wij gesterkt worden in de liefde, dan wordt onze onwaardigheid groter.

Velen hebben geijverd zonder verstand en hebben het volk beladen met instellingen, maar zij benauwen Gods volk en zij varen naar de hel. Maar Jezus kan ook de wind stillen en Zijn volk roept dan in verwondering uit: Wie is Deze, dat ook de winden Hem gehoorzamen? Dat is voor alle kinderen Gods een groot wonder, maar vooral voor een Dienaar des Woords. Hij leert zijn grote ellende en onbekwaamheid kennen en zegt menigmaal: "Heere, als Gij mij niet helpt dan zal ik bezwijken."

Zo gaat het de pelgrimsreizigers. Bij ogenblikken mogen zij vernemen, dat zij vruchten op hun werk in de bediening gehad hebben. Zij leren het echter verstaan: "Uw vrucht is uit Mij gevonden."

Het is een zegen, wanneer wij met die vruchten mogen begiftigd worden. Dat zal gedurig meer verootmoedigen en de ziel meer en meer tot een wonder worden. Dat eeuwige wonder komt niet uitgewonderd. Hoe dieper wij graven, hoe meer gruwelen wij in ons zelf vinden; maar ook hoe meer wij zien, dat het alleen de genade en liefde Gods in Christus is, waardoor wij zalig worden.

Voorwaar het is niet gelijk de Remonstrant leert, om ons voor gezien geloof of goede werken. Maar de Heere komt hen Zelf te roepen en te trekken naar Zijn vrijmachtig welbehagen. Wat is dat groot. Zulken krijgen Hem oprecht lief. Zij zoeken Hem en zijn niet vermoeid, dan alleen over eigen traagheid en leren het beamen: Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten.

Wat een grote zegen als wij door Gods genade met zulke weldaden begiftigd zijn.

Komt, zingen wij nu Psalm 150: 1.

TOEPASSING.

Geliefde gemeente! Het is mij een oprechte blijdschap hier samen gekomen, te zijn om Gods liefde en genade te herdenken.

Op aandringen van mijn kinderen heb ik aan een verzoek daartoe toegegeven, want het was mijn oogmerk niet. Niet dat de Heere niet waardig is om Zijn weldaden te herdenken, maar als ik op mijzelf zie, dan moet ik wel uitroepen: "Heere, wie ben ik!" En dan zou ik liever in stilte de grote voorrechten hebben herdacht, die mij geschonken zijn. Ik heb veel meer redenen dan alle anderen, om mij te vernederen, vanwege mijn ellende. O, wonder, dat God mij nog hulp biedt.

Het is mij nog een wonder zoveel blijken van liefde en belangstelling uit alle oorden des lands ontvangen te hebben. Soms dacht ik geheel alleen te staan, dat men mij vergeten had. Daarom verwondert het mij te meer en is het tot blijdschap zoveel te mogen ontvangen op deze dag, dat zelfs een aparte postbestelling nodig was met een bundel kaarten en brieven.

Wat is het een weldaad, als Gods volk elkaar nog gedenken mag. Het is mij zodanig, dat ik zeggen moet: *Wie ben ik Heere en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt.* Dat ik tot op tachtig-jarige leeftijd de kansel nog beklimmen mag en Christus verkondigen, hoe gebrekvol het ook is. Het is nog een bijzondere zegen van de Heere, dat er nog zoveel liefde, samenbinding en draagkracht is en wij elkaars zwakheden willen verdragen.

Ik mag zeggen u niet anders dan Jezus Christus en die gekruist te hebben voorgehouden. Wij hebben niet met vleierijen omgegaan en ik heb u geen rust gegeven op uw tranen en uw werken, noch op iets, waarbij uw ziel geen ware rust vinden kan. Vraag naar de Heere, dat Hij u overtuige en overbuige en dat gij die dierbaren Jezus Christus moogt deelachtig worden. Dat uw ziel een tempel Gods moge worden, waar de Geest in woont. Dat gij door die Geest geleid moogt worden. Dan zal de strijd aanvangen en pas eindigen als wij van hier scheiden moeten. Hebben wij de rechten strijd gestreden, dan zullen wij meer dan overwinnaars bevonden worden.

Hoe menigmaal hebben wij gedacht met preken maar te zullen ophouden, daar de moed ons ontviel. Maar ook menigmaal gaf de Heere weer vertroosting en sterkte. Dan hebben wij mogen voortgaan, als dan God maar verheerlijkt mag worden. Immers kunnen wij met twee talenten evenveel winst doen als met tien. Ik hoop en wens dat wij elkaar nog mogen dragen in de zwakheden. De Heere moge geven dat ons samen-zijn nog vruchten mag afwerpen en dat 's Heeren hulp door ons verzocht niet vruchteloos gevergd worde.

Wij mogen zo nog gedenken wat de Heere schenkt. Wat een weldaad, dat Hij elke week nog lust en bekwaamheid geeft om ons werk te doen. Ik weet het, het is gebrekvol, maar we mogen ook verheugd zijn en zeggen: Dan hulp van God verkregen hebben, sta ik tot op deze dag. Daarom is het een dierbare dankzegging, wanneer God ons er bij brengt. Dan zullen wij een gebroken hart en een verslagen geest hebben.

O, de Heere is de getrouw God. Dat hebben wij gedurig mogen ondervinden. Ik dacht nimmer oud te worden. Zij die mij gekend hebben zullen het zich herinneren, hoe wij door erge rheumatische pijnen gekweld werden. Maar het behaagde de Heere mij bij het klimmen mijner jaren te sterken. Dat is ons tot blijdschap.

Geliefde vrouw.

Hoeveel zijn er niet die elkaar vroeg moeten missen. Ik hoop dat de Heere u moge schenken de geestelijke zegeningen in Christus. Het is terecht deze middag door ds Fraanje, die uw vader goed gekend heeft, opgemerkt: hij heeft u menigmaal in zijn gebed opgedragen aan de troon der genade. Daarom zou ik verblijd zijn, als er eens een doorbreken kwam en gij de Heere mocht grootmaken en verheerlijken. Wij zullen elkaar maar korten tijd meer bezitten.

En wat de kinderen aangaat, o wij hebben schuld in dezen. Maar toch kinderen, u zult niet kunnen zeggen, dat gij het niet geweten hebt. Ik hoop dat God u vernedere. Het kon zijn, dat de tijd voorts kort is. Wat zou het mij tot blijdschap zijn indien mijn oren het nog eens vernemen mochten, dat er uit God geboren werden en de Heere in u werd grootgemaakt. Er is geen aanneming des persoon bij God. Hij neemt sommigen aan; anderen gaat Hij voorbij. Ik hoop, dat de Heere u zegene, in de korthed des levens die Hij ons heeft toegedacht. De Heere geve u te smeken en bediene u uit Zijn volheid. Het zou groot zijn, als Hij dat schonk om Zijns groten Naams wil. Al was het er één, het zou al zo groot zijn, hoewel er een volheid is, om ons allen te vervullen; als we het onderwerp maar mochten worden.

Geliefde Gemeente, gij hebt mij in mijn zwakheden willen dragen! De Heere geve verder elkaars lasten te dragen. Mocht uw ziel zo bearbeid worden, dat gij vele levendige vrucht dragen mocht. Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaïen.

Broeders Kerkeraad, waar wij tot hiertoe in vrede geleefd hebben en gij mij gedragen en mij in mijn werk verlicht hebt, zeg ik u naast de Heere, vriendelijk dank. Ik hoop dat in de ogenblikken, dat de Heere ons nog samen zal doen verkeren, de liefde niet zal verkoelen. God moge ons aan onszelf ontdekken. Hij doe ons met verwondering het grote genadewonder Gods in Christus kennen tot eer van Zijn Naam en zaligheid onzer zielen.

Catechisanten. Ik wil ook in deze ure u wijzen op de noodzakelijkheid, om in uw jonkheid de Heere te zoeken. Gij weet het zowel als ik, hoeveel jongelingen en jonge dochters plotseling zijn heengegaan met rozen op de wangen. De steel werd geknakt; de bloem viel af en haar plaats kende haar niet meer. De God des eeds en des verbonds moge u bewaren, opdat gij u niet overgeeft aan de zondige vermaken van sport of bioscoop. Zoekt de Heere, want elke stonde kan de laatste zijn. De Heere moge onder u arbeiden, terwijl gij nog jong zijt, eer de kwade dagen komen. Hij moge jonge krachten schenken, ook voor Zijn Kerk.

Voorts gedenk ik de organist en de koster voor hun arbeid en wend mij thans tot mijn

Broederen in het ambt.

Gij hebt ook nodig de beïnvloeding van de Heilige Geest, om het dierbare zaad des Woords uit te dragen. De Heere sterke u nog in uw loopbaan. Mijn tijd zal maar kort meer zijn, maar Hij moge u dragen en sparen. De liefde dringe u om te volbrengen, wat Hij op uw schouderen gelegd heeft. Uw eigen ziel moge er wel bij varen en mochten wij met Paulus keren zeggen, de grootste der zondaren en de minste der Apostelen te wezen. Dan zijn wij, als de Heere het geeft, de minste van allen. Hij schenke zijn zegen, vooral ook u, broeder Kersten.

Wij zijn samen nog maar overgebleven van de leraren, die de vereniging van de

Kruisgemeenten met de Ledeboeriaanse gemeenten, hebben meegemaakt. Wij hebben in deze veel moeilijkheden gedragen en veel vijandschap moeten doorstaan. Maar hulp van God verkregen hebbende, staan wij tot op deze dag. De Heere sterke u bij het klimmen van uw jaren. Ook in het onderwijzen van de toekomstige leraren schenke Hij u Zijn zegen in Christus. Hij geve meer dan ik u wensen kan in Jezus Christus, de Zone Gods. Amen.

Ds Heikoop sprak het volgende:

Namens de classis Amsterdam en de kerkenraden van Zeist en Utrecht wil ik thans enige woorden tot u richten. Zestien jaar hebt u in de classis mogen in- en uitgaan. Gij hebt ons voorgehouden wat tot welzijn van de gemeenten diende. Geen vlees hebt gij gespaard, maar wij hebben van u mogen horen, wat tot heil van de Kerk van God diende, opdat geen wolven in schaapsklederen in de gemeenten inslopen. God geeft, dat gij zelfs op tachtig-jarige leeftijd nog fris en groen moogt zijn.

De God der genade moge u sterken en verootmoedigen en u voor Hem laag doen bukken in het stof. Menigmaal hebben wij in u het besef van uw nietigheid mogen bespeuren, zodat de rijkdom van Gods genade kwam uit te blinken. God moge u sterken.

Ook namens de gemeente en kerkenraad van Zeist kom ik, daartoe aangezocht, u op deze dag gelukwensen. Een elftal jaren hebt u in deze gemeente mogen arbeiden. De Heere werke naar de rijkdom van Zijn verbondstrouw, die liefde tot u, dat gij in uw hogen ouderdom gedragen worden moogt in het gebed. Hij doe, Wat Hem welbehaaglijk zij. Hij spare u nog voor ons en de gemeenten tot verheerlijking van Zijn Naam en tot heil van Sion. Dat zij zo.

Toespraak van **Ds Kersten**.

Waarde Broeder Ds van Oordt,

Ik moge u en uw vrouw en kinderen en de gemeente te dezer plaatse hartelijk gelukwensen met het buitengewone voorrecht dat u gegeven is, dat gij voor de tachtigste maal uw geboortedag herdenkt. Gij hebt (in uw predatie het woord aangehaald van de Psalmist: *Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen*).

Het geldt voor alle mensen dat God hen leidt naar Zijn raad, niet allen worden verwaardigd dit te geloven. In waarheid mag alleen Gods volk dit geloven. En die geloofsaanvaarding, dat God naar Zijn raad leidt, is de bron van innerlijke vertroosting en van oprechte vereniging met alle wegen waarin God ons brengt, in voorspoed en in tegenheden. Maar welk een innerlijke blijdschap moet het dan ook de levende hoop in het hart geven, dat de Heere ons zal opnemen in heerlijkheid.

Dat geldt niet voor alle mensen, hoewel velen zonder enigen waren grond het zich willen toeëigenen. Gods uitverkorenen echter verkrijgen in dit leven deel aan de zaligheid en de Heere zal hen eens opnemen in heerlijkheid en hen kronen met de kroon der volmaakte blijdschap, die Zijn volk bereid is vóór de grondlegging der wereld. Toen de Heere Jezus gereed stond Zichzelf in en dood op te offeren, sprak Hij in de nacht in welken Hij verraden werd, tot Zijn discipelen: "Ik ga heen om uw plaats te bereiden." Het werd nacht voor de jongeren.

Hun Heere en Meester gaf Zich in de hand zijner vijanden. Maar de Heere wilde hen van de aarde tot de hemel optrekken, opdat zij een sterke vertroosting hebben zouden. En dat Woord heeft Christus voor al Zijn volk gesproken, gevend in dit tranendal een voorsmaak van de eeuwige heerlijkheid. Gij heb ons medegedeeld, dat de Heere u

getrokken heeft en u de eeuwige heerlijkheid voor het oog des geloofs opende, u onuitsprekelijke dingen tonende. Het zij uw gedurige sterkte in al uw tegenheden.

Ik hoop, de Heere moge u nog enkele jaren in het midden der uw en der gemeenten sparen. Meer dan vijfendertig jaar mochten wij samen in de gemeenten werken. Menigeen van Gods knechten is in die tijd weggenomen. Welhaast, indien wij althans op de jaren letten, zal ik alleen zijn overgebleven van de leraren, die de oprechte samenvoeging van de Ledeboeriaanse- met de Kruisgemeenten hebben meegemaakt. Aan de andere zijde heeft de Heere vervulling gegeven van de ledige plaatsen en wonderen in ons midden gedaan. Moge Hij u sterken, om blijmoedig Zijn raad te volbrengen, in de levende hoop, dat Hij u in die heerlijkheid zal opnemen, waar gij uw God en Koning, met al degenen die hun klederen hebben witgewassen in het bloed des Lams, eeuwig prijzen zult.

De Heere sterke en zegene u tot roem van Zijn groten en driemaal heiligen Naam.

Ds. Fraanje.

Geachte Broeder ds van Oordt,

Bij de herdenking dat gij tachtig jaren op aarde geleefd hebt, wens ik een enkel woord tot u te spreken. Wat zijt gij van God rijk beweldadigd. Hijschonk u niet alleen Zijn genade, maar riep u tot Zijn knecht. Wij hoorden u spreken over het verleden, het tegenwoordige en het toekomstige leven en God in God verheerlijken. Dat is het wonder dat nooit bevat zal worden. God is door niemand bewogen en door niemand belet, maar uit eeuwige soevereiniteit heeft de Vader Zijn volk verkoren en de Zoon hen gekocht. Met vader Brakel zouden wij zeggen: Broeder van Oordt, *dankt de Zoon voor de Borgstelling, in het hart van de verloren zondaar verheerlijkt door de werking van de Heilige Geest.*

En wil God Zichzelf in God laten bewonderen, ook wordt Hij in Zijn werk bewonderd, zodat wij moeten zeggen met de Psalmist: "De werken des Heeren zijn groot en worden gezocht van allen die er lust in hebben." God laat Zich ook bewonderen in Zijn volk en in Zijn knechten.

Ik herinner mij, geliefde Broeder, zeer klaar de dag, toen ik u voor het eerst in de gemeente Goes mocht horen, ter bevestiging van mijn lieven zielevriend en broeder ds Roelofsen, die vóór u leraar van Zeist was, met deze woorden: "Hij Die roept is getrouw, Die het ook doen zal."

Gij hebt ook mij, de geringste van al Gods knechten, bevestigd, n.l. in Terneuzen.

Ik hoop dat de God aller genade uit vrije gunst u geve Hem in Zijn genadewerk te verheerlijken met Paulus in Rom. 5: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus." En dan zegt Paulus dat hij staat in de roem en hoop der heerlijkheid. En dat niet alleen, maar ook: "Ik roem ook in de verdrukking." Dan zucht dat volk en zegt: niet alleen dit, maar wij roemen ook in God door onze Heere Jezus Christus, door Welken wij verzoening verkregen hebben. Deze Oorzaak is groter dan alle oorzaken.

Nu wens ik dat u als knecht des Heeren nog vele jaren daar staan moogt. De Heere moge u dragen, als ook ons. Dat Hij u spare voor uw huis, voor de gemeente van Zeist met de raad der kerk in dit deel van Gods Kerk. Dat Hij u lust en kracht geve. Broeder het gaat wel door de diepte. Maar wat zegt de Apostel? "Evenwel het vaste fundament Gods staat hebbende deze zegel: De Heere kent degenen die de zijnen zijn." En: "Een iegelijk 'die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid."

Ik heb u nu jaren lang gekend en ben met u met banden boven vlees en bloed, verbonden geweest. Niet alleen met u, maar ook met uws vrouws vader, in zijn klein winkeltje in Charlois. Ik wens uw geliefde vrouw, die spoedig zeventig jaar oud zal

zijn, dat zij uw zuster in Christus moge worden. Want dat gaat boven de band des huwelijks.

Vader en moeder, daar zijt u met uw kinderen. Ik wens kinderen, dat de Heere u genadig zij met uw zieke broeder en verheerlijke Zich in u naar de rijkdom van Zijn genade.

Gemeente van Zeist, het doet ons goed dat u zijt samengekomen op deze dag voor uw oude leraar. Daar staat hij. Die verstand van bidden hebben, dat u Hem op de vleugelen des gebeds dragen moogt. Het Woord zal zijn een reuk des doods ten dode, indien het niet wordt een reuk des levens ten leven.

Wat zal het eenmaal zijn om uit genade zalig te mogen worden door het geloof uit vrije genade, die Hij in het hart werkt.

Komt, laten wij onze ouden leraar toezingen Psalm 118: 10:

*Dit is, dit is de poort des Heeren;
Daar zal 't rechtvaardig volk door treên,
Om hun God ootmoedig t' eren,
Voor 't smaken. Zijner zaligheên.
Ik zal Zijn Naam en goedheid prijzen;
Gij hebt gehoord; Gij zijt mijn geest,
Door Uw ontelb're gunstbewijzen,
Tot hulp, en heil, en vreugd geweest.*

Ds van Oordt deelde na het dankgebed mede dat de schoolkinderen de wens geuit hebben Hem oenige verzen toe te zingen. Onder begeleiding van hetorgel zongen zij Psalm 71, verzen 6, 12 en 13 en Psalm 134: 2, waarna de gehele gemeente ds van Oordt staande toezong de zegenbede uit Psalm 134: 3.

Ds van Oordt betuigde met een enkel woord nog zijn oprechten dank voor de vele blijken van liefde en besloot met het uitspreken van de zegen.

5. 4. Ds. J.R. van Oordt overleden

11 febr. 1943 Jan Rocus van Oordt werd 14 januari 1859 te Charlois geboren. Als jongeling brak hij op erge wijze in de zonde door, doch God is hem op acht en twintig jarige leeftijd te sterk geworden.

Ten getuige van geheel de wereld werd hij als een vuurbrand uit het vuur gerukt.

Daarenboven riep God hem tot de dienst Zijns Woords, waarin hij 22 september 1897 door Ds. Makkenze op zijn geboorteplaats bevestigd werd.

De 22e september 1937 heeft Ds. Van Oordt een gedachtenisrede gehouden bij gelegenheid van zijn veertig jarig jubileum, waarin hij van de wegen, die de Heere hem geleid heeft, een en ander heeft meegedeeld.

Op zijn tachtigste verjaardag (14 januari 1939), sprak de oude dienstknecht voor een zeer grote schaar weder een gedachtenis-predicatie over Hand. 26:22.

Nog twee jaren ongeveer mocht de leraar de gemeente voorgaan. Toen heeft hij eervol emeritaat van de kerk verkregen en 15 oktober 1942 is hij door de Heere van zijn arbeid afgelost en in het Huis des Vaders ingegaan, om de Heere te dienen zonder zonde en volmaakt te prijzen.

Ds. Kersten heeft op de dag der begrafenis een korte dienst geleid in de kerk. Ds. Fraanje, namens het curatorium; Ds. Heikoop, namens de dase en Ds. Verhagen, namens de Zeeuwse kerken, spraken op het graf. Een zoon van de overleden leraar dankte allen, die zijn vader gedurende zijn ziekte hun liefde en thans hun medeleven met de familie, bewezen hebben en in het bijzonder ook de leraars voor hun troostvolle woorden in familiekring en aan het graf gesproken.

Ds. Van Oordt heeft de volgende gemeenten gediend: Charlois, Terneuzen, Middelburg, Ridderkerk, Opheusden en Zeist.

Hij is door het aannemen van het beroep naar Terneuzen tot de gemeenten van Ledeboer overgegaan; in 1907 kwam de vereniging tot stand tussen die gemeenten en de kerken onder het kruis, in welke vereniging Ds. Van Oordt een werkzaam aandeel had. Met schrijver dezes was hij de enige der leraren, die na de vereniging nog in leven waren.

Ook heeft hij gedurende vele jaren zitting gehad in het curatorium der Theologische School en tot de oprichters behoord van de Staatkundig Gereformeerde Partij in welks hoofdbestuur hij zitting gehad heeft.

Ds. Van Oordt heeft gearbeid zo lang hij kon. De oude grijsaard trok nog voor korte tijd vóór hem emeritaat verleend werd, door geheel het land, predikend bijna van dag tot dag. Thans rust hij van zijn arbeid.

Toespraak bij de begrafenis van Ds. Van Oordt

20 okt. 1942

Ten tweeden male wordt de gemeente van Zeist geroepen haar leraar grafwaarts te dragen. Nog leeft in de harten van talloos velen de gedachtenis voort van Ds. Roelofsen. Nu heeft het de Heere behaagd Ds. Van Oordt op ruim 83-jarige leeftijd van zijn arbeid te ontheffen en op te nemen in eeuwige heerlijkheid.

Niettegenstaande zijn zeer hoge leeftijd zal het gemis dat door het verscheiden van Ds. Van Oordt ontstaan is, groot zijn. Groot, zeer groot voor u Mevrouw Van Oordt en voor uw kinderen, voor geheel uw familie die in hem een bidder en drager van Uw noden en lasten missen zult. Groot in het bijzonder zal dit gemis onder die kinderen zijn, die hun geliefde vader de laatste tijd in zijn ziekte hebben bijgestaan. In dat gemis zijt gij geachte familie, hoe groot het ook voor u is, echter niet alleen.

De gemeente die Ds. Van Oordt tot enkele maanden vóór zijn heengaan dienen mocht, zal hem zeer missen, en al de gemeenten, dewijl hij tot zestien dagen vóór hij 83 jaar werd, reizend week in, week uit door geheel het land, haar des Heeren Woord gebracht heeft. Ik zeg dit niet om de persoon te prijzen, doch tot roem van Gods genade.

Wij herinneren ons zo levendig nog, hoe Ds. Van Oordt bij de herdenking van zijn veertigjarige ambtsbediening de Heere de roem gaf, sprekend van de woorden "Dankt God in alles", Gode roemde voor de genade aan hem verheerlijkt en voor de arbeid die hij als Gods knecht verrichten mocht, toen hij stamelde van de grootheid van Gods ontferming aan hem betoond, die zich de eeuwige dood waardig had leren kennen. Stamelen kon hij bij dat jubileum slechts van de lof, die de Heere toekomt; stamelend de lofzang die hij nu volkomen zingt onder de rijen der gezaligden, de drie-enige God en het Lam prijzende, dag en nacht. Dat wij onze ogen mochten opheffen naar boven, opdat wij iets mogen aanschouwen van de heerlijkheid, de overledene met alle verlost en geschenken, van de zaligheid bereid voor alle uitverkorenen in Christus Jezus, in gemeenschap met het Lam, dat op de berg Sion staat met de honderd vier en veertig duizend.

Het zij mij vergund van die honderd vier en veertigduizend een kort woord te spreken, zoals Johannes er ons van getuigt in Openbaring 14: 1 - 5.

En ik zag en ziet, het Lam stond op de berg Sion en met hem honderd vier en veertig duizend hebbende de naam Zijns Vaders geschreven op hun voorhoofden, enz.

Honderd vier en veertig duizend op de berg Sion.

Wie zijn ze?

Het zijn mensen als gij en ik, allen gevallen in ons verbondshoofd Adam, de eeuwige dood onderworpen, maar ook, - en dit onderscheidt hen van alle anderen - mensen die gekocht zijn door het bloed des Lams. Zij hebben dit gemeen met al Gods uitverkorenen. En toch ze nemen onder die weer een bijzondere plaats in. Zij hebben met de uitverkorenen dit gemeen dat zij, gelijk tot tweemaal toe in de U voorgelezen verzen vermeld is, gekochten zijn van de aarde; dat ze gekocht zijn uit de mensen; gekocht, niet door vergankelijke dingen zilver of goud, maar voor de dure prijs van het bloed des Lams, dat Gods gerechtigheid alleen voldoen kon. Weeg alle schatten van hemel en aarde tezamen in de weegschaal van Gods recht, en ze zijn te licht bevonden om één enkele zondaar vrij te kopen uit de staat van zijn verderf. Maar het bloed van het Lam kocht hen, die voor de troon Gods eeuwig zijn zullen en die het nimmer

verstervend loflied zullen zingen: "Gij, Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed."

Zij hebben iets gemeenschappelijks, die honderd vier en veertig duizend op de berg Sion met alle uitverkorenen, met al de gekochten door het bloed des Lams; ze zijn gewassen in dat bloed. En daarom staat er van hen geschreven: "Deze zijn het, die met vrouwen niet bevlekt zijn, want ze zijn maagden." Ze zijn rein, geestelijk rein. ze zijn nieuw schepselen in Christus Jezus. God heeft hen getrokken uit de staat der zonde en des verderfs; vernieuwd door Zijn Heilige Geest.

Van hen schrijft de Apostel: "Maar gij zijt afgewassen; maar gij zijt geheiligd; maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods". Zij hebben iets gemeen met al het volk Gods dat de zaligheid beërven zal, daarin, dat zij het Lam mogen volgen. Zij volgen. Zij volgen het in Zijn diepe vernedering, maar ook in Zijn heerlijkheid. Zij hebben gemeenschap aan Christus, verkregen door de inplanting van de Heilige Geest in Hem en in de oefening van het oprecht geloof. En als degenen, die met Hem lijden, zullen zij ook met Hem verheerlijkt worden. Zij hebben iets gemeen de hier getelden met al degenen die zalig zullen worden. Geen bedrog is in hun mond gevonden; ze zijn oprecht gemaakt voor God en mensen. Wij zijn van nature, hoe oprecht wij onszelf en anderen ook willen keuren, in een staat van leugen, uit de vader der leugenaars die is een leugenaar; en als hij leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen.

Maar deze door Gods Geest geheiligden zijn oprecht gemaakt. Oprecht voor God in de belijdenis van hun schuld; daarin zijn ze onderscheiden van alle hypocrieten en nabijkomende Christenen. Zij getuigen van de eeuwige waarheid Gods, en belijden met de mond ter zaligheid. Christus bewaart hen bij Zijn Woord en de kracht daarvan doet Hij hun ervaren. De waarheid zal U vrijmaken. Johannes ziet hen in hun volmaakte staat niet meer op aarde, maar opgenomen in eeuwige heerlijkheid voor de troon van God. In dit leven kleeft het volk Gods de zonde aan tot het laatste ogenblik toe. Maar in het sterven, dat geen betaling voor de zonden meer is, dewijl Christus voor hen is gestorven. In het sterven heeft het ontzaggelijke proces plaats, waarin Gods uitverkoren kerk de zonde volkomen aflegt. Een vagevuur bestaat niet dan alleen in de verbeelding van Rome. Maar de Schrift leert ons, dat Gods volk bij het voleindigen van de aardse loopbaan, ogenblikkelijk wordt opgenomen in heerlijkheid. Johannes zag dan ook deze honderd vier en veertig duizend voor de troon Gods, waar eens de schaar zijn zal, die niemand tellen kan.

Mijn geliefden, welk een grote vrijmoedigheid hebben wij om het overdachte toepasselijk te maken op Gods knecht, wiens stoffelijk overschot wij grafwaarts dragen zullen. Van hem mogen wij innig geloven, dat hij nu juicht voor Gods troon. Hijzelf heeft het u gezegd en u kunt het in het door hem bij zijn reeds genoemde jubileum uitgegeven werkje lezen, dat hij als kind vreemd van de vreze Gods leefde; dat hij als jongeling doorbrak in de zonden en als een briesend paard de weg der ongerechtigheid opging. Maar dit briesend paard moest eindelijk sneven. Het toenmalige Charlois was er in zijn geheel - vriend en vijand - getuige van, dat God deze van Oordt te sterk geworden was; van een vloeker was een bidder gemaakt. De woesteling viel in voor God, zijn Rechter om genade biddend en om vrede met God te maken door het bloed des Lams.

Wat bij Gods uitverkorenen hier in de tijd plaats vindt, het is in Ds. van Oordt verheerlijkt. God heeft hem met kracht geroepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, de weg der zaligheid is hem in Christus ontsloten, en door het geloof mocht hij zijn roeping en verkiezing vast maken. Die hem gekend en die hem gehoord hebben, weten hoe God met hem door de diepte heen ging; dat hij bij de bekering, die eens geschied was, niet leven, en in de hoogte van de rechtvaardigmaking niet rusten kon,

maar dat de ontdekking van de Heilige Geest in gedurige twistingen, hem in de diepte bracht, opdat hij uit de nood tot God zou roepen, en in de gemeenschap met Christus zijn leven hebben mocht.

Daarvan heeft hij gesproken tot in het laatste ogenblik van zijn leven. Elke keer weer bij vernieuwing, zelfs de laatste weken nog heeft hij een bange strijd doorworsteld. De aanvechtingen werden geweldig. Maar uit de benauwdheid heeft hij geroepen tot de levende God, bekennende: "Zondaar ben ik; zondaar in mijn leven, maar ik ben niet goddeloos van mijn God afgegaan." En de Heere hoorde en bevrijdde zijn bestreden ziel, zodat hij roemen mocht uit het stof, omdat God Zijn Redder en Helper was, verlossende in Christus. Dan sprak hij gelijk wij het van zijn lippen hebben opgevangen:

*Maar blij vooruitzicht dat mij streelt
Ik zal ontwaakt Uw lof ontvouwen
U in gerechtigheid aanschouwen
Verzadigd met Uw Goddelijk beeld.*

Dan ging zijn ziel uit in de levende hoop, gelijk het ook zijn laatste woorden waren:

*Want Gods goedheid zal Uw druk
Doen verwisselen in geluk*

De honderd vier en veertig duizend hadden iets gemeenzaams met al het volk van God.

Doch ze hadden ook iets bijzonders. Dat blijkt zo duidelijk uit het 7e hoofdstuk van de Openbaringen, waar ook van de honderd vier en veertig duizend gesproken wordt. Dat 7e hoofdstuk splitst zich in tweeën. Eerst is sprake van de honderd vier en veertig duizend en daarna ziet Johannes die grote schaar die niemand tellen kan. Eerst de getelden twaalf maal twaalf duizend, en dan de ontelbaren.

Die twaalf maal twaalf maal duizend, vormen de volkomen schaar, de uitverkorenen, in haar rijkste volheid; die honderd vier en veertig duizend hebben iets bijzonders. Zij hebben de naam des Vaders geschreven aan hun voorhoofden. De Naam is openbaring van het Wezen, van de heerlijkheid des Vaders. Die heerlijkheid ligt op hen; ze zijn er mede gekroond, omkleed met de majesteit Gods des Lams.

Ja, deze heerlijkheid straalt zichtbaar van hen af, want de Naam des Vaders is geschreven op hun voorhoofden. Dit is hun openbaar kenteken tegenover het merkteken der aanbidders van het beest. Op aarde onderscheidden zij er zich reeds door, in de bangste strijd als het beest uit de aarde en uit de zee hun macht oefenden. Op een gans bijzondere wijze zijn ze in de schrilsten tegenstelling met de hen vervolgende wereldlingen, dan ook openbaar geworden, in hetgeen wij zoëven bespraken, als gekocht en geheiligd door het bloed des Lams, als getrouw in de belijdenis van hun God en Vader. Door grote verdrukkingen zijn ze heengeleid, en getrouw gemaakt in de getuigenis van hun God en Zaligmaker. En zie voor de troon Gods zijn ze onderscheiden, als de bijzondere door God gestelde schaar, die de Naam des Vaders aan het voorhoofd heeft.

Geliefden, ook in dit opzicht mogen wij in het Woord der Openbaring de weg getekend zien van hem, om wiens graf wij ons straks zullen scharen. Hij was één van Gods getrouw knechten, en van die knechten is geschreven: "De leraars nu zullen blinken als de glans des uitspansels en die er velen rechtvaardigen gelijk de sterren altoos en eeuwiglijk." Was het niet wonderlijk en iets bijzonders, dat de Heere hem als uit de modder der zonde ophaalde en op de kansel stelde om het Evangelie te verkondigen? Was het niet wonderlijk dewijl een profeet niet geëerd is in zijn

vaderland, dat de Heere hem op die plaats waar hij de zonde gediend heeft, stelde als een dienaar van het Evangelie? Wonderlijk leidde de Heere hem van de ene plaats naar de andere. Een zestal gemeenten heeft hij gediend. Hier zijn tal van afgevaardigden uit die gemeenten. Dat zij getuigen met welk een getrouwheid hij Gods Woord heeft gebracht. Wij zien hem thans op de berg Sion met het Lam onder de honderd vier en veertig duizend.

Mijn hoorders, hoe meer - vraagt het aan allen, die in het Evangelie arbeiden - hoe meer Gods knechten aan zichzelf ontdekt worden en God hun Zijn woord in de volle rijkdom opent, hoe leger zij in zichzelf worden en hoe armer zij zich in woorden gevoelen, om Gods heerlijkheid in Christus te verkondigen en de volheid der zaligheid die in de Schrift verborgen ligt, te openbaren. Maar desniettemin, God geeft getrouwmakende genade en voedsel in de bediening, opdat diegenen die de Heere vrezen, verzadigd worden en weiden in Gods Huis met een verwond'rend oog.

En zo werd ook de bediening heerlijk van hem die God van ons nam tot het Lam, dat hij als de enige weg ter zaligheid gepredikt heeft; tot het Lam op de berg Sion, want daar zijn de honderd vier en veertigduizend. Waar zijn ze? Johannes zag bij het Lam: "Ik zag en ziet, het Lam stond op de berg Sion en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende de Naam des Vaders geschreven op hun voorhoofden."

Het Lam is het Lam Gods, geslacht in Gods eeuwige raad, van de grondlegging der wereld. Het is het Lam dat in de volheid des tijds ter slachting geleid is, dragende de schuld en zonden der uitverkorenen. Dat is het Lam Gods, dat geslacht is, op Golgotha, zich vernederende tot in de dood, ja tot de dood des kruises, die smadelijke, smartelijke en vervloekte dood. En dat Lam ziet Johannes in de hemel, op de berg Sion, de berg die David nam, de berg die God verkoren heeft tot Zijn woning, de berg waar het bloed der verzoening vloeide, dat het bloed van Christus afschaduwde. Die berg Sion is verlaten.

Maar Johannes aanschouwt het Lam Christus op de hemelberg. Daar staat het Lam in eeuwige triomf. Want het Lam heeft overwonnen, Christus is als een Lam ter slachting geleid, maar Hij is tevens de Leeuw uit de stam van Juda, die overwonnen heeft. Hij is opgestaan uit de dood, en ingegaan in eeuwige heerlijkheid, zittende aan de rechterhand Gods Zijns Vaders. Het triomfHeerende Lam ziet Johannes. Uit de hemel zelf openbaart Hij zich als het Lam. Wonderlijk. Daar toch is geen verzoening van de zonde meer nodig, want de zonde is eeuwig weggenomen. Maar ook in de hemel zal de uitverkoren schaar haar Losser en Zaligmaker, gelijk zij Hem hier door het geloof heeft leren kennen, eeuwig eren als het Lam dat haar heeft gekocht.

Wie geen vreemdeling van de genade Gods is; wie het Lam door het geloof heeft mogen zien, dat Lam dat de schuld en zonde droeg, die zinkt in aanbidding en verwondering weg en leert er iets van: *ik viel als dood aan Zijn voeten*. Maar wat zal dat zijn, o volk van God! het Lam eens volmaakt te aanschouwen in de hemel. Zij zullen Hem in de hemel zien, verheerlijkt op de troon, in triomf op de berg Sion.

Daar zijn die honderd vier en veertig duizend met Hem die de Naam des Vaders aan hun voorhoofden hebben.

Nog eens, geliefden, slaat het oog naar boven heen en gedenkt de zaligheid die hij verkreeg, die tot in het laatst van zijn leven zijn hoop op God Drieënig gevestigd had, die de strijd volstreden, het geloof behouden heeft en in de vreugde zijns Heeren is ingegaan. Niet alleen bij hem hebben wij stil gestaan, maar het volk Gods mogen wij opwekken, hun ziel te vertroosten met het grote heil, dat God Zijn Kerk bereid heeft. Dat wij dan hem nastaren, om in het nastaren de voorsmaken te hebben van het eeuwig goed, dat ons hart alleen verheugen en vervullen kan. In dit leven toch

ontvangen Gods kinderen de beginselen der eeuwige vreugd in hun harten. Als het volk van God bij het eindigen van hun loop ten hemel ingaat, dan zal het hun geen vreemde zaak zijn met het Lam te wezen en hun God te loven. Dat volk leert in de overtuiging der zonde iets te kennen van het rechtvaardig oordeel Gods, dat zij zich onderworpen hebben. Maar zij leren ook een weinig verstaan van de zaligheid, die hun in de hemel bereid is.

Van dat eeuwig heil dat God Zijn gunstgenoten eenmaal volmaakt schenken zal, zijn ze geen vreemdelingen. Het is hun geen onbekende zaak wat de apostel zegt; "Dat hij opgetrokken is geweest in het paradijs en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die het een mens niet geoorloofd is te spreken." Wat? Mocht de Apostel niet verhalen wat hij gehoord en gezien heeft? O, gewis. Laat al het volk van God vrij uit zeggen wat het genoten heeft in de gemeenschap Gods.

Maar het eeuwig heil is in geen woorden uit te drukken. En als nu die enkele genietingen en op- trekking boven het stof, onze ziel vervult met het hemels goed, zó groot dat het in woorden niet kan uitgedrukt worden, wat moet het dan zijn, als geloof verwisseld wordt in aanschouwen en wij niet meer uitwonen maar inwonen bij de Heere en altijd bij Hem zijn zullen.

Klaagde de gestorvene soms over moeite en pijn die hij leed, dan werd hij meermalen vertroost uit het lijden van Christus, die onschuldig om de zonden Zijns volks zich alle lijden, ja de toorn Gods onderworpen heeft.

Maar op Sions berg zijn geen klachten meer; God heeft de tranen van de ogen afgewist en geen inwoner zal zeggen: "Ik ben ziek."

De Naam des Vaders is aan hun voorhoofden geschreven op grond van het borgwerk van Christus. Gelukzalig die er in dit leven iets van mogen kennen en leren, dat de heerlijkheid Gods hun zaligheid is, opdat zij eenmaal met het Lam zijn mogen in volmaakte heerlijkheid. Bij herhaling heeft de Heere Zijn volk willen troosten met de zaligheid hun bereid. Denkt slechts aan Joh. 14, waar hij tot Zijn discipelen zegt: "Uw hart worde niet ontroerd"; in die nacht stonden zulke ontzettende dingen te gebeuren. Het was de nacht in welke Christus verraden werd, en overgegeven in de handen van Zijn vijanden, de nacht, waarin de discipelen zouden geërgerd worden. "Uw hart worde niet ontroerd." Waarom niet? "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij."

En nu opent Christus Zijn kerk de Hemel zeggende: "In het Huis Mijns Vaders zijn vele woningen, anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben. Ik ga heen om u plaats te bereiden." Laat het volk getroost worden met de heerlijkheid die Ik ze bereid heb. Gaat het door het tranendal, dat ze moed houden. Ik bereid hun plaats in het huis Mijns Vaders. Daar zijn de honderd vier en veertig duizend, straks zullen alle uitverkorenen tot Christus vergaderd worden, in de woningen des Vaders, allen n.l. die Hem van de Vader gegeven zijn, opdat Hij zeggen zal: "Zie, Ik en de kinderen, die Gij Mij gegeven hebt."

Nu behage het Hem, Mevrouw Van Oordt, u uit die Goddelijke volheid te troosten in de grote droefheid, die uw hart vervuld heeft. Hij zij u en uw talrijk kroost, nabij en goed. Hij heeft U gesterkt om de zware slag die u getroffen heeft te kunnen dragen. Wat kan ik u nu beter toebidden dan het Heil, dat in Christus Jezus is. Gij hebt - ik denk er op dit ogenblik met vergenoeging aan - een vader in de Hemel, en nu nam de Heere uw man tot zich, die juicht voor Zijn troon. O, dat er geen eeuwige scheiding valle! Dat het bloed van Christus hem toegeëigend, uw ziel een levende hoop geve op de zaligheid van Gods uitverkorenen. De Heere zij uw sterkte en toevlucht.

Kinderen, vergeet uw vader niet. Gedenkt veel de vermaningen die hij u gaf en de woorden, die hij sprak bij de drang tot uw bekering, om ontkoming te zoeken van

Gods eeuwig oordeel en dat heil te vinden waarvan hij ook u gesproken heeft. De Heere doe u in de voetstappen Uws vaders wandelen. Hij trooste u allen, ook u Jacob en Ida, die meer nog dan de anderen uw vader missen zult.

God heeft een van onze leraren weggenomen, die de strijd in de gemeenten bij de vereniging der Kruiskerken en de gemeenten van Ledeboer gekampt, heeft meegestreden. Hij was nog de enige leraar, die met mij de vereniging der gemeenten in 1907 heeft meegemaakt. De mensen spreken wel eens van verenigen van kerken; de kerk moest één zijn. En wie zal dat niet erkennen, wie Sions breuk ter hart gaat. Maar de praktijk heeft het ons wel geleerd, dat het bijeenbrengen van gemeenten op dezelfde grondslag geen lichte zaak is. Als het wel is, zal God moeten saámvoegen. En al mogen wij met blijdschap op de vereniging der Kruiskerken en die welke geboren zijn uit het optreden van Ds. Ledeboer steeds terugzien, dat neemt niet weg, dat in 1907 een zware strijd gekampt is. En die strijd heeft Ds. Van Oordt meegestreden. Van al de leraars, die toen de gemeenten dienden waren hij en ik alleen nog in leven.

Gij voelt thans dat weemoed mijn hart vervult. En dat temeer wijl ik ongeveer veertig jaren in de liefde en vriendschap van Ds. Van Oordt delen mocht. Er zijn andere dienaren gekomen, maar de ouden gaan heen. Och, of het God behagen mocht vooral in Zijn knechten te geven, wat ik zo straks in Ds. Van Oordt getekend heb, ontdekkende genade, heilige oefeningen en diepe vernedering. Dan zal de Kerk van God met vaste sprijs gevoed en gebouwd worden op het vaste fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus de Uiterste hoeksteen is.

Gemeente, de Heere nam Zijn dienstknecht weg van u. Voor al de gemeenten is het gemis groot. Ds. Van Oordt had ook zitting in het curatorium der Theologische School. Hem was werk toevertrouwend dat niet licht te achten is, daar het betekent de wacht betrekken op de wallen en muren der Kerk, opdat niet inkome wat de gemeenten straks verwoesten zal. God heeft Zijn knecht van ons weggenomen.

Och nee, wij klagen niet bitterlijk, daar hij tot een zeer hoge leeftijd mocht arbeiden. Maar het heengaan heeft ons allen toch iets te zeggen. Jong en oud: Gedenkt uw predikant; gedenkt de verkondiging van het Lam, dat staat op de berg Sion, opdat niet eenmaal in de dag der eeuwigheid de nodiging van het Evangelie tegen u getuigen zal. Want Gods Woord zal zijn een reuk des doods ten dode, als het niet wordt een reuk des levens ten leven.

Dat de gedachtenis des rechtvaardigen u ten zegen zij, u in het bijzonder, gemeente van Zeist. Catechisanten, God bouw Zijn Kerk uit u en versterke Uw hart door het woord, dat Gods dienstknecht U getrouwelijk heeft gesproken. Opdat gij ontkoming vinden mocht in het bloed van Hem, die Zijn gemeente gekocht heeft uit de staat des verderfs en Die haar leidt tot eeuwige zaligheid.

En heeft dat gepredikte Woord zijn kracht mogen doen, heeft het in Uw hart zijn vrucht gedragen tot zaligheid en tot opbouw in het geloof, waardoor geestelijke banden gelegd zijn, die niet zullen verbroken worden; aan de wolk der getuigen, die rondom ons ligt, is er thans een toegevoegd.

Ook wij gaan sterven. Door vele tegenheden, verdrukkingen, bange wereldweeën en oordelen loopt onze weg, maar volk van God, de strijd, de moeite, het verdriet, zal niet altijd duren, doch welhaast ten einde zijn. Och, of we meer hemelsgezind waren, om het Lam te verwachten en op Hem te zien die overwonnen heeft, Hij vervrolijke u om de God uwer zaligheid in uw leven te prijzen.

Voor de Troon Gods zullen wij hem weder zien, die ons slechts een weinig is voorgegaan en wiens vlees rusten zal tot de jongste dag.

Op Sions berg zullen wij het Lam zien. Hem Die op de troon zit en het Lam zullen wij dan met al Gods uitverkorenen volmaakt toebrengen die aanbidding die Hij waardig is te ontvangen tot in alle eeuwigheid. Amen

Ik verzoek U thans te zingen Psalm 42: 3, welk vers de laatste woorden bevat die de overleden leraar gesproken heeft.

*O, mijn ziel, wat buigt G' U neder,
 Waartoe zijt G' in mij ontrust?
 Voedt het oud vertrouwen weder,
 Zoek in 's Hoogsten lof Uw lust,
 Want Gods goedheid zal Uw druk
 Eens verwisselen in geluk.
 Hoop op God, sla 't oog naar boven;
 Want ik zal Zijn naam nog loven.*

TOESPRAKEN OP HET GRAF

Ds. M. Heijkoop van Utrecht sprak het volgende:

"Indien wij één planting met Hem zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding." Met deze woorden hebben wij niet Ds. van Oordt op het oog, maar de Koning van Zijn kerk, dien Borg die vóór de grondlegging der wereld, zichzelf de Vader gegeven heeft, als het vrijwillig, Gode behagelijke offer dat in de volheid des tijds zich heeft geopenbaard om in de menselijke natuur zich te vernederen tot in de dood des kruises. Krachtens onze diepe val is er een scheur gescheurd tussen de levenden God en ons. Maar in de inplanting in Hem zullen die twee weer verzoend en verenigd worden. De bezoldiging der zonde is de dood en de dood is doorgegaan tot alle mensen in Adam in wien wij gestorven zijn. Maar de eeuwige Zone Gods die de rechterlijke en verzoenende dood gestorven is, de dood voor Zijn volk teniet gedaan en het leven in onsterfelijkheid aan het licht gebracht heeft.

Zo dan, indien wij één planting met Hem geworden zijn, in de gelijkmaking Zijns doods, zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding.

Mijn mede-reizigers naar de eeuwigheid, die Eeuwige Zone Gods moeten wij tussen wieg en graf kennen en met Hem verenigd worden door die inplanting des geloofs. De Vader getuigt: "Deze is Mijn Geliefde Zoon in Denwelken Ik mijn Welbehagen heb: Hoort Hem."

Deze roepstem komt tot ons in het Evangelie Christi. God nodigt de zondaar "Wendt U naar Mij toe en wordt behouden." Wij moeten van de zonde af. Want de zonde kan niet anders dan Gods toorn opwekken. Daarom heeft Christus de zwaren last des toorns Gods op zich geladen en ging Hij van de kribbe tot het kruis, om aan het recht des Vaders te voldoen; Hij heeft in het gericht gestaan voor de gevallen uitverkoren zondaar, Hij stierf geenszins voor alle mensen, maar voor diegenen die van de Vader verkoren zijn. In Hem heeft de Kerk de deur der hoop, die voor haar ontsloten is, als ze voor het gericht gedaagd werd. Hij is in de bres getreden om het handschrift der zonde aan het kruishout te hechten, verzoening teweegbrengend door voldoening.

*Zover het West verwijderd is van 't Oosten.
 Zover heeft Hij om onze ziel te troosten.*

Van ons de schuld en zonden weggedaan.

Maar Hij ging door. Van het Kruis in het graf, om dat te heiligen. Het stof zal rusten in hoop, en Zijn volk zal één zijn met Hem in de gelijkmaking Zijner opstanding. Was Hij in de dood gebleven, allen die in Hem ontslapen waren, waren verloren, en ijdel was het hopen op Hem. Maar Christus is opgestaan en verheerlijkt aan de rechterhand des Vaders en Zijn Kerk is met Hem gezet in de hemel. Zo is de dood voor de Kerk van God geen betaling voor de zonden, maar een afleggen van het lichaam der zonde en een doorgang ten eeuwigten leven.

De inplanting in Christus is noodzakelijk voor een, ieder op weg en reis naar de eeuwigheid om getroost te kunnen leven en zalig te kunnen sterven; om God te ontmoeten, als straks de bazuin des Archangels blazen zal. Hier staat een grote schaar die zal moeten verschijnen voor Gods aangezicht, maar hoe weinigen zullen de Zone Gods in eeuwigte verlustiging aanschouwen. Daarvan geeft de Kerk hier echter getuigenis en wordt het beginsel der eeuwigte vreugde in het hart gevoeld, welke vreugde Gods kinderen straks eeuwig volmaakt zullen verkrijgen.

Wij staan aan de groeve van onze vriend en Broeder, Ds. van Oordt, die wij in de laatste tijd dikwijls hebben bezocht. Meermalen was hij in bangen strijd, die niet ging over de staat zijner bekering, maar vanwege de majesteit en heiligheid van dien God, die hij in de tijd leerde kennen en tegenover Wien hij zichzelf zag in de gruwel der zonde. Dan kon u Hem vinden klein en nietig. Maar als dan het leven Gods in zijn ziel opgewekt werd, dan zag u Hem oprijzen in de levende hoop, die in zijn ziel gewrocht was. Onder vele bestrijdingen heeft hij van de beginne aan, zijn weg bewandeld. Wij hebben Ds. van Oordt ongeveer 40 jaren gekend en herinneren ons, dat hij ons meedeelde, dat hij, toen hij voor de eerste maal zijn pak aantrok om de preekstoel te beklimmen, aangevochten werd, dat hij het niet staande zou houden en van armoede met lucifers langs de straten zou lopen. Maar God heeft Hem staande gehouden en Hem na 45-jarige dienst opgenomen in heerlijkheid om zijn God volmaakt te loven.

Ds. van Oordt is van ons heengegaan.

Wij hadden door de ernstige ziekte, die ons de jongsten tijd getroffen heeft, niet gedacht hier nog te zullen staan, maar hebben niet anders kunnen denken dan dat wij de eerste onder de leraren zijn zouden die werden opgeroepen uit het leven. En nu staan wij aan de groeve van hem, die gekocht is met Christus' bloed. Ik heb onlangs één van de zonen van Ds. van Oordt gezegd: "Verlang toch nooit uw vader, als hij u straks zal ontvallen zijn, één minuut terug."

In alles wat Hem in dit leven is aangedaan, viel Hem het grote voorrecht te beurt, door God getroost en bemoedigd te worden. Thans is hij ingegaan in de vreugde zijns Heeren.

Vrouw en kinderen, mocht Gij in die Troost delen. De God van alle genade moge u sterken en die geestelijke verheugingen verleen, van welke wij maar stamelen kunnen. Hij doe dat naar de rijkdom Zijner barmhartigheden.

En allen, die thans aan de groeve staan, u geve God voorbereid te worden, om wel getroost te sterven, door één planting te worden met Christus in de gelijkmaking van Zijn dood en opstanding.

Na Ds. Heijkoop nam **Ds. J. Fraanje** het woord en sprak:

Mijn medereizigers naar de grote alles beslissende en nimmer eindigende eeuwigheid. Wij staan aan het geopende graf, geopend is het, gevuld wordt het, maar nooit verzadigd, want het heeft een verslindend vermogen. Het is juist 12 jaar geleden, het was 6 October, dat wij stonden aan het graf van de nu zalige Ds. Roelofsen, thans zijn

wij verzameld aan het graf van Ds. v. Oordt. Beiden juichen ze voor God in de gemeenschap met God.

Ik herinner mij, dat ik 26 jaren oud was, vandaag ben ik 64, dat ik als een arm verloren zondaar het besluit nam om van Biezeling naar Goes te gaan, om Ds. Kersten te beluisteren over Zondag 4. Dat was de tijd, de plek en het middel Gods, om mij niet van de honger, maar door het zwaard te doen sterven, om afgesneden te worden in Adam en ingelijfd in Christus, en Hem door het geloof aan te nemen.

Toen mij dit grote voorrecht ten deel viel, zei mijn moeder: "Hij sterft." *Nee zei ik maar ik zal verhoogd worden en de heerlijkheid Gods zal mij verzadigen.*

In datzelfde jaar maakte ik voor het eerst kennis met Ds. Roelofsen, sprekende over Joh. 14 "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen." Korte tijd daarna werd hij, komend van Opheusden, in Goes bevestigd door Ds. Van Oordt van Terneuzen met deze woorden: "Want die u geroepen heeft is getrouw die het ook doen zal."

Beider grondslag lag in de soevereiniteit Gods. Want uit loutere soevereiniteit heeft God de eeuwige staat van het schepsel vastgesteld en Zijn volk ter zaligheid verkoren.

Daarin waren zij beiden begrepen, hun tot zaligheid en beiden in het ambt van dienaar des Evangelies gezet. Zij waren beiden tot het Ambt door God geroepen en gezonden en God heeft ze willen gebruiken in ons diep gevallen Vaderland tot eer, van zijn Goddelijke Naam, tot luister van Zijn Goddelijke deugden, en tot Zaligheid van Zijn Volk.

Beiden zijn gestorven en begraven.

Mevrouw van Oordt, ik heb uw vader Jan de Wit gekend en van Hem en van uw man mogen wij getuigen: ze zijn beiden uit genade zalig. Ik wens u toe dat er geen eeuwige scheiding valle, maar dat de beste man van alle mannen, de Man van Gods raad en de Man van smarten en de Man van het Huwelijk, de Man des Oordeels, Christus, uw Man mag worden, in en door het geloof, om eeuwig met Hem te leven.

Van dien Man zegt Jehovah's woord in Hand. 17: 31: "God heeft de dag gesteld op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door een Man dien Hij daartoe verordend heeft."

Ik heb Ds. v. Oordt leren kennen als een mens die door Gods Genade zichzelf kende, walgelijk en verdoemelijk in Adam, maar wien de God des Heils tot een God geworden is. God sloot in Zijn nederbuigende goedheid een verbond met Adam. Dat verbond hebben wij verbroken.

Wat ziet u in de verbreking van dit verbond?

Onze schuld èn smet, eerst de schuld en dan de smet, want was er geen schuld, dan was er ook geen smet.

Zo ook heeft Christus die in het verbond der Genade, als deszelfs Hoofd alle uitverkorenen representeerde, rechtvaardigheid en heiligheid aangebracht; niet dus eerst heiligmaking en dan rechtvaardigmaking, maar juist omgekeerd. Daar snakt mijn arme ziel naar.

Wij hebben Ds. v. Oordt leren kennen als mens, maar ook als een rechtvaardige, omdat God Hem gerechtvaardigd heeft in Christus.

Geachte familie, uw man en vader is nu niet meer. Hij is gestorven en begraven, daar ligt nu zijn lichaam tot de jongsten dag. God doet niet een half werk, nee straks zal God Hem weder doen opstaan en Christus gelijkvormig maken.

Den laatste keer dat ik Hem bezocht, lag hij een ogenblik stil, hief zijn ogen op en zei: God is een sierlijk God, en ik ben een onsierlijk mens. O, dat wonderlijke dat God, die sierlijke God, zulk een onsierlijk schepsel tot eert pronkjuweel van het nieuwe Jerusalem maken zal. God zal de hemel en een nieuwe aarde versieren met het

meublement van het nieuwe Jeruzalem.
 Waar zijn de tijden gebleven dat wij met elkaar zaten te schreien, waar zijn de tijden gebleven, dat ik Hem bij de arm nam en zei: *kom mee*.

Nu is hij mij voorgedaan, zeer ver is hij mij voor. U zult Hem missen, hij was een zuchter, een bidder. God beware u, u weduw en ook u kinderen.

Voorals Jakob en Ida die nog thuis zijn. Gij staat met ons aan het graf van Hem in wien Gods woord vervuld is: "Ik zal genade en ere geven." God komt met ons niet bedrogen uit. Wij mogen onszelf tegenvallen maar God valt mee, en al wat we meer krijgen dan de verdoemenis, valt mee. O, dat Gods liefde en gunst in, ons allen verheerlijkt werd, hetzij jong of oud,

rijk of arm, leraren of leken, politie en begrafenisdienaren, wij reizen allen naar de eeuwigheid.

Ik moge mijzelf u ten voorbeeld stellen van Gods grote genade. Hier sta ik als de grootste der zondaren. God heeft mij opgehaald, zo ik met schaamte bekennen moet, uit het slijk der zonde. Ik rende naar de hel, maar God wilde het niet. Die vrije genade trekke ook u ten eeuwigen leven.

De bange nood dezer tijden dringe u te meer om God te zoeken. Het woord van Amos wordt vervuld. "Want ziet de Heere geeft bevel, en Hij zal het grote huis slaan met inwatering, en het kleine huis met spleten." Hoort ge, het grote huis zal vallen en het kleine huis! Maar de eeuwige God zij u tot een woning. Dat huis zal niet vallen.

O, het zal wat uitmaken, onbekeerd te sterven en God te ontmoeten. Ik heb de indruk dat God in de jongste Dag u op mij wijzen zal en zeggen: Daar staat de slechtste van alle mensen; hij heeft u Christus gepredikt, en zijt gij daaronder verloren gegaan?

En wat Ds. van Oordt betreft, ik heb Hem geen kroon opgezet, dat heeft God gedaan. Calvijn schreef: Ge behoeft geen bloemen op het graf te leggen. God versiert zijn volk in leven en sterven.

God zegene dit zwakke woord aan u mijn medereizigers naar die grote ontzaglijke eeuwigheid. Had ik een tong als de Serafinen om Christus als de cederen van van Libanon te prijzen.

God zegene het tot opluistering van Zijn Goddelijke majesteit, tot zaligheid om Jezus wil.

Ds. Verhagen, die nu het woord kreeg, sprak de volgende woorden:

De loopbaan van de knecht des Heeren is geëindigd. Het loon heeft hij ontvangen en God zelf heeft de onverwelkelijke kroon op het hoofd van Zijn dienaar gezet.

Wij werden verzocht, namens de Zeeuwse Gemeenten, die ook geruime tijd door Ds. van Oordt bediend zijn, enige woorden te spreken. Hij heeft Terneuzen en Middelburg als Herder en Leraar gediend. De bewijzen zijn er nog van, dat zijns arbeid niet ijdel geweest is. God heeft Hem zelf als een brandhout uit het vuur gerukt, en hij is in zijn ambtelijke bediening gebruikt als middel in Gods hand om velen te trekken uit de macht der duisternis en over te brengen tot het koninkrijk van de Zoon van Gods eeuwige liefde. O, wat heeft hij veel strijd en moeite doorleefd. Indien hij alleen in dit leven op Christus was hopende geweest, voorwaar hij was de ellendigste van alle schepselen. Maar Gode zij dank, zijn grote Meester heeft Hem afgelost en hij mag nu zijn hart ophalen, om die gezegende zielebruidegom eeuwig lof, eer en aanbidding toe te brengen.

Onze overleden broeder was niet iemand, die meende, dat hij het kon, maar heeft het ervaren hoe zeer hij de vloeiing behoefde van de olie des Geestes. Door alle moeite en strijd heeft God Hem gehandhaafd en geholpen. Wat op aarde voor Hem verborgen geweest is, daarover is thans het volle licht opgegaan. Hoe ruim en kostelijk was zijn

sterven met deze woorden: *want Gods goedheid zal Uw druk, eens veranderen in geluk.* Wij wensen geen mens te verheerlijken, maar mogen we niet het werk des Heeren erkennen? O, we zullen weten, dat Ds. van Oordt gepreikt heeft en er een profeet in ons land geweest is. In al zijn eenvoudigheid heeft hij zegen en vloek, leven en dood verkondigd. Wat is hij menigmaal geweest tot bemoediging van Gods arme volk in dit Mesech der ellende.

Gelukkig, Gods volk ziet elkaar niet voor het laatst. Het ziet elkaar weer voor de troon van God.

Ach weduwe, kinderen, wat zullen er diepe wonden in uw ziel zijn. Een vader kwijt, die u onderwees, ook zijn knieën voor u boog. Nu is de mond gesloten maar wat hij getuigd heeft, ligt voor uw rekening. Gij mocht leren buigen voor de God van uw vader. Vergeet ook uw moeder niet.

Mevr. van Oordt, namens de Commissie van Emeritus predikanten, weduwen en wezen moge ik zeggen, dat wij een ereschuld aan u hebben te betalen, uw man heeft zijn gaven en krachten aan de gemeenten gegeven, zo lang hij kon. Het zal ons een eer zijn onze schuld te voldoen. Dat hopen wij te bewijzen, niet alleen met woorden, maar met daden. De Heere ondersteune u als van onder eeuwige armen.

Gij allen, die hier tegenwoordig zijt: Eenmaal zal God op het woord door Ds. van Oordt gebracht, terugkomen. Wat zal het uitmaken als het tegen ons getuigen zal.

Volk des Heeren, het lichaam rust in de aarde, maar de geestelijke band is niet verbroken. Er blijft voor het volk de vertroosting over, dat het uit de oordelen en gerichtten eenmaal daar komt, waar God alles zal zijn in allen. Dat wij maar dicht bij elkaar mogen leven. Al was Ds. van Oordt oud, hij gaf zijn belangstelling. Laten wij iets van de gemeenschap der heiligen mogen gevoelen en betonen, opdat wij elkaar niet verteren. De Heere zegene het sterven van Zijn oude dienstknecht.

Wij eindigen met 't zingen van Psalm 68: 2.

*Maar 't vrome volk in U verheugd
zal huppelen van zielevreugd.*

Dankwoord

Hierop dankte de oudste zoon van de overleden leraar, de heer J. C. van Oordt, namens de familie allen, die tijdens de ziekte en bij het overlijden van hun man en vader belangstelling hadden getoond. Speciaal werden in dit dankwoord genoemd Ds. Kersten voor het treffend woord in de kerk gesproken, Dr. v. d. Vliet voor de zorgvuldige geneeskundige behandeling, de kerkenraad, de leden der gemeente, de begrafenis-ondernemer en de politie.

Ten slotte verzocht spreker nog te willen zingen het lied dat wijlen zijn vader zo dikwijls in de Godsdienstoeeningen had opgegeven, n.l. Psalm 72: 7:

*Nooddriftigen zal Hij verschonen
Aan armen uit gena
Zijn hulpe ter verlossing tonen
Hij slaat hun zielen gâ ...*

De belangstelling

Van heinde en verre waren de vrienden van de overleden Ds. J. R. van Oordt op de dag van zijn begrafenis - Dinsdag 20 October 1942 - naar Zeist gekomen, om de beminde leraar mede de laatste eer te bewijzen.

Reeds lang voor de aanvang van de rouwdienst in het kerkgebouw der Geref. Gemeente stonden honderden voor de deuren te wachten en toen deze geopend

werden, stroomde het ruime kerkgebouw direct vol.

Te 12.30 uur was zelfs geen staanplaatsje meer onbenut gelaten. Velen konden zelfs niet meer in het kerkgebouw worden toegelaten. Hoe zeer bleek uit deze geweldige belangstelling; welk liefde en hoogachting zeer velen in de lande de overledene toedroegen om de rijke genade, die God in Hem verheerlijkte en om het woord Gods, dat hij tot zijn 83ste jaar mocht verkondigen, en waardoor hij velen ten zegen mocht zijn voor de eeuwigheid.

Op verzoek van de familie ging Ds. G. H. Kersten in de rouwdienst voor.

In het kerkgebouw

In het kerkgebouw waren behalve vele afgevaardigden van Kerkeraden, van de predikanten der Geref. Gemeente aanwezig: Ds. A. de Blois te Gouda, Ds. T. Dorresteyn te Opheusden, Ds. J. Fraanje te Barneveld, Ds. M. Heikoop te Utrecht, Ds. P. Honkoop te 's-Gravenhage, Ds. G. H. Kersten te Rotterdam-C., Ds. R. Kok te Veenendaal, Ds. W. C. Lamain te Rotterdam-Z , Ds. H. Ligtenberg te Vlaardingen, Ds. A. van Stuijvenberg te Yerseke, Ds. A. Verhagen te Lisse, Ds. A. C. Visser te Aagtekerke, Ds. C. v. d. Woestijne te Ridderkerk en de studenten der Theol. school, de heren Aangeenbrug, Blok en Rijkse. Voorts nog Ds. W. Heerma, Chr. Geref. Pred. te Zeist en Ds. E. du Marchie van Voorthuysen, Chr. Geref. Pred. te Driebergen.

Na afloop van de rouwdienst begaf zich de enorme stoet, bestaande uit meer dan 20 voertuigen, waarachter zich honderden mensen gevoegd hadden op weg naar de Alg. Begraafplaats.

Op de Slotlaan moest het verkeer door de motorpolitie tijdelijk worden stopgezet. Toen de stoet om pl.m. 3 uur op de begraafplaats aankwam, was de belangstelling rond de geopende groeve haast niet te overzien.

Op het kerkhof was een behoorlijke ruimte gereserveerd voor familie (benevens 5 leuningstoelen) predikanten en kerkeraad en was voorts de ruimte bestemd voor het publiek met touwen afgezet.

De kist werd gedragen door leden van de kerkeraad en schoolbestuur, terwijl 2 leden der Gemeente, van wier vervoermiddel de oude leraar de laatste jaren veel gebruik maakte, als slippendrager fungeerden.

Standplaatsen Ds. 7. R. van Oordt

Ds. Jan Rokus van Oordt, 14 Januari 1859 te Charlois geboren, werd door wijlen Ds. Maliepaard te 's-Gravenhage opgeleid.

Charlois, 1897-1904, bevestigd door wijlen Ds. A. Makkenze; aan de handoplegging nam o.a. deel wijlen Ds. P. v. d. Heijden.

Terneuzen, 1904-1907, bevestiger wijlen Ds. L. Boone.

Middelburg, 1907-1918, bevestiger wijlen Ds. H. Roelofsen.

Ridderkerk, 1918-1923, bevestiger Ds. A. Verhagen.

Opheusden, 1923-1928, bevestiger wijlen Ds. H. Roelofsen.

Zeist, 1923-1942, bevestiger wijlen Ds. H. Roelofsen.

De laatste woorden van onzen geliefden de man en vader

In October 1941 was het begin van de ongesteldheid van onze geliefde man en vader; een lichte hartaanval noodzaakte hem enige tijd rust te nemen. Kort daarop is hij weer begonnen te prediken, hetgeen zijn lust en leven was.

Op 30 December 1941 kreeg hij opnieuw een hartaanval, die veel heviger was dan de vorige. Na een bange strijd vertroostte God Hem met deze woorden: "Ik zal u leiden door Mijn raad en daarna opnemen in Heerlijkheid."

Een lange tijd heeft hij een zware strijd doorleefd, welke op een avond zo hevig was, dat hij dacht nog voor eeuwig verloren te zullen gaan, totdat de Heere Hem met kracht voorkwam met de woorden uit Lucas 22: 31 en 32: "De satan heeft u zeer begeerd om te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude."

Na verloop van maanden kreeg hij wederom een hartaanval die zich na enige dagen herhaalde. Toen dacht hij te gaan sterven; hij nam afscheid van moeder en ons en zeide tegen de dokter: "Ik ga leven; na de dood is het leven mij bereid. De dag des doods is beter dan dat iemand geboren wordt."

Hierna heeft onze geliefde vader nog ongeveer twee maanden geleefd en hebben de hartaanvallen zich niet meer herhaald.

Onze broer Jacob, die hem tijdens zijn ziekte steeds heeft verzorgd, niettegenstaande zijn zwak lichaam, heeft enige aantekeningen gemaakt van hetgeen onze geliefde vader zo nu en dan sprak. Hijzelf heeft niet geweten, dat Jacob ,dit optekende.

Op een nacht, toen hij weer onder zware bestrijding tot vijf uur wakker lag, zeide hij: "Het is alles mis met mij. Sion zegt De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten."

Toen kwam de Heere over met kracht met de woorden uit Jes. 49: 15 en 16: "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de vrucht haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch U niet vergeten! Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij." Hierdoor mocht hij veel troost hebben.

Op een morgen zong hij: "Al de grote waterstromen, zijn mij over het hoofd gegaan" en "Heer, ai maak mij Uw wegen, door Uw woord en Geest bekend."

"In God is al mijn heil en eer", zei hij. "Met de Heere kunnen we door de woestijn. Zou God Zijn gena vergeten?"

"Nooit", riep hij toen met een krachtige stem. "O, God Drieëenig, Vader, Zoon en Heilige Geest. Ik ben wat beters te wachten; een broeder wordt in de benauwdheid geboren."

Tegen een vriend zeide hij: "Zeg maar tegen de vrienden: het einde van dien man zal vrede zijn."

Hij zong toen: "'k Zal, eeuwig zingen van Gods goedertierenheer."

Met een zichtbaar zielsverlangen zeide hij "O, Heer' wanneer komt die dag." De Heere is recht, is goed; daar ben ik blij om. Hij zorgt, als het leed genaakt, dat ik een Drieëenig God volkomen groot kan maken

O, God, Drieëenig Vader, Zoon en Heilige Geest - o, sla de zonden nimmer ga.

Gezegende Heere Jezus, wees mij tot een Licht. Er zal wat strijd gestreden moeten worden om in te gaan in de eeuwige Heerlijkheid. God is recht.

Mijn ziel wacht op de Heere. Ja, moeder, ik verwacht het van de Heere.

Het is mij Christus, het sterven gewin. O, God Drieëenig, Vader, Zoon en Heilige Geest. - Wat een pracht, een praal, die Heerlijkheid Gods.

Er komen in de Voorzienigheid dingen voor, waardoor God verheerlijkt wordt en de mens zijn zwakheid leert kennen. Mijn ziel gedenkt aan God. Wat zal dat een overwinning zijn, in Christus geheiligd. -

In God is al mijn heil, mijn eer. Ik ben heel mijn leven een zondig mens geweest, maar in dat alles niet Goddelooslijk van God afgegaan. Wat ligt het alles vast in Hem; anders zou het nog een eeuwig omkomen zijn. Onze ontrouw kan de getrouwheid Gods niet te niet doen. -

Tegen iemand, die Hem bezocht, zeide hij: "God is recht." En dit herhaalde hij driemaal. "Dat God verheerlijkt wordt! Wij hebben met een onveranderlijk God te doen. Ik heb jaren gehoopt op God. Ik ben toch niet begonnen te prediken in eigen kracht."

Op een keer zeide hij: "Als de Heere mij nu verhoort, zal ik nooit meer twijfelen."

Op een andere keer, toen hij weer erg bestreden werd: "O, het is mij zo bang. Toch wil ik niet anders dan God verheerlijken en geloven in Christus, Zijn Zoon. Help mij, verlos en verhoor mij, wees mij genadig. Niets kan er van mij bij; alles van ons is eigenliefde en hoogmoed. God is recht. O, God, Gij houdt toch Uw werk in 't leven. Ik moet zo lijden, maar dat is niets. Jezus heeft geleden en dat voor mijn zonden. Dat Zijn Naam er eeuwig door verheerlijkt wordt. Zolang men leeft, heeft men nodig, dat God opening geeft. In God is al mijn heil. Ik moet vaststaan in God. Dat ik Jezus' werk moge vasthouden.

O God, verheerlijk U in Uw eigen werk.

Och kinderen, zoekt de Heere, want die Hem vindt, heeft het eeuwige leven. Hij laat niet varen de werken Zijner handen; dien Hij levend maakt, blijft toch levend. Hij is getrouw; mocht Mijn verwachting alleen van Hem zijn. Daar is een volk, dat de Heere vreest en dat zijn vreemdelingen; ze zijn hier gehaat, maar zij zullen eeuwig daar zijn, waar geen nacht zal zijn. Zij zullen God verheerlijken al was er geen hemel tot beloning en geen hel tot straf.

Ik heb de Christus gepredikt. De Heere is alles in allen. De mens heeft wat moeilijkheden te dragen. Jezus is er in voorgegaan. "

"O, wat heb ik een pijn. Allemaal een gevolg van de zonde, dat we God verlaten hebben. God van de Hemel is alwetend, Die alles ziet. Aanbidt Hem, kinderen en doet wat tot Zijn eer strekt. De Heere kan geven, dat de pijnen minder worden. Hij doet wonderen. Hij alleen. Hij laat niet verzocht worden boven vermogen. God is goed. Hij kan een zee klieven."

Toen de pijnen minder werden, zeide hij: "Dat heeft God gedaan." Dat was enige dagen voor zijn sterven. -

"Ik ben maar een zondig mens. Maar God Drieëenig: mijn Vader de bewegende, mijn Koning de verdienende oorzaak, de Heilige Geest de Toepasser. O, wat zou het mij smarten, als ik wegens de zware pijnen tegen God zou zondigen. O, God, bewaar mij hiervoor. In God is al mijn heil, mijn eer."

Hij vermaande de kinderen, de Heere te zoeken, ook als hij er niet meer zou zijn. "God blijft toch Dezelfde," zeide hij. "Tracht in het leven altijd de minste te zijn en denkt vooral om de ere Gods. O, wat heeft de satan toch een hekel aan mij, maar hij

heeft het niet gewonnen. God is overal, is alwetend, doet alles op Zijn tijd."

Hij had het de laatste dagen dikwijls over de Heerlijkheid Gods. "God verheerlijken"! Dát heeft hij wat uitgeroepen.

De laatste dag heeft hij veel geslapen en was hij zeer rustig. 's Avonds om half elf vroeg Jacob hem of hij Moeder en Ida nog kende. Hierop drukte hij hun nog lachend de hand.

Even later sprak hij zijn laatste woorden: "Want Gods goedheid zal Uw druk, doen verwisselen in geluk." Daarna sprak Vader enkele woorden, die niet meer verstaanbaar waren en daarna is hij rustig gaan slapen tot kwart voor één. Jacob hoorde Hem hoesten en gaf Hem wat honing en wilde Hem nog wat geven, doch toen stierf hij in zijn armen na enige seconden.

De dood, waartegen hij altijd zo opzag, is voor Hem een spoedige doorgang tot het eeuwige leven geweest.

Thans is aan Hem bewaarheid:

Mattheüs 25: 21: ""Wel, gij goede en getrouw dienstknecht! Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik U zetten; ga in, in de vreugde uws Heeren."

Een zijner vrienden, met wie hij in zeer nauw geloofsgemeenschap stond en die hem enige tijd voor zijn dood bezocht, schreef ons het volgende:

Begin Augustus mocht ik Ds. Van Oordt bezoeken en ik trof hem aan in een zeer gedrukte stemming. Hij zeide: "Och vriend, ik ben nu niet zo bang, dat de boom verkeerd zal vallen, maar och, dat verdoemelijke ongeloof, dat zo vaak mijn ziel bevecht. Ik word gewaar, dat ik in mijn diepe val de leugenaar ben toegevalen en dat maakt het mij zo bang."

Ik deelde hem toen mee, in welke strikken ik zelf een geruime tijd verkeerd had, dat alle voorgaande bevindingen mij in die tijd niet staande konden houden en dat ik gewaar werd, dat mijn staat, een staat van ongeloof was en hoe goedgunstig de Heere mij een nieuw ontdekking geschonken had van Christus, waardoor ik wederom uit al mijn banden gered werd.

Ook stelde ik hem voor verschillende voorbeelden van lieve kinderen Gods, die nu al afgelost zijn en dat de Heere in Zijn vrijmacht zo met Zijn volk handelde, opdat het lied des Lams in zijn volle tonen straks zou kunnen gezongen worden en de kroon op het hoofd zou komen van Hem, die daarop recht heeft.

En hoewel Ds. v. Oordt deze zaak veel beter wist dan ik zelf, merkte ik onder het spreken, dat deze dingen hem zeer tot bemoediging waren. Ik zeide: "Och dominee, de Godsdienst van deze tijd behelpt zich met een Zaligmaker, waarmede ze doen kunnen wat ze willen, maar de oprechte Sionieten zijn zo arm geworden, dat ze geen zuchtje wind des Geestes kunnen ontwikkelen, maar moeten wachten op de vrije bediening van de Heilige Geest."

Toen ik hem verliet, was hij zeer ontroerd en in hartelijke broederliefde namen wij afscheid.

Toen ik hem na twee dagen wederom bezocht, was hij in zeer goede doen. De zon was door de wolken gedrongen en zodra ik Hem ontmoette, begon hij te spreken over de zielsverkwikking, die hij dien nacht genoten had. Hij deelde mij het volgende mee: "Toen ik gisteravond naar bed ging, leidde mij de Heere terug naar de stonde der minne, waar Hij mij opgezocht had mij gestuit had in de loop mijner zonden en Hij bracht mij vervolgens tot de plaats, waar het Hem had behaagd, Zijn liefde in mijn ziel uit te storten. Ik werd er klaar en duidelijk bij bepaald, dat die liefde

Gods mij met alles had doen breken en dat de liefde van Christus mij alle dingen

schade en drek had doen achten; vervolgens dat de Heere mij gerechtvaardigd en geheiligd had in het bloed van Christus."

"De Heere," zo zeide hij, "heeft mij menigmaal in Zijn Dienst willen gebruiken en hoewel ik in mijzelf niets ben, heeft Hij een zondig niet als slijk willen gebruiken om blinde ogen te openen. 't Was alleen Gods vrije welbehagen; dat Hij mij uit die oude stam kwam afsnijden en in die nieuwe wijnstok, Christus Jezus, inenten. En door datzelfde dierbare geloof mocht ik in deze nacht door Hem tot God gaan.

Nu is alles uit Hem en door Hem en tot Hem. Geen duivel, dood of hel zal dien dierbare verenigingsband verbreken, die de Heere Zelf naar Zijn vrijmachtig Welbehagen gelegd heeft."

Dus mocht hij zich wederom in Christus meer als overwinnaar kennen en uiting geven van de hoop, die in Hem was. Daarna deelde hij nog iets mede van de ontdekkingen, die hij in zijn leven van Christus gehad had en dat hij Hem had leren kennen als de Diadeem des Hemels en dat zijn uitgestrekte verlangens waren om Hem te kennen in de kracht Zijner opstanding. Dus mocht ik zeer verkwikt onze oude broeder vaarwel zeggen.

5. 5. EEN CHRISTEN IN LEVEN EN STERVEN ONDER DE LEIDING DES HEEREN

Ds. J. R. van Oordt⁶

Zingen: Psalm 25: 6

Lezen: Filippensen 1

Zingen: Psalm 43: 3

Zingen: Psalm 89: 7 en 8

Zingen: Psalm 73: 2

Geliefde toehoorders,

Als wij de wijze Sálomo nagaan, dan weten wij, dat zijn grote wijsheid ook daarin openbaar kwam, dat hij vele schone spreuken heeft gemaakt. Niet alleen het Spreukenboek getuigt ervan, maar ook in het boek Prediker blinkt de voortreffelijkheid van zijn wijsheid ten volle uit. Treffend is, wat hij aan het eind van dat boek getuigt: "Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden, want dit betaamt allen mensen."

God vrezen en Zijn geboden onderhouden betaamt dus alle mensen, zowel de bedelaar als de hooggeplaatste. De vreze des Heeren wordt hier de hoogste waarde toegekend. De gewone aardse vrees, die wij allen kennen, is een beangstiging voor een dreigend gevaar. Het is meer een vrees voor straf, dan wel zulk een, die voortvloeit uit hoogachting voor God, want de volmaakte liefde drijft de vrees buiten. Wie vreest is niet volmaakt in de liefde. Daarom is het noodzakelijk, dat wij de ware vreze Gods kennen, waarvan Sálomo zegt, dat ze is het "beginsel der wijsheid." Dan zullen wij het kwade vlieden en het goede aanhangen.

Wat is deze oprechte vrees begerenswaardig: "Wie dat doet heeft goed verstand." Van deze vreze wordt getuigd: "De jonge leeuwen lijden armoede, maar die de Heere vrezen hebben geen gebrek aan enig goed."

Welk een voorrecht om met Jozef te mogen getuigen: "Ik vrees God." Wat blijkt uit zijn leven: dat deze vreze Gods Hem bewaarde voor de zonde. We vinden dit ook bij Sadrach, Mesach en Abed-nego. Deze jongelingen vreesde meer om te doen wat God verbood, dan dat zij bevreesd waren voor de gloeiende oven.

In die oprechte Godsvreze ligt niet alleen opgesloten een vrees om te zondigen, maar, ook een liefde tot de Heere. Zijn geboden te onderhouden wil zeggen: Voor Hem te leven. Dat nu betaamt alle mensen. Niet één, die dat uit en van zichzelf kan, naar de mening des Geestes.

Toch is er een volk, dat met de vreze Gods is versierd, een volk, dat herschapen is naar Zijn beeld, en dat met kennen, toestemmen en vertrouwen begiftigd is. Zij hebben een beginsel der wijsheid. Zij dragen een nieuw leven in zich, dat niet zondigt, en dat God eren wil, en, was het mogelijk, al Zijn geboden wil onderhouden.

Dat volk is eraan ontdekt, dat voor Gods heilig oog niets van hunzelf kan bestaan. Hij zal alles hun ordentelijk voor ogen stellen. "Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is hetzij goed, of hetzij kwaad." Veel van wat wij doen kan voor de aardse rechter verborgen blijven en voor het oog der mensen, maar voor God ligt alles naakt en ontbloot. Niemand zal voor Hem kunnen bestaan als Hij in het gericht zal treden.

⁶ UITGEVERIJ DE SCHATKAMER Geldermalsen, 1996

En toch is er een volk, arm en ellendig in zichzelf, dat Gods recht lief gekregen heeft, dat zichzelf veroordeelt, en de Heere rechtvaardigt. Dat volk kent de ware vreze Gods. Niet, dat zij daar nu zelfde ere van wegdragen. O, nee, want het vloeit alles uit Gods welbehagen in Christus. God Zelf heeft het hun geleerd, om niet meer zichzelf te leven, maar Gode. Het is zo terecht, wat de onderwijzer in Zondag 1 van de Heidelberger Catechismus opmerkt: *De enige troost beide in leven en sterven is, 'dat ik met lichaam en ziel, beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwe Zaligmaker Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk heeft betaald, en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft.'*

Dat is het grote voorrecht voor Gods Kerk, dat Hij het Zelf is, Die ze gekocht heeft door Zijn bloed, Die ze riep uit de duisternis tot Zijn licht, en Die ze zingen doet: "Gij zult mij leiden door Uw raad; en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen."

Voor dat volk, dat door genade de vreze des Heeren heeft leren kennen, en die één planting met Hem geworden zijn, geldt het dan ook, wat we vinden in de tekstwoorden van dit uur:

Filippenzen 1: 21, waar Gods Woord aldus luidt:

"Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin."

We willen nader stilstaan bij:

"HET LEVEN VAN DE CHRISTEN", en bezien dan:

1. In wie het gevonden wordt.
2. Tot welk voorrecht dat leidt.

1. Zeggen we eerst iets van de man, die deze woorden schreef. We weten dat Paulus de man was, die door God was verkoren, om Zijn Woord te prediken. De Heere was Hem te sterk geworden op de weg naar Damascus, toen hij als een, briesend paard voortholde, trachtend over te leveren in de gevangenis hen, die Christus predikten. Maar de Heere hield Hem staande, en hij die meende dat hij zag, ontwaarde, dat hij blind was. Als een Farizeeër onder de Farizeeërs was hij niet tevreden met alleen de kerk des Heeren te Jeruzalem te beangstigen, maar hij was het ook, die immers waarlijk brieven begeerde van de hogepriester, om ook naar Damascus te gaan, om daar gevangen te nemen en gebonden naar Jeruzalem te zenden, beide, mannen en vrouwen, opdat zij daar zouden geoordeeld worden.

Maar toen brak de tijd aan, bij de Heere van eeuwigheid bepaald. Hij werd neergeveld; en leerde zichzelf kennen in al zijn nietigheid en onwaardigheid. Hij leerde Hem kennen, waarvan hij te voren, met al zijn kennis en geleerdheid toch een vreemdeling van was geweest: namelijk de Heere Jezus Christus.

Vernederd en verootmoedigd boog hij zich voor Hem neder, en zijn wil werd verslonden en gebogen om te willen wat God van Hem wilde.

Op een Gode betamelijke wijze is hij in zijn ambt geleid, en als een waarlijk ontijdig geboren apostel, ging hij Die prediken, Die hij eertijds vervolgde. 't Werd bij velen bekend, dat de man, die eertijds de sekte der Nazareërs zocht uit te roeien, thans een prediker was geworden van Jezus Christus.

We weten, dat hij op één van zijn reizen in een gezicht een Macedonisch man zag, die bad: "Kom over en help ons." En Paulus is toen niet te rade gegaan met vlees en bloed, maar heeft de stem Gods gehoorzaamd, en is overgevaren naar Macedonië. Dicht bij de stad Filippi heeft hij voet aan wal gezet, en heeft hij voor het eerst Europa betreden.

Toen de dag des sabbats aanbrak gingen Paulus en Silas naar de plaats, waar

Godsdienstige vrouwen samenkwamen om te bidden, en daar aan de rivier bij Filippi was het, dat door middel van de prediking des Woords het hart van Lydia de purperverkoopster, geopend werd, waar het tevoren, ondanks haar Godsdienst, gesloten was, zodat zij mocht acht nemen op hetgeen van Paulus gesproken werd. Ook hier bleek het weer, dat het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.

De tegenstand tegen het werk des Heeren bleef te Filippi niet uit. Vooral niet, toen de Heeren, die een dienstmaagd hadden met een waarzeggende geest, de hoop van hun gewin zich zagen ontgaan, toen Paulus in de naam des Heeren die dienstmaagd had bevrijd. Op aanklacht van die Heeren werden Paulus en Silas ongehoord veroordeeld en in de gevangenis geworpen met de voeten in de stok. De wrede stokbewaarder deed nog meer dan Hem was bevolen. Maar in de nacht zongen, te midden van hun pijnen, Paulus en Silas Gode lofzangen. Een aardbeving deed de gevangenisdeuren openspringen en de stokbewaarder wakker schrikken uit zijn diepe slaap. Menend, dat alle gevangenen ontvloten waren, zou hij zichzelf van 't leven hebben beroofd, als Paulus niet had geroepen: "Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allen hier." Het was alles een middel, dat God gebruikte tot bekering van de stokbewaarder, die met zijn gehele gezin gedoopt werd.

Zo werd daar te Filippi een gemeente gesticht, die zich steeds meer uitbreidde. En waar zelfs een krachtige groei en bloei viel waar te nemen, bleef de bittere tegenstand niet uit.

Ondanks deze tegenstand kon Paulus later deze gemeente prijzen om haar standvastigheid in het werk des Heeren. En aan deze gemeente was het, dat hij een zendbrief richtte, toen hij te Rome gevangen zat; de brief, waaruit wij onze tekst kozen. Door middel van deze brief mocht Paulus de gemeente te Filippi onderwijzen, troosten en sterken, met blijdschap betuigende van zijn geloof, dat de Heere, Die in hen een goed werk begonnen had, dit ook zou voleinden, tot op de dag van Jezus Christus. Dat goede werk, om hen namelijk te schenken geloof, hoop en liefde, door de herscheppende genade Gods, zou Hij voleinden. Hij zou hen versieren met Zijn beeld, zou hen lust geven God te vrezen, en zou hen de genade schenken, om in de strijd te volharden, over zichzelf klagend, Christus te verheerlijken, hun dierbare Zaligmaker.

Ook Paulus zelf was daar geen vreemdeling van. Ook hij had met veel tegenheden moeten kampen en was nu een gevangen man, een gezant in ketenen. Maar zelfs nu mocht hij nog roemen van de genade Gods, die met Hem was. Door die genade was hij staande gebleven in de strijd, was zelfs nog versterkt geworden in het geloof, en in de wetenschap, dat de tijd zijner ontbinding aanstaande was, mocht hij nu aan het einde betuigen: "Want het leven is mij Christus en het sterven is mij gewin."

Zo mocht dan Paulus betuigen, dat het leven Hem Christus was. Hij leefde dus niet meer zichzelf, maar Gode. Hij was bevoorrecht één plant te zijn door het geloof met Christus. Met Christus, Die de Gezalfde is van eeuwigheid tot Koning, Priester en Profeet. Hij is ook de El, de sterke God, de Heere onze gerechtigheid (Jer. 23:6). Hij is het, die beloofd is door de Vader, en van Wie alle profeten hebben gesproken. Hij heeft voleindigt het werk, dat de Vader Hem te doen heeft gegeven. Hijzelf heeft als Profeet 3 jaar gepre dikt en de woorden des levens uitgedragen. En toen de tijd was aangebroken heeft Hij met één offerande alles volmaakt, tot in alle eeuwigheid. Hij offerde geen schapen of runderen, maar Zichzelf, Gode tot een lieflijke reuk. De vervloekte dood des kruises heeft Hij ondergaan, die smartelijke, smadelijke en schandelijke dood.

De vloek nam Hij op Zich, om Zijn volk, dat onder de vloek lag, te verlossen. Hij werd arm, om velen rijk te maken. Om hen te verlossen, heeft Hij een rantsoenerend vermogen opgewogen.

De wet zegt: "Doe dat, en gij zult leven"; zo heeft Hij gedaan wat God in Zijn wet eist. De wet spreekt de vloek uit over het niet volbrengen, maar belooft ook het eeuwige leven over het wel volbrengen, wanneer gedaan wordt al wat de wet eist. Christus heeft voor Zijn volk de wet volbracht, en kan daarom het leven eisen voor diegenen, waarvoor Hij Borg is geworden.

Hij is het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Hij heeft de dood verslonden tot overwinning, o geliefden, wat een grote weldaad heeft Hij verworven, immers, waarlijk, de straf die op Hem was, brengt ons vrede aan, en door Zijn striemen is ons genezing geworden. God heeft onze ongerechtigheden op Hem doen aanlopen, en de gerechtigheid van Christus rekent Hij nu Zijn volk toe.

Waardoor? Door het geloof!

Maakt dan het geloof zalig?

Nee, maar door het geloof neem ik de Zaligmaker aan. Het geloof is als een hand. Door middel van de handen neem ik iets aan. 't Wordt ook vergeleken bij een voet, waardoor we gaan en komen: "Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is, dergenen die Hem zoeken."

Wat is Hij aan Zijn volk alles overklimmend dierbaar en beminnelijk. Hij is dan ook de enige Naam, waardoor wij moeten zalig worden. De enige Middelaar Gods en der mensen. Het enige en vaste Fundament van zaligheid.

Er staat niet, dat niemand zal trachten een ander fundament te willen leggen, maar dat niemand een ander fundament kan leggen, dan God gelegd heeft. Alleen wat op dat enige Fundament gebouwd wordt, kan staande blijven.

De apostel was rijk begiftigd. Hij had het geloof in God, maar ook het geloof in Jezus, Die Zelf eenmaal betuigde: "Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij." Zijn leven was met Christus verborgen in God. Wat een eeuwige weldaad is dat, als we dat geloof van de Heilige Geest ontvangen. Dan geloven wij niet alleen met een historisch geloof, een geloof aan een gekende Waarheid, maar met een geloof, waarvan de Catechismus zo terecht zegt, dat het als eigenschappen heeft: kennen, toestemmen en vertrouwen.

O geliefden, dan zullen wij in de eerste plaats leren kennen, dat Hij een heilig en rein Wezen is, wat niet uitgedrukt kan worden. De Cherubim bedekte voor Hem het aangezicht. Tegen zulk een soeverein, majestueus, heilig Wezen hebben wij gezondigd. En dan komt de wet tussen beiden, en die leert ons, hoe we met gedachten, woorden en daden tegen Hem hebben overtreden. Daar wordt de wet een werkmeester tot Christus. Daar gaan we de zonden bewenen en belijden, maar daar gaan we ze ook haten, en wordt het ons voornemen om niet meer te zondigen. Nochtans, we zullen dan leren, dat, zolang we op de aarde zijn, wij maar zwakke schepselen zijn.

Zelfs de apostel, die toch mocht getuigen: "Want het leven is mij Christus", belijdt op een andere plaats: "Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees geen goed woont."

Doch waar het ontdekkend licht des Geestes komt, daar leert men niet alleen zichzelf kennen als gans verdoemelijk voor Zijn aangezicht, maar daar leert men ook de dierbare Christus kennen. Daar leren we Hem kennen als God, geopenbaard in het vlees, maar ook, dat Hij waarachtig mens is, Die ons van God geworden is tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en tot een volkomen verlossing.

Wat leert de ziel het kennen als iets onuitsprekelijks groot en verrukkends, wanneer het licht aan Hem opgaat, dat er nog een weg ter ontkoming is, om de straf, die wij verdiend hebben, te ontgaan. Welk een blijdschap vervult het hart, als we mogen leren

verstaan, dat er een Borg is, Die het werk op Zich heeft genomen, maar ook volbracht. Dat er Eén is, waarvan de Vader Zelf getuigd heeft: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb." Dan leren we in Hem zien Degene, die balsem heeft voor alle geslagen wonden. Zijn bloed reinigt van alle zonden. Hij is Degene, die eenmaal uitriep: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven."

Dat volk leert niet alleen geloven, dat Hij geboren is uit een maagd, maar zij leren ook het oog slaan op Golgótha. Zij leren Hem kennen, als degene, die gekruisigd is en gestorven. Maar o eeuwig wonder van genade. Niet alleen gestorven, maar ook opgestaan.

Gestorven voor onze zonden en opgestaan tot onze rechtvaardigmaking. Wat is dat een dierbare trap in het genadeleven als we in de opstanding Christi leren geloven! Denk eens in: opgestaan tot onze rechtvaardigmaking Het levert ons het bewijs dat Hij genoeg gedaan heeft aan alles, wat God eist. De Heere Zelf heeft Zijn kind Jezus uit de dood opgewekt, hoewel Hij ook Zelf machtig was Zijn leven aan te nemen en weder af te leggen.

En, die rechtvaardigmaking deelt God zijn kinderen mede. De Heilige Geest neemt de verdiensten uit Hem en deelt ze ons mede.

"Het leven is mij Christus." Wat een voorrecht, als we dat op goede gronde mogen getuigen. Als we hebben mogen ervaren, dat de Heere ons heeft ondertrouwd in geloof, in gericht en gerechtigheid, opdat wij Hem kennen. Kennen, in al Zijn deugden en volmaakheden. Zeker, het is reeds groot, als wij bij aanvang hebben leren kennen, de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. En die treurigen zullen uitzien naar troost. En die troost zal hun niet onthouden worden, want Hij troost het hart, dat schreiend tot Hem zucht. Wat kan dat aangenaam zijn als de Heilige Geest dan de weg ontsluit, waardoor wij kunnen behouden worden. Wat een blijdschap smaakt de ziel, die lieflijke toezeggingen en vertroosting mag ontvangen.

Maar hoe groot is het bovenal, als er een opwassen mag zijn in de kennis en genade. Als men met Paulus mag getuigen: "Ik ben met Christus gekruist, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij." Dan weet men immers waarlijk, dat "mijn leven Christus is!"

Dat leven is een zuchtend, biddend en strijdend leven; tegen de wereld en tegen de satan, die rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Maar bovenal ook een strijd tegen de oude mens met al zijn verdorvenheden. Dat is de moeilijkste, de grootste vijand. De apostel zucht: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen." Hij bleef zich gevoelen een "ellendig mens", al had hij door zijn bediening ook veel parelen mogen hechten aan de kroon van Christus. Al was hij ook opgetrokken geweest tot in de derde hemel; al was hij ook gerechtvaardigd door het geloof (Rom. 3). Een ellendig mens, ook al mocht hij met blijdschap be tuigen (Rom. 5): "Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus."

Strijd zal er blijven tot de einde toe. Strijd, zolang wij hier op aarde zijn. Welk een weldaad, wanneer die strijd mag worden gestreden "in de vreze Gods." Die vreze is het beginsel van alle wijsheid.

En deze wijsheid is het die van Boven is. Met hemels licht worden zij beziel. Ze krijgen een verlicht oog des verstands. De wil wordt geneigd, om te willen, wat God wil. Er komt een regeling in de hartstochten. Men draagt de schande in een oud vat, maar ontvangt het geloof in Christus als een gave Gods, waardoor de rechtvaardige leeft. En dan wordt ook zijn deel een vrede, die alle verstand te boven gaat.

Dan leert hij ook iets verstaan van de dienst in de tabernakel, zoals Paulus die beschrijft in Hebreeë 9.

Daar gaat hij het Voorhof, het Heilige, en het Heilige der Heiligen beschrijven.

In het voorhof kwamen ze om te bidden en te offeren. Die voorhof was gevuld met duizenden, die daar God kwamen dienen in ilijn tempel. Maar geliefde, toen de Heere tegen de profeet ging zeggen: "Zie eens, wat zij daar doen!"; toen stonden daar 25 mannen met de rug naar God, om de zon te aanbidden. Zo zijn er ook thans nog velen, die uitwendig God schijnen te dienen, maar die in waarheid de zon van "voorspoed in de wereld" aanbidden. Laat ons, ons hart onderzoeken en doorzoeken.

Van uit de voorhof kon men blikken in het Heilige. Daar kwamen alleen de priesters, de uitverkorenen uit Aärons geslacht, die daar de Heere wierook offerde en Zijn wacht waarnamen. Niemand kon in dat heilige komen, of hij moest eerst de voorhof door. Wat waren er maar weinigen, die dat Heilige betraden in vergelijking, met de velen, die in de voorhof waren. O, wat zijn er ook nu velen, die nimmer verder dan de voorhof komen.

Hoe gelukzalig is het volk, dat in het Heilige mag komen, waar de offerande werd geofferd op het gouden wierookvat. Dat zag alles op Hem, die komen zou, en zichzelf zou offeren op het altaar Zijner Godheid.

En dan het Heilige der Heiligen. Daar kwam de hogepriester éénmaal per jaar, en dat niet zonder bloed. De Ark stond achter het voorhangsel, maar wanneer Christus aan het kruis was genageld, is dat voorhangsel gescheurd van boven naar beneden. Het bloed der verzoening was gestort op Golgótha, en nu was geen bloed van stieren of bokken meer nodig. Het Lam Gods was geslacht, dat de zonde der wereld wegneemt, en met één offerande heeft Hij tot in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheilgd worden.

En die dat volbrachte werk hebben leren kennen, toegepast door Gods Geest aan hun hart, die mogen met Paulus getuigen: "Want het leven is mij Christus."

Dit leidt in de 2e plaats tot een zalig voorrecht: **"En het sterven is mij gewin."**

Christus is niet alleen opgestaan, hij is ook ten hemel gevaren. En daar is Hij nu in Zijn Residentie. Daar fungeert Hij op de troon Gods als Koning. Om Zijn volk te beschermen en te bewaren. Daar bidt Hij voor hen als de grote Hogepriester, die door de hemelen is doorgegaan, en van daar leert Hij ze als de grote Profeet. Ook de profeten van de oude dag hebben gesproken door de Geest van Christus, die op hen was, en ook nu nog leert Hij Zijn volk en knechten door Zijn Woord en Geest, middellijk, maar ook onmiddellijk: zelfs al zijn ze op eenzame plaatsen, dan kan Hij ze licht en troost in de Schriften schenken.

Hij is daar om voor Zijn volk te bidden, en te waken, maar Hij zal ze ook eenmaal tot Zich trekken. Het sterven zal voor dat volk eeuwig gewin zijn. Waarom? Wel, dit leven is hier maar een Mesech, een tranendal. De Kerk is hier een strijdende en lijdende Kerk. Een leerschool, die steeds moeilijker wordt, zoals bij een kind, dat op school het een boekje na het andere moet doorwerken, en het al zwaarder krijgt. Al is het ook waar, dat God in die strijd hen nabij is. Hij zal alles ten nutte aanwenden voor Zijn kinderen. Dan moeten zelfs alle dingen medewerken ten goede, degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Want het zijn zen kinderen, Zijn oogappelen, Zijn duiven. Hij zorgt voor hen in dure tijd en hongersnood.

Maar toch, er zal gestreden moeten worden tot het einde toe.

"Het sterven is mij gewin."

Paulus mocht getuigen: "Ik sterf alle dagen." Ook dat sterven is gewin. Sterven aan de zonde, aan de wereld. Sterven aan alles wat buiten Christus is. Gods volk moet leren

sterven aan alles wat geen grond biedt voor de eeuwigheid. Geen tranen, geen gebeden, al zal het daar niet buiten gaan, kunnen ons, de hemel doen ingaan.

Maar het gaat er niet "om." Alleen als het leven Christi is, dan is het sterven gewin.

Het sterven. Ook de natuurlijke dood. "Want het is de mens gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel." De dood is doorgegaan tot alle mensen. Maar voor hem, wiens leven in Christus is, is de dood verslonden tot overwinning. Dood, waar is uw prikkel. Hel, waar is uw verderf. Dan is de dood een afleggen van de oude tabernakel, waar ik hier onder zucht, in een strijd, die mij "ellendig" houdt. Dan staat de hemelwacht gereed, om mij in te oogsten, om daar te zijn, waar geen traan meer over de wangen biggelt. O, geliefden, wat moesten daar zich onze genegenheden naar uitstrekken.

*"Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's Heeren voorhof in te treên!
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, Die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft."*

Wanneer komt die dag, waarop wij de Koning zullen zien in Zijn schoonheid. Van aangezicht tot aangezicht. Een Job riep het uit: "Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot."

Wat kunnen er hier bange momenten zijn voor Gods kinderen. Wat zijn er veel sombere tijden voor de Kerk geweest. In Openbaringen 7 wordt van de Kerk gezegd: "Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams."

Van grote verdrukking spreekt ook Openbaring 12, waar de vrouw in de woestijn door satan vervolgd wordt. Gelukkig, dat God ze een plaats ter beveiliging gaf. Zo heeft de Kerk des Heeren ook haar uitreddingen gekend. Na tien Romeinse vervolgingen schenkt God een Grote Constantijn, die de vijanden versloeg.

Zo komen er ook in het leven van Gods volk ogenblikken waarop zij eens rusten mogen, als de zweep van de drijver een ogenblik stilhoudt. O, wat zijn het zoete ogenblikken, die dat volk dan mag meemaken. Maar veel groter, veel heerlijker zal het zijn, als straks de eeuwige rust aanbreekt. Ver lost voor goed van het lichaam der zonde en des doods. Eeuwig bij die dierbare Jezus. Ja, voor wie het leven Christus is, is het sterven dan gewin.

Maar wat zal dan in dat uur van sterven ook het grote onderscheid openbaar worden, tussen diegenen wier leven Christi is geweest en diegenen, die zichzelf hebben geleefd. Want zichzelf te leven is Gode niet welbehaaglijk. Als voor dezulken de dood komt zal het vreselijk zijn. Geen Borg voor de schuld en geen Middelaar bij de Vader. O, als we dan geen bruiloftskleed hebben, dan zullen we buiten geworpen worden, en verwezen naar de plaats, waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust. De rijke man, die zijn ogen opsloeg in de pijn, kreeg nog geen druppel water om zijn tong te verkoelen.

De arme Lazarus had een leven, dat "Christus was." Arm had hij 't naar de wereld. Hij moest z'n lichaam trachten te voeden met de kruimpjes, die van de tafel des rijken vielen. En waar de barmhartigheid des mensen te kort schoot, zond de Heere nog honden, om met hun tong nog medische verzachting aan te brengen. Maar als straks de dood komt, dan staan de engelen gereed, om Hem in te oogsten en te brengen in de schoot van Abraham.

Wat een onderscheid kwam openbaar in het uur van sterven tussen één die zichzelf leefde, hier door duizenden benijd om zijn pracht en zijn praal, en de ander; wiens leven op deze aarde vol ellende was, maar die evenals Paulus 't heeft mogen ervaren:

"Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin."

Toepassing.

Zo hebben wij dan stilgestaan bij het grote voorrecht van de apostel, wiens leven Christus was. Daardoor mocht hij zeggen! Ik ben met Christus gekruist en ik leef. Maar niet meer ik, maar Christus in mij. En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof in de Zone Gods, Die mij lief heeft gehad, en Zichzelf voor mij heeft overgegeven.' Daarom kon Paulus niet roemen in zichzelf maar alleen in het kruis van Christus.

Dat is ook het deel van Gods volk, als het geloof door de liefde mag werkzaam zijn. Ook in haar is uitgestort dat dierbare leven, dat God komt te geven, en waardoor ze in staat gesteld worden, niet zichzelf, maar Gode de eer te geven. Door het geloof, zijn ze één planting met Hem. Daardoor zien ze een volheid van dierbaarheid in Hem. De bruid zocht Hem en hield Hem vast. Er is een nauw vereniging tussen die twee, een verbintenis, die onlosmakelijk is. De bruid ziet de schoonheid van de Bruidegom en roept uit: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk." En de Bruidegom zal Zijn bruid voor eeuwig tot Zich nemen die Hij Zichzelf verkoren heeft van voor de grondlegging der wereld. Hij trekt ze uit de duisternis tot het licht. Hij versiert ze met Zijn beeld. En door herscheppende genade maakt Hij ze Zichzelf gelijkvormig; waardoor ze met Paulus mogen en kunnen getuigen: "Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin."

Toehoorders, hebt gij ook al enigermate kennis aan deze zaken? Hebt gij er al kennis aan gekregen, hoe diep rampzalig we zijn geworden door de val van Adam? Hoe we uit God zijn uitgevallen en de satan toegevalen? Ik weet wel, de voorwerpelijke leer van onze dagen spreekt daar liever niet over. Dat we nu van nature dood liggen in de misdaden en in de zonde, is een leer, die te hard is.

Het ontbreekt in onze dagen niet aan algemene kennis, maar wel aan het rechte "kennen." Door de algemene werking van Gods Geest kan men wel spreken over Jezus en van Jezus, maar niet uit Jezus. "Want", zegt het Woord des Heeren, "Ik zal het uit Hem nemen, en het u meedelen." Men kan van Jezus profeteren, zoals Bileam, wiens hart evenwel gehecht was aan het goud van Balak. Men kan van Jezus spreken, en in Zijn Naam wonderen doen als een Judas, die zelfs drie jaren met Hem wandelde, en toch een verrader zijn.

Zo kan men immers waarlijk van de krachten des hemels iets proeven en smaken, zonder nochtans, dat leven deelachtig te zijn, wat uit God is, en dat God de eer komt te geven. Daarom is het zo nodig, om zichzelf te beproeven en met David te vragen: Ziet, of er nog een schadelijke weg bij mij is, en leidt mij op de eeuwige weg.

En mocht u behoren tot hen, die het niet ontkennen kunnen, dat ze de Heere bij aanvang hebben leren billijken in Zijn recht, dan geldt het voor u: 'Jaag de vrede na met allen en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal.' Stel u niet gerust op gronden, die niet genoegzaam kunnen zijn voor de eeuwigheid, maar tracht gebouwd te worden op dat enige vaste fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen.

Paulus zei: "Niet, dat ik het alrede verkregen heb, maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht."

Hij was hier door het geloof één plant met Christus en door Christus met God verzoend en nu bleef de erfenis voor Hem bewaard in de hemel. Van die erfenis had hij hier een Onderpand, namelijk de Heilige Geest. O, wat een weldaad is dat. Wij hebben een pand in de hemel, namelijk de Heere Jezus Christus. En we hebben, een pand uit de hemel, namelijk de Heilige Geest. En Die woont in ons, want we worden

genoemd tempelen Godes, omdat de Geest in ons woont.

Welk een waarde heeft een pand. Juda had Thamar een belofte gedaan en haar, totdat hij de belofte ingelost zou hebben, een pand gegeven. Toen de beloning haar ter hand gesteld zou worden, was ze nergens te vinden. u weet het, hoe ze bijna is verbrand geworden, omdat het openbaar was geworden dat ze bevrucht was. Maar toen kon Thamar het pand tonen aan Juda, en dit redde haar het leven. Zelfs moest Juda erkennen: "Zij is rechtvaardiger dan ik."

Zo ziet u wat een weldaad het is, als we een pand hebben, als een zeker bewijs, dat een volle heerlijkheid ons wacht. Een heerlijkheid, die geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord maar waar hier toch wel eens de voorsmaak van mag genoten worden.

In oosterse landen is het soms gewoonte om bij grote maaltijden eerst een voorproef te geven. En als die dan goed is, wat zien, de gasten dan met verlangen naar de volle maaltijd uit. En zo wordt aan dat lieve volk wel toegeroepen: Proeft en smaakt, dat de Heere goed is O, wat maakt ons dat verlangend, om dáár te zijn, waar de volle maaltijd genoten wordt. Het zijn hier maar de eerstelingen, die genoten worden. De eerstelingen werden door het volk in de tempel gebracht. Het was een herinnering aan Egypte, waar de eerstelingen gedood waren in die verschrikkelijke nacht toen Gods oordeel over de huizen der Egyptenaren ging. Maar Israël werd uitgeleid en gevoerd naar een land, vloeiende van melk en honing. En de kinderen Israëls brachten nu telkens de eerstelingen van de kostelijke vruchten des lands tot de priester. En die heiligde ze en dan was de ganse oogst heilig. En nu zegt de Heere Jezus: Ik heilig Mijzelf voor haar! Voor degenen, die de Vader Mij gegeven heeft! En Die Eersteling Christus is ingegaan in die eeuwige tempel, waar de volle oogst straks zal ingezameld worden. O, zalig voorrecht, om eenmaal ingeogst te worden en bij Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste. Zeker, het sterven zal voorafgaan, maar het is zulk een weldaad, dat de dood is verslonden tot overwinning. "Dood, waar is uw prikkel, hel, waar is uw overwinning", roept Paulus uit.

O, wat is het een alles overklimmende weldaad, dat Die dierbare Christus, de prikkel des doods heeft weggenomen voor hen, die Hem door het geloof hebben leren omhelzen. Zij blijven door de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid, die bereid staat om geopenbaard te worden in de laatste tijd.

Geliefde medereiziger naar de eeuwigheid. Hoe staat het nu met u? Wij kunnen u niet genoeg waarschuwen en vermanen. Zoek toch de Heere! Zoek eerst het Koninkrijk der hemelen en Zijn gerechtigheid. Zo u dat mocht zoeken en vinden, gewis, al het andere zal u toegeworpen worden. Van nature zoekt gij die dingen die van beneden zijn. En wat baat het u dan nog, al won gij de gehele wereld, en leed schade aan uw ziel. Wat zal ons dat nu kunnen helpen in het uur van sterven. We hebben niets in de wereld gebracht, en we zullen er ook niets kunnen uitdragen. Alle aardse schatten en aardse vrienden zullen ons niet kunnen helpen in de ure des doods. Zelfs onze meest geliefde betrekkingen zullen dan machteloos staan.

En o, wat zal het toch te zeggen zijn, als we dan onbekeerd moeten sterven en verloren gaan. Als we dan verwezen zullen worden naar die plaats, die God voor de duivel en zijn engelen bereid heeft. O, dat de schrik des Heeren u mocht bewegen tot het geloof. Bedrieg uzelf toch niet. Velen zullen menen in te gaan en niet kunnen. Stel de dood toch niet verre. Hij komt immers als een dief in de nacht. Al zegt ge: Ik ben door niet één arts gekenmerkt als nabij de dood, toch kan hij u haastig overvallen. Zelfs de sterkste is enkel ijdelheid. En bedenk toch ook, dat uw hoop voor de eeuwigheid "gegrond" moet zijn. Er is immers waarlijk maar één grond, namelijk Jezus Christus en Zijn volbracht werk. Dat moet toegepast worden door de Heilige Geest aan uw

hart.

En wanneer gij maar oprecht wilt zijn, dan kunt gij het wel van uzelf weten, of uw hoop gegrond is. Het gaat erover: is uw leven Christus of is het nog in de wereld. Acht u de dingen van dit leven nog het hoogst; ziet dan toe! Zijn de zonden u al tot een last geworden en God te dienen tot een lust? Wees er toch niet tevreden mee, wanneer gij wel eens berouw hebt gehad. Dat hadden Ezau, en Farao en Saul ook. Maar 't was niet zaligmakend. Het is als bij een zeeman, die in storm en nood zijn laatste pak over boord zou werpen, om er dan later, als de nood voorbij is, hevig spijt van te hebben. Zo keert menig een, die voor een tijd onder indrukken van dood en eeuwigheid schijnt te leven, weer terug tot de wereld en soms zelfs tot uitgietingen der Goddeloosheid. Hij keert als de hond terug tot zijn uitbraaksels en als de gewassen zeug tot de wenteling des slijks.

Menig een mag dan voor een ogenblik met de vreze des doods bevangen zijn; maar als het gevaar geweken is, dan bedenkt hij weer de dingen die van beneden zijn. Dan wil hij de begeerlijkheid der ogen volgen en de grootsheid des levens.

Daar gaat het er maar om. Hebben wij leren kennen een droefheid en smart, dat we tegen God gezondigd hebben. Hebben wij als een arme, die alles verbeurd en verzondigd heeft, aan de troon der genade geworsteld. Hebben we God gerechtvaardigd van ganser harte, en met geheel ons gemoed oprecht onze schuld beleden. En hebben we de zonden beleden, onder een biddend opzien tot God, en een hartelijke begeerte om ze dan ook te laten?

Ik wens van harte, dat dit in u gevonden mocht worden. Dan zult gij ook leren verstaan: Want het leven is mij Christus. Dan gaan we niet bouwen op onze bekering en niet leven op onze rechtvaardigmaking maar dan gaan wij leven "in" Christus.

En als dan straks het einde komt, als u de pelgrimsstaf moogt neerleggen, dan zal ook uw sterven gewin zijn. Want dan staat de engelenwacht gereed om u in te oogsten. Dan zult gij altoos met de Heere zijn.

Daarom moogt gij hier zingen:

*Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt Uw lof ontfouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.*

Amen.

5. 6. EEN KRANK VOLK DOOR DE HEERE GENEZEN.

Zingen: Psalm 105: 3

Lezen: Jesaja 57

Zingen: Psalm 103: 7

Zingen: Psalm 145: 6 en 7

Zingen: Psalm 89: 8.

Geliefde toehoorders,

Het is voor velen beschamend, voor anderen bemoedigend als we een blik slaan op de Kanaänese vrouw uit Mattheüs 15. Wat was die moeder met haar kind diep te beklagen. Haar dochter was van de duivel bezeten. Welke verschrikkelijke dingen zal die moeder hebben meegemaakt met haar ongelukkig kind. In de nood zoekt ze een toevlucht bij Jezus. We vinden dan een diep bedroefde moeder, die tot Jezus komt met de klacht: "Heere, mijn dochter is deerlijk van de duivel bezeten." Ze maakt Hem haar nood bekend. En antwoordt hij? Nee, de moeder ontmoet een zwijgende Jezus: "Doch Jezus zweeg stil." Keert zij nu vergramd weder? O, nee, zij houdt aan. Ze roept Hem na, zodat de discipelen zeiden: "Laat ze van U, want ze roept ons na." En we zien nu een biddende moeder. Tijd voor een lang gebed heeft ze niet. Och, de echte gebeden zijn gewoonlijk niet lang. Er wordt, soms meer oprecht gebeden met het hoofddekseel op, dan af. Dat mochten velen wel bedenken, die zo graag in het openbaar hun gebeden maar uittrekken.

De Heere zegt: God is in de hemel en gij zijt op de aarde. Laat uw woorden weinig zijn. Bij velen is het zo gesteld: Als uw gebeden in het openbaar wat korter waren en in de binnenkamer wat langer, dan zou dat voor uzelf en anderen wél zo profijtelijk kunnen zijn, en dan zou u beginnen op een christen te gelijken.

Tot de discipelen zegt Jezus: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen van het huis Israël. Hier spreekt Jezus dus van een verkiezing. Niet voor een ieder is Hij gekomen. Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt.'

En aan de bedroefde, biddende moeder betoont Hij zich een afwijzende Jezus. Hij antwoordde en zeide: Het is niet betamelijk, het brood der kinderkens te nemen, en de hondekens voor te werpen.

Wat een harde woorden. En stoot dit de vrouw niet af? Is zij niet gebelgd door deze woorden. O, nee, de nood is op haar ziel gebonden. Zij volhardt. Ze laat niet los voor Hij zegent. Het is als in Psalm 50. "Roept Mij aan in de dag der benauwdheid, en Ik zal er u uithelpen"!

Daarom vinden we verder in de derde plaats: Een worstelende moeder en een verhorende Jezus. Want de vrouw zeide: *Ja Heere, doch de hondekens eten ook van de brokskens, die daar vallen van de tafel huns heren.*

Ze stemt toe, dat ze als een hondeke is, een verachte, een versmade. Gans verfoeilijk in zichzelf. Eén, die nergens recht of aanspraak op heeft. Een heidin, die niet behoort tot het uitverkoren bondsvolk. En toch houdt ze aan. Op hoop, tegen hoop. Hij is immers waarlijk de Machtige, die helpen kan

*Hij kan, en wil, en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

O, ze vraagt niet een groot deel van de genade. Ze is met zulk een kleine portie tevreden. Als ze maar geholpen mag worden. Ze behoort tot degenen, die uitroepen: Het komt er niet op aan, als ik niet vooraan mag staan. Zo ik maar in mag gaan.

Ze wil zo graag erkennen, dat ze alles verbeurd heeft, dat ze uit en van zichzelf maar een veracht schepsel is. Ja Heere, maar toch ... de hondekens eten ook van de brokskens, die daar vallen van de tafel huns Heeren. O, als ze ook dan maar mag krijgen een brokske van de genadetafel van die dierbare Heere: En dan wordt de zwijgende Jezus een sprekende Jezus: "O vrouw, groot is uw geloof, u geschiede, gelijk gij wilt. En haar dochter werd gezond van diezelfde ure."

O geliefden, dat zuchtende, dat biddende volk, dat worstelen mag aan de troon der genade, dat wordt gewis verhoord. Voor dat volk, dat zichzelf heeft leren kennen, als nietswaardig en alles verbeurd hebbende, maar dat aanhoudt in het gebed, en de Heere niet loslaat, heeft de Heere nog rijke beloften. Daar wensen we een ogenblik uw aandacht bij te bepalen.

De tekst voor dit uur vindt uw aandacht opgetekend in de profetie van Jesaja, hoofdstuk 57: 18:

"Ik zie hun wegen en Ik zal hen genezen, en Ik zal hen geleiden en hun vertroosting en wedergeven, namelijk aan hun treurigen."

En we willen nader stilstaan bij:

- 1e Een krank volk, door de Heere genezen.
- 2e Een dwalend volk, door Hem geleid.
- 3e Een treurend volk, door Hem getroost.

In de somberste tijden geeft de Heere soms zijn dierbaarste profeten en knechten, die schitteren als lichten aan de kerkhemel. Zo was ook Jesaja één van de grootste profeten.

Hij profeteerde, ruim 700 jaar voor Christus, tegen het afhoererende volk van Juda, in de dagen van Uzria, Jotham, Achaz en Hiskia. Hij bestrafte de volkeren rondom, maar toch in hoofdzaak de zonden van Juda en Jeruzalem. Niet alleen bestrafte hij de zonden van het volk, maar bij tijden en ogenblikken, kwam hij ze ook te troosten.

Als we een blik slaan in ons voorgelezen hoofdstuk, dan vinden we daar, hoe Jesaja komt aan te vangen: "De rechtvaardige komt om en er is niemand, die het ter hart neemt. Dat was al een zeer treurig en droevig ding. Want immers zijn de rechtvaardigen de kurken, waar het net op drijft. Waren er in Sodom en Gomorra nog tien rechtvaardigen geweest, dan had God de steden bewaard om der tienens wil. Ze werden er evenwel niet gevonden, en daarom ziet men, dat de Heere een voleinding gemaakt heeft. En dan is het ook somber, als hier niet op wordt gelet, want Jesaja vervolgt: 'De weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige wordt weggeraapt voor het kwaad.'"

Dus immers daar stonden waarlijk dagen des kwaads te wachten. Wat is het dan een voorrecht, wanneer men door Gods genade voordien wordt ingezameld. Wanneer men mag behoren tot degenen, die de Heere leerde liefhebben, die Zijn geboden willen onderhouden. Uit en van zichzelf zullen we dat nooit kunnen. Maar God verleent het uit genade door de werking van de Heilige Geest. Uit de volheid van Jezus schenkt Hij het hun. Dan is hun lust en begeerte niet meer, om de begeerlijkheid der ogen te volgen maar om ootmoedig te vragen: "Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal."

En dan zegt Jesaja verder: "Hij zal ingaan in vrede en zij zullen rusten op hun slaapsteden." Wat is dat een grote weldaad, die de profeet hier voorstelt voor degenen, die de vrede Gods hebben leren zoeken. ze zijn met vreze Gods versierd.

Ze hebben een verloochend leven aan zichzelf. Ze zijn begiftigd met die grote genade

om voortdurend de Heere te erkennen in al hun wegen, zoals Hij hun toeroept: "Ken Mij in al Uw wegen, en Ik zal uw paden recht maken."

Maar de profeet *voegt er ook het treurvolle aan toe, voor degenen, die kromme wegen bewandelen*. Degenen, die geen liefde tot de Heere hebben en Zijn dienst, maar die een anderen God ere, en zichzelf lieven. Degenen, bij wie geen vreze Gods, die het beginsel is van alle wijsheid, gevonden wordt. Dat volk zal door de Heere zwaar bezocht worden. En laten ze dan maar roepen, tot de Goden, die ze eerden, inplaats van de ware God, maar die zullen ze alsdan niet kunnen redden uit de hand des Almachtigen. Dan zal men ondervinden, dat God recht is in al Zijn weg en werk, en dat Hij te rein van ogen is om de kwellingen te aanschouwen. Dan zal men moeten maaien, wat men zelf gezaaid heeft. Hij is het, die de harten doorzoekt. Zijn ogen doorlopen de ganse aarde. Maar Hij wil Zich ook wenden tot degene, die gans ontbloot is. Hij hoort het geroep van Zijn ellendigen.

1. En daarom staan we eerst stil bij ***een krank volk, dat door Hem genezen wordt***.

Juda's volk was een afkerig volk. Daarom zegt de profeet in 't voorgaande vers: "Ik was verbolgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid en sloeg hen; Ik verborg mij en was verbolgen; evenwel gingen zij afkerig heen in de weg huns harten." Dat volk was een krank volk. Gans melaats van zonden van de hoofdschedel tot de voetzool toe. En de Heere zag, dat zij haar wegen niet aanstelden, zoals God het had bevolen. Hij zegt het immers waarlijk: "Ik zie hun wegen."

De Heere ziet alles. Hij is overal tegenwoordig. Zijn ogen doorlopen de ganse aarde. Hij ziet in de schuilhoeken van elk mensankind zijn hart. Eer hij een woord uit, weet de Heere wat hij naar voren zal brengen. De Heere is alziende. Al namen wij de herberg in de woestijn, ja, al verborgen we ons in de kloven der aarde; Hij zou daar óók zijn. Daarom spreekt de Heere hier: "Ik zie hun wegen." En zoals bij Juda, is het ook bij dat arme volk. Ook zij wandelen van nature op verkeerde wegen, en hun treden houden de hel vast. Maar wat een eeuwig voorrecht, dat er nog een, verbond der genade is.

De Heere neemt redenen uit Zichzelf, en om Christus' wil betoont Hij zich nog genadig te zijn over zulke afkerige, waarover Hij zich weder ontfermt. En dat uit eeuwige, uit soevereine verkiezende liefde. Hij ontfermt zich die Hij wil en Hij verhardt, die Hij wil. De genade valt zo vrij. Twee zullen malen in de molen, de één zal ingaan en de ander zal buitenstaan. Twee zullen op de akker zijn, de één zal aangenomen, en de ander verworpen worden. Het is zulk een vrij werk Gods.

"Ik zie hun wegen." O, geliefden, mochten we dat geloven, dat de Heere Zijn ogen over alles laat gaan, en dat Hij te rein van ogen is, om de kwellingen te aanschouwen. Wat zou ons dat immers waarlijk moeten vernederen en verootmoedigen voor de Heere onze God.

Wat een voorrecht, dat er niet alleen staat: "Ik zie hun wegen, maar ook Ik zal ze genezen."

Het volk van Juda was krank van zonden en ongerechtigheid. En nu belooft de Heere, dat Hij het zou genezen. Wanneer zou dat gebeuren en hoe zou het geschieden? Het zou gebeuren als er een verootmoediging zou komen voor Gods aangezicht.

Zoals we dat kunnen lezen in Hoséa 5. "God zal naar Zijn plaats gaan als het haar bange zal zijn." Dan zouden ze in de benauwdheid Hem aanroepen. Een hartelijk berouw zou er dan komen. Want zo lees ik in Hoséa 6. "Komt laat ons wederkeren tot de Heere, want Hij heeft verscheurd en Hij zal genezen." Zodat, wanneer er ware vernedering en verootmoediging komt, o, dan ziet men, dat Hij nog weer barmhartig en genadig is. Hij zal ze genezen.

En zo gaat het ook met Gods volk. Ook zij worden bij kranken vergeleken: "Het gehele hoofd is krank." Zoals de mens ontvangen en geboren is, is er niets geestelijk gezond aan hem. In zonden is hij geboren en in ongerechtigheid heeft Hem zijn moeder ontvangen. Het verstand is geheel verduisterd. De hartstochten zijn ongeregeld. Hij heeft geen geest om geestelijke dingen te verstaan. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn. Ze zijn Hem dwaasheid en ergernis. Hij heeft geen geloof in God. Dus gaat hij voort op wegen, die van God afvoeren. Hij doet dingen, die geheel in strijd zijn met de bevelen Gods.

En wat moet er dan met zulk een mens gebeuren voordat God aan zulk een onrein, krank en walgelijk schepsel, dat al maar op verkeerde paden ronddooit, Zijn Woord bevestigt: "Ik zal hen genezen"?

Dan moeten dezulken eerst hun krankheid leren kennen! Dat is immers waarlijk noodzakelijk. Een mens, die denkt, dat hij geheel gezond is, zal niet naar een arts gaan. Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.

En om te ontdekken, dat we krank zijn, is er licht nodig. Het "licht" was het eerste, dat God daar stelde in de schepping. God zeide: Daar zij licht en daar was licht. Eerst was het een chaos van verwarring geweest; maar als God licht schenkt, dan openbaart dat licht wat in de duisternis huisvest. Zo leert die ziel zich ook kennen als gans en al duisternis. Hij leert bij het ontdekkend licht van de Heilige Geest zichzelf zien in al zijn geestelijke krankheid. De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Het is nodig, dat iets, tussen beide komt, de wet Gods. Daar gaan we zien, dat we tegen God gezondigd hebben. Dat onze paden en wegen de Heere niet kunnen behagen. Dat wij met onze treden de hel vasthouden. Daar leert men verstaan, dat elk ogenblik de bezoldiging der zonden, namelijk de dood, kan intreden, en dat het dan voor eeuwig verloren is. Vreselijk zal het zijn, te vallen in de handen van de levende God.

Wat ontstaat er dan een droefheid, dat we zo tegen de Heere gezondigd hebben. En wat een voorrecht als waarlijk die droefheid naar God geschonken wordt die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Dat is de droefheid, waarvan Paulus immers spreekt tot die van Korinthe. Hij had ze bedroefd. Maar hij was niet verblijd, omdat hij ze bedroefd had, maar dat het droefheid was geweest naar God.

Zo ziet ge, dat we met droefheid, omdat we tegen God gezondigd hebben, moeten begiftigd worden. Buiten die droefheid zal het nimmer kunnen. De mens mag alles aanwenden om zichzelf te genezen, maar het zal niet baten. We zijn in het werkverbond dood gevallen in de misdaden en de zonden. Een Moorman kan zijn huid niet veranderen, noch een luipaard zijn vlekken. Zomin zullen wij, die geleerd hebben kwaad te doen, kunnen goed doen. Namelijk zodanig, dat we er door zouden kunnen gerechtvaardigd worden voor God.

We moeten leren zien, niet alleen, dat we verloren gaan, maar dat we verloren liggen. Dat is zo geliefden, "want de Zoon des mensen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, dat verloren is."

Krachtens onze diepe val in Adam zijn we vijanden van God geworden, en alles wat wij aanwenden, om onszelf te genezen en te veranderen, zal niet baten.

Maar eeuwig voorrecht. De Heere zegt Zelf: "Roep Mij aan in de dag der benauwdheid en Ik zal er u uithelpen en gij zult Mij eren."

Er is een volk, dat niet tot God roept alleen om van de straf verlost te worden, maar dat God wil eren, Hem billijkend in zijn recht. Dat zijn degenen, die de schuld niet bij anderen zoeken, maar die met David betuigen: "Ik ben de man"

Tot dat volk zegt de Heere: "Ik zie hun wegen en Ik zal hen genezen."

Wat een voorrecht om door Hem genezen te worden. Toen de Heere op aarde

wandelde brachten ze tot Hem, stommen, blinden, kreupelen, lammen en melaatsen. Ja, er kwamen er zelfs, die alles verdokterd hadden. Ze werden gebracht door anderen of ze kwamen uit zichzelf, omdat ze gehoord hadden, dat Jezus een Heelmeester was, Die zelfs ongeneeslijke kwalen genas. Nimmer was gezien of gehoord, wat toen te aanschouwen of te horen was. Het was nimmer gehoord, dat bij een blindgeboren de ogen werden geopend.

Och, mochten ook wij zo tot Hem gaan. Als ongelukkige, zieken, melaatsen en blinden. Hij is de Heelmeester Die genezen kan. Hij heeft balsem uit Gilead voor alle geslagen wonden. Maar dan moeten we zodanige zijn, die het recht Gods hebben leren liefkrijgen. Voor hen heeft, de Heere deze rijke belofte, dat Hij ze genezen zal. Waarlijk de Geest, die zal het uit Hem nemen, en ons mededelen. Hij komt ze in het dierbare Evangelie te openbaren dat God de wereld zo lief heeft gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwig leven hebbe. God heeft Zijn eniggeboren Zoon niet gespaard, maar heeft Hem daartoe overgegeven.

"Een krank volk, door Hem genezen." Daarom zingt dat volk: "Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen."

Want zekerlijk, Hij heeft Hem gezonden. Als God is Hij mede Wetgever, en als mens kwam Hij onder de wet, opdat Hij diegenen, Die onder de vloek der wet lagen, verlossen zou. Hij is Diegene, die de ongerechtigheid des volks heeft gedragen. O, wat een eeuwig wonder is dat. Luther zegt er van: "Ik heb met Christus geruild. God heeft mijn ongerechtigheid op Hem doen aanlopen, en Zijn gerechtigheid aan mij toegerekend." Welk een zalige ruil.

Door de Heere genezen. Hij heeft ze genezen, om dat Hij ze van eeuwigheid af had verkoren. De Vader heeft ze Hem gegeven. Hij heeft ze gekocht met Zijn dierbaar bloed. En op Gods tijd worden zij geroepen uit de duisternis en gebracht tot Zijn wonderbaar licht. En als Hij ze roept uit de duisternis, dan overtuigt Hij hen van zonden.

Wat een weldaad, als we dat mogen leren kennen. Overtuiging van zonden! Want we kunnen het hier elkaar wel toeroepen, dat wij zondaren zijn, maar dan zijn we er nog niet van overtuigd. Dat is het werk van de Heilige Geest. En dat werkt Gods Geest door het geloof. Het geloof reinigt het hart. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Die tot God komt moet geloven, dat Hij is, en een beloner is, dergenen die Hem zoeken. Dat is het geloof in Jezus Christus, dat immers waarlijk de wereld zal overwinnen.

En als de Heere dan een zondaar heeft ontdekt aan zichzelf, overtuigd heeft van zonden, gerechtigheid en oordeel, dan krijgen zij verlichte ogen des verstands om God te kennen in Zijn algenoegzaamheid, maar ook Jezus in Zijn dierbaarheid. Zij krijgen een geestelijk oordeel. De wil wordt geneigd om te willen wat God wil, en de hartstochten worden geregeld. Toen Saulus werd staande gehouden, riep hij uit: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal. Hij verkoos dus niet langer zijn eigen wil te volgen.

O, wat een voorrecht: Een krank volk, door Hem genezen. O, geliefden, we kunnen hier krank zijn en een arts bij ons laten komen. Daar liggen we dan terneer. Zulk een patiënt vermagert, hij wordt bleek. Hij vreest dat hij zal gaan sterven. Soms zegt de arts dan: Ik zal u wel weer wat oplappen, maar geheel genezen, kan ik u niet.

Ach, de aardse medicijnmeester kan soms maar zo bitter weinig. Maar de hemelse is almachtig. Hij geneest niet half, maar Hij komt dat kranke volk radicaal te genezen. Hij doet dit, omdat Hij ze lief heeft. Hij bemint ze, omdat ze Zijn bruid is. Een enige is Mijn bruid, Mijn schone, Mijn volmaakte. Hij noemt ze schoon en liefelijk, maar

zichzelf leren ze kennen als zwart van zonden. Ze zijn dan ook alleen "schoon" door herscheppende genade. Dat nieuw leven, wat door de wedergeboorte in hen is uitgestort, maakt hen alleen maar beminnelijk in het oog van Die hemelse Bruidegom. Dat leert dat volk verstaan, en als ze dan met die kennis van God en van zichzelf begiftigd worden, zeggen ze: Ik ben zwart, doch liefelijk. Zwart door de zonde, maar liefelijk door de genade.

O wat een voorrecht, dat zulk een arme, kranke bruid door Hem genezen wordt.

En straks, als de aardse tabernakel verbroken wordt, dan is de dood verslonden tot overwinning. Dan zullen ze voor eeuwig verlost zijn van smart en zondepijn. Dan staan de engelen gereed ze in te oogsten. Dan zal het hun tegen klinken: "Komt in, gij gezegende des Vaders." En dan zullen ze daar zijn, waar God de tranen van de aangezichten afwist. Dan heeft men voor geen krankheid ooit meer te vrezen, maar eeuwige blijdschap zal daar gevonden worden. En daar zal ook het dwalende volk voor eeuwig thuis gekomen zijn.

Hier dolen ze zo dikwijls op verkeerde wegen. Daarom noemde we als ons tweede punt:

2. Een dwalend volk, door Hem geleid.

Want zo zegt onze tekst: "En Ik zal hen geleiden."

Wat gaat de weg met dat volk toch dikwijls geheel anders dan ze gedacht hadden. Israël meende in enkele weken door de woestijn naar Kanaän te trekken, en het duurde 40 jaren, voor ze het beloofde land in mochten gaan. Telkens stootte ze op tegenstand. Vele volkeren waren tegen hen; vele vijanden moesten overwonnen worden. En ach, toen ze Kanaän eenmaal in erfelijk bezit hadden ontvangen, wat zijn ze toen dikwijls op dwaalwegen gegaan. Ze hebben zich verzwagerd met de heidenen rondom. Ze hebben de Baal en de Astaroth nagewandeld.

De Heere, de God hunner vaders, hebben zij verlaten en hebben de afgoden gediend. Ze hebben gewandeld op eigen gekozen wegen, die afvoerde van Jehovah. En daarom heeft de Heere ze zo menigmaal laten waarschuwen door Zijn profeten, die als trouw wachters op Sions muren niet aflieten, om telkens weer dat afhoererende volk te waarschuwen.

En, o geliefden, wat betoonde de Heere Zich dan een God te zijn van taai geduld en grote lankmoedigheid. Hoe lieflijk klinkt de nodigende stem des Heeren: "Keert weder, gij afkerige kinderen, en Ik zal uw afkerigen genezen."

En hoe menigmaal Israël dan ook Gods verbond overtrad, Zijn wetten schond en in Zijn wegen niet wilde wandelen, toch bleef de Heere de Getrouwe, de Onveranderlijke. Als dat volk weer tekenen toonde van berouw, en als de Heere Zelf het hart van dat volk weer neigde tot wat Hij wilde, dan was het de getrouw Verbonds-Jehovah, die hen toeriep: "Ik zie hun wegen, en Ik zal hen genezen, en Ik zal hen geleiden."

En Die Onveranderlijke, Die Getrouwe, wil de Heere ook nu nog zijn voor Zijn volk, Van nature kennen we Hem niet. Dan begeren we Hem ook niet. Dan wandelen we op de brede weg, die voert naar het eeuwig verderf. De Heere Zelf moet ons van die weg afroepen: "Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven."

O, geliefden, wat een voorrecht, die dat te beurt mag vallen. Dan brengt Hij ze op wegen, die ze van zichzelf niet zochten, en Hij voert ze op het pad der gerechtigheid. En telkens wil dat volk dan afdwalen, maar de goede Herder brengt zijn schapen weer terug. De Heere is het, Die ze leidt door Zijn raad. Dat doet Hij door middel van Zijn Geest. Maar Die gaat ook van Jezus uit en getuigt met onze geest. En tot dat volk, dat

ook na ontvangen genade zo dikwijls wegen wil bewandelen, die van God afvoeren, klinkt het woord van onze tekst: "En Ik zal hen geleiden." Daarom mag dat volk aan de troon der genade worstelen:

*Heer! wijs mij toch uw wegen,
Die Gij wilt dat ik zal gaan;
Tot denzelven maak genegen
Mij, en doe mij, die verstaan.*

Dan getuigen ze: 'Heere, Gij hebt mijn hart in Uw hand. Neig het dan en voeg het saam tot de vrees van Uw Naam. Geef mij Uw lieve Geest en genade, opdat ik U na mag lopen.'

En wat een wonderlijke weg houdt dan God met Zijn arme Kerk hier op aarde. Zij hebben de beloftenissen Gods, die ja en amen zijn in Christus. En die beloftenissen worden eens verwezenlijkt in de Persoon des Middelaars. Daar wordt de ziel een residentie, waar de Geest in woont. Die zal het uit Hem nemen, en Die zal van Hem getuigen. En dan getuigt Die Geest met hun geest, dat zij kinderen Gods zijn. En dan worden ze vervrijmoedigd om met Asaf te zingen:

*Gij zult mij leiden door Uw raad,
O God, mijn heil, mijn Toeverlaat,
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

3. In de derde plaats willen we dan stilstaan bij: ***Een treurend volk, door Hem getroost.***

"En Ik zal hun vertroosting wedergeven, namelijk aan hun treurigen."

Daar was een tijd, dat het volk de vertroosting Gods genoten had. Maar om hun zonden hadden ze het moeten missen. Toen Israël op dwaalwegen ging, moesten ze ook de troostende nabijheid des Heeren missen. Ze hadden er ook geen behoefte aan, want alleen die treuren, om iets, dat ze missen, hebben behoefte aan troost. Wel geliefden, wij kunnen wel eens een mens willen troosten, die niet treurt, maar dan slaan we flaters. Zulk een wijst onze troost af. Alleen, die treuren, hebben troost van node, en willen dan ook getroost worden. En die oprecht treurigen, die worden toch ook nog gevonden. Die met de Psalmist moeten klagen:

*Zou God Zijn gená vergeten?
Nooit meer van ontferming weten?
Heeft Hij Zijn barmhartigheên
Door Zijn gramschap afgesneên?*

En wat staat er dan in Psalm 31? Ik was afgesneden van voor Uw ogen, "dan nog" hoorde Hij de stem mijner smekingen, als ik tot Hem riep: o, dat "dan nog" voor een mens, die treurt over zijn zonden en Godsgemis "Dan nog", voor zulk een, die zich alles voelt ontzinken. God doet wonderen. Als het bij ons afgesneden is, dan staat God klaar. Hij brengt ze vóór de zee. Wij zouden denken: het is afgelopen. Links en rechts onbeklimbare bergen. Achter Farao en voor hen de zee. "Dan nog", hoort God de stem hunner smekingen. Hij klieft de zee, en doodt de vijand. Wat een wonderdoende God is Hij voor Zijn kerk.

Hier moeten ze vaak treuren. Maar voor diegenen heeft Jezus Zijn belofte: Zalig zijn ze die treuren, want zij zullen vertroost worden. En dat heeft God al reeds in 't oude verbond door de profeet doen voorstellen: "Troost, troost, Mijn volk, zal ulieder God zeggen. Spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld

is, dat haar ongerechtigheid verzoend is." Een treurend volk, door de Heere vertroost. Zij waren treurende Sions kinderen. En wat zouden zij ontvangen? Sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, en het gewaad des lofs voor een benauwde geest.

Zo weet men, dat God een volk op aarde heeft, die aan allerlei verwisselingen bloot staan. s' Morgens kan het blijdschap, 's avonds kan het gewezen zijn. Het is maar een zwak leger, en zij hebben grote Enaks tegen zich. Ze hebben de strijd tegen, de driehoofdige vijand: de satan, de wereld, en hun eigen verdorven natuur, die immers waarlijk zo beschreven wordt, dat wij een wet in onze leden hebben, die krijg voert tegen de wet des gemoeds. En Paulus moest klagen: ' Als ik het goede wil doen, dan ligt het kwade mij bij; ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam der zonden en des doods.'

Ik dank God, door Jezus Christus.' Hij is gewis alleen Degene, Die verlossen kan En wel mag dat volk uitroepen: 'Ik dank U Heere, voor de weldaad, dat Gij Uw Zoon gegeven hebt: Dat is de sterke Simson. Die heeft meer gedaan, dan de poorten van Gaza weggedragen en de Filistijnen gedood. Deze meerdere Simson heeft de dood de doodsteek gegeven. Hij heeft Zijn volk verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Hij heeft de vloek der wet op Zich genomen. Hij is de meerdere Jozua, Die Zijn volk zal voeren, tot in het hemelse Kanaan.

En daar zal dat treurende volk voor eeuwig getroost worden, waarvan we vooraf willen zingen uit Psalm 145: 6 en 7.

Toepassing.

Geliefde medereiziger naar de eeuwigheid,

Behoort gij nu ook tot degenen, die hebben leren treuren over hun zonden? Die een droefheid hebben leren kennen naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Of kennen we alleen nog maar een droefheid naar de wereld, die de dood werkt. We beleven wel een tijd, dat we recht treuren mochten. Want God is met Zijn oordelen en gericht op aarde. Let er maar op, hoe de rechtvaardige wordt weggeraapt voor de dag des kwaads. En wat komen er weinig bij. Wat horen we het weinig: Ziet, deze en die is aldaar geboren, en de Allerhoogste Zelf zal ze bevestigen. Wie weet, welke dikke wolken straks hun plasregens staan uit te storten. En toch gaat de mens voort, om het uit te roepen: Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij. En helaas, wat gaat onze overheid ons voor. Wat wordt Gods dag ontheiligd en Zijn wet vertrapt. Van hoog tot laag, gaat daarin voort. Op sportterreinen en voetbalvelden, in bioscopen en danshuizen wordt de lieve dag des Heeren doorgebracht. En helaas, in plaats dat onze overheid dat tegen gaat, bevordert ze het nog veeleer.

En ga dan de kerk eens na. Wat is die kerk verbrokkeld en verdeeld. Er kunnen bijna geen twee meer samen gaan. En waarom? Omdat het egoïsme vooraan staat! Als we de minste maar eens wilden zijn, dan zouden wij elkaar uitnemender achten dan onszelf. Dan zouden we trachten elkaars lasten te dragen, om alzo de wet Christi te vervullen.

O, wat is dat toch nodig, wil God met Zijn lieve Geest in ons kunnen werken. Maar ach, wat wordt dit weinig gevonden. Velen wagen er liever heel de kerk aan, dan dat ze de minste willen zijn voor de broederen.

O, laat ons toch tegen de zonden strijden. Dan zou men immers waarlijk Gods rechten hoog en dierbaar achten. Dan zouden we jagen naar de vrede met allen, en naar de heiligmaking, zonder welke niemand God kan zien. Dan zouden we bidden om het geloof, en om die Jezus, Die geschonken is tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing. Dan zouden we leven om te sterven en sterven

om te leven. Dan zouden we geen wrevel in ons binnenste hebben tegen onze naaste, maar dan zouden we biddend begeren: "Och, dat zij allen profeten waren." Dat zou alles immers waarlijk, aldus gekend moeten worden. Mocht God daartoe geven, dat we zo mochten leven om Hem eer te geven.

Wel is er grote reden om te treuren, als we zien op het diepe verval van land en kerk. Maar ach, er is wel veel treuren, maar meer, omdat de inkomsten zo verminderen, dan dat er een droefheid is, omdat wij immers niet zijn, die wij behoren te zijn.

Och mocht de Heere zenden de Geest van verootmoediging, van vernedering en van bekering, op dat ook Zijn volk mocht worden teruggeroepen van de dwaling huns wegs.

Dat er dan geboren mocht worden een ware droefheid omdat de ziel de nabijheid des Heeren zo veelal moet missen.

Want daar zijn er toch nog, die waarlijk hebben leren treuren. En wat kunnen bij dat volk de beproevingen soms zwaar zijn. Denk maar aan Job. Wat moest die er diep door. En dan komen zijn vrienden Hem bezoeken en dan zitten ze 7 dagen bij Hem op de aarde. En toch gaan ze later nog denken dat hij een huichelaar is en dat hij de zonden aan de hand houdt, omdat God Hem zo bezoekt. Wij kunnen van genade spreken, en dat wij nochtans voor driekwart in het werkverbond liggen. Daarom is het nodig, dat wij de zaken uit elkaar houden. Die God liefheeft, die kastijdt Hij, om de duivel te beschamen. Die het vatte, die vatte het.

Daar is toch nog een overblijfsel naar de verkiezing der genade. Het is maar een veracht volk bij de wereld, zij staan hier bij velen op de zwarte lijst, maar bij God in het Boek des levens. Zij moeten wel door vele verdrukkingen heen gaan, maar er komt toch een ogenblik, waarin zij zeggen: *Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw Woord.* Ze zijn als de tenten Kedars, die zwart waren, maar ook als de gordijnen Sálomo's, die blank waren.

Zij mogen soms door het geloof op Jezus zien, en dan kunnen ze getuigen: "Mijn liefste is mijn, en ik ben Zijn." Die weidt onder de leliën. Dat volk is ook als leliën onder de doornen. Zo wordt dan de wereld bij doornen vergeleken, en de Kerk bij leliën, die in pracht en schoonheid, de pracht van Sálomo ver te boven gaan. En de Bruidegom is als de roos van Saron, de Koningin der bloemen. In Hem, in Die dierbare Jezus, is Zijn volk schoon en liefelijk. Wanneer wij door het geloof in Christus zien, dan is de Kerk de bruid en Hij is de Bruidegom. ze zijn degenen, die door Jezus inwendig versierd zijn. Hij komt ze hier te bereiden, om ze straks de Vader voor te stellen zonder vlek en zonder rimpel.

O, waarlijk, Hij zal Zijn Koninkrijk Gode, de Vader, wedergeven. Hij heeft een schitterende overwinning behaald. Alexander de Grote wilde niet gekroond worden voor hij vijf overwinningen had behaald. Maar, deze Jezus, heeft vijf overwinningen behaald. Hij heeft de satan, de zonde, de dood, het graf en de hel overwonnen. En straks komt de laatste triomf, als Hij het Koninkrijk Zijn Vader zal overgeven, en wederontvangen, opdat God zij alles en in allen.

O, wat een eeuwige weldaad is er voor dat volk weggelegd. Welk een dierbare erfenis wordt er voor haar in die Stad bewaard. En straks, zal Hij ze eeuwig tot Zich nemen.

Wij hebben een sterke stad, God stelt heil tot muren en voorschansen. Wat een zegen, als wij een steentje van dat gebouw mogen zijn, en zo onder die grote Koning staan, om door Hem van onze krankheid genezen, van onze dwaalwegen terecht gebracht en van onze treurigheid vertroost te worden. Dan zal Hij ons opnemen in eeuwige heerlijkheid.

O, geliefden, hadden we een tong als de pen van een, die vaardig schrijft. O, dat we het u zo mochten voorstellen, dat ook uw ziel er heilbegerig naar mocht uitgaan. Geve

de Heere, dat uw hart ontsloten mocht worden en gij vernedert mocht worden onder de krachtige hand Gods. Dat de glansrijke heerlijkheid van Christus, dierbaar werd in uw ogen, en dat u geen rust mocht hebben, voor dat gij Hem gevonden had.

O, waar een zielsoog opengaat, en waar gij Hem ziet in Zijn alles overklimmende, dierbaarheid, daar vindt u geen rust, voor dat gij Hem vindt, en de uw mocht noemen. Daarom roept God u toe: *Zoekt en gij zult vinden, klopt, en u zal opengedaan worden.* Stond er dat God rechtvaardigen zocht, dan was het een verloren zaak. Maar nee, arme uitgeledigde en ontledigde ziel. De Zoon des mensen is niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering. Hij is gekomen om te zoeken en zalig te maken wat verloren is. Houdt daarom maar aan met gedurig smeken, of gij ook mocht vinden een schuilplaats voor de vloed en een verberging tegen de wind. Want zware wolken pakken zich samen.

Wij horen van oorlogen en van geruchten van oorlogen. Wie weet, hoe spoedig, dat de oordelen des Heeren losbarsten boven onze hoofden. Wanneer onze jongelingen zullen vallen door het zwaard, en onze vrouw en kinderen weggevaagd door het oorlogsgeweld.

O, wie zal dan ontvlieden. Maar al was het, dat God Zijn slaande hand nog een wijle inhield, toch zijt gij ieder ogenblik in gevaar. Hier sterft een zuigeling, ginds een jongeling, daar een sterk gespierde man Elke twaalf telt af, en straks komt het einde. En wat zal dan het oordeel openbaren. Is er dan bij u een hoop, die niet beschaamd maakt?

O, onderzoek uzelf nauw, ja zeer nauw. Ga met geen vlees en bloed te rade, maar bidt: "Beproof mij Heere, zie Gij of bij mij een schadelijke weg zij, en leidt mij op de eeuwige weg." Ik ben niets te goed om mij te misleiden. Schenk Gij mij de hulp van Uw Geest, dat Die mij in de waarheid leidde. Dat Uw Woord mij een lamp voor mijn voet, en een licht op mijn levenspad zij.

O, wat een voorrecht, als de Geest mag getuigen met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Want als we kinderen zijn, Tin zijn we ook erfgenamen. Erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus. Dan zien we bij ogenblikken met blijdschap naar het einde uit. Wat zal dan het onderscheid gezien worden, tussen die, die God dient, en die, die Hem niet dient.

O, gij die God nog niet dient. Laat mij u nog eenmaal mogen waarschuwen. Wat brengt de dienst der zonden hier, in dit leven reeds, anders dan een knagend naberouw. De zonde is als een zoete bete onder de tong, maar de nasmaak is bitter als alsem.

Inzonderheid gij, jongelingen en jongedochters. Geeft toch de eerstelingen van uw leven niet aan de wereld en de satan, maar aan de Heere. Zeg toch niet: Ik zal me wel bekeren, als ik oud geworden ben.

O, ik kan u daarin zo goed verstaan. Omdat ik door genade mezelf ken, ken ik ook een ander, want we zijn van dezelfde de lap gescheurd. Een mens wil altijd z'n bekering maar uitstellen. Juist zoals Augustinus sprak: "Bekeer mij Heere, maar nu nog niet." En als u dan zegt: "Maar ik kan me toch niet bekeren"; dan vraag ik u: Hoe weet u dat? Hebt u het al geprobeerd? O, als u het in waarheid probeerde, dan zou ge u pas leren kennen, als onwillig en onmachtig. Maar dan kon ook God wel in u werken het willen en het werken naar Zijn welbehagen.

Ik raad u: Neem naarstig de middelen waar, die God nog schenkt. Voegt u getrouw onder de zuivere bediening des Woords. Wordt toch niet weggevoerd met allerlei wind van leer, maar onderzoekt naast Gods Woord, naarstig de geschriften onzer oudvaders van hen, die God geschonken heeft als lichten aan de kerkhemel.

Ziet toch toe, welke de rechte weg zij, en wandelt op dezelve. Helaas, de meeste

leraars in onze dagen genezen de breuke op het lichtst. In hun voorwerpelijke leer jagen ze de zielen in de bloemhoven. Ze prediken een Jezus, zonder ooit een Mozes, gekend te hebben. Ze spreken van een genezing, zonder de krankheid te hebben leren verstaan. Ze menen op een rechte weg anderen voor te gaan en te leiden zonder ooit ontdekt te zijn, aan de dwaalwegen van hun eigen hart. Ze prediken tenslotte een vertroosting zonder ooit recht treurig over de zonden te zijn geweest.

Dat God zijn volk zal voeren met smekingen en geweën, daar stapt men overheen. En toch o mens, God werkt toch nooit anders. Eerst moeten we leren kennen onze verdoemelijke staat, en daarover hebben getreurd en geweend. O, dek u toch niet met vijgebladeren. Bedenk het toch, dat we met een alwetend en alomtegenwoordig God te doen hebben.

Waag het toch niet op een "misschien", maar zoekt de vastheid in de Borg. O, arme zondaar, ontwaakt, voor het voor eeuwig te laat is. Straks komt de dood. Want die komt tot een ieder. Tot de koning op zijn troon, en tot de bedelaar op de blauw zerk. Bedenk, dat iedere polsslag de laatste kan zijn. De Heere staat nog aan de deur en Hij klopt. Hij roept zondaars en Hij zoekt het verlorene.

En gij, o volk, die dat waarachtig treuren hebt leren kennen. U wil Hij troosten. Hij brengt u voor de zee, om er een pad door te banen, opdat gij er droogvoets door kunt gaan. Hij brengt u door de woestijn naar het beloofde land. Hier moeten we onder de hamer en pasklaar gemaakt worden. De weg naar de hemel is door vele bezwaren gekenmerkt. Maar het is slechts een verdrukking van tien dagen. Jezus is voor gegaan in lijden. Hij heeft de pers alleen getreden. Om u in het wijnhuis te brengen. Hij is ook voorgegaan in de heerlijkheid. En daar staat Hij gereed om ook u in te oogsten.

Het gaat hier door de diepte tot de hoogte. Door de duisternis tot het licht. Al is de pelgrimsreis dan ook nog zo moeilijk, Hij begeeft en verlaat u niet. Al zou het zijn, dat straks bange tijden voor de Kerke Christi zullen aanbreken, geen nood. Vrees dan niet voor degenen, die het lichaam doden, maar de ziel niet kunnen doden. Vrees veel meer Hem, die beide, ziel en lichaam, kan verderven in de hel. De ziel van Gods volk is veilig in Jezus handen. Hij heeft ze met ziel en lichaam gekocht voor tijd en eeuwigheid. Waren wij alleen in dit leven hopende op Christus, we waren de ellendigste van alle mensen. Maar Gode zij dank. We hebben een hoop, die niet beschaamt. "En nu, wat verwacht ik, o Heere, mijn hoop, die is op U." Hij laat niet varen de werken Zijner handen. Wat Hij begon, dat zal Hij gewis voleinden. En Hij zal de zijn straks eeuwig tot Zich nemen in het Paradijs. En in dat Paradijs zal geen slang meer gevonden worden, want hij is er voor eeuwig uitgeworpen met al zijn trawanten.

En daar zullen onze ogende Koning zien in al Zijn schoonheid. Wat een Simson met al zijn kracht, en een Salomo met al zijn wijsheid nimmer vermocht, heeft Die Koning teweeggebracht. Eeuwige zaligheid voor al Zijn kinderen.

O, volk wat zal dat zijn. Verlost van een lichaam der zonden. Eeuwig met al de gezaligden God groot maken. Daar zullen geen tranen meer over de wangen biggelen. Geen rouw, geen verdriet, zal meer gevonden worden. Daar zullen, zuchten en treuringen wegvlieden, en eeuwige blijdschap zal op onze hoofden wezen, eeuwiglijk en altoos, Amen.

